

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

PILIETINĖS
VISUOMENĖS
INSTITUTAS

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Rasa Bortkevičiūtė, Vilniaus universitetas

Ieva Petronytė-Urbonavičienė, Vilniaus universitetas, Pilietinės visuomenės institutas

2026 m. birželis

Vertintojų žodis

Prasidėjus pasiruošimui Vilniaus miesto piliečių asamblėjai, o vėliau – ir pačiai Asamblėjai, vienas dažniausiai kartojamų faktų buvo, kad tai – pirmoji tokia Asamblėja, organizuojama mieste, o, vadovaujantis gerosiomis svarstomosios demokratijos praktikomis – ir visoje Lietuvoje. Tai veikė kaip padrąšinimas sau ir dalyviams – atnešame naudingą pokytį; atsiprašymas įvairioms suinteresuotosioms šalims – taikant inovacijas, visada pasitaiko nesklandumų; motyvacija miesto gyventojams ir sprendimų priėmėjams – galimai žengiamas pirmas žingsnis naujo sprendimų priėmimo standarto link. Vertindamos šią Asamblėją, labiausiai pastebėjome didžiulį visų įsitraukusiųjų entuziazmą ir atsakomybę. Kalbindamos kone 50 suinteresuotųjų šalių atstovų, sulaukėme vos vieno kito atsisakymo prisidėti, o tiek organizatoriai, tiek dalyviai skyrė ne po vieną valandą laiko, dalindamiesi savo lūkesčiais ar reflektuodami patirtį šiame procese. Tai – ne tik pirmoji asamblėja Lietuvoje, bet ir pirmasis jos vertinimas, kuris, pražygiavus visą procesą kartu su Asamblėjos organizatoriais ir dalyviais, tapo savotišku iššūkiu ir mums. Rašydamos šią ataskaitą rėmėmės tarptautinius standartus atitinkančiais vertinimo kriterijais, gerosiomis kitų šalių praktikomis ir siekėme parodyti kiek įmanoma platesnę patirčių įvairovę, identifikuodamos ir iš šių patirčių kylančias konkrečias kryptis proceso tobulinimui. Net jei vertinimo rezultatai bei išvados kartkartėmis yra kritiški, jie suformuluoti su derama pagarba įsitraukusiųjų skirtam laikui bei darbui, o kartu – lūkesčiu prisidėti prie sėkmingo svarstomosios demokratijos praktikų taikymo ateityje. Baigusios vertinimą viliamės, kad jis nenumalšins entuziazmo, o priešingai – įkvėps ir atskleis kelius tobulėjimui.

Turinys

Vertintojų žodis	2
Ivadas	6
1. Vilniaus miesto piliečių asamblėja: kontekstas	8
1.1. Prieš Asamblėją.....	8
1.2. Asamblėjos metu	11
1.3. Po Asamblėjos.....	14
2. Vertinimo metodai	15
2.1. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyvių apklausos.....	16
2.2. Vilniaus miesto gyventojų apklausos	17
2.3. Pusiaus struktūruoti interviu	17
2.4. Dokumentų analizė.....	18
2.5. Tyrimų etika.....	18
3. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimas	19
3.1. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dizainas	19
3.1.1. Asamblėjos valdymo struktūra ir mandatas.....	20
3.1.2. Asamblėjos klausimo formuluotė	28
3.1.3. Asamblėjos trukmė	37
3.1.4. Asamblėjoje atstovaujami Vilniaus miesto gyventojai	40
3.2. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos metu vykęs svarstomosios demokratijos procesas.....	53
3.2.1. Mokymosi procesas	54
3.2.2. Fasilitavimo procesas	74
3.2.3. Komunikacija su dalyviais ir įsipareigojimas dalyvauti	103
3.2.4. Komunikacija su visuomene	111
3.3. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos poveikis	120
3.3.1. Poveikis judumo politikai.....	122
3.3.2. Poveikis Asamblėjos dalyviams	126
3.3.3. Poveikis Asamblėjos organizatoriams ir sprendimų priėmėjams	139
3.3.4. Poveikis Vilniaus miesto gyventojams	156
Išvados ir rekomendacijos	164
Literatūros sąrašas	179
Apie ataskaitą	181
Priedai	182
1 priedas. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo matrica	183

2 priedas. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos intervencijos logika	188
3 priedas. Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos suinteresuotosiomis šalimis sąrašas	190

Lentelių sąrašas

Lentelė 1. Vilniaus piliečių asamblėjos vertinimo metodų apžvalga	16
Lentelė 2. Dalyvių suvokiama galimybė reikšmingai prisidėti prie Asamblėjos klausimo sprendimo, proc.....	32
Lentelė 3. Dalyvių nuomonė apie žmones, dalyvaujančius piliečių asamblėjose, proc.	36
Lentelė 4. VMPA dalyvių skaičius kiekvienoje sesijoje	45
Lentelė 5. VMPA dalyvių antroje apklausoje įvardinti labiausiai iki tol patikę Asamblėjos aspektai, susiję su mokymosi procesu.....	55
Lentelė 6. Pateiktos informacijos apimtys vertinimas, proc.	58
Lentelė 7. Asamblėjos dalyvių žinių apie Asamblėjos temą įsivertinimas prieš ir po mokymosi dalies, proc.....	59
Lentelė 8. Asamblėjos dalyvių nuomonė apie ekspertų pateiktos informacijos naudingumą diskusijų metu ir formuluojant rekomendacijas, proc.....	60
Lentelė 9. Asamblėjos dalyvių nuomonė apie ekspertų ir suinteresuotųjų šalių pristatymų kokybę, proc.....	65
Lentelė 10. Pranešėjų ekspertiškumo ir patikimumo vertinimas Asamblėjos dalyvių akimis, proc. 65	
Lentelė 11. Asamblėjos dalyvių nuogąstavimai dėl ekspertų šališkumo Asamblėjai prasidedant ir Asamblėjos patirtis jai baigiantis, proc.	70
Lentelė 12. Asamblėjos dalyvių savo patirties procese vertinimas Asamblėjai baigiantis, proc.	91
Lentelė 13. Asamblėjos dalyvių nuomonė apie jos metu vykusias grupines diskusijas, proc.	93
Lentelė 14. Asamblėjos rekomendacijų vertinimas, proc.....	99
Lentelė 15. VMPA dalyvių nuomonė apie demokratijos veikimą ir galimybes įsitraukti į sprendimų priėmimą, proc.	131
Lentelė 16. VMPA dalyvių lūkesčiai, susiję su poveikiu viešajai politikai, ir jų vertinimas, proc.	133
Lentelė 17. Kiti VMPA dalyvių lūkesčiai ir jų vertinimas, proc.....	135

Paveikslų sąrašas

Paveikslas 1. VMPA dalyvių nuomonė apie skirtingų visuomenės grupių atstovavimą ir jo tolygumą, proc.....	47
Paveikslas 2. VMPA dalyvių nuomonė apie diskursyvinį visuomenės grupių atstovavimą, proc.	50
Paveikslas 3. VMPA dalyvių nuomonė apie diskusijų metu išlaikytą pagarbų toną, argumentuotą kalbą, proc.....	100
Paveikslas 4. Piliečių asamblėjos kaip būdo gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime žinomumas, proc.....	117
Paveikslas 5. VMPA dalyvių, sutinkančių, kad Asamblėjos rekomendacijos nevirs praktiniais veiksmiais, kaita, proc.....	125

Paveikslas 6. VMPA dalyvių nuomonė apie nuostatų kaitą Asamblėjos temomis, proc.	126
Paveikslas 7. VMPA dalyvių nuomonė apie nuostatų kaitą tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu, proc.....	129
Paveikslas 8. Dalyvių nuomonė apie tai, ar įsitraukimas į VMPA buvo vertas jų laiko, proc.	137
Paveikslas 9. VMPA dalyvių, sutinkančių, kad sprendimus svarbiais šaliai klausimais turėtų priimti paminėti veikėjai, kaita, proc.	138
Paveikslas 10. VMPA dalyvių, sutinkančių, kad sprendimus svarbiais vietos (savivaldybės) klausimais turėtų priimti paminėti veikėjai, kaita, proc.....	139
Paveikslas 11. Pasitikėjimas Vilniaus miesto savivaldybės administracija girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas grupėse, proc.	157
Paveikslas 12. Vilniečių vertinimas, ar miesto sprendimų priėmėjai priima tinkamiausius sprendimus, girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas grupėse, proc.	158
Paveikslas 13. Pasitenkinimas demokratijos veikimu Lietuvoje girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas grupėse, proc.	159
Paveikslas 14. Vilniečių vertinimas, ar miesto sprendimų priėmėjai priima tinkamiausius sprendimus, pagal tai, ar gyventojai yra girdėję apie piliečių asamblėjas, proc.....	159
Paveikslas 15. Tikimybė dalyvauti viešojoje konsultacijoje ir piliečių asamblėjoje tarp girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas, proc.	160

Įvadas

Ši ataskaita pristato nepriklausomo **Vilniaus miesto piliečių asamblėjos** (toliau – VMPA, Asamblėja) vertinimo rezultatus. 2025 m. rugsėjo-gruodžio mėnesiais vykusio Asamblėja – Vilniaus miesto savivaldybėje pritaikyta demokratijos inovacija, kurios metu loterijos būdu atrinkti miesto gyventojai kartu formulavo rekomendacijas, padėsiančias „užtikrinti, kad Vilniaus gyventojai dažniau rinktųsi viešąjį transportą, vaikščiotų pėsčiomis ar važiuotų dviračiu – nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos“. Ši Asamblėja buvo inicijuota **Vilniaus miesto savivaldybės ir įgyvendinta pastarajai dalyvaujant tarptautinės organizacijos „DemocracyNext“ miestų programoje**, kurios metu organizacija trims konkurso būdu atrinktiems miestams – Esch-sur-Alzette (Liuksemburgas), Vilniui (Lietuva) ir Kerewan (Gambija) – padėjo įgyvendinti svarstomosios demokratijos iniciatyvas, prisidėsiančias prie miestų planavimo demokratizacijos.

Piliečių asamblėjos – vienas svarstomosios demokratijos įrankių. Loterijos principais vykdomos atrankos metu jos suburia visuomenės įvairovę atliepiančią piliečių grupę, kuri mokosi iš ekspertų ir įvairių suinteresuotųjų šalių, padedama fasilitatorių įsitraukia į svarstymus ir suformuluoja rekomendacijas, padedančias spręsti įvairius viešosios politikos klausimus.¹ Svarstymų dalis atliepia įtraukų požiūrį į sprendimų priėmimą, kadangi jos metu piliečių asamblėjos dalyviai pateikia informuotą ir argumentuotą savo nuomonę, taip pat išgirsta argumentuotas kitų dalyvių pozicijas ir įsitraukia į diskusijas, vedančias bendro sprendimų priėmimo link. **Stiprindamos piliečių demokratinės elgsenos įgūdžius, piliečių asamblėjos taip pat gali prisidėti prie viešosios politikos sprendimų kokybės stiprinimo ir didesnio visuomenės palaikymo jiems, poliarizacijos mažėjimo, dialogo tarp skirtingų visuomenės grupių mezgimo bei išaugusio pasitikėjimo demokratija, sprendimų priėmėjais ir piliečių galimybėmis daryti įtaką sprendimų priėmimui.**²

Svarstomosios demokratijos praktikos, įskaitant piliečių asamblėjas, įvairiomis formomis taikomos jau ne vieną dešimtmetį. Pavyzdžiui, Rytų Belgijoje nuo 2019 m. veikia institucionalizuota dviejų lygių svarstomosios demokratijos struktūra: nuolat veikianti Piliečių taryba parenka svarstytinas temas, kurias nagrinėja ir rekomendacijas formuluoja laikinai sudaromos piliečių asamblėjos.³ Daugelyje Vakarų valstybių įgyvendintos individualios piliečių asamblėjos, nagrinėjusios esminius vietas ar nacionalinio lygmens klausimus: dar 2006 m. Nyderlandų piliečiai svarstė šalies rinkimų sistemos klausimą, 2013-2014 m. Airijos piliečiai ir sprendimų priėmėjai diskutavo apie šalies Konstitucijoje numatytus principus (rinkimų sistema, tos pačios lyties asmenų santuoka, moterų vaidmuo visuomenėje ir politikoje bei kt.), 2025 m. Prancūzijos piliečiai teikė rekomendacijas dėl pagalbos mirštant (angl. *assisted dying*). Pastebima, kad pastaraisiais metais **piliečių asamblėjos tampa vis populiareesnėmis Centrinės ir Rytų Europos regione – čia jos dažniausiai organizuojamos vietos**

¹ Elstub, S. (2014). „Mini-publics: Issues and Cases“. In Elstub, S. & McLaverty, P. (eds.), *Deliberative Democracy: Issues and Cases*, Edinburgh: Edinburgh University Press; EBPO (2021). *Evaluation Guidelines for Representative Deliberative Processes*. Nuoroda: https://www.oecd.org/en/publications/evaluation-guidelines-for-representative-deliberative-processes_10ccbfcb-en.html.

² Fishkin, J., Siu, A., Diamond, L., Bradburn, N. (2021). Is Deliberation an Antidote to Extreme Partisan Polarization? Reflections on “America in One Room.” *American Political Science Review*, 115(4), 1464-1481. <https://doi.org/10.1017/S0003055421000642>; Paulis, E., Pospieszna, P. (2025). Deliberative mini-publics as learning schools for democracy? Examining deliberation impact on dissatisfied and radical participants of a citizens’ assembly in Poland. *Democratization*, 32(4), 888–911. <https://doi.org/10.1080/13510347.2024.2422508>

³ Macq, H., Jacquet, V. (2023). Institutionalising participatory and deliberative procedures: The origins of the first permanent citizens’ assembly. *European Journal of Political Research*, 62: 156-173. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12499>

lygmeniu, susitelkiant į aplinkosaugos, strateginio planavimo bei miestų planavimo temas.⁴

Šias regiono tendencijas atliepia ir VMFA.

Tai – pirmoji piliečių asamblėja, organizuota Vilniaus mieste, bei pirmoji Lietuvoje, kurios dalyvių atrankai taikytas loterijos principas. Nors nepriklausomas piliečių asamblėjos vertinimas – įprasta ir, remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) vertinimo gairėmis svarstomosios demokratijos procesams⁵, rekomenduojama praktika, ji tampa dar reikšmingesne inovacijos taikymo kontekste. Nepriklausomas vertinimas reikšmingas sprendimų priėmėjų, visuomenės ir kitų suinteresuotųjų šalių **pasitikėjimui svarstomosios demokratijos procesu ir jo rezultatais**, glaudžiai susijęs su pasitikėjimu asamblėjos metu sugeneruotomis rekomendacijomis. Jis taip pat **užtikrina didesnį piliečių asamblėjos legitimumą**, pademonstruodamas organizatorių įsipareigojimą kokybės siekimui, skaidrumui ir neutralumui. Vertinimo metu atlikta analizė taip pat **suteikia pagrindą mokymuisi iš įgytos patirties ir piliečių asamblėjų tobulinimui ateityje**.

Nepriklausomas VMFA vertinimas yra inicijuotas Vilniaus miesto savivaldybės ir tarptautinės organizacijos „DemocracyNext“. Prieš rengiant vertinimą, jo iniciatoriai patvirtino vertintojų parengtą VMFA intervencijos logiką⁶ (2 priedas) ir vertinimo matricą (1 priedas), tapusiomis pagrindu šiai vertinimo ataskaitai. Remiantis EBPO gairėmis, išskirtos trys vertinimo dimensijos: **asamblėjos dizainas, svarstomosios demokratijos procesas** bei **asamblėjos poveikis**. Svarbu paminėti, kad šis vertinimas neapima konkrečių VMFA metu parengtų rekomendacijų turinio ir jų įgyvendinimo – tai yra Vilniaus miesto savivaldybės rengiamų ataskaitų objektas.

Vertinimui pasitelktas **kelių metodų derinys**. Vertinimo metu įgyvendintos trys VMFA dalyvių apklausos (Asamblėjos pradžioje, viduryje ir pabaigoje), dvi reprezentatyvios Vilniaus miesto gyventojų apklausos (prieš ir po Asamblėjos), 48 pusiau struktūruoti interviu su Asamblėjos suinteresuotosiomis šalimis (dalis jų – pakartotiniai, kalbinant tuos pačius pašnekovus Asamblėjos pradžioje ir po jos), atlikta dokumentų analizė. Rėmimasis įvairiais duomenų šaltiniais padeda užtikrinti vertinimo patikimumą, derinant skirtingų šaltinių informaciją ir padengiant įvairius požiūrius bei nuomones konkrečaus kriterijaus vertinimui. Vertinimas apima laikotarpį nuo 2024 m. vasaros, kai Vilniaus miesto savivaldybė pateko į „DemocracyNext“ miestų programą, iki 2026 m. pavasario, kai buvo atlikti paskutiniai interviu.

Šią ataskaitą sudaro **trys dalys ir išvados**. Pirmoje dalyje apžvelgiamas VMFA kontekstas. Antroje dalyje detaliau pristatomi vertinimo metodai. Trečioje dalyje pateikiami vertinimo rezultatai pagal tris vertinimo dimensijas, atliepiančias kiekvienai jų priskirtus klausimus ir vertinimo kriterijus. Ataskaitą užbaigia išvados ir rekomendacijos tolesnei svarstomosios demokratijos praktikų institucionalizacijai Vilniaus miesto savivaldybėje bei už jos ribų. Ataskaitos pabaigoje pateikiami priedai – vertinimo matrica, intervencijos logika, interviu sąrašas.

⁴ Česnulaitytė, I. (2024). *Citizens' Assemblies: Democratic Responses to Authoritarian Challenges in Central and Eastern Europe*. DemocracyNext. https://www.demnext.org/uploads/Citizens-Assemblies-Democratic-Responses-to-Authoritarian-Challenges-in-Central-and-Eastern-Europe_2024-11-20-110352_nsha.pdf

⁵ EPBO (2021).

⁶ Intervencija laikoma konkrečios problemos sprendimu ar poreikio išpildymu, o intervencijos logika yra priemonė, padedanti paaiškinti skirtingus intervencijos žingsnius ir atskleidžianti tikėtinus priežastis ir pasekmės ryšius.

1. Vilniaus miesto piliečių asamblėja: kontekstas

Šiame ataskaitos skyriuje pateikiama trumpa VMPA apžvalga (daugiau informacijos apie ją pateikiama Asamblėjai skirtoje interneto svetainėje⁷ ir Vilniaus miesto savivaldybės parengtoje ataskaitoje⁸).

1.1. Prieš Asamblėją

VMPA buvo įgyvendinta Vilniaus miesto savivaldybės iniciatyva. Ją, gavus Vilniaus miesto mero patvirtinimą, iniciavo **Vyriausiojo architekto biuro komanda, 2024 m. žiemą pateikusi paraišką dalyvauti tarptautinės organizacijos „DemocracyNext“ miestų programoje**, kuri suteikia ekspertines žinias ir finansinę pagalbą miestams, siekiantiems demokratizuoti planavimo procesus⁹. 2024 m. vasarą paskelbus konkurso rezultatus sužinota, kad iš daugiau nei dvidešimties paraiškų pateikusių miestų septyniolikoje šalių, Vilniaus miesto savivaldybė buvo atrinkta tarp trijų programoje dalyvausiančių miestų ir pradėti pasirengimo darbai. Tais pačiais metais, identifikavus pagrindines suinteresuotąsias šalis, į Vilnių planuojamos piliečių asamblėjos pristatyti atvyko organizacijos „DemocracyNext“ atstovai, o kiek vėliau prasidėjo jų organizuojama, miestų programos dalyviams skirta, nuotolinė mokymų programa apie piliečių asamblėjas, vykusi 2024 m. spalį – 2025 m. sausį.

„Meras pritarė – jam buvo įdomu išgirsti apie naujovę, pritarė, kad reikia eksperimentuoti. Man atrodo, visi supranta, kad nieko nekeisdami nieko ir nepakeisime. Tai, kadangi idėja ir energija buvo iš mūsų pusės [Vyriausiojo architekto biuro, – aut. past.], o jam – tik pritarti, tai jįsai pritarė.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 13 d.

Priešingai nei dalis kitų asamblėjas organizuojančių valstybių ar miestų¹⁰, **Vilnius šią iniciatyvą įgyvendino daugiausiai vidiniais ištekliais**. Toks sprendimas pasirinktas kaip dalis miestų programos, siekiant stiprinti svarstomosios demokratijos gebėjimus Vilniaus miesto savivaldybėje ir už jos ribų, o taip pat atsižvelgiant į ribotus finansinius išteklius ir tai, kad Lietuvoje stinga su svarstomosios demokratijos iniciatyvomis susijusių paslaugų teikėjų. Taigi, tokie procesai kaip dalyvių atranka, kurie kartais patikimi išoriniams paslaugų teikėjams, VMPA atveju buvo atlikti pačios Vilniaus miesto savivaldybės, bendradarbiaujant su VĮ „Registų centras“, kas, organizatorių teigimu, pareikalavo laiko, mokymosi ir tam tikrų teisinių pokyčių, sudarančių galimybę gauti prieigą prie reikalingų asmens duomenų ir juos panaudoti kvietimo laiškus siuntimui.

Remiantis interviu duomenimis, pagrindiniai VMPA organizaciniai ir koordinaciniai procesai buvo vykdomi Vilniaus miesto savivaldybės vyr. architektės patarėjos Beatričės Umbrasaitės ir UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ projektų vadovės Gabrielės Janilionytės, bendradarbiaujant su kitais Vilniaus miesto savivaldybės skyriais ir SĮ „Susisiekiimo paslaugos“ (JUDU) atstovais. **Skirtingais**

⁷ Vilniaus miesto savivaldybė (2025). *Vilniaus piliečių asamblėja 2025. Spręskime kartu!* <https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/folders/asambleja2025>

⁸ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a). *Vilniaus piliečių asamblėja. Rekomendacijos ir proceso ataskaita*. <https://vilnius.lt/rest/assets/3b5884eb-e243-4080-9ce6-280c42c43258.pdf>

⁹ DemocracyNext (2025). *DemocracyNext Cities Programme*. <https://www.demnext.org/projects/citiesprogramme>

¹⁰ Pz., Elstub, S., Farrell, D. M., Carrick, J., and Mockler, P. (2021). *Evaluation of Climate Assembly*. Newcastle: Newcastle University. <https://www.parliament.uk/globalassets/documents/get-involved2/climate-assembly-uk/evaluation-of-climate-assembly-uk.pdf>; Suiter, J. et al. (2021) *Evaluation Report of the Irish Citizens' Assembly on Gender Equality*, Dublin. <https://arrow.tudublin.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1041&context=aaschsslrep>

VMPA organizavimo etapais, sudaryti jos planavimo ir įgyvendinimo dariniai (išsamesnis valdymo struktūros vertinimas pateikiamas poskyryje 3.1.1):

- Patariamoji nepriklausomų ekspertų grupė, sudaryta iš 9 temos ekspertų, veikusi iki Asamblėjos pradžios, kuri prisidėjo prie Asamblėjos klausimo peržiūros, mokymosi programos sudarymo ir informacinio leidinio dalyviams parengimo;
- Fasilitatorių grupė (sudaryta iš 5 fasilitatorių), veikusi prieš Asamblėją ir jos metu, atsakinga už Asamblėjos dizaino ir programos parengimą bei išpildymą;
- Savanorių grupė (sudaryta iš 12 savanorių), veikusi prieš Asamblėją ir jos metu, prisidėjusi prie Asamblėjos programos įgyvendinimo;
- Grįžtamojo ryšio grupė, suburta iš devynių Vilniaus miesto savivaldybės ir JUDU darbuotojų Asamblėjos pabaigoje, vertinusi ir teikusi komentarus pirmajam rekomendacijų juodraščiui.

Nors tai nebuvo iš anksto planuota pasirengimo dalis, **pastebėjus fasilitatoriams kylančius klausimus apie procesą, 2025 m. kovą buvo surengti šiai grupei skirti organizacijos „We Do Democracy“ mokymai**, kuriose dalyvauti pakviestos ir kitos suinteresuotosios šalys. Mokymų metu pristatyti piliečių asamblėjų dizaino etapai, pateiktos praktinės užduotys, padėjusios ruošti VMPA.

2025 m. vasario-kovo mėnesį, bendradarbiaujant su JUDU atstovais, organizatoriai **pradėjo formuluoti VMPA klausimą**. Šis procesas vyko keliais etapais: galimos temų kryptys buvo aptartos su Vilniaus miesto savivaldybės meru, toliau plėtojamose su JUDU, siejant jas su įgyvendinamais ir planuojamais įgyvendinti projektais. Suformuluotas asamblėjos klausimas buvo pateiktas patariamajai nepriklausomų ekspertų grupei pastaboms, atitinkamai pakoreguotas ir galutinai suformuluotas tų pačių metų vasarą (daugiau apie tai – poskyryje 3.1.2). Patvirtintas VMPA klausimas: „Kaip užtikrinti, kad Vilniaus gyventojai dažniau rinktųsi viešąjį transportą, vaikščiotų pėsčiomis ar važiuotų dviračiu – nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos?“. Asamblėjos susipažinimo vakarą pristatytose skaidrėse taip pat buvo identifikuoti trys lydinčiai klausimai¹¹, tačiau į tolesnį Asamblėjos dizainą jie nebuvo integruoti.

Tų pačių metų gegužę-liepą organizuoti penki **susitikimai su patariamąja nepriklausomų ekspertų grupe**. Šių susitikimų metu aptarta, kokios temos turėtų būti pristatomos VMPA mokymosi sesijų metu, kas galėtų būti jas pristatantys ekspertai, kokių suinteresuotųjų šalių (pvz., dviratininkų, žmonių su negalia, jaunimo) indėlis turėtų būti įtraukiamas į programą. Jų metu taip pat diskutuota apie dalyviams skirtą informacinio leidinio rengimą, jame atliepiamas temas. Galiausiai, nors pats leidinys buvo rengiamas organizatorių, patariamajai nepriklausomų ekspertų grupei atstovai buvo kviečiami susipažinti bei pateikti grįžtamąjį ryšį šiam dokumentui.

2025 m. rugpjūtį – rugsėjį taip pat įgyvendinta **VMPA dalyvių atranka**, vykusi trimis etapais.¹² Pirmojo etapo metu 13 000 atsitikinai atrinktų Vilniaus miesto adresų buvo išsiųsti laiškai su pakvietimu dalyvauti asamblėjoje. Vilniaus miesto savivaldybės pateiktoje ataskaitoje teigiama, kad kvietimus

¹¹ Lydinčiai klausimai: Kokios pagrindinės kliūtys trukdo gyventojams pasirinkti patogesnes ir sveikesnes keliones be automobilio? Kaip pagerinti viešąjį transportą, kad jis taptų tikra alternatyva automobiliui? Kaip skatinti patogų judėjimą mikrorajonuose – vietiniuose rajonuose be automobilio? Umbrasaitė, B. (2025). Vilniaus piliečių asamblėjos atidarymo renginys. https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/ideas/asamblejos-atidarymo-vakaras-2025-09-24?phase_context=3e781271-703d-47cb-88d7-94ea9b609c04

¹² Išsamus proceso aprašymas pateikiamas Vilniaus miesto savivaldybės (2025a).

gavo įvairiose miesto dalyse gyvenantys vilniečiai, neatsižvelgiant į jų socio-demografines charakteristikas¹³, tačiau interviu su organizatoriais metu paminėta, kad kiek daugiau pakvietimų buvo išsiųsta į mikrorajonus, kuriuose gyvena prastesne socio-ekonominė padėtimi pasižymintys miestiečiai (daugiau apie tai – poskyryje 3.1.4).¹⁴ Atrankoje dalyvavo tik Vilniaus miesto adresai (neįtraukiant Vilniaus rajono savivaldybės). Į VMPA užsiregistravo 731 gyventojas (~ 5,6 % pakviestųjų) – šis aktyvumo lygis panašus į stebimą kitose Europos valstybių asamblėjose.¹⁵ Registruojantis telefonu ar pildant elektroninę anketą, miestiečių paprašyta nurodyti pagrindinę socio-demografinę informaciją ir judumo mieste preferencijas („Kokį keliavimo būdą renkatės dažniausiai kasdienėms kelionėms?“). Ši informacija buvo panaudota antrojo atrankos etapo metu, įgyvendinant stratifikuotą atranką pagal šešis kriterijus, kurie Asamblėjos organizatorių išskirti kaip svarbiausi judumo temai:

- lytis;
- amžius;
- tautybė;
- išsilavinimas;
- gyvenamoji seniūnija;
- dažniausiai pasirenkama transporto priemonė kasdienėms kelionėms.

Vadovaujantis šiais kriterijais, iš užsiregistravusių miestiečių loterijos būdu atrinkti 54 būsimieji VMPA dalyviai, taip suformuojant reprezentatyvią Vilniaus miesto gyventojų imtį. Trečiojo atrankos etapo metu su kiekvienu iš jų susisiektą telefonu (rugsėjo 10-12 ir 15 d.). **Iš 54 atrinktų miestiečių, dalyvauti asamblėjoje sutiko 43 asmenys, tačiau vėliau kiekvienoje VMPA sesijoje dalyvavo vidutiniškai apie 30 vilniečių** (I-oje sesijoje – 34, II-oje – 31, III-ioje – 31, IV-toje – 27 ir, galiausiai, V-toje – 28). Organizatoriai nebuvo parengę „atsarginio“ sąrašo, kuris leistų užpildyti atsilaisvinusias VMPA dalyvių vietas, ar numatę kitų su dalyvių atkritimu susijusių rizikų valdymo priemonių. Dalyviams buvo skirtas atlygis, suprantamas kaip kompensacija už laiką ir darbą VMPA metu (daugiau apie VMPA atstovautus gyventojus – poskyryje 3.1.4).

Galiausiai, 2025 m. vasarą taip pat įgyvendinta savanorių atranka. Artėjant Asamblėjos pradžiai, buvo suorganizuotas savanorių susitikimas, o nuotoliniame dokumente jie buvo paskatinti pasirinkti darbus bei veiklas, į kuriuos mažiausiai ar labiausiai norėtų įsitraukti (pvz., dalyvių registracija, pagalba automobilių stovėjimo aikštelėje). Interviu dalyvavę savanoriai pastebėjo, jog prie Asamblėjos prisidėjo itin įvairi savanorių grupė (amžiaus, profesijos, tautybės aspektais; dalis savanorių akcentavo pasirinkę šį kelią, kadangi negavo pakvietimo tapti Asamblėjos dalyviais)¹⁶. Savanoriai akcentavo, kad jautėsi įtraukti į Asamblėjos įgyvendinimo procesus, turėjo galimybę suteikti grįžtamąjį ryšį po kiekvienos sesijos vykstančių refleksijų metu. Pavyzdžiui, pastebėjus, kad vienu metu Asamblėjoje dalyvauja per daug savanorių, buvo nuspręsta pasidalinti dalyvavimą programoje dalimis; anksčiau programai ruošdavęsi tos pačios dienos rytą, vėliau savanoriai ėmė

¹³ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 40.

¹⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

¹⁵ Elstub, S., Farrell, D. M., Carrick, J., and Mockler, P. (2021).

¹⁶ Interviu su savanoriu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 15 d., interviu su savanoriu(-e) nr. 3, 2026 m. sausio 23 d., interviu su savanoriu(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 26 d.

ruoštis sesijai iš vakaro. Atsižvelgiant į ribotus žmogiškuosius išteklius, savanorių pagalbą teigiamai vertino fasilitatoriai, o patys interviu dalyvavę savanoriai itin pozityviai įvertino tiek galimybę mokytis apie procesą, tiek išplėsti pažinčių ratą.

„Tiesiog įsitraukėm į patį tą veiksmą ir reikia pasakyti, kad po kiekvienos dienos susėsdavom kartu visi savanoriai, moderatoriai, tikrai Beatričė dalyvaudavo visada, tai susėsdavom ir tiesiog, kas pavyko, kas nepavyko, ką reikia daryti kitaip, tai mes ten daug visi aptardavom. Kas yra labai svarbu, pavyzdžiui, aš asmeniškai nepajaučiau niekada, kad aš esu kažkokia pagalbinė, čia kažkokia vat žemesnė nei moderatoriai, tikrai niekada to nepajaučiau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos savanoriu(-e) nr. 3, 2026 m. sausio 23 d.

1.2. Asamblėjos metu

Asamblėjos programa vyko nuo 2025 m. rugsėjo 24 d. iki gruodžio 10 d. Ją sudarė atidarymo renginys – susipažinimo vakaras, **penkios asamblėjos sesijos** bei baigiamasis renginys – rekomendacijų perdavimo šventė. VMPA pasirinkta klasikinė piliečių asamblėjų programos struktūra: pirmosios sesijos (I-II sesija, dalis III sesijos), skirtos susipažinimui su tema (mokymuisi), padėjo pagrindą svarstymui ir rekomendacijų kūrimui (dalis III sesijos, IV sesija), jų galutiniam suformulavimui ir balsavimui už jas (V sesija). Asamblėjos sesijos organizuotos šeštadieniais (išskyrus atidarymo ir baigiamąjį renginį), programa truko visą dieną ir (išskyrus vieną) vyko Vilniaus miesto savivaldybės erdvėse. Oficialią programą lydėjo ir neoficialūs renginiai – filmų peržiūra, diskusija apie svarstomosios demokratijos praktikas. Išsamus VMPA programos aprašymas ir eiga pateikiami Vilniaus miesto savivaldybės publikuotoje ataskaitoje.¹⁷ Toliau šioje ataskaitoje pateikiama trumpa programos apžvalga, suteikianti kontekstą vertinimui.

1 sesija: mokymasis (2025 m. rugsėjo 27 d.). Šios sesijos metu VMPA dalyviams pristatytas informacinis leidinys, pagrindinis dėmesys skirtas ekspertų pranešimams. Pirmoje dienos dalyje JUDU pristatė pranešimą „Kaip juda Vilnius?“ (dabartinė miesto judumo struktūra, viešojo transporto, pėsčiųjų ir dviračių infrastruktūros būklė, pagrindinės problemos ir siekiai, ateities kryptys). Antroje dienos dalyje skirtas laikas penkių ekspertų pristatymams (temos: klimato kaita, žalioji infrastruktūra, darnus viešasis transportas, socialinės inovacijos tvaraus judumo skatinimui, gatvių raidos istorija). Dalyviai buvo suskirstyti į grupes – kiekvienas grupės dalyvis galėjo sudalyvauti dvejuose pristatymuose, po kurių buvo skirtas laikas klausimų-atsakymų sesijai.

2 sesija: mokymasis (2025 m. spalio 4 d.). Ši sesija skirta išvykai – programa organizuota Geležinkelių muziejuje bei Dūmų fabrike, dalyviai pakviesti išbandyti kelionę traukiniu. Jei pirmoji mokymosi diena buvo labiau orientuota į ekspertines žinias, antrosios mokymosi dienos metu susitelkta į skirtingų visuomenės grupių patirtis, susijusias su judumu. Pirmoje dienos pusėje pristatyti keturi pranešimai, apibendrinantys Vilniaus miesto savivaldybės policentrinio miesto strategiją, atliepiantys Balsių bendruomenės, Vilniaus miesto seniūnaičių ir jaunimo atstovų patirtis. Antroje programos dalyje dalyviai išgirdo dar keturis pranešimus (Naujosios Vilnios bendruomenės, Lietuvos dviratininkų bendrijos, Lietuvos žmonių su negalia sąjungos, fizinės

¹⁷ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a).

medicinos ir reabilitacijos gydytojo), skirtas laikas pokalbiui su pranešėjais. Dieną baigė žaidybiniu būdu („Bingo“) pateiktas iššūkių sąrašo generavimas, kurio metu grupės identifiko ir grupavo su judumu Vilniaus mieste susijusias problemas.

3 sesija: mokymasis ir rekomendacijų kūrimas (2025 m. spalio 18 d.). Šios sesijos programa išskirta į dvi dalis: mokymąsi ir svarstymus/rekomendacijų kūrimo pradžią. Pirmojoje programos dalyje laikas skirtas JUDU pristatymui (Vilniaus judumo vizija iki 2050 m.: saugesnių pėsčiųjų dviračių takų plėtra, klimato neutralumo siekis, naujų viešojo transporto rūšių galimas integravimas, miesto jungčių gerinimas, patogesnio ir labiau prieinamo viešojo transporto tinklo kūrimas). Šis pristatymas organizatorių sprendimu į programą įtrauktas Asamblėjos eigoje, atsižvelgiant į dalyvių grįžtamąjį ryšį, tačiau taip pat prailginant anksčiau numatytą dviejų dienų trukmės mokymosi procesą ir, atitinkamai, sutrumpinant rekomendacijų kūrimui skirtą laiką (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.1). Antroje sesijos dalyje dalyviai dirbo grupėse, kurdami judumo vizijas penkioms Vilniaus teritorinėms zonoms: centrui, Senamiesčiui, privačių namų kvartalams, daugiabučių kvartalams ir jungtims tarp miesto dalių. Galiausiai, pradėtas rekomendacijų formulavimo procesas pagal organizatorių pateiktą formatą – sukurtos 67 juodraštinės rekomendacijos.

4 sesija: rekomendacijų kūrimas (2025 m. lapkričio 8 d.). Ankstesnės sesijos metu suformuotos rekomendacijos buvo peržiūrėtos individualiai, grupuojamos dirbant porose ir toliau tobulinamos dirbant trijų asmenų grupėse. Vėliau darbas persikėlė į atvirą forumą, kuriame dalyviai rekomendacijas pagal aiškumą ir sutarimo lygį grupavo į žalias, geltonas ir raudonas (pastarosios buvo atmestos). Sesijos pabaigoje dalyviai toliau dirbo grupėse: tikslintos ir tobulintos rekomendacijos, sudarytas ir peržiūrėtas galutinis žaliajai grupei priskirtų rekomendacijų sąrašas.

Šios **rekomendacijos buvo perduotos grįžtamojo ryšio grupės peržiūrai**. Grupės darbas vyko dvi dienas, kurių kiekvieną peržiūrėta po pusę rekomendacijų juodraščių. Pirmiausiai kiekvienas grupės narys buvo pakviestas individualiai įvertinti keletą pasirinktų rekomendacijų pagal iš anksto paruoštus vertinimo kriterijus (strateginis atitinkamumas, teisinis ir administracinis įgyvendinamumas, rekomendacijos tikslingumas ir aiškumas). Tada pereita prie darbo porose, pasidalinant individualaus vertinimo rezultatais ir apsikeičiant komentarais. Galiausiai, grįžus į bendrą darbą grupėje, aptarta kiekviena rekomendacija ir jos vertinimas. Visos grupės diskusijos buvo įrašomos, o susistemintas grįžtamasis ryšys pateiktas dalyviams likus kelioms dienoms iki paskutiniosios VMPA sesijos.

„Iš principo man susidarė įspūdis, kad tai nebuvo grynai atsirašymas, o kad buvo normaliai sureaguota. Tai yra jau gerai. <...> Kad ne visi [dalyviai, – aut. past.] vienodai buvo susipažinę, tai faktas, nes tam reikėjo realiai nemažai laiko paskirti – du pilnus vakarus, kad perskaityti, įsigilinti ir suprasti, kas parašyta, ir įsivertinti iš savo jau susidarytos vizijos. Plius, dar gi ten buvo nuorodos į įvairius egzistuojančius dokumentus, tai dar tenais reikia pasižiūrėti, apie ką ten šneka. Tai tam tikrai reikėjo laiko, o jo buvo, man atrodo, tikrai dvi dienos – galiu klysti, bet man atrodo, kad realiai dvi dienos ir buvo [iki kitos sesijos, – aut. past.]“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 30 d.

5 sesija: rekomendacijų pabaigimas ir balsavimas (2025 m. lapkričio 29 d.). Sesijos programą sudarė dvi dalys: rekomendacijų tikslinimas ir balsavimas. Pirmosios programos dalies metu, dalyviai dirbo grupėse ir, vadovaudamiesi grįžtamojo ryšio grupės suteiktais komentarais, toliau tikslino rekomendacijas. Galutinės jų formuluotės su fasilitatorių pagalba buvo perkeltos į skaitmeninę formą ir suvestos visiems prieiname dokumente. Antrosios programos dalies metu grįžta į forumą: po vieną aptartos visos rekomendacijos, dalyvius kviečiant išreikšti poziciją kiekvienos atžvilgiu, pasitelkiant trijų spalvų korteles. Žaliosios kortelės reiškė, jog rekomendacija priimta be pataisymų, geltonosios – jog reikalingi minimalūs pataisymai, kurie leistų priimti rekomendaciją (jie buvo atliekami vietoje), raudonosios – jog rekomendacija atmesta. Balsavimo metu buvo skaičiuojama žalių kortelių dauguma, t. y. rekomendacija priimta, jei žaliųjų kortelių iškelta daugiau nei raudonųjų, neatsižvelgiant į geltonųjų skaičių. Interviu metu dalis VMPA dalyvių išreiškė nepasitenkinimą tokiu balsavimo procesu, kuris, jų manymu, supaprastino rekomendacijų priėmimą.

Galutinis balsavimas dėl rekomendacijų priėmimo vyko telefonu arba kompiuteriu, naudojantis Slido įrankiu. Balsavimo rezultatas iškart buvo matomas bendrame ekrane. Balsavimas vyko sklandžiai, tačiau už vieną iš rekomendacijų balsuota daugiau kartų nei tądien salėje buvo VMPA dalyvių, todėl balsavimas dėl jos pakartotas. Rekomendacija laikyta priimta, jeigu jai pritarė ne mažiau kaip 70% balsavime dalyvavusių Asamblėjos narių. Iš viso priimtose 24 rekomendacijos, jų palaikymo procentas (santykis tarp balsavusių „už“ ir „prieš“) svyravo nuo 80% iki 100%, vidutinis palaikymas vienai rekomendacijai – 88,5%. Penkios rekomendacijos buvo atmestos.

„Man šiek tiek ne iki galo tas patiko virtualus balsavimas, nes mes irgi aptarinėjom tuos skirtingo balsavimo būdus ir ar reiktų daryti slaptą balsavimą, ar ne ir galiausiai man pasirodė, kad gal taip, kaip buvo suorganizuotas tas virtualus balsavimas, ten po to buvo momentų, kur ten kažkas lygtais atrodo dvigubai prabalsavo. Tai galbūt kažkaip, jeigu būtume darę analogiškai tą balsavimą, tai nebūtų įvykę tokių kažkokių dalykų arba galbūt reikėjo labiau prasitesti tą sistemą, nes man sukėlė kažkokį tokį ne iki galo patikimumo jausmą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Vadovaujantis gerosiomis tarptautinėmis praktikomis¹⁸, Asamblėjoje taip pat **numatyta galimybė stebėtojų dalyvavimui**. Pastebima, kad šis vaidmuo prisideda prie mokymosi, skaidrumo užtikrinimo, pasitikėjimo asamblėjos rezultatais¹⁹ ar net geresnio visuomenės informuotumo, taigi gali būti suprantamas kaip tam tikra komunikacijos ir asamblėjos priartinimo prie plačiosios visuomenės forma. Stebėtojai gali dalyvauti piliečių asamblėjose, tačiau jiems neleidžiama įsitraukti į svarstymų procesą ir daryti jokio poveikio asamblėjos dalyviams. VMPA organizatorių teigimu, aiškūs stebėtojų kvietimo kriterijai nebuvo suformuluoti, tačiau orientuotasi į tas grupes, kurios atstovauja piliečius, bet negali įsitraukti į Asamblėją kaip dalyviai. Stebėti Asamblėją kviešti nevyriausybinių organizacijų, bendruomeninių organizacijų ir tarpvyriausybinių organizacijų atstovai, Vidaus reikalų ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vyriausybės kanceliarijos

¹⁸ Ši praktika dažnai taikoma JAV, Jungtinėje Karalystėje organizuojamose piliečių asamblėjose (pvz., JK piliečių asamblėja apie Brexit, <https://citizensassembly.co.uk/brexit/>).

¹⁹ EBPO (2021).

darbuotojai, seniūnai ir seniūnaičiai, Vilniaus miesto savivaldybės darbuotojai bei politikai, akademikai. Pirmųjų Asamblėjos sesijų metu stebėtojų skaičius nebuvo didelis, tačiau ilgainiui jis išaugo. Atsižvelgiant į tai, organizatoriai prieš tolesnes Asamblėjos sesijas pradėjo rengti trumpus nuotolinius susitikimus su stebėtojais, kurių metu pristatytas elgesio etiketas ir atsakyta į kylančius klausimus – pirmasis toks susitikimas surengtas prieš ketvirtąją VMPA sesiją (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.4).

Pastebėtina, kad įvairias suinteresuotąsias šalis atstovaujantys interviu dalyviai akcentavo **stiprų politinį palaikymą VMPA organizavimui**, tačiau kartu reflektavo **politinio dėmesio trūkumą**. Asamblėjos organizatorių teigimu, rengiantis šiam procesui nesusidurta su politiniu pasipriešinimu, tačiau jo nebuvimas sietinas ne tiek su pritarimu iniciatyvai, kiek su menku susidomėjimu ja. Pavyzdžiui, 2025 m. pradžioje surengus bendrą Asamblėjos organizatorių ir „DemocracyNext“ pristatymą Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nariams, jis nesulaukė didelio susidomėjimo – nors kvietimas buvo išsiųstas visiems tarybos nariams, prisijungė vos keli. Asamblėjos organizatoriai bei fasilitatoriai taip pat pabrėžė, kad nepakankamai miesto politikų ir sprendimų priėmėjų atvyko į renginį stebėtojų teisėmis. Galiausiai, tiek Asamblėjos dalyviai, tiek stebėtojai išreiškė nusivylimą **menku Vilniaus miesto savivaldybės atstovų susidomėjimu parengtomis rekomendacijomis**, kurios 2025 m. gruodį buvo perduotos Vilniaus miesto vicemerui Andriui Grigoniui.

„<...> politinis palaikymas, jis kaip ir buvo, bet meras galiausiai pats niekada ir neatvyko, pavyzdžiui, ir iš Tarybos narių labai labai nedaug buvo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„<...> girdėjau vieną komentarą, kad Benkunsko nėra. Čia ne tik mano komentaras buvo, girdėjau ir iš gyventojų vieną komentarą tokį. Nežinau, kiek iš tiesų žmonės pagalvojo apie tai, kad mero nėra ir kiek tada meras yra visame šitame ir gal, viliuosi, kad paskutinis, na, rekomendacijų pristatymas savivaldybėje, tarybos salėje, gal galėjo jiems suteikti to tokio svarumo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

„Ir dar man labai užkliuvo, pavyzdžiui, tas pristatymas, jau ta baigiamoji dalis, pavyzdžiui, atsimenate? Ten buvo paskutinis tas susitikimas. Ten paskui jau, kai visi kalbėjo, ten tas, anas, o paskui staigiai pasidalinam į kelias grupes ir patys sau pristatinėjam tą, ką patys priėmėm. Kas, kam tas buvo 40 ar 50 minučių laiko gaišinimas? Taigi, jeigu tie patys žmonės... Aš suprantu, jeigu čia būtų savivaldybės darbuotojai, ten atėjo 100 žmonių, jiems pristatyti, galbūt. Ir tai ten, [ar, – aut. past.] labai kas girdi tave ir gilinasi į tuos [dalykus, – aut. past.], ką tu sakai. Čia dabar patys sau tą patį per tą patį.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

1.3. Po Asamblėjos

Po rekomendacijų perdavimo pradėtas jų įgyvendinimo procesas. Interviu dalyvavę Asamblėjos organizatoriai akcentavo, kad šis asamblėjos etapas nebuvo nuosekliai suplanuotas, kadangi labiausiai susitelkta į laikui imlius organizacinius klausimus. VMPA susipažinimo vakaro metu

pristatyta, kad Vilniaus miesto savivaldybė parengs **tris rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitas** – praėjus trims, devyniems ir dvylikai mėnesių po Asamblėjos pabaigos, **tačiau antrosios ataskaitos galiausiai atsisakyta**. Organizatorių teigimu, atsižvelgiant į platų rekomendacijų mastą, jose paliečiamus strateginius klausimus bei jų sprendimui reikalingą laiką, nuspręsta, kad pažanga padaryta per vos kelis mėnesius, skiriančius paskutiniąsias ataskaitas, nebus pakankamai didelė, jog būtų verta atskiros ataskaitos.

„Aš tik įgyvendinus tą pirmą asamblėją supratau, kad mes visiškai nekalbėjom, kas bus po to, kaip toliau, nu va, tik išsiaiškinom, kad bus tos ataskaitos. Bet kokia svarba, ypač dabar iškeltą, nes atsimenu, kaip degė akys tų pačių dalyvių, kurie pabaigė – va, mes padarėm.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Anot organizatorių, pasibaigus Asamblėjai, visos **rekomendacijos pirmiausiai buvo pristatytos Vilniaus miesto savivaldybės merui** – 2025 m. gruodį vykusio susitikimo metu buvo patvirtinta tolesnė rekomendacijų įgyvendinimo kryptis. Rekomendacijos perduotos už strateginį planavimą atsakingam savivaldybės skyriui, susiejusiam kiekvieną rekomendaciją su Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginiu plėtros planu, kuris yra tiesiogiai susietas su biudžeto planavimu, o susijusiems skyriams mero pavedimu nurodyta įvertinti rekomendacijų įgyvendinimo galimybes arba pateikti paaiškinimą, kodėl jos negali būti įgyvendinamos. Atsižvelgiant į tai, kad pateiktos rekomendacijos yra horizontalios ir peržengia atskirų skyrių ribas, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu taip pat suburta **rekomendacijų įgyvendinimą prižiūrinti darbo grupė**, kurią sudaro apie 11 Vilniaus miesto savivaldybės ir JUDU darbuotojų²⁰. Dalis šios darbo grupės narių priklausė ir grįžtamojo ryšio grupei Asamblėjos metu. Nors rekomendacijų įgyvendinimo struktūra Vilniaus miesto savivaldybėje yra suformuota, interviu dalyviai pabrėžia, kad į ją įsitraukusiems darbuotojams tebėra reikalinga Asamblėją organizavusių darbuotojų pagalba ir nukreipimas tiek konkrečių rekomendacijų interpretavimo, tiek įgyvendinimo atžvilgiu (daugiau informacijos apie tai – poskyryje 3.3.1). 2026 m. balandį paskelbta pirmoji Asamblėjos rekomendacijų įgyvendinimo ataskaita, kurioje pristatytas Vilniaus miesto savivaldybės ir JUDU parengtas rekomendacijų vertinimas. Priimtose visose 24 VMPA pateiktose rekomendacijose, 9 jų – iš dalies, ataskaitoje taip pat nurodyta, kokių veiksmų jau imtasi ar planuojama imtis šių rekomendacijų įgyvendinimui.²¹

2. Vertinimo metodai

Vertinimui pasitelkti keturi duomenų rinkimo metodai: VMPA dalyvių apklausos, Vilniaus miesto gyventojų apklausos, interviu su VMPA suinteresuotosiomis šalimis ir dokumentų analizė, apibendrinti žemiau pateikiamoje lentelėje bei aprašomi toliau šiame skyriuje. VMPA vertinimo matricoje (1 priedas) nurodytas ryšys tarp konkrečios vertinimo dimensijos, klausimo, vertinimo

²⁰ Darbo grupės narių sudėtis nėra viešai prieinama, remiamasi interviu duomenimis. Rekomendacijų įvertinimo ataskaitoje nurodoma, kad grupę sudaro šių Vilniaus miesto savivaldybės skyrių ir įmonių atstovai: vyr. miesto architektės biuro, architektūros skyriaus, teritorijų planavimo skyriaus, infrastruktūros grupės, miesto aplinkos skyriaus Kraštovaizdžio architektūros poskyrio, finansų valdymo grupės Strateginio planavimo komandos, jaunimo reikalų ir neformalaus užimtumo skyriaus, švietimo aplinkos skyriaus, sporto ir sveikatingumo skyriaus, organizacijos vystymo grupės, savivaldybės įmonės „Susisiekimo paslaugos“ (JUDU). Vilniaus miesto savivaldybė (2026). *Vilniaus piliečių asamblėja. Rekomendacijų įvertinimo ataskaita*. <https://vilnius.lt/rest/assets/b9ffd94e-4e87-4437-a529-b5073098e930.pdf>

²¹ Vilniaus miesto savivaldybė (2026).

kriterijų ir jiems įvertinti pasirinktų metodų. Vertintojos taip pat dalyvavo visose VMPA programos dalyse, tačiau stebėseną nebuvo taikę kaip specifinis vertinimo metodas.

Lentelė 1. Vilniaus piliečių asamblėjos vertinimo metodų apžvalga

	Prieš Asamblėją	Asamblėjos pradžia	Asamblėjos eiga	Asamblėjos pabaiga ir po jos
VMPA dalyvių apklausa		X	X	X
Vilniaus miesto gyventojų apklausa	X			X
Interviu		X	X	X
Dokumentų analizė	X	X	X	X

2.1. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyvių apklausos

VMPA metu vykdytos trys asamblėjos dalyvių apklausos, siekiant tiek **užfiksuoti nuostatus konkrečiais vertinimo klausimais, tiek įvertinti ar ir, jei taip, koku mastu vyksta VMPA dalyvių nuostatų kaita** darnaus judumo Vilniaus mieste, pasitikėjimo Vilniaus miesto savivaldybe, savo pilietinės galios ir kitais aspektais. Kiekvienai apklausai sudarytas klausimynas, pritaikytas prie konkretaus VMPA etapo. Sudarant šiuos klausimynus, remtasi Demokratijos Inovacijų tyrimų grupės Adomo Mickevičiaus universitete (Poznanė, Lenkija) parengtu klausimyno pavyzdžiu, kuris buvo pritaikytas prie VMPA vertinimo matricoje išskirtų kriterijų.

- **Pirmoji apklausa** vykdyta pirmosios VMPA sesijos metu (2025 m. rugsėjo 27 d.), renginio programos pradžioje. Tokiu būdu siekta užfiksuoti pirmines, Asamblėjos proceso dar nepaveiktas dalyvių nuostatus (N=38);
- **Antroji apklausa** vykdyta ketvirtosios VMPA sesijos metu (2025 m. lapkričio 8 d.), renginio programos pradžioje. Tokiu būdu siekta užfiksuoti dalyvių nuomonę apie Asamblėjos programos mokymosi dalį bei pirmąją svarstymų patirtį (N=33);
- **Trečioji apklausa** vykdyta penktosios VMPA sesijos metu (2025 m. lapkričio 29 d.), renginio programos pabaigoje. Tokiu būdu siekta užfiksuoti Asamblėjos dalyvių nuomonę apie svarstymų patirtį, Asamblėjos organizavimo procesą bei nuostatus po visų sesijų (N=32).

Atsižvelgiant į tai, kad VMPA dalyvavo įvairių tautybių Vilniaus miesto gyventojai, visų apklausų klausimynai buvo pateikti lietuvių, anglų ir rusų kalbomis, dalyviams sudarant galimybę pasirinkti jiems patogiausią kalbą. Siekiant užtikrinti patogumą ir prieinamumą įvairaus amžiaus dalyviams, apklausos pateiktos spausdintiniu formatu. Iš anksto sutarus su Asamblėjos organizatoriais, **apklausų pildymui išskirtas specialus laikas programoje**. Prieš atliekant kiekvieną iš apklausų, vertintojos trumpai pristatydavo atliekamą vertinimą ir informuodavo, kad dalyvavimas apklausoje – savanoriškas, primindavo vertinimo tikslus ir duomenų naudojimo sąlygas. **Visus tris kartus apklausoje sutiko dalyvauti visi tą dieną į Asamblėją atvykę dalyviai**, tačiau siekdamas užtikrinti visų dalyvių įtraukimą, vertintojos taip pat sudarė galimybę apklausos dieną Asamblėjoje gyvai nedalyvavusiems respondentams apklausą užpildyti ir atsiųsti el. paštu ar užpildyti kitą programos

dieną atvykus į renginį. Dėl šios priežasties kiekvienos iš apklausų respondentų skaičius yra didesnis nei tą dieną vykusios VMPA sesijos dalyvių skaičius.

Apklausos dalyviai buvo paprašyti ant anketos nurodyti savo unikalų numerį, nežinomą tyrėjams. Tokiu būdu apsaugant tyrimo dalyvių privatumą buvo sudaryta galimybė stebėti bendras grupės tendencijas, susieti individualius vertinimus su dalyvių socio-demografinėmis charakteristikomis bei **užfiksuoti individo lygiu vykstančią asamblėjos paskatintą nuostatų kaitą**. Atsižvelgiant į tai, šioje vertinimo ataskaitoje pateikiami apibendrinti apklausos rezultatai grupės lygiu (bendra atsakymų tendencija) ir individo lygiu (individualių dalyvių nuostatų kaitos tendencija). Atkreipiame dėmesį, jog dėl atsakymų pasiskirstymo procentų apvalinimo kai kur bendra atsakymų procentinio pasiskirstymo suma sudedant apvalius skaičius gali būti 99 ar 101 proc.

2.2. Vilniaus miesto gyventojų apklausos

Siekiant **įvertinti Vilniaus miesto gyventojų informuotumą apie VMPA ir šios Asamblėjos poveikį platesnei miestiečių auditorijai**, atliktos dvi reprezentatyvios Vilniaus miesto gyventojų apklausos²². Abejų apklausų metu naudotas tas pats klausimynas, sudarytas iš 12 su vertinimo matrica susietų uždarų klausimų, susijusių su gyventojų žiniomis apie piliečių asamblėją, dalyvavimą pilietinėje veikloje, pasitikėjimą Vilniaus miesto savivaldybės institucijomis, asmeninės pilietinės įtakos vertinimą bei socio-demografinėmis charakteristikomis.

- **Pirmoji apklausa** vykdyta ankstyvame VMPA komunikacijos kampanijos etape (2025 m. liepos 4 – 14 dienomis), jos rezultatai buvo naudojami kaip atskaitos taškas stebint informuotumo ir nuostatų pokytį (N=1000);
- **Antroji apklausa** vykdyta pasibaigus VMPA programai (2026 m. sausio 27 – vasario 9 dienomis), jos rezultatai leido užfiksuoti asamblėjos poveikį miesto gyventojams (N=1001).

Apklausas, remiantis vertintojų pateikta technine specifikacija, užsakė Vilniaus miesto savivaldybė, atliko tarptautinė rinkos tyrimų ir apklausų duomenų rinkimo įmonė „Norstat“. Apklausose dalyvavo Vilniaus miesto gyventojai, atrinkti pasitelkiant tikimybinę atranką (išlaikant proporcijas pagal amžių, lytį, mikrorajoną ir kt.).

2.3. Pusiau struktūruoti interviu

Siekiant **įvertinti VMPA procesą ir poveikį suinteresuotoms šalims**, atlikti 48 pusiau struktūruoti interviu (sąrašas pateikiamas 3 priede). Dalis interviu su tais pačiais pašnekovais buvo atliekami ir prieš (ar ankstyvuose VMPA etapuose), ir po Asamblėjos pabaigos, siekiant užfiksuoti jų požiūrį į VMPA ir jos paveiktą nuostatų kaitą. Interviu dalyvavo:

- **Asamblėjos dalyviai** (22 interviu: 5 Asamblėjos pradžioje, 17 po Asamblėjos). Atrenkant interviu dalyvius, buvo siekiama užtikrinti maksimalios įvairovės principą, atsižvelgiant į informantų socio-demografines ir Asamblėjos klausimui svarbias charakteristikas. Dalyvių leidimo pakviesti dalyvauti interviu vertintojos prašydavo VMPA sesijų metu;

²² Apklausų atlikimą finansavo ir įgyvendinimą pagal vertintojų pateiktus klausimus administravo Vilniaus miesto savivaldybė.

- **Organizatoriai** (8 interviu: 4 prieš, 4 po asamblėjos). Interviu atlikti su visais pagrindiniais VMPA organizatoriais;
- **Patariamiosios nepriklausomų ekspertų grupės nariai** (1 interviu, atliktas po Asamblėjos). Atrenkant interviu dalyvius, atsižvelgta į aktyvumą įsitraukiant į VMPA organizavimą;
- **Fasilitatoriai** (5 interviu: 2 per, 3 po Asamblėjos). Interviu atlikti su didžiąja dalimi fasilitatorių, pastebėjus informacijos persidengimą papildomi interviu su šios grupės atstovais nebevykdyti;
- **Savanoriai** (4 interviu: 1 per, 3 po Asamblėjos). Atrenkant interviu dalyvius, buvo siekiama užtikrinti maksimalios įvairovės principą, pastebėjus informacijos persidengimą papildomi interviu su šios grupės atstovais nebevykdyti;
- **Stebėtojai** (3 interviu, atlikti po Asamblėjos). Atrenkant interviu dalyvius, atsižvelgta į aktyvumą dalyvaujant VMPA sesijose;
- **Savivaldos ir nacionalinio lygmens sprendimų priėmėjai** (5 interviu: 1 prieš, 1 per, 3 po Asamblėjos). Atrenkant interviu dalyvius, atsižvelgta į svarstomosios demokratijos praktikų aktualumą darbinėje veikloje, ekspertines žinias šioje srityje bei tiesiogines sąsajas su VMPA organizavimu, rekomendacijų įgyvendinimu.

Kiekvienai šių grupių, vadovaujantis vertinimo matrica, sudaryti individualūs klausimynai. Interviu atlikti nuo 2025 m. rugsėjo 25 d. iki 2026 m. kovo 27 d. Atsižvelgiant į tai, kad VMPA dalyvavo įvairių tautybių Vilniaus miesto gyventojai, interviu atlikti lietuvių, anglų ir rusų (pasitelkiant vertėjo pagalbą) kalbomis, į šias kalbas išverstas ir informacinis lapas tyrimo dalyviams bei informuoto asmens sutikimo forma, su kuriais susipažinti ir juos pasirašyti paprašytas kiekvienas interviu dalyvis.

Interviu trukmė svyravo nuo 26 min. iki 1 val. 57 min., dažniausia interviu trukmė – 45-60 min. Interviu atlikti tiek gyvai, tiek nuotoliniu būdu (per MS Teams). Gavus interviu dalyvių sutikimą, interviu buvo įrašomi. Interviu atlikimui ir transkripcijų parengimui pasitelkta apmokytų studentų-asistentų pagalba. Parengtos transkripcijos analizuotos vadovaujantis vertinimo matricoje nurodytais indikatoriais taip pat užfiksuojant papildomas, matricoje nenumatytas, tačiau iš duomenų kylančias temas.

2.4. Dokumentų analizė

Vertinimo metu atlikta viešai prieinamų ir vidaus dokumentų analizė. Ši dokumentų grupė apima viešąją ir dalyviams skirtą komunikaciją apie piliečių asamblėją (pvz., informacinį leidinį dalyviams, visuomenei pateikiamą informaciją apie asamblėją, jos metu sugeneruotas rekomendacijas ir kt.). Vertinimo metu organizatorių taip pat prašyta pasidalinti tam tikrais vidinio naudojimo dokumentais (pvz., valdymo struktūra, anonimizuota dalyvių lankomumo informacija, su Asamblėjos biudžetu susijusia informacija). Ši medžiaga pasitelkta tiek kaip informacija atliekant vertinimą, tiek kaip papildomos gairės, formuluojant interviu klausimus.

2.5. Tyrimų etika

Vertinimo metu vertintojų komandai patys informantai ir respondentai – Asamblėjos dalyviai ir kitų suinteresuotųjų šalių atstovai – suteikė prieigą prie savo asmens duomenų (kontaktinės informacijos). Interviu metu taip pat dalintasi politiniais ar vertybiniais įsitikinimais, laikomais jautria

informacija. Galiausiai, vertinimo metu surinkti duomenys gali būti panaudoti rengiant mokslines publikacijas. Atsižvelgiant į tai, vertintojų komanda gavo Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto Atitikties mokslinių tyrimų etikai komiteto patvirtinimą (2025 m. rugsėjo 19 d., reg. nr. (1.11 E) 270000-V-49) apie suplanuoto tyrimo atitiktį mokslinių tyrimų etikai.

Vertintojų komanda po vertinimo atlikimo ir pristatymo suteiks prieigą prie maksimaliai nuasmeninto apklausų duomenų rinkinio (prieigą prie *omnibus* apklausų gali suteikti Vilniaus miesto savivaldybė), kadangi kiekybinių, asmens duomenų neatskleidžiančių duomenų atvėrimas nekeltų rizikos Asamblėjos dalyviams bei galėtų prisidėti prie didesnio jos skaidrumo ir tolesnių analizių. Atsižvelgiant į asmens duomenų jautrumą ir balansą tarp duomenų atvėrimo naudos bei interviu dalyviams šio veiksmo keliamų rizikų, kokybiniai duomenys (t.y. interviu išrašai) atverti nebus. Antrinės surinktų duomenų panaudojimo galimybės turi būti iš anksto suderintos su vertintojų komanda.

3. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimas

3.1. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dizainas

- *VMPA valdymo struktūra buvo paremta gerosiomis praktikomis ir iš dalies pritaikyta vietos kontekstui. Ją sudarė iniciatorius (formaliai – Vilniaus miesto savivaldybės meras, neformaliai – Vyriausiojo architekto biuras), vykdytojas (UAB „Vilniaus vystymo kompanija“), nepriklausomų ekspertų patariamoji grupė bei fasilitatorių komanda, tačiau nesuburta projekto komanda, priežiūros bei turinio grupės (pastarosios funkciją iš dalies atliko nepriklausomi ekspertai). Tai, kad VMPA įgyvendinta kelių asmenų, o ne plataus sutarimo iniciatyva, lėmė jiems tenkantį didelį krūvį, taip pat – menkesnį suinteresuotųjų šalių įsitraukimą tolesniuose Asamblėjos ir jos rekomendacijų įgyvendinimo etapuose.*
- *Asamblėjos mandatas (jai keliami lūkesčiai) skirtingų suinteresuotųjų šalių didžiąja dalimi suprastas panašiai, siejant jį su indėliu į miesto judumo politikos tobulinimą, tačiau organizatorių bei fasilitatorių VMPA taip pat suvokta ir kaip svarstomosios demokratijos mokymosi įrankis, o dalies dalyvių, fasilitatorių ir stebėtojų – kaip būdas legitimuoti Vilniaus miesto savivaldybės priimamus sprendimus.*
- *VMPA klausimas buvo suformuluotas įtraukiant įvairias suinteresuotąsias šalis, o jo plotis ir atvirumas sudarė sąlygas reikšmingam Asamblėjos dalyvių įsitraukimui, nors pats formulavimo procesas buvo ilgas ir apsunkintas koordinavimo trūkumo. VMPA klausimas dalies suinteresuotųjų šalių įvardintas kaip platus ir kompleksinis, tačiau tai labiau sietina su jo nagrinėjimu ir tam pasirinktais Asamblėjos dizaino sprendimais. Nuomonės dėl piliečių asamblėjos tinkamumo spręsti judumo problemas išsiskyrė. Dalis įsitraukusiųjų pritarė, kad tai – tinkamas būdas kompleksiško iššūkių sprendimui, o didžioji dalis suinteresuotųjų šalių buvo linkusi vertinti asamblėjas kaip metodą sprendimų priėmimui plačiąja prasme.*
- *Pasirinkta penkių Asamblėjos sesijų trukmė – tinkama, atsižvelgiant į tarptautines praktikas, klausimo mastą ir dalyvių skaičių. Pasikeitus mokymuisi bei rekomendacijų svarstymui ir formulavimui skirtų sesijų balansui, pastarajai daliai kiek pristigo laiko. Prie to prisidėjo ir Asamblėjos eigoje papildomus lygmenis įgijęs klausimas, išplėtęs svarstymų kryptis ir rekomendacijų, kurias reikėjo apsvastyti, kiekį bei tam skirtą laiko poreikį.*

- *Asamblėjos dalyviai atrinkti demokratinės loterijos būdu, įvesti šeši atrankos kriterijai: lytis, amžius, tautybė, išsilavinimas, gyvenamoji seniūnija, dažniausiai kasdienėms kelionėms pasirenkama transporto priemonė. Iš viso atrinkti 54 VMPA dalyviai, tačiau jų skaičius mažėjo keliais etapais: dalis atrinktų miestiečių atsisakė dalyvauti registracijos metu, dalis atkrito eigoje, sporadiškai įsitraukdami į Asamblėjos sesijas. Patyrus pirmąjį dalyvių skaičiaus sumažėjimą (nuo 54 atrinktų iki 43 dalyvauti sutikusių miestiečių), VMPA dalyvių imtis išliko reprezentatyvi. Asamblėjos eigoje jai dar labiau sumažėjus (vidutiniškai kiekvienoje sesijoje dalyvavo apie 30 vilniečių), dalyvių įvairovė išliko, bet dalis visuomenės grupių buvo atstovaujamos mažiau. Demografinė prasme Asamblėjoje labiausiai pasigesta jaunimo atstovavimo, o diskursyvine – įsitraukimo į diskusijas, savęs reprezentavimo – prasme, automobiliais besinaudojančių gyventojų balso.*
- *VMPA dalyviai gavo atlygį-kompensaciją, buvo užtikrintos vertėjų, maitinimo paslaugos. Organizatoriai buvo pasirengę teikti pagalbą miestiečiams, kurie dėl dalyvavimo Asamblėjoje susiduria su nepatogumais (pvz., vaiko priežiūra, artimųjų slauga), tačiau dėl ribotų finansinių išteklių apie šią pagalbą buvo ne skelbiama viešai, o komunikuojama pagal poreikį. Galiausiai ja nebuvo pasinaudota, tačiau neaptikta ir įrodymų, jog mažesnis pagalbos prieinamumas sustabdė miestiečius nuo dalyvavimo Asamblėjoje.*

3.1.1. Asamblėjos valdymo struktūra ir mandatas

Asamblėjos valdymo struktūra

Šiame poskyryje bus analizuojama **Asamblėjos valdymo struktūra** (kokia apimtimi egzistavo aiškus atsakomybių pasidalijimas ir koordinavimo mechanizmas tarp įsitraukusių šalių) ir **Asamblėjai suteikto mandato supratimas** (kokia apimtimi egzistavo bendras Asamblėjai suteikto mandato supratimas tarp suinteresuotųjų šalių). Vertinant šiuos aspektus, vadovautasi dokumentų analizės ir interviu su VMPA suinteresuotosiomis šalimis rezultatais.

Vadovaujantis organizacijos „DemocracyNext“ gairėmis, tipinę asamblėjos valdymo struktūrą sudaro²³:

- **Iniciatorius** (užtikrina, kad asamblėja turėtų aiškų mandatą ir kad jos rezultatai būtų įtraukti į sprendimų priėmimo procesą, suteikia reikalingus išteklius asamblėjos veikimui);
- **Vykdytojas** (padeda sukurti asamblėjos dizainą, loterijos keliu atranka jos narius, organizuoja sesijų logistiką, rengia galutinę asamblėjos ataskaitą. Pastebima, kad piliečių asamblėjas turėtų įgyvendinti arba nuo iniciatoriaus nepriklausoma organizacija arba nepriklausomas sekretoriatas, veikiantis iniciatoriaus sudėtyje);
- **Projekto komanda** (užtikrina, kad asamblėja būtų sėkmingai įgyvendinta, turėtų aiškų kaitos kelią ir būtų vykdoma remiantis EBPO gerosios praktikos principais. Sudaryta iš iniciatoriaus ir vykdytojo atstovų, veikia kaip tarpinė grandis tarp šių veikėjų);
- **Priežiūros arba ekspertų patariamoji grupė** (užtikrina asamblėjos nepriklausomumą. Funkciją gali atlikti nepriklausomi ekspertai, taip pat – skirtingų politinių partijų atstovai);
- **Turinio grupė** (atsakinga už informacinės bazės, kuri padeda formuoti asamblėjos narių diskusijas ir informuoja platesnę visuomenę, parengimą. Ją gali sudaryti su asamblėjos

²³ DemocracyNext (2025a). *Assembling an Assembly Guide*. <https://assemblyguide.demnext.org/before-the-assembly#governance-setting-up-the-team>

nagrinėjama politikos sritimi susiję ekspertai ir suinteresuotosios šalys, atstovaujantys skirtingoms perspektyvoms ir požiūriams).

- Taip pat numatytas **fasilitatorių** (atsakingi už neutralų moderavimą), **komunikacijos grupės** ir **nepriklausomų vertintojų** įsitraukimas.

VMPA atveju, valdymo struktūra buvo iš dalies pritaikyta prie vietos konteksto, mažo asamblėjos masto (vertinant dalyvių skaičių) bei poreikio užtikrinti organizacinę mokymąsi. Atsižvelgiant į šias priežastis, VMPA struktūra ganėtinai stipriai skyrėsi nuo tipinio modelio.

Pirma, **VMPA kontekste iš dalies sutapo iniciatoriaus ir vykdytojo funkcijas atliekantys asmenys**. Nors Vilniaus miesto savivaldybės pateiktoje ataskaitoje nurodoma, kad Asamblėjos iniciatorius - Vilniaus miesto meras Valdas Benkunskas²⁴, interviu su Asamblėjos organizatoriais ir savivaldybės sprendimų priėmėjais metu akcentuota, kad VMPA iniciatyva kilo iš Vyriausiojo architekto biuro komandos, kuri pasisako už piliečių įtraukimą į miesto planavimą bei taiko įvairias su tuo susijusias praktikas.²⁵ Interviu taip pat atskleidė, kad VMPA organizatoriai jautė sprendimų priėmėjų politinį palaikymą, o patys sprendimų priėmėjai indikavo palaikantys Asamblėjos idėją, tačiau palaikymas šiame kontekste labiau sietinas ne su aktyviu įsitraukimu, o leidimo įgyvendinti suteikimu.

Vilniaus miesto savivaldybės pateiktoje ataskaitoje taip pat nurodyta, kad VMPA koordinavo Vilniaus miesto savivaldybės vyr. architektės patarėja B. Umbrasaitė, o organizavo – „Vilniaus vystymo kompanija“, jos atstovė – projektų vadovė G. Janilionytė, **tačiau organizavimo ir įgyvendinimo procese jų funkcijos nebuvo griežtai atskirtos**. B. Umbrasaitė koordinavo strateginius klausimus (pvz., Asamblėjos klausimo formulavimo procesą), telkė politinį palaikymą tiek Asamblėjai, tiek jos rekomendacijų įgyvendinimui (pvz., rengė VMPA pristatymus Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nariams), rūpinosi Asamblėjos įgyvendinimui reikalingais ištekliais (pvz., bendradarbiavo su Vilniaus miesto savivaldybės Komunikacijos skyriumi dėl Asamblėjos viešinimo). Greta šių veiklų įgyvendinimo, ji atliko ir dalį vykdytojo funkcijų – įgyvendino VMPA dalyvių atrankos procesą, rengė rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitas, prisidėjo prie Asamblėjos dizaino formavimo. Nors tai nebuvo tiesioginė atsakomybė, interviu dalyvavusių organizatorių ir fasilitatorių teigimu, poveikis dizainui kildavo dėl užimamo tarpininko vaidmens tarp sprendimų priėmėjų, JUDU ir fasilitatorių komandos. Asamblėjos organizavimo ir įgyvendinimo eigoje besikeičiantys sprendimų priėmėjų bei JUDU lūkesčiai lėmė tam tikrų dizaino sprendimų įtraukimą net ir prasidėjus VMPA (daugiau – poskyryje 3.2.1).

„Dabar mes žinome, kad mes galime tokį procesą organizuoti, šiek tiek galime galbūt geriau papasakoti viduje, kas tai yra per procesas, žinom, ką jisai kainuoja, tačiau kitą kartą norėtusi turbūt, kad ta iniciatyva arba ateitų, arba būtų stipresnė ir iš, na, tų žmonių, kurie dirbs su rekomendacijom vėliau. Tai arba iš politinio lygmens, arba iš specialistų lygmens, nesvarbu, bet tie, kurie įgyvendins. Jiems turėtų ta asamblėja irgi rūpėti ir jos reikėti, tai dabar gal taip ne visai įvyko, nes dabar atrodo,

²⁴ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 5.

²⁵ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d., interviu su politiku(-e) ar sprendimų priėmėju(-a) nr. 1., 2025 m. spalio 14 d.

kad mums jos reikia tiesiog suprasti, kas tai yra per procesas, išbandyti jį kaip įrankį įtraukti ir diskutuoti, negu, kad tikrai kažką išspręsti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Kaip projekto vykdytojo atstovė, G. Janilionytė buvo **atsakinga už logistinių klausimų sprendimą** (pvz., komunikaciją su Asamblėjos dalyviais, maitinimo ir infrastruktūros organizavimą, savanorių grupės koordinavimą). Vis dėlto, svarbu paminėti, kad **greta organizacinio darbo jai buvo patikėtos dar dvi funkcijos – fasilitatorių koordinatorės** ir, dalyvauti atsisakius vienam numatytų fasilitatorių, **fasilitatorės**. Dalį atsakomybių – pavyzdžiui, savanorių grupės koordinavimą – atliepti padėjo praktiką Vilniaus miesto savivaldybėje pradėjusi studentė, tačiau interviu dalyvavusių fasilitatorių teigimu, didelio darbo krūvio poveikis buvo jaučiamas jų veikloje.²⁶

Tai, kad **nebuvo suburta nei projekto komanda, nei priežiūros grupė lėmė, kad visi su VMPA susiję klausimai iš esmės tapo dviejų organizatorių atsakomybe**. Nors šiame procese vyko intensyvios konsultacijos su kitose Baltijos šalyse piliečių asamblėjas organizavusiais kolegomis, organizacija „We Do Democracy“, o ypač – „DemocracyNext“, pastarųjų teikiama pagalba buvo labiau patariamojo pobūdžio, pristatanti galimus pasirinkimo variantus ir jų poveikį, todėl atsakomybė už galutinį sprendimo priėmimą tekdavo organizatoriams.²⁷ Sprendimas nesuburti projekto komandos bei priežiūros grupės buvo grindžiamas nedidele Asamblėjos apimtimi ir siekiu greičiau priimti sprendimus, sumažinant biurokratinę naštą, tačiau Lietuvos kontekste šių darinių sudarymas galėjo būti naudingas dėl kelių priežasčių. Pirma, priežiūros grupės sudarymas galėtų paskatinti **aktyvesnį politikų įsitraukimą į asamblėją nuo ankstyvų jos stadijų**, prisidedant prie geresnio proceso supratimo, jo patikimumo. Ši grupė turėtų būti sudaroma proporcingai atstovaujant įvairias politines jėgas, taip išvengiant šališkumo rizikos. Vienas Asamblėją stebėjusių Vilniaus miesto savivaldybės politikų interviu metu atskleidė, kad sudalyvavimas Asamblėjoje iš dalies sumažino jo skepticizmą, taigi, tikėtina, kad nuoseklus įtraukimas galėtų turėti dar didesnę poveikį.

„Kartais būtent ir tų pačių politikų, ypač oponuojančių, įtraukimas į tam tikrą procesą, jis gali sumažinti skepticizmą, tai šitoj vietoj vat aš prisipažįstu, kad, pavyzdžiui, mano skepsis šiuo atžvilgiu [šališkos dalyvių atrankos rizikos, – aut. past.] tikrai yra sumažėjęs. <...> Aš iš tokio labai aršaus skeptiko susitraukiu iki konstruktyvaus kritiko.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

Antra, projekto komanda galėtų būti reikšminga **išplečiant Asamblėjos „savininkų“ ratą nuo kelių iniciatoriaus ir vykdytojo atstovų į platesnę auditoriją** bei įtraukiant pagrindinių suinteresuotųjų šalių (pvz., susijusių Vilniaus miesto savivaldybės skyrių, JUDU) atstovus į bendrą sprendimų priėmimą. Įgyvendinant VMPA pastebėta nepakankamai sklandi komunikacija su JUDU – nors teigiamai vertino Asamblėjos idėją, įmonė susidūrė su iššūkiais ieškodama vidinio klausimo koordinatoriaus, o VMPA organizavimo eigoje labiau palaikė organizatorių pastangas nei patys ėmėsi lyderystės.²⁸ Trečia, žmonės, priklausantys projekto komandai, tiek stiprintų savo įgūdžius

²⁶ Interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d., interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

²⁷ Interviu su organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d., interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

²⁸ Interviu su organizatoriumi(-e) nr. 4., 2025 m. spalio 24 d., interviu su organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d., interviu su organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d., interviu su savanoriu(-e) nr. 1, 2025 m. spalio 1 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

svarstomosios demokratijos srityje taip kuriant Vilniaus miesto savivaldybėje išliekančias ekspertines žinias ir užtikrinant jų institucinį tvarumą, tiek būtų geriau susipažinę su konkrečia Asamblėja ir **galėtų lengviau įsitraukti į jos rekomendacijų įgyvendinimą**. Kaip minėta 1.3 skyriuje, VMPA atveju rekomendacijų įgyvendinimo etapas nebuvo nuosekliai apgalvotas iš anksto ir net po Asamblėjos pabaigos reikalauja neplanuoto vieno organizatorių laiko bei lyderystės.

„Didesnėse asamblėjose, kartais būna ir tokia kaip valdymo grupė, ta oversight grupė papildomai dar. Ir mes galvojom, ar šiuo atveju jinau reikalinga, ar ne, nes Asamblėja nėra labai didelė ir jau yra daug skirtingų grupių, kurias reikia moderuoti ir koordinuoti. <...> Tai nusprendėm daryti Birmingamo pavyzdžiu, vieną grupę, kurioje būtų ir piliečių dalyvavimo ekspertai, ir labiau tematiniai ekspertai, ir jų mandatas buvo ne tik tą jau klausimą vien tik knibinėti, bet jie galėjo ir kelti klausimus klausimo formuluotei ir taip toliau, ir buvo jiems parengtas informacinis visas paketas apie planuojamą sudėtį, datas ir visa kita.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

„Kitą kartą turėtų savivaldybė iškart suburti darbo komandą tą temą atliepiančią iš savivaldybės, savivaldybės įmonių grupių ir ji dalyvautų viso proceso metu, reiškia, kaip tokia patariamoji grupė su organizatoriais eitų pastoviai. Nes ta feedback [grįžamojo ryšio, – aut. past.] grupė, kuri buvo, ji pasiteisino, bet ji buvo per vėlai suburta. Reiškia, ji nešė atsakomybę nuo pat pradžių iki pabaigos, jau kada yra rekomendacijos sukurtos ir jau keliauja įgyvendinti. Tada būtų ne vienas žmogus, o bent penki žmonės, kas reiškia, kad nenutrūks pastovumas. <...> pati savivaldybė yra iniciatorė ir ji neturi būti kaip stebėtoja, kad ateinu ir stebiu spektaklį.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Natūralu, kad tas žmogus, kuris, ar tie žmonės, kurie gaus mūsų rekomendacijas, jie gali visiškai kitaip pasižiūrėti į mūsų rekomendacijas. Jie negirdėjo mūsų diskusijų, jie negirdėjo, ką mes šnekėjom, ką mes pasisakėm. Vis tiek sprendžia, kaip pasakyti, tas, kas sprendžia, o tas, kas dalyvavo, panašu, kad ten daug negirdėjo, ką mes šnekėjom. <...> žinot, tam tikros žmonių patirtys ar pasipasakojimai labiau sumotyvuoja ar pagrindžia galbūt tą mintį, <...> aš manau, tą būtų verta buvę išgirsti tiems žmonėms, kurie tas rekomendacijas gavo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 8, 2026 m. sausio 30 d.

VMPA kontekste taip pat veikė patariamoji nepriklausomų ekspertų grupė, kuri iš esmės atliko ir turinio grupės funkcijas. Aiškūs kriterijai šios grupės sudarymui nebuvo paskelbti ir iškomunikuoti – vadovautasi JUDU ir Vilniaus miesto savivaldybės rekomendacijomis. Kaip minėta skyriuje 1.1, svarbiu šios grupės indėliu laikytina Asamblėjos klausimo peržiūra, ekspertai dalyvavo susitikimuose, kurių metu buvo rengiama VMPA mokymosi programa, taip pat peržiūrėjo informacinį leidinį, skirtą Asamblėjos dalyviams. Ekspertų grupės susitikimuose sudaryta galimybė dalyvauti ir fasilitatorių atstovui. Verta pastebėti, kad ne visi ekspertai įsitraukė tokia pačia apimtimi – dalis jų sudalyvavo tik viename ar keliuose susitikimuose, todėl aktyviai patariančių ekspertų skaičius buvo mažesnis nei pradinė grupės sudėtis. Tai galima sieti su tuo, kad už savo darbą **ekspertai negavo atlygio**. Atsižvelgiant į tai, dalis jų darbo taip pat buvo perleista organizatoriams – pavyzdžiui,

informacinį leidinį Asamblėjos dalyviams rengė viena Asamblėjos organizatorių, padedama praktikantės. Tai dar labiau padidino organizatoriams tenkančias atsakomybes. Nors nei ekspertai, nei dalyviai šališkumo apraiškų informaciniame leidinyje nepastebėjo, toks atsakomybių pasidalinimas gali sukelti šališkumo regimybę ir mažinti pasitikėjimą pateikiama informacija.

Galiausiai, vertinant **organizatorių ir fasilitatorių santykį, pastebimas lūkesčių išsiskyrimas**. Dalis interviu dalyvavusių fasilitatorių pabrėžė, kad į VMPA buvo įtraukti ganėtinai anksti (pirmųjų mokymų, vykusių 2025 m. kovą, metu)²⁹, tačiau įsipareigojimas buvo formalizuotas tik tų pačių metų rugpjūtį. Nors fasilitatoriai pasiruošimą pasitikėjimo pagrindu pradėjo dar prieš sutarties pasirašymą, dalies jų teigimu, tai kėlė neužtikrintumą dėl proceso ir atsakomybių. Negana to, išsiskyrė ir požiūris į fasilitatorių darbą. VMPA organizatoriai fasilitatorius matė kaip Asamblėjos dizaino kūrėjus ir įgyvendintojus³⁰, o dalis fasilitatorių manė, kad jų atsakomybė – tik proceso fasilitavimas pagal jau sukurtą dizainą³¹. Pagal šią prielaidą buvo vertinamas ir **darbui numatytas laikas bei, atitinkamai, atlygis, kuris vėliau, tiek organizatorių, tiek fasilitatorių teigimu buvo įvardytas kaip ženkliai per mažas, lyginant su tekusiu darbo krūviu**³².

Rengiant VMPA dizainą, anot interviu dalyvavusių fasilitatorių, išryškėjo keli kritiniai momentai. Pirmą, fasilitatoriai neturėjo bendro darbo patirties, skyrėsi požiūris į fasilitavimą, naudojamus metodus, turimos patirties lygis, kas kartais apsunkino sprendimų priėmimą. Antra, nei vienas fasilitatorių neturėjo patirties organizuojant piliečių asamblėjas, todėl stigo patirties ir žinių apie dizaino sudarymą. Asamblėjos programa buvo formuojama jai vykstant, tokiu būdu prisitaikant prie piliečių poreikių, tačiau kartu tai kūrė ir tam tikrą laiko spaudimą bei skubą. Trečia, tam tikri strateginiai turinio sprendimai (pvz., antrasis JUDU pristatymas, rekomendacijų suskirstymas į gyvenamąsias zonas) buvo priimami jau VMPA eigoje, keičiant esamus susitarimus ir „nuleidžiant“ juos iš viršaus, į bendrą sprendimą neįtraukiant fasilitatorių, atsakingų už Asamblėjos dizainą.

Nors tai kėlė tam tikras įtampas tarp organizatorių ir fasilitatorių, interviu duomenys atskleidžia, jog pastarieji **stipriai prioritetizavo VMPA dalyvių gerovę ir galimą Asamblėjos poveikį jiems**, todėl stengėsi suformuluoti kiek įmanoma kokybiškesnę programą bei įgalinančią patirtį.

„Aš turiu minty tyrimus, kad, jeigu gyventojai dalyvauja tokiuose procesuose ir lieka nusivylę, nes nemato nei pokyčių, nei tolimesnių veiksmų, tai tada jie linkę labiau atsitraukti nuo tokių judėjimų ir net galimai nuo balsavimo ateityje. Turint tą mintyje, man buvo toksai, čia reikia super atsargiai viską daryti, kad tiek gyventojai jaustųsi įvertinti, tiek jie pasakodami savo šeimos nariams apie visą tą matytą prasmę savo buvimo ar savo veikimo ir galop matytų, kad savivaldybė ne dėl kažkokio PR'o ar kažko panašaus daro visą šitą, o iš tiesų norėdama įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

„Fasilitatoriai labai atsakingai žiūrėjo į visą tą darbą, kaip ir turėtų, ir jie tikrai suprato, kad tai, kaip jie struktūruoja visą tą procesą, tai tikrai daro labai didelę įtaką ir rezultatui, ir rekomendacijom, ir

²⁹ Interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d., interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

³⁰ Interviu su organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d., interviu su organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

³¹ Interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d., interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

³² Interviu su organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d., interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d., interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

visam procesui. Iš kitos pusės, tai šiek tiek gal apsunkino jiems darbą, nes asamblėja yra šiek tiek eksperimentinis, evoliucionuojantis dalykas, kur tu inovuoji, tu bandai, tu pritaikai kiekvienai skirtingai visuomenei, kaip čia galėtų vykti pagal skirtingą klausimą, tai nėra vieno kažkokio labai aiškaus standarto, kaip visa tai turėtų įvykti ir turėtų tame būti šiek tiek inovacijos, laisvės ir eksperimento.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Asamblėjos mandatas

Šiame vertinime mandato samprata siejama su skirtingų suinteresuotųjų šalių VMPA keliamais lūkesčiais. Oficialioje Vilniaus miesto savivaldybės komunikacijoje Asamblėjos tikslas labiausiai siejamas su indėliu į sprendimų priėmimą: „<...> tai galimybė visiems – ne tik politikams ar ekspertams – kartu nuspręsti, kaip Vilnius gali pasiekti išsikeltų tikslų būti klimatui neutraliu ir patogiu gyventi miestu, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos“³³ (pastebėtina, kad šis tikslas skiriasi nuo iškelto Asamblėjos klausimo; daugiau apie tai – poskyryje 3.1.2). Apklausos, įgyvendintos ketvirtosios VMPA sesijos metu, dalyvių teigimu, Asamblėjos tikslai jiems buvo aiškūs: 97 proc. aiškumą vertina gerai ar labai gerai, 3 proc. – vidutiniškai. Vis dėlto, nors suprantami kaip aiškūs, tikslai galėjo būti interpretuojami skirtingai.

Apklausos ir interviu duomenys atskleidžia, kad Asamblėjos **mandatas suvoktas kaip daugialypis, todėl jai kelti lūkesčiai kiek išsiskyrė**. Atsakydami, kodėl nusprendė dalyvauti VMPA, didžioji dalis respondentų indikavo **su miestu susijusių klausimų svarbą** (87 proc. dalyvių ši priežastis buvo greičiau svarbi ar svarbi) ir **norą, kad vietos valdžia atsižvelgtų į jų nuomonę, priimdama su miestu susijusius sprendimus** (84 proc.).³⁴ Vis dėlto, paklausti apie lūkesčius, dalyviai santūriai vertino galimybes paveikti miesto sprendimų priėmimą (tokį lūkestį išreiškė tik apie pusė VMPA dalyvių), o labiausiai tikėjosi, jog patirs kažką nauja ir dalyvaus įdomioje diskusijoje (po 90 proc.), praplės akiratį (84 proc.).

Dažniausiai interviu metu VMPA organizatoriai ir sprendimų priėmėjai akcentavo poreikį demokratizuoti miesto planavimo procesus, **įtraukti piliečius į kokybišką diskusiją**, kuri leistų išgirsti abiejų pusių argumentus. Nepaisant to, **ši diskusija siejama su politiniais prioritetais ir nustatytomis strateginėmis kryptimis**³⁵. Nors interviu metu akcentuota, kad piliečiai gali nesutikti su esama miesto politika ir teikti jai priešingas rekomendacijas, į kurias sprendimų priėmėjai reaguos lygiavertiškai, išreikštas lūkestis kiek apriboja bendrakūros procesą – gyventojai supažindinti su miesto strategija, tikintis, kad rekomendacijos bus orientuotos į tai, *kaip* ji turėtų būti įgyvendinama, o ne *kokia* strateginė kryptis turėtų būti pasirenkama. Toks lūkestis savaime **nereiškia Asamblėjos politizacijos, o labiau referuoja į konkretų jos mandato apibrėžimą** ir sprendimų priėmėjų poreikius, taip aktualizuojant pateiktas rekomendacijas, tačiau dalies dalyvių jis buvo suprastas kaip

³³ Vilniaus miesto savivaldybė (2025b). *Informacija apie asamblėjos temą – judumą*. <https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/projects/pilieciu-asambleja-2025>

³⁴ Taip pat reikšmingomis priežastimis laikytas noras praplėsti savo žinias ir įgūdžius (79 proc.), smalsumas (71,1 proc.) ir dalyvavimo svarba vietos demokratijai (71 proc.). Mažiausiai miestiečius motyvavo noras susitikti su kitais ir keistis idėjomis (57,8 proc.), o ypač – finansinis atlygis (20,1 proc.).

³⁵ Vilniaus miesto savivaldybė (2021). *Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginis plėtros planas*. <https://vilnius.lt/rest/assets/8e6f2771-a1ae-45e1-bb49-edfe0099e671>. Judumo kryptyje numatyti trys uždaviniai: Multimodalumas – neatsiejamas keliavimo Vilniaus mieste principas; Dažniausiai pasirenkamas keliavimo būdas – sveikatingumą skatinantis judėjimas pėsčiomis ar bevariklėmis transporto priemonėmis; Viešojo transporto sistema leidžia vilniečiui judėti greitai, sklandžiai ir patogiai.

politinės krypties nubrėžimas. Keli Asamblėjos dalyviai taip pat teigė jautę, kad VMPA metu sprendžiami techniniai, vadybinio pobūdžio klausimai, neleidžiantys pilnai išnaudoti pasirinkto metodo ir dalyvių potencialo.³⁶

„O rekomendacijų miesto administracijai labai svarbu gauti ir dėl to, kad yra labai daug tokių jautrių temų, kaip viešasis transportas, pavyzdžiui, ir tų viešojo transporto alternatyvų yra labai daug. Metro, tramas, metrobusas ir kiekvienas turi savo privalumų ir trūkumų, taip nepasitarus nuleisti: „o dabar statysim metro“, tai toks biškį Lukašenkinis metodas, kurio labai norim išvengt, ir norim, kad ta iniciatyva, kas Vilniaus miestui geriausiai tinka, ateitų būtent „iš apačios“, iš pačių gyventojų, kurie matydami visus privalumus ir trūkumus, technines charakteristikas, patys parekomenduotų tam tikrus sprendimus.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d.

„Dabartinės Asamblėjos tikslas yra tikrai tą judumo temą išdiskutuoti su miestiečiais ne feisbuko komentaru, o kokybiško proceso lygmeny ir išgirsti žmonių rekomendacijas, bet tuo pačiu ir pasakyti, ko miestas siekia ir susitarti dėl tam tikrų krypčių, kad tas strateginis planas, kuris yra, taptų labiau įgyvendinimas. Dabar tikrai labai didelė dalis tų sprendimų neįvyksta dėl kažkio numatomo arba bijomo pasipriešinimo žmonių. Lygtais bijoma tą spaudimą daryti automobiliams, nes yra jausmas toks, kad mieste daugiausia automobilių ir dėl to mes bijom priimti tuos nepatogius sprendimus ir Taryboje. <...> Bet, kai tai pasako Asamblėja, kad gali ta taršos zona būti didesnė, kad A juostą galima atimti iš automobilio ir atiduoti autobusui, tada jau visos politinės partijos turi tą didesnį argumentą tai daryt.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

„Turbūt labiau ir suprasti visuomenę, ko jie tikisi, ko jie nori <...>. Vis tiek miestas, kad ir kaip pasibaigs, laikysis tos strategijos [Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginio plėtros plano, –aut. past.], tiesiog čia galbūt ir tolimesniems formatams su bendruomene, kaip bendrauti <...>.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2025 m. spalio 24 d.

Politizacija sietina su konkrečių nukreipimo, nuomonės formavimo priemonių taikymu asamblėjos eigoje. Dalis interviu dalyvių akcentavo, kad organizuojant asamblėjas nuolat susiduriama su politizacijos rizika, o dalis pabrėžė manantys, kad VMPA atveju **svarstomosios demokratijos procesas pasitelktas siekiant legitimuoti jau parengtus viešosios politikos sprendimus.**

„Visa asamblėja gali būt panaudota tam, kad panaudoti liaudies balsą, kai kuriems savo išankstiniams sprendimams, kurie yra numatyti, jiems tiesiog paremt. Nes tu susitikimo metu gali suformuot nuomonę, tai vat man buvo įdomu irgi ir iš tos pusės žiūrėt: ar iš tikrųjų atsitiktinai parinkti žmonės (arba bent jau ar nuomones savo turi), o kitas dalykas, ar jiems yra daroma įtaka per tuos susitikimus, kad vėliau mes prieitume neva kolektyviai prie vienokios arba kitokios išvados.“

³⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

„Aš manau, kad čia šitoj vietoj savivaldybės tikslas buvo tiesiog, kaip sakant, PR'o klausimas, tai numeris vienas šitoj visoj Asamblėjoj. Pasidėti tam tikrų varnelių, kad mes esame pažangūs, mes žengiame, mes įsiklausome į piliečių nuomones ir taip toliau. <...> Tiek iš savivaldybės, tiek iš miesto architektės tam tikrų detalių – dėliojo iš trupinėlių kelią, tai susikaupė jau batonas į pabaigą. Aš nesakau, kad jinai [Asamblėja, – aut. past.] buvo visa labai kryptinga ir stumiama kažkokia tai kryptis, bet tam tikri momentai ten dalyvavo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

Kita vertus, kaip jau minėta, nemaža dalis dalyvių pritarė tam, kad **Asamblėjai keliamas lūkestis pateikti rekomendacijas judumo mieste tobulinimui**. Interviu metu Asamblėjos dalyviai akcentavo manantys, kad sprendimų priėmėjai jaučia judumo problemą mieste ir tikisi bendruomenės patarimo, kai kurie pabrėžė atvykstantys dalyvauti su konkrečiomis rekomendacijomis ar besitikintys specifinių problemų sprendimo (pvz., uždrausti automobilių eismą Vingio parke).³⁷ Dalis dalyvių lūkesčius siejo su VMPA metu parengtų rekomendacijų įgyvendinimu: jie kelti aukšti, tačiau realistiški.³⁸ Interviu metu minėta, kad rekomendacijų įgyvendinimo procesas užtrunka nemažai laiko, rekomendacijos, tikėtina, bus atliepiamos ne visiškai tiesiogiai, o labiau padiktuos bendrą politikos kryptį, tačiau viltasi, kad piliečių nuomonė bus išgirsta, įgyvendinta bent dalis rekomendacijų, o jų pasirinkimas bus ne selektyvus (t.y., įgyvendinami ne tik sprendimų priėmėjų lūkesčius atliepiantys siūlymai).

„Aš manau, suburta, kad gautų Vilnius idėjas iš žmonių, ką žmonės mato ir kaip žmonės mato sprendimus. Būtent, kaip galima tobulinti ir kad daugiau būtų įtrauktas viešasis transportas, dviračiai ir mažėtų kamščiai. <...> Taip pat tikiu, kad vien jau tas pirmas žingsnis, kad gavo jie finansavimą tokį jau renginį organizuoti, reiškia, kad kaip ir nori išgirsti žmonių nuomonę. Aš manau, kad šiaip sau nebūtų tokiems renginiams skiriamos lėšos, tai noriu tikėti, kad bus atsižvelgta į pasiūlymus.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 5, 2025 m. rugsėjo 30 d.

„Jeigu bus kreipiamas dėmesys į tą, ką žmonės sako, ir bus tikrai išgirsti tie žmonės, ir bus tikrai vat tos idėjos kažkaip bent jau perskaitytos, kad kažkas perskaitytų, kas realiai priima sprendimus. O ne tai, kad vat privedam prie to, ko mums reikia, ir užrašom vat grynai, ko mums reikia. Bet, jeigu daryti tikrai dėl varnelės, kad pravesta ten antra, penkta ar dešimta [asamblėjos, – aut. past.], o vis tiek idėjos su savivaldybės lieka, tai neverta terliotis.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Antriniu Asamblėjai keliamu lūkesčiu gali būti išskirtas **svarstomosios demokratijos proceso išbandymas**, taip papildant visuomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą „įrankių dėžutę“. Anot interviu dalyvavusių miesto politikų ir sprendimų priėmėjų, šis įrankis prisidėjo prie Vilniaus miesto

³⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 5, 2025 m. rugsėjo 30 d., Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d., Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 8, 2026 m. sausio 30 d.

³⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

savivaldybės pastangų pereinant įtraukiesnio sprendimų priėmimo link (šias pastangas taip pat akcentavo VMPA stebėtojai³⁹). Dalis interviu dalyvių tikino pastebėję stiprų organizatorių susitelkimą į procesą, pačios Asamblėjos įgyvendinimą kaip tikslą savaime, nepakankamai dėmesio skiriant jos ilgalaikiam poveikiui tiek viešojo transporto politikos, tiek piliečių įtraukimo srityje.

„Aš manau, kad savivaldybė nori, kad tai būtų sėkmingas procesas. Tai yra pirmas bandymas daryti tokią asamblėją, tai, kad išbandyti pilnai tą programą, taip, kaip turėtų asamblėjos vykti tam, kad žinoti, ar tai iš viso yra būdas, kurį galėtų Lietuvoje daryti, ar ne. Bent jau tokių lūkesčių aš jaučiu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d.

„Mano manymu, daugiau žmonių buvo susitelkę ne į tikslo pasiekimą, bet į demokratinio susitikimo organizavimo procesą. <...> Aš manau, kad Asamblėjos problema buvo tai, kad ji stipriai orientuota į praktikos įgyvendinimą pirmąjį kartą, bet mažiau orientuota į norą iš tiesų kažką pakeisti aptartose politikos srityse.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 4 d.

3.1.2. Asamblėjos klausimo formuluotė

Šiame poskyryje bus analizuojama **Asamblėjos klausimo formuluotė**. Vertinant šį aspektą, bus pasitelkiami šie kriterijai: kiek į klausimo formulavimą įtrauktos skirtingos suinteresuotosios šalys, kokia apimtimi egzistavo bendras sprendžiamos problemos supratimas, koku mastu klausimas dalyviams leido reikšmingai įsitraukti į problemos sprendimą, ar įsitraukę veikėjai supranta piliečių asamblėją kaip tinkamą būdą pasirinktos problemos sprendimui. Šioje vertinimo dalyje vadovautasi interviu su VMPA suinteresuotosiomis šalimis ir VMPA dalyvių apklausų rezultatais.

Klausimo formulavimas ir supratimas apie sprendžiamą problemą

Asamblėjos klausimas buvo **formuluojamas ganėtinai atvirai, įtraukiant pagrindines suinteresuotąsias šalis**. Šiam procesui vadovavo Asamblėjos iniciatoriaus atstovė, klausimas buvo derinamas su pagrindiniais miesto sprendimų priėmėjais ir JUDU atstovais. Į šį procesą taip pat buvo įsitraukusi VMPA vykdytojo atstovė, organizacijos „DemocracyNext“ atstovai, o parengta klausimo formuluotė buvo aptarta su patariamąja nepriklausomų ekspertų grupe. Nors dalis fasilitatorių išreiškė norą ir turėjo pasiūlymų klausimo formuluotei, į šį procesą jie nebuvo įtraukti.⁴⁰ Nesant bendros sprendimų priėmimo grupės, VMPA iniciatoriaus atstovei teko papildomas krūvis derinant klausimo formuluotę atskirai tiek su JUDU, tiek su Vilniaus miesto savivaldybės atstovais, o pats procesas išsitęsė laike.⁴¹

Atsižvelgiant į tai, kad Asamblėja Vilniuje organizuota pirmąjį kartą, jos **klausimo formulavimas tapo tam tikru iššūkiu, siekiant užtikrinti, kad klausimas tiek atlieptų miesto sprendimų priėmėjams aktualią problemą, taip padidinant rekomendacijų naudingumą ir pritaikomumą,**

³⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 3, 2026 m. kovo 4 d.; Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

⁴⁰ Interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d. Svarbu paminėti, kad kita dalis fasilitatorių nemanė, kad jiems reikėtų įsitraukti į asamblėjos klausimo peržiūrą. Jų teigimu, jiems ir taip patikėta didelė atsakomybė, sudaranti atitinkamą darbo krūvį, todėl, saugant asmeninį laiką ir jėgas, prioritetas turėtų būti teikiamas pagrindinių funkcijų įgyvendinimui. Interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d.

⁴¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

tiesiog sudarytų sąlygas prasmingam piliečių įsitraukimui. Interviu dalyvavusių Asamblėjos organizatorių teigimu, Vilniaus miesto merui buvo pateikti keli temos siūlymai: Šiaurinės gatvės projektas, miesto rajonų identiteto formavimas, parkavimo galimybės miesto miegamuosiuose rajonuose ir bendresnio pobūdžio tema apie judumą mieste, kuri buvo pasirinkta tolesniam darbui. Ši temos kryptis toliau buvo nagrinėjama su JUDU, siejant ją su konkrečiais numatytais vykdyti projektais: geležinkelio integracija į viešąjį transportą, dviračių saugyklų plėtra, „Park and Ride“ sistema.⁴² Vis dėlto, pristačius šį pasirinkimą patariamajai nepriklausomų ekspertų grupei, sulaukta kritikos, kad į konkrečius projektus orientuotas Asamblėjos klausimas apriboja dalyvių galimybes kelti jiems rūpimus klausimus, reikalauja labiau techninės ekspertizės nei piliečių įžvalgų bei atskiria tam tikrą visuomenės dalį (pvz., automobiliu nesinaudojantiems miestiečiams gali būti sudėtinga ir mažiau aktualu diskutuoti apie dviračių saugyklos). Panašią kritiką išreiškė ir fasilitatoriai, akcentavę, kad Asamblėjos organizavimas temomis, kuriose jau numatyti sprendimai, sumažintų piliečių indėlio (ir Asamblėjos) prasmę.

„Atsimenu, kad mūsų, kaip ekspertų, nuomonė labai skyrėsi nuo savivaldybės nuomonės, nuo organizatorių. Ir pirmi keli susitikimai buvo ganėtinai net aršūs, nes mes keitėm, tiesą sakant, iš viso pačią koncepciją netgi to priėjimo. Jie buvo pasiruošę labai smulkius klausimus, o reikėjo visiškai iš kitos pusės eiti. Tuo labiau, kad buvo klausimai, pavyzdžiui, apie finansus, ko tikrai gyventojai negali spręsti ir net negali turėti kompetencijos tokios. <...> Vienas iš klausimų, aš atsimenu labai ryškiai, buvo, ar reikia Vilniui tramvajų? Nu nei kompetencijos netinka ir jų tokia nuomonė – reikia arba nereikia. <...> Mes tokių vat konkrečių klausimų stengėmės išvengti ir gyventojams duoti platesnį pasirinkimą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos ekspertu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 28 d.

„<...> buvo kalbama, kad mes turėsime kalbėti, kur turi būti pastatytos dviračių saugyklos ir čia aš jau iš viso sutrikau, nes tada aš prisimenu tiesiog savarankiškai atsidariau kažkokį Vilniaus planą, neprisimenu kurį, ir ten jau buvo pažymėta, kur planuojama statyti dviračių saugyklos iki 2027 m. Tada man irgi buvo pasimetimas, tai ką mes čia dabar apie tai su gyventojais kalbėsime, jeigu jau yra parašyta ir plius, yra labai daug aiškių punktų, kur galima statyti, ten pagal gyventojų kiekį, nutolinimą nuo stotelių, nu žodžiu, viskas labai reglamentuota. Tai kaip čia dabar gyventojai spręst, kur tas saugyklos statyti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

Atsižvelgiant į gautą grįžtamąjį ryšį, klausimo formuluotė buvo pakoreguota bei labiau atverta svarstymams – nuspręsta likti prie pagrindinio klausimo, susitelkiant į keliavimą skirtingomis transporto rūšimis, kas leistų gautas rekomendacijas pritaikyti JUDU įgyvendinamiems projektams. Parengtas galutinis Asamblėjos klausimo variantas skambėjo taip: **„kaip užtikrinti, kad Vilniaus gyventojai dažniau rinktųsi viešąjį transportą, vaikščiotų pėsčiomis ar važiuotų dviračiu – nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos?“**. Asamblėjos organizatorių teigimu, gautas grįžtamasis

⁴² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos savanoriu(-e) nr. 1, 2025 m. spalio 1 d.

ryšys klausimo formulavimo procese buvo naudingas, padėjo į jį pažvelgti iš šalies ir pamatyti galimas interpretacijas bei ribotumus, apie kuriuos nepagalvojo patys organizatoriai.⁴³

Šis klausimas ir tema **Asamblėjos dalyvių buvo suprantami kaip svarbūs, tačiau klausimo interpretacijos kiek išsiskyrė**. Remiantis VMPA dalyvių apklausos duomenimis, **ties Asamblėjos pradžioje, tiek pabaigoje jos temos svarba įvertinta taip pat – 9,1 balo** (skalėje nuo 0 iki 10, kur 0 reiškia „visai nesvarbi“, o 10 – „ypač svarbi“). Vertinant sprendžiamos problemos supratimą, keli dalyviai akcentavo, jog į VMPA prisijungę tikėdamiesi aptarti judumo mieste problemas bendrai (pvz., miesto infrastruktūra), mažiau dėmesio skiriant konkrečioms transporto priemonėms.⁴⁴ Toks lūkestis galėjo kilti dėl komunikuojamų žinučių skirtumo. Pavyzdžiui, kaip minėta poskyryje 3.1.1, Vilniaus miesto savivaldybės interneto svetainėje pateikiamoje informacijoje akcentuojamas ne judumo, o neutralumo klimatui aspektas.⁴⁵ Vilniaus miesto gyventojams skirtame pakvietimo laiške taip pat buvo nurodyta kiek kitokia nei galutinė klausimo formulotė: „Kaip pasiekti, kad mieste kuo dažniau rinktumėtės keliauti kuo įvairesniais būdais, įskaitant viešuoju transportu, pėsčiomis ar dviračiu, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos?“. Nors esminių skirtumų nėra, pastaroji formulotė – kiek atviresnė („rinktumėtės keliauti kuo įvairesniais būdais“) nei galutinis klausimo variantas, atskiriantis miestiečius, nesinaudojančius įvairiomis transporto priemonėmis. Tai buvo akcentuota ir viename atsakymų į atvirus dalyvių apklausos klausimus: „temos pasirinkimas klaidingas – viena didelė eismo dalyvių grupė [vairuojantys automobilius, – aut. past.] liko visiškai praignuorota“. Kita vertus, galutinė klausimo formulotė atliepia VMPA suteiktą mandatą: kaip minėta poskyryje 3.1.1, **Asamblėja matyta kaip pagalbini priemonė randant geriausius bei piliečiams labiausiai priimtinus būdus Vilniaus miesto strateginių tikslų pasiekimui**.

„Nes vis tiek klausimas, jis yra suformuotas taip, na, gan akivaizdžiai vis tiek, kad mes norim judėti link mažiau automobilių. Jis toks nuoširdus yra. Nes mes apie tai irgi svarstėm, ar klausimas turėtų būt neatskleidžiantis, kad čia yra kažkokias prioritetas sustainable travel, bet iš kitos pusės, nu tai būtų vos ne toks kaip bandymas pritraukti žmones, kurie galbūt yra nežinau, climate kažkokie kritikai, bet... Ir tada jūs pritrauksit į Asamblėją, bet vis tiek mes žinom, kad Vilnius siekia savo planais ir taip toliau būtent to.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

„Taigi, klausimas buvo apie tai, kaip paskatinti žmones labiau naudotis viešuoju transportu, daugiau vaikščioti ir kt. Bet kur yra priešingų idėjų atstovai? Aš tikrai noriu išgirsti nuomonę žmonių, kurie naudojami automobiliu ir gali apginti, atstovauti savo nuomonę. Ok, mes susirinkome čia, mes esame susipažinę su tema, tačiau galbūt yra piliečiai, kurie jai nepritaria, todėl gavę laišką tiesiog nedalyvavo Asamblėjoje, nes nenori, kad ši tema taptų realybe. Jeigu tai buvo jų nedalyvavimo priežastis, būtų ganėtinai liūdna.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

⁴³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

⁴⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

⁴⁵ Vilniaus miesto savivaldybė (2025b).

„Šiek tiek pasidomėjau, užsiregistravau ir turbūt aš nedaskaičiau tiesiog pavadinimo, nes aš supratau, kad čia bus bendrai apie judėjimą Vilniuje <...>. Dabar dėl to vat vis kartojo, kad viešojo transporto tas patrauklumas, kad jisai ten turi būti... Nu taip išeina, kad vos ne priverstinai, kad visi žmonės naudotųsi tuo viešuoju transportu <...>. Bet aš nesitikėjau, kad bus susitelkta ties dviračių takais, pavyzdžiui, tais pačiais. Arba ten tos mikro judumo priemonės, kurios visus biesina, bet niekas neprisipažįsta dėl šito. Tai, aš, pavyzdžiui, tikėjau, kad mes pakalbėsime apie kelius, apie galimybes, ką galima patvarkyti, pavyzdžiui, sureguliuoti šviesoforus, kad pridėti posūkių juostų tų greitėjimui, taip vadinamų. Nežinau, keisti kelių statusą galbūt kažkur reikėtų. <...> Bet vat aš sakau, nu gerai, galbūt mane įtakoja tai, kad aš labiausiai su mašina po miestą važinėju.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Galiausiai, kol dalis dalyvių judumo problemą suprato itin plačiai, dalis ją susiejo su konkrečiomis savo ar atstovaujamos bendruomenės problemomis, matydami Asamblėją kaip būdą jų įgarsinimui ir spartesniam sprendimui. Tai galimai prisidėjo ir prie tam tikrų įtampų rekomendacijų formulavimo etape: **dalis dalyvių siūlė su judumu tiesiogiai nesusijusias, bet poveikį jam padaryti galinčias priemones, dalis susitelkė į labai konkrečias, „čia ir dabar“ išsprendžiamas problemas**⁴⁶.

Klausimo potencialas įgalinti dalyvius

VMPA dalyvių manymu, **Asamblėjos klausimas sudarė galimybes reikšmingai prisidėti prie jo sprendimo**. Asamblėjos pradžioje savo galimybes reikšmingai prisidėti pozityviai vertino 58 proc. dalyvių, o Asamblėjai baigiantis ši dalis išaugo: 72 proc. dalyvių buvo įsitikinę, kad jie asmeniškai reikšmingai prisidėjo ieškant sprendimo(-ų) Asamblėjos metu iškeltam klausimui. Vertindami *kitų* susirinkusiųjų dalyvių galimybes reikšmingai prisidėti prie iškeltos klausimo sprendimo, dalyviai buvo dar pozityvesni. Asamblėjai prasidedant teigiamai tokias galimybes vertino 68 proc. dalyvių, o jai baigiantis – net 81 proc. (žr. Lentelė 2). Vis dėlto, šis pokytis turėtų būti vertinamas atsargiai. Žvelgiant į individo lygmenį, Asamblėjos proceso paskatinta nuostatų kaita buvo ne vienakryptė: 30 proc. dalyvių Asamblėjos pabaigoje savo galimybes padaryti reikšmingą indėlį vertino pozityviau nei pradžioje, tačiau tiek pat (30 proc.) jas vertino negatyviau, o dar 40 proc. nuomonės nepakeitė. Taigi, nors **apie trys ketvirtadaliai dalyvių manė galintys reikšmingai prisidėti prie Asamblėjos klausimo sprendimo, teigiamas pokytis labiau sietinas su sumažėjusia imtimi ir praleistais atsakymais į klausimą**. Individo lygmeniu, neigiamas pokytis gali būti siejamas su suvoktu klausimo platumu bei fasilitavimo procesu, kurio metu ne visiškai pavyko suvaldyti VMPA klausimo kompleksumą (daugiau apie tai – toliau šioje dalyje bei 3.2.2 poskyryje).

⁴⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 24, 2026 m. vasario 24 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 5, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Lentelė 2. Dalyvių suvokiama galimybė reikšmingai prisidėti prie Asamblėjos klausimo sprendimo, proc.

	Manau, kad ieškant sprendimo/-ų Asamblėjos metu iškeltai problemai – kaip užtikrinti, kad Vilniaus gyventojai dažniau rinktųsi viešąjį transportą, vaikščiotų pėsčiomis ar važiuotų dviračiu, nepriklausomai nuo to, kur mieste jie gyvena...			
	...aš asmeniškai galiu reikšmingai prisidėti.		...kiti į Asamblėją susirinkę žmonės gali reikšmingai prisidėti.	
	Asamblėjos pradžia	Asamblėjos pabaiga	Asamblėjos pradžia	Asamblėjos pabaiga
Visiškai nesutinku	,0	,0	0	0
Greičiau nesutinku	5,3	,0	5,3	3,1
Nei nesutinku, nei sutinku	28,9	28,1	23,7	15,6
Greičiau sutinku	34,2	59,4	50,0	59,4
Visiškai sutinku	23,7	12,5	18,4	21,9
Neatsakė	7,9	,0	2,6	,0
Sutinku (bendrai)	57,9	71,9	68,4	81,3
Sutinku (bendras pokytis)		14,0		12,8
Nesutinku (bendrai)	5,3	0,0	5,3	3,1
Nesutinku (bendras pokytis)		-5,3		-2,1

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa.

Galimybė reikšmingai prisidėti prie Asamblėjos klausimo sprendimo sietina su jo atvirumu, sudarančiu galimybes įvairaus pobūdžio rekomendacijoms. Nors, viena vertus, tai laikytina **stiprybe, mažinančia sprendimų priėmėjų kontrolę** ir labiau įgalinančia piliečius⁴⁷, antra vertus, toks klausimas **reikalauja didesnių fasilitatorių pastangų ir atitinkamo Asamblėjos dizaino, leidžiančio struktūruoti piliečių indėlį**. Ši dilema tarp klausimo konkretinimo, galimai nukreipiant dalyvius ir klausimo atvėrimo, galimai gaunant mažiau struktūruotą rezultatą, akcentuota tiek interviu metu, tiek atsakant į atvirus VMPA dalyvių apklausos klausimus: vienas dalyvių minėjo poreikį „neprimesti siaurų ribų renkantis temą ir rengiant rekomendacijas“, o kitas akcentavo, kad reikalingi „aiškiau suformuluoti tikslai ir kriterijai“⁴⁸. Pavyzdžiui, vienas interviu dalyvis Asamblėjos klausimą matė kaip pernelyg uždarantį siaurame, vadybiniame mąstyme ir atitinkamai neleidžiantį Asamblėjos dalyviams reikšmingiau prisidėti prie miesto politikos formavimo:

„O dabar klausimas, liečiantis ūkinį miesto valdymo, ne valdymo, o miesto ūkio klausimus, ar ne. Tai – svarbus gyvensenai dalykas, viskas labai fainai, bet jis niekaip, jis ne apie politiką, jis – apie ūkį, apie miesto vadybą, apie miesto resursų panaudojimą ir taip toliau, ir taip toliau. Ir, jeigu mes

⁴⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

⁴⁸ Antroji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymas į atvirą klausimą „Jei turite papildomų minčių ar pasiūlymų dėl Asamblėjos organizavimo, prašome jas įrašyti“; trečioji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymas į atvirą klausimą „Jei turite papildomų pastebėjimų apie Asamblėją, jos organizavimo procesą, pasiektus rezultatus ir savo patirtis Asamblėje – kviečiame pasidalinti jais čia“.

išeinam į tą tokį vadybos momentą, tai tada tas forumas [Asamblėja, – aut. past.] yra toks, žinot, kaip susirinkimas apie nieką.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Tačiau remiantis kitų interviu duomenimis, rengiant Asamblėjos dizainą jaustas iniciatorių lūkestis paliesti platų su judumu susijusių klausimų spektrą⁴⁹, eigoje įvesti papildomi klausimo lygmenys (pvz., miesto teritorinio zonavimo kategorijos). Dalies dalyvių teigimu, jie leido kryptingiau formuluoti rekomendacijas, o kitų – priešingai, įvedė dar daugiau kompleksiskumo, siekiant apsvarstyti judumo problemas skirtingose kategorijose. Klausimo išskaidymas buvo skeptiškai vertintas įvairių suinteresuotųjų šalių, akcentuojant, kad esant ribotam Asamblėjos programos laikui, iškilo daug temų, į kurias turėtų susitelkti jos dalyviai, o tai, savo ruožtu, prisidėjo ir prie rekomendacijų gausos bei, anot vieno organizatorių, paviršutiniškumo⁵⁰.

„Kitą kartą gal reikėtų, mano nuomone, ne tokios plačios temos. Tai būtų labai geras įrankis kažkokiam konkrečiam klausimams spręsti ir derinti su gyventojais, išgirsti nuomonę ir siūlymus taip.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 6 d.

„Man gal ne klausimo, bet labiau tų skirtingų klausimo plotmenų, nes ten atsimenu kažkuriuo metu <institucija> pasiūlė, kad rekomendacijos būtų formuojamos pagal skirtingus miesto elementus – centras, gyvenamieji rajonai, ten dar kažkas. Tada buvo kiti ten irgi: judumas, mobilumas, tai va šitos dimensijos, man atrodo, po kuriomis po to buvo formuojamos jau konkrečiai rekomendacijos, gal šiek tiek plačiai buvo pasirinktos. Aš taip gal sakyčiau, nes vis tiek klausimas, tikrai, manau, buvo pakankamai siauras, bet keliais kampais mes į tą klausimą žiūrime, buvo gan platu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„Šiaip manau, kad galėtų būti siauresnė, nes irgi, ir su dalyviais diskutavome, kad gan plačiai, iš tikro, visas šitas klausimas, nes yra ganėtinais toks kaip stuburas, bet dar daug ne tik kad šonkaulių iš stuburo išeina, o dar ir rankytės, ir pirštukai, ir gali per šitą prizmę viešojo transporto plėst labai daug klausimų. Tas ir matėsi pačios Asamblėjos metu, kad klausimai buvo per kažkurią prizmę susiję su Asamblėjos pagrindiniu klausimu. Bet iš tikro pasigilinus suprantu, kad nu tai ne visai apie tai. <...> Tai sakyčiau, šiaip ateičiai galėtų būt vis tik siauresnė, jeigu bus dar asamblėjų.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Piliečių asamblėjos tinkamumas problemai spręsti

Nuomonės dėl piliečių asamblėjos tinkamumo spręsti judumo problemas išsiskyrė: dalis įsitraukusiųjų matė tai **kaip tinkamą įrankį problemos, turinčios didelę suinteresuotųjų šalių įvairovę, sprendimui**, tuo tarpu kita dalis **dvejojo, ar dalyviai turi pakankamai ekspertinių žinių sprendimų priėmimui ir nepriklausomumo išlaikymui**. Dalyviai taip pat akcentavo, kad galutinis jų vertinimas priklausys nuo to, **kokia apimtimi bus atlieptos VMPA suformuluotos**

⁴⁹ Interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

⁵⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

rekomendacijos. Apskritai, nuomonės išsiskyrė ne tiek dėl Asamblėjos kaip įrankio konkrečiai problemai spręsti tinkamumo, kiek piliečių asamblėjų kaip metodo vertinimo lygmeniu.

Interviu metu VMPA dalyviai, kurie vertino Asamblėją kaip tinkamą spręsti darnaus judumo klausimams, akcentavo palaikantys patį metodą, nepriklausomai nuo jį pasitelkiant sprendžiamos problemos. Kai kurie netgi pabrėžė, kad asamblėjos galėtų būti organizuojamos iš esmės **bet kokia tema, kurioje reikšminga bendruomenės nuomonė ir sutarimas**. Remiantis trečiosios VMPA dalyvių apklausos rezultatais, tam pritarė didžioji dalis dalyvavusiųjų Asamblėje – net **97 proc. respondentų sutiko, kad asamblėjos turėtų būti organizuojamos ne tik judumo, tačiau ir kitomis temomis**. Piliečių asamblėjos tinkamumą judumo klausimams spręsti pozityviai vertinę dalyviai taip pat akcentavo informuotumo ir mokymosi elementą, kuris mažina pasipriešinimą pasirinktai politikai, kas yra itin svarbu sprendžiant kontroversiškus klausimus. Taip pat akcentuotas įvairių visuomenės grupių pasiekimas, o konkrečiai judumo problemos atveju – galimybė drauge tarantis suderinti įvairių suinteresuotųjų šalių interesus, jog būtų priimti geriausiai jų visų poreikius atliepiantys sprendimai.⁵¹ Absoliuti dauguma Asamblėjos dalyvių po visų sesijų pritarė, kad šis metodas gali **padėti žmonėms geriau suprasti sudėtingas visuomenines problemas** (97 proc.) ir, kiek mažesne apimtimi, **mažinti konfliktus bei socialinę įtampą** (75 proc.). Įdomu pastebėti, kad, nepaisant teigiamo požiūrio į metodą, keli dalyviai akcentavo, kad jo taikymas galėtų būti tobulintinas.

„Aš tikiu, kad žmonės, jeigu jiems yra suteikiama informacija ir pasirinkimo variantai, gali priimti sprendimus, net jei iki tol nieko nežinojo apie konkrečią temą. Tai yra priežastis, dėl kurios manau, kad šis procesas turėtų iš esmės veikti, nepaisant nuo temos, kuri yra svarstoma. Tokiai veiklai gali būti pasirinkta bet kokia tema. Kokios spalvos dažus naudoti, jei norime nudažyti, nežinau, savivaldybę, pagrindinę stotį? Kokio pločio turėtų būti keliai? Taip, tai pagrįsta inžineriniais apskaičiavimais, aš suprantu. Bet iš esmės, manau, kad bet kokia tema galėtų būti aptariama taip. Žinoma, pati diskusija galėtų būti organizuojama kitaip.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

„Visą laiką aš už. Visur viskas susiveda į tą, kad yra bendruomenės, yra žmonių grupės ir jos turi pirmiausia žinot tam, kad būtų lengvai sprendžiami visi klausimai, kurie surišti su savivaldybe. Čia formatas tai yra geras, mintis yra gera – aš už ir kuo daugiau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d.

„Mes turim visuomenę, ar ne, ir ta visuomenė, mano akimis, yra tokia dvilypė. Dalis yra organizuota – tai visokie ten sambūriai, organizacijos, o kita dalis yra mažiau organizuotos visuomenės grupės. Man atrodo, kad asamblėja kaip instrumentas gal labiau vat ir pataiko į tą tokią mažiau organizuotą visuomenės dalį ir mes šitoj vietoj turim tą įtraukimą į sprendimų priėmimą. Tada galim diskutuoti, ar ten geresni tie sprendimai, ar ne geresni, bet kaip instrumentas, tai, nežinau, man atrodo, kad čia yra geras dalykas. <...> ar šienas pas karvę, ar karvė pas šieną. Tai čia vat, man atrodo, tas šienas

⁵¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 12, 2026 m. vasario 12 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 4 d.

ateina pas karvę asamblėjos instrumento pavyzdyje, man tai iš esmės yra inovatyvu ir todėl – pozityvu.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 4, 2026 m. kovo 18 d.

Kita vertus, kelių interviu dalyvių teigimu, piliečių asamblėjos apskritai nėra pats tinkamiausias metodas sprendimų priėmimui. Pagrindinė kritika siejama su ne visiškai aiškia asamblėjų paskirtimi – jei reikalingas ekspertinis patarimas, verčiau kreiptis tiesiogiai į konkrečios srities ekspertus, o, jei reikalinga gyventojų nuomonė, verčiau pasitelkti reprezentatyvias gyventojų apklausas. Kitaip tariant, **gyventojų indėlis kiek skeptiškai vertinamas dėl ekspertizės trūkumo ir, atsižvelgiant į tai, didesnio asamblėjos mokymosi metu pristatytų idėjų poveikumo**, kas kelia tam tikrą politizacijos riziką. Keli dalyviai taip pat akcentavo, kad VMPA diskutuojami klausimai buvo kiek labiau techninio pobūdžio, reikalaujantys ekspertų įsitraukimo ir žinių, tad, siekiant tinkamai atskleisti piliečių potencialą, būtų prasmingiau asamblėjas organizuoti **platesniais, labiau strateginio lygmens klausimais**.⁵² Kaip minėta anksčiau, šis Asamblėjos klausimas išties buvo labiau nukreiptas į strategijos įgyvendinimą, nei į jos vystymą.

„Aš nežinau, kiek yra vertinga atsitiktinių gyventojų nuomonė, nes aš mėgstu tą alegoriją, kai skęstantis laivas, ant plaustų 30 žmonių, pavyzdžiui, ir tik keturi išmano navigaciją, bet kiti bando lįst su savo patarimais, tai tu dažniausiai vedi ne ten kažkuriuo momentu. Tiesiog reikia paklaustyt nu tų keturių – tegul jie pasiginčija, kiti gal kažkiek sudalyvaus, bet jeigu daryt balsavimą, tai mes galim prarast tą ekspertiškumą. <...> visgi nežinau, pereičiau prie kažkokių mini referendumų, balsavimų ir taip toliau. Bet tuomet tada, kad ne 50 random people balsuotų, o tūkstančiai, ir tam vėlgi yra instrumentas, yra apklausos, kurios irgi yra įstatymiškai įtvirtintas instrumentas <...>.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

„Aš manau, kad tai yra įdomus, bet tuo pačiu ir didelės atsakomybės reikalaujantis įrankis, kuriam įgyvendinti reikia ypatingo dėmesio ir tinkamų resursų, ypač visuomenėje, kurioje žmonės iš principo nepasitiki vieni kitais ir kurioje yra labai didelis nepasitikėjimo valdžios institucijomis lygis. Aš manau, kad būtina tinkamai apsvarstyti, kaip įgyvendinti asamblėjas kontekste, kuriame yra didelis politinės korupcijos ir biurokratizmo lygis, nes šituo įrankiu galima gan lengvai pasinaudoti, siekiant konkrečių, kad ir institucinių tikslų <...>. Tai nereiškia, kad Vilniaus miestas arba tie žmonės, kurie organizavo Asamblėją padarė kažką blogai – ne, tiesiog matau tai, kaip iššūkį, kaip riziką.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

Antra vertus, suinteresuotosios šalys pabrėžė, kad Asamblėjos tikslas ir nėra suteikti ekspertines žinias – jas galima įgyti, tuo tarpu VMPA turėtų perduoti piliečių nuomonę ir jauseną mieste.⁵³ Be to, remiantis apklausos duomenimis, **Asamblėjos patirtis į pozityvią pusę pakeitė nemažos dalyvių dalies nuomonę apie žmonių, dalyvaujančių piliečių asamblėjose, informuotumą**,

⁵² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

⁵³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 12, 2026 m. vasario 12 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

kompetenciją, nesavanaudiškumą bei jų gebėjimą priimti teisingus ir sąžiningus sprendimus.

Kaip pavaizduota žemiau pateiktoje lentelėje, baigiantis Asamblėjai apie pusė (53 proc.) jos dalyvių pritarė, kad piliečių asamblėjose dalyvaujantys žmonės yra pakankamai informuoti ir kompetentingi, jog galėtų prisidėti prie politikos formavimo – šis įsitikinimas sustiprėjo Asamblėjos eigoje (11 procentinių punktų prieaugis). Reikšminga dauguma VMPA dalyvių taip pat pritarė, kad tokiuose formatuose kaip piliečių asamblėjos žmonės gali priimti teisingus ir sąžiningus sprendimus (88 proc.) – rodiklis taip pat stipriai augo Asamblėjos eigoje (11 procentinių punktų grupėje). Galiausiai, demonstruodami paaugusį pasitikėjimą kitų žmonių nesavanaudiškumu, baigiantis Asamblėjai, 41 proc. dalyvių nesutiko, jog piliečių asamblėjose dalyvaujantys žmonės laiko savo asmeninius interesus svarbesniais už miesto bendrus tikslus. Atitinkamai atvirkščiai, įitariai vertinančių buvo kone dvigubai mažiau, 22 proc.

Lentelė 3. *Dalyvių nuomonė apie žmones, dalyvaujančius piliečių asamblėjose, proc.*

	Žmonės, atsitiktine tvarka atrinkti dalyvauti piliečių asamblėjose, tokiose kaip Vilniaus piliečių asamblėja...					
	...yra pakankamai informuoti ir kompetentingi, kad galėtų prisidėti prie politikos formavimo		...gali priimti teisingus ir sąžiningus sprendimus miesto klausimais		...laiko savo asmeninius interesus svarbesniais už miesto bendrus tikslus	
	W1	W3	W1	W3	W1	W3
Visiškai nesutinku	,0	,0	,0	,0	5,3	3,1
Greičiau nesutinku	13,2	6,3	,0	3,1	23,7	37,5
Nei nesutinku, nei sutinku	42,1	40,6	21,1	9,4	42,1	37,5
Greičiau sutinku	39,5	37,5	57,9	68,8	21,1	15,6
Visiškai sutinku	2,6	15,6	18,4	18,8	5,3	6,3
Neatsakė	2,6	,0	2,6	,0	2,6	,0
Sutinku (bendrai)	42,1	53,1	76,3	87,5	26,3	21,9
Sutinku (bendras pokytis)		11,0		11,2		-4,4
Nesutinku (bendrai)	13,2	6,3	0,0	3,1	28,9	40,6
Nesutinku (bendras pokytis)		-6,9		3,1		11,7

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Kiek sutinkate arba nesutinkate su šiais teiginiais apie žmones, dalyvaujančius piliečių asamblėjose?“.

Žvelgiant į šiuos pokyčius individualiu lygmeniu, matyti, jog visais trimis aspektais didžioji dalis dalyvių nuomonės Asamblėjos metu nepakeitė (71 proc. dalyvių gebėjimo priimti teisingus ir sąžiningus sprendimus vertinimo atveju, po 42 proc. dalyvių informuotumo ir kompetencijos vertinimo bei interesų orientacijos vertinimo atvejais). Tačiau tarp nuomonę keitusiųjų, didesnė (ir

ženkliai dalis dalyvių keitė nuomonę į teigiamą pusę.⁵⁴ Šie duomenys atskleidžia, jog miestiečiai jaučiasi pasirengę ir pasitiki kitų gebėjimais priimti miestui naudingus sprendimus. Galiausiai, keletas Asamblėjos dalyvių akcentavo **pritariantys piliečių balso išklausymui, bet galutinį sprendimą dėl metodo tinkamumo priimsią tik susipažinę su rekomendacijų įgyvendinimo rezultatais.**

„Jeigu į tas rekomendacijas atsižvelgs gan stipriai, tai tada manau, kad tinkamas būdas išgirsti būtent piliečių balsą. <...> O pas mus, kadangi tai vyksta pirmą kartą, toks, kaip jau sakiau, tai... Nu toks net nežinau, ar visai tai tinkamas... Nu tinkamas, sakykim, bet manau, kad reiktų ir pačioj gal savivaldybėj, tarkim, labiau tada... Irgi pagal mūsų rekomendacijas turėtų būti žmogus, kuris jau tada iš savo pusės tai prižiūrėtų ir eitų ta linkme, ko mes norėjom. Ir tada, manau, vat būtų tas bendradarbiavimas, tada vat būtų pilnai tinkamas ir išpildytas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

„Ne, aš tai sakyčiau, kad tai yra labai geras būdas ir ji, kaip jau pasikartosiu, kad galėtų būti ir dažniau, kaip dažniau – nežinau, bet pagal poreikius tai tikrai galėtų dar tokie dalykai vykti: ir susitikimai, ir sprendimai. Manau, kad daug kas būtų išspręsta – daugiau, giliau, yra tikrai geras variantas čia. <...> Aišku, priklauso nuo savivaldybės, kaip jie tą vykdytų, kaip jie gilinsis į tą mūsų visų, kaip sakau, pasikartojų, į tą mūsų norą, pageidavimus tuos visus, kuriuos išreiškėm.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 14, 2026 m. vasario 24 d.

3.1.3. Asamblėjos trukmė

Šiame poskyryje bus analizuojama **Asamblėjos trukmė ir jos pakankamumas klausimui išnagrinėti** (kokia apimtimi egzistuoja bendras sutarimas, jog Asamblėjos trukmė buvo optimali ir kiekvienai jos dalių skirta pakankamai laiko, kokios veiklos suprantamos kaip pristigusios laiko bei kokios priežastys tai nulėmė). Vertinant šiuos aspektus, vadovautasi interviu su VMPA suinteresuotosiomis šalimis ir Asamblėjos dalyvių apklausos rezultatais.

Remiantis EBPO gerosiomis praktikomis svarstomosios demokratijos procesų taikymui, minimali rekomenduojama piliečių asamblėjų trukmė – keturios pilnos dienos.⁵⁵ Programos trukmė priklauso nuo asamblėjos konteksto – svarstomo klausimo kompleksiskumo, įsitraukiančių dalyvių skaičiaus. Mažesnių, vietos lygmens asamblėjų programa neretai trunka apie 6-10 dienų, o didesnės, nacionalinio lygio asamblėjos gali pareikalauti ir 15-25 dienų įsitraukimo.⁵⁶ **VMPA truko kiek daugiau nei minimali rekomenduojama trukmė – penkias sesijas** (kiekviena jų – 8 val. trukmės), kurių dvi turėjo sudaryti mokymosi, o tris – svarstymų dalis, tačiau, kaip minėta skyriuje 1.2, Asamblėjos organizavimo eigoje šis balansas pasikeitė į dvi su puse dienos skirtos abejoms dalims.

⁵⁴ 39 proc. Asamblėjos dalyvių jai baigiantis pozityviau nei prasidedant įvertino piliečių asamblėjų dalyvių informuotumą ir kompetentingumą pakankamumą (19 proc. - negatyviau). Pasitikėjimas nesavanaudiška piliečių asamblėjų dalyvių orientacija paaugo 36 proc. Asamblėjos dalyvių grupėje (23 proc. - atvirkščiai, sumažėjo). Kalbant apie žmonių gebėjimą piliečių asamblėjose priimti teisingus ir sąžiningus sprendimus miesto klausimais, Asamblėjai baigiantis 19 proc. dalyvių tokią galimybę vertino pozityviau nei Asamblėjai prasidedant (10 proc. atvirkščiai, negatyviau).

⁵⁵ EBPO (2022). *Good Practice Principles for Deliberative Processes for Public Decision Making*. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issue-focus/innovative-citizen-participation/good-practice-principles-for-deliberative-processes-for-public-decision-making.pdf>

⁵⁶ DemocracyNext (2025a).

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Pagal EBPO kriterijus, pagal kuriuos mes čia viską stengiamės organizuoti, reikia minimum keturių dienų, kad būtų Asamblėja tokia jau tikrai, kad jau galima būtų ją laikyti svarstymais ir kokybiška ir kad užtektų to laiko. <...> Tai čia yra penkių, su dar keliais tais net vakarais, tai dar netgi šiek tiek daugiau. Pagal tarptautines patirtis ir pagal žmonių skaičių, turėtų užtekti laiko. <...> praktiškai dvi dienos yra mokymuisi skirtos. Tai yra tikrai jau geras laikas, tikrai nemažai. <...> Bet tos trys pilnos dienos jau tų rekomendacijų, visam tam diskusijom ir formulavimui, na, kaip ir turėtų užtekti jų. Tai va, toksai optimalus buvo pasirinktas skaičius.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

Remiantis VMPA dalyvių apklausos rezultatais, **bendra Asamblėjos programos trukmė dažniausiai buvo vertinama kaip optimali**. Trečiojoje apklausoje dalyvių prašyta įvertinti Asamblėjai skirtų dienų skaičių. Daugiau nei pusė visų respondentų (63 proc.) trukmę įvertino kaip optimalią, rinkdamiesi vidurį žymintį atsakymą „Laiko skirta tiek, kiek reikia“, dar apie trečdalis (28 proc.) rinkosi atsakymą „per mažai“ (kiti 3 proc. – „smarkiai per mažai“), po 3 proc. žymėjo, jog laiko skirta „per daug“ ar „smarkiai per daug“. Dalyviai taip pat teigiamai vertino Asamblėjos susitikimų datas. 91 proc. respondentų Asamblėjos datų patogumą įvertino gerai ir labai gerai, 9 proc. – vidutiniškai.

Kai kurie dalyviai interviu metu atkreipė dėmesį į Asamblėjos programos dienų išdėliojimą, tačiau tai buvo labiau pavienės nuomonės nei bendra tendencija. Vieno VMPA dalyvio teigimu, aktyvus įsitraukimas visą dieną išvargindavo, tačiau sprendimas skirti visą dieną buvo patogesnis nei, pavyzdžiui, padalinti programą į kelis pusdienius.⁵⁷ Dar keli dalyviai atkreipė dėmesį, kad tarp Asamblėjos sesijų įsiterpusios pertraukos, kurios svyravo nuo savaitės iki trijų savaitių, neleido susitelkti į sprendžiamą klausimą, per jas pasimiršdavo pažangą. Vis dėlto, didžioji dalis Asamblėjos dalyvių **pertraukų tarp Asamblėjos sesijų trukmę laikė tinkama**: apklausoje pertraukoms skirto laiko trukmę optimalia įvertino 72 proc. respondentų. Tarp likusiųjų apklaustųjų buvo daugiau pertraukas vertinusių kaip kiek per ilgas (18 proc.), nei tų, kurie pertraukoms skirtą laiką vertino kaip kiek per trumpą (3 proc.).

Galiausiai, pastebima tam tikra priešprieša tarp Asamblėjos fasilitatorių bei dalyvių lūkesčių. VMPA fasilitatoriai prioritetizavo proceso kokybę – dalis jų interviu metu pabrėžė, kad daugiau laiko norėjosi skirti dalyvių susipažinimui, tarpusavio ryšio mezgimui, gilesnei refleksijai.⁵⁸ Tuo metu dalis Asamblėjos dalyvių pabrėžė tikėjęsi spartesnės, labiau koncentruotos ir efektyvios programos, kuri būtų stipriau orientuota į rezultatą, o ne procesą.⁵⁹

„<...> aš tikrai mielai turbūt pasidaryčiau bendrą susitikimą išgirsti iš jų kritiką, nes aš norėčiau vienam kambary išgirsti ir pamatyti, kaip visi skirtingai, o gal kartu pajuto tą patį, nes visi kartu dalyvavo, bet visi vis tiek skirtingai gal priėmė tą informaciją. Tai va, labai man pritrūko dar vieno – grynai refleksijos visiems kartu. <...> Nu man bent jau, kai perėjom gal į antrą etapą, į rekomendacijų kūrimą, gal mes per mažai grįžom prie tų pirmųjų idėjų ir su jomis nedirbom, nebuvo

⁵⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

⁵⁸ Interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d., interviu su fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

⁵⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

erdvės dar žmonėms paskutinio rato padaryt. Kokios temos nebuvo paliestos? Kas dar šiame kambaryje tvyro, ko mes nepalietėm ir jūs norėtumėt išnešti?“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Programoje buvo per daug užsiėmimų, skirtų pralaužti ledams ir per mažai, skirtų mąstymui bei diskusijai. <...> „pakartokite įgytas žinias“, – nemanau, kad tai buvo būtina šitame etape. Taip, automobilio privalumai – gali visur nuvažiuoti, trūkumai – tau reikia už tai susimokėti. Mes leidžiame laiką darydami kažką akivaizdaus, kažką, ką kiekvienas mūsų žino.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 4 d.

Vertindami kiekvienai Asamblėjos dalių (mokymuisi, svarstymui, rekomendacijų formavimui) skirtą laiką, į apklausos klausimus atsakę VMPA dalyviai indikavo, kad **laiko kiek labiau pristigo tik svarstymui ir rekomendacijų formavimui**. Asamblėjos mokymosi daliai skirtas laikas kaip optimalus įvertintas 63 proc. dalyvių, svarstymo daliai skirtą laiką optimaliu laikė 50 proc. dalyvių, o rekomendacijų formulavimo daliai skirto laiko trukmę kaip „tiek, kiek reikia“ įvertino 44 proc. apklaustųjų. Šiuos rezultatus didžiąja dalimi patvirtina ir interviu dalyvių įžvalgos. Šiuos rezultatus didžiąja dalimi patvirtina ir interviu dalyvių įžvalgos. Pirma, nors mokymosi sesijų trukmė įvertinta kaip iš esmės optimali, dalis interviu dalyvavusių ekspertų ir Asamblėjos dalyvių paminėjo, kad jų metu neužteko laiko diskusijoms, klausimų uždavimui – tai ypač pastebėta po pirmojo JUDU pristatymo (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.1).⁶⁰ Antra, kaip minėta poskyryje 3.1.2, įvestos papildomos klausimo dimensijos išplėtė jo plotmę, o kartu vedė link didesnio rekomendacijų skaičiaus. Nors fasilitatoriai Asamblėjos dizainą kūrė proceso eigoje ir buvo apsvarstę keletą rekomendacijų gryninimo scenarijų, nei vienas jų nebuvo tinkamas itin dideliame žaliajai kategorijai priskirtų rekomendacijų skaičiui svarstyti (ypač dėl antrojo JUDU pristatymo sutrumpėjus rekomendacijų formulavimui skirtam laikui). Dėl šios priežasties teko pasirinkti kiek mažiau diskusijų įtraukiantį procesą⁶¹, o VMPA dalyviai interviu metu dalinosi jautę skubą šiame Asamblėjos etape, todėl tinkamesne alternatyva matytas mokymuisi skirtų sesijų sąskaita prailgintas rekomendacijų formavimo procesas.

„Kalbant apie pačią mechaniką, kaip turėjo vykt, aš būčiau linkęs pagal tai, kaip man atrodo optimalesnis variantas būtų daryti, tai yra... Kadangi mes realiai turėjom du su puse mokymosi savaitgalio ir du su puse rekomendacijų kūrimo, reikėtų daryti du mokymosi, tris kūrimo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

„Mano nuomone, šitai temai [rekomendacijų formulavimui, – aut. past.] buvo per mažai laiko. Ta prasme, kai mesėjom per tą visą jų sugalvotą algoritmą, ane, viskas okey, viskas ten gal ir gerai, bet tikrai dažnai būdavo, kad tiesiog elementariai trūkdavo laiko kažką pagalvoti ir išdiskutuoti. Tikrai trūko ir tada darydavai tam, kad padaryti. <...> Tai vat, įsivaizduojat, kas gaunasi: vienam epizode tu parašai nu tiesiog kažką, nes trūksta laiko, tada tas parašytas kažkas po dviejų kokių etapų

⁶⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos ekspertu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 28 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

⁶¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

nukeliauja pas visai kitus žmones, kurie tą skaito ir jiems vėl pritrūksta laiko, ir jie dar parašo nu bile kažką, nes trūksta laiko, tai galutiniam variante, jeigu kažkokia idėja pati ir gera buvo, jinai išsiplauna.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 30 d.

3.1.4. Asamblėjoje atstovaujami Vilniaus miesto gyventojai

Šiame poskyryje bus aptariama **Asamblėjoje atstovaujamų Vilniaus miesto gyventojų įvairovė**. Vertinant ją, atsižvelgiama į tris indikatorius: **dalyvių atrankos kriterijus ir dalyvavimo sąlygų sudarymą** (kokia apimtimi atrankos kriterijai apima Asamblėjos temai svarbias visuomenės grupes, ar atrankos proceso metu atsižvelgta į įvairių visuomenės grupių atstovavimą, imtasi priemonių, siekiant įtraukti sunkiau pasiekiamas visuomenės grupes), **demografinį atstovavimą** (kiek įvairi buvo ir kokia apimtimi atrankos kriterijus atliepė Asamblėjos dalyvių grupę, kokių visuomenės grupių joje pristigo ar, priešingai, buvo atstovaujama per daug) ir **diskursyvinį atstovavimą** (kokia apimtimi diskusijų metu pastebėtas pozicijų išsiskyrimas, skirtingų nuomonių atstovavimas). Vertinant šiuos aspektus, vadovautasi dokumentų analizės, interviu su VMPA suinteresuotosiomis šalimis ir Asamblėjos dalyvių apklausos rezultatais.

Dalyvių atrankos kriterijai ir dalyvavimui palankių sąlygų sudarymas

Kaip minėta skyriuje 1.1, VMPA dalyvių atrankai pasirinkti šeši kriterijai: lytis, amžius, tautybė, išsilavinimas, gyvenamoji seniūnija, dažniausiai kasdienėms kelionėms pasirenkama transporto priemonė. Didžioji dalis šių kriterijų – tradiciniai, taikytini įvairiomis temomis organizuojamoms piliečių asamblėjoms, siekiant užtikrinti dalyvių įvairovę ir reprezentatyvumą, o būtent VMPA pasirinktas labiau specifinis kriterijus, susijęs su dažniausiu judėjimo mieste būdu. Nors, kaip minėta poskyryje 3.1.2, pats Asamblėjos klausimas diktavo strateginę kryptį tvaraus judumo link, organizatorių teigimu, jiems buvo svarbu užtikrinti, kad prie šios **krypties formavimo prisidėtų ir dėl jos sutartų įvairiomis transporto priemonėmis besinaudojantys miestiečiai**.

„Ir tada buvo klausimas šiek tiek dėl, kur paskutinis kriterijus yra, kaip žmonės, koku transportu naudojasi kasdien, tai tas toksai, ir šiaip svarstomosios demokratijos bendruomenei tai yra ganėtinai debatas, ar tokie attitudinal tie klausimai turėtų būt įtraukiami, nes mąstymas yra toks, kad, jeigu jau sudarysi tą reprezentatyvią grupę, tai greičiausiai jau turėtų jinai atspindėt ir tą keliavimo įvairovę. <...> Tai galiausiai buvo nuspręsta, <...> kad, jo, reikia žinot, kaip žmonės keliauja, kad tikrai užtikrintum, kad bus Asamblėjoj žmonių, kurie mašinom keliauja, o ne tai, kad jie pamatys tą klausimą ir nuspręs: „nu, tai čia vis tiek, visi norės mane perkalbėt, aš nedalyvausiu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

Asamblėjos temai reikšmingų, tačiau mažiau skaitlingų visuomenės grupių (pvz., neįgaliųjų) dalyvavimas, vadovaujantis tarptautinėmis praktikomis, buvo užtikrinamas ne įtraukiant šią charakteristiką kaip atrankos kriterijų, o sudarant galimybę poziciją išreikšti mokymosi metu.

„<...> neįgaliųjų atstovo pasisakymas padarė tokį įspūdį, kad jo tema paskui dominavo. Taip gerai jis tą žinutę perdavė, taip aiškiai! Kaip pataikyta su jo žinute, kad paskui visuose siūlymuose dominavo,

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

diskusijose – „nepamirškime neįgaliųjų, nepamirškime neįgaliųjų“ – reiškias, buvo labai tiksliai užakcentuota, labai tiksliai žinutė paskleista.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Įgyvendinant VMPA dalyvių atranką, imtasi papildomų priemonių, kurios paskatintų dalyvauti rečiau į pilietines veiklas įsitraukiančias visuomenės grupes. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į tai, kad įprastai mažesniu pilietiniu aktyvumu pasižymi žemesnio išsilavinimo, prastesnės ekonominės padėties grupės⁶², pirmojo VMPA atrankos etapo metu daugiau pakvietimo laiškų buvo išsiųsta į mikrorajonus, kuriuose dėl vyraujančios socio-ekonominės padėties tikėtasi mažesnio gyventojų aktyvumo. Tokios priemonės netaikytos kitų grupių atžvilgiu.

Svarbu paminėti, kad **į dalyvių atranką buvo įtraukti tik Vilniaus miesto gyventojai**. Vis dėlto, interviu dalyvavę VMPA dalyviai akcentavo, kad Asamblėjos klausimo sprendimui svarbus ir Vilniaus rajono gyventojų įsitraukimas, kadangi nemaža dalis jų kasdien keliauja į miesto teritoriją. Nors organizatoriai pripažįsta klausimo kompleksiskumą, jų teigimu, tokį Asamblėjos masto išplėtimą būtų komplikavęs poreikis gauti prieigą prie Vilniaus rajono savivaldybės gyventojų duomenų.⁶³

„Rajonas ir miestas yra vienalytis, viskas bendrai, nes įvertinkim labai paprastą dalyką – pasižiūri ryte, atsistoji įvažiavimą į miestą ir matai, kiek žmonių gyvena užmiestyje. Čia visas klausimas vyksta ne mieste, bet už miesto, nes visas suplūsta pulsavimas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d.

Greta atrankos metu taikytų priemonių, Asamblėjos organizatoriai taip pat taikė **tikslines priemones visuomenės grupėms, kurios dėl dalyvavimo patiria tam tikrus nepatogumus** (pvz., jauni tėvai ir mamos, žmonės su negalia, artimuosius slaugantys miestiečiai). Vis dėlto, svarbu paminėti, kad **ši pagalba buvo siūloma labiau reaktyviai nei proaktyviai** (t.y., informacija apie ją nebuvo paskelbta viešai, tačiau gyventojų buvo teirautasi, ar jiems reikalinga su dalyvavimu susijusi pagalba). Taigi, nors galimybė buvo sudaryta, dalis dalyvių galėjo nesuprasti siūlomos pagalbos pobūdžio, ribų, ar, galiausiai, nedrįsti paprašyti šios pagalbos, stingant užtikrintumo dėl jos teikimo. Pavyzdžiui, vienos Asamblėjos dalyvių teigimu, ji nežinojo, kad galėjo kreiptis pagalbos dėl vaiko priežiūros, o galimybes dalyvauti VMPA sudarė šeimos palaikymas.⁶⁴ Keliems dalyviams pagalba (pvz., socialinio darbuotojo priežiūra artimiesiems) buvo siūlyta telefoninių skambučių metu, tačiau jos buvo atsisakyta⁶⁵, taigi, galiausiai tokio pobūdžio paslaugomis nebuvo pasinaudota.

„Pačioje atrankos formoje, kurią užpildė žmonės, kurie norėjo dalyvauti, buvo net ir tekstas parašytas, kad, jeigu jūs turite neįgalumą, ar kažkokios tai ten pagalbos reikia, ar kažkokių tai kitų kriterijų, dėl kurių jūs negalit, jums sunku dalyvauti, tai pasakykite ir mes bandysime užtikrinti jums visą reikalingą pagalbą, kad jūs galėtumėt dalyvauti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

⁶² Pvz., Pilietinės visuomenės institutas (2025). Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indekso 2025 m. tyrimas. <https://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2026/03/PGI2025-www.pdf>

⁶³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

⁶⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 5, 2025 m. rugsėjo 30 d.

⁶⁵ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. spalio 2 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Šiaip daug kas tuos klausimus sakė, kai skambinosi telefonu – tuomet klausdavo tų retų dalykų ir <...> aš jiems pasakydavau, kad bus ta pagalba, kad, jeigu reikia su vežimėliu, galima, bus sudarytos sąlygos, tai mes tą viską instruktavę, kad jeigu klausia, tai pasakytų.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Atsižvelgiant į tai, kad Asamblėjoje dalyvavo ir ne lietuvių tautybės atstovai, **efektyviam jų į(si)traukimui pasitelkta vertėjų pagalba**. Šis sprendimas taip pat kito Asamblėjos eigoje – pirmiausiai Asamblėjos vertimui nuspręsta pasitelkti savanorių, kalbančių anglų bei rusų kalbomis, pagalbą. Tačiau po atidarymo renginio suprasta, kad toks sprendimas nėra tinkamas – savanoriai neturi tam reikiamų profesinių gebėjimų, vertimas pareikalauja daug energijos ir jėgų, o taip pat – specialaus žodyno, atliepiančio VMPA tematiką. Už profesionalų vertimą taip pat pasisakė Asamblėjos fasilitatoriai⁶⁶. Dėl šių priežasčių organizatoriai kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybės Užsienio reikalų skyrių, kuris užsakė vertėjų paslaugą likusioms Asamblėjos sesijoms⁶⁷. Į procesą įsitraukus vertėjams, taip pat buvo ieškoma geriausių jų įtraukties būdų – pirmiausiai jie sėdėjo greta dalyvių ir lydėjo juos viso proceso metu, tačiau dėl papildomo triukšmo toks sprendimas kėlė šiojį tokį diskomfortą tiek kitiems dalyviams, tiek fasilitatoriams, todėl galiausiai buvo rastas techninis sprendimas, kai vertėjai didžiąją programos dalį sėdėjo salės gale, o vertimas dalyviams buvo perduodamas per ausines. Šį sprendimą teigiamai vertino visos suinteresuotosios šalys.

Apskritai, VMPA dalyviai **pritarė, kad organizatoriai užtikrino vienodą prieigą prie informacijos dalyviams iš etninių mažumų grupių** – greičiau ar visiškai su šiuo teiginiu sutiko 88 proc. antrosios apklausos respondentų. Paklausti, ar asamblėjos turėtų būti organizuojamos daugiau nei viena kalba, siekiant efektyviau įtraukti etninių mažumų atstovus, respondentai buvo skeptiškesni, tačiau nuomonės pasidalino: šių idėjų palaikė kiek mažiau respondentų (39 proc.) nei nepalaikė (42 proc.).

„Man tikrai labai patiko organizacinė dalis dėl galvojimo apie Asamblėjos dalyvius <...>. Žinoma, aš vis dar negaliu dalyvauti tokia pačia apimtimi kaip vietiniai [dėl nepakankamų kalbos žinių, – aut. past.], bet jaučiu, kad turiu daugiau palaikymo nei kai kuriuose kituose renginiuose, kur užsieniečiams nesuteikiama jokia pagalba.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e), informantas(-ė) anonimizuotas(-a)

„Kadangi jie vertė tiesiogiai, galbūt net ir truputį atsitraukę, nu gerai, nelabai atsitraukę, bet vertė per ausines, per mikrofoną, tai manau, kad viskas tvarkoj, visa tikrai gerai buvo išpildyta šita dalis, bent jau iš lietuvių į kitas kalbas vertimo. <...> Bet bandėm grupėse susišnekėt vis tik jiems suprantama kalba arba kalbėt mūsų gimtąja kalba ir jie prisitaikydavo, tarkim, nes būdavo kai kurie vis tiek pamatiniai tie žodžiai, kuriuos irgi... Per visą Asamblėją daug, manau, išmoko naujų žodžių ir kiti yra galbūt tarptautiniai tokie, kur kaip ir aišku, apie ką tada kalba eina. <...> Tai, kaip ir manau, tikrai išpildyta buvo neblogai visa vertimo šita grupė ir būtent tie vertėjai tikrai netrukdė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

⁶⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. vasario 17 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

⁶⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Atitinkamai, atsižvelgiant į dalyvių įvairovę, sudarytos ir **įvairios registracijos galimybės, prieinamos įvairių visuomenės grupių atstovams** – tai padaryti buvo galima tiek elektroniniu būdu, tiek telefonu. Vis dėlto, pasitaikė keletas atvejų, kai į Asamblėją atvyko miestiečiai, gavę pakvietimo laišką pirmajame atrankos etape, tačiau neatrinkti ar neužsiregistravę tolesnių atrankos etapų metu. Tokiu atveju, miestiečiai į Asamblėją nebuvo priimti, o patys organizatoriai reflektavo papildomos registracijos galimybės gyvo susitikimo metu poreikį. Negana to, vieno organizatorių nuomone, silpnąją atrankos proceso dalimi laikytina tai, kad jo metu nebuvo vykdyta dalyvių patikra, atsižvelgiant į galimus jų ryšius su VMPA organizatoriais ar temai reikšmingomis interesų grupėmis.⁶⁸ Nors Asamblėjos eigoje nekilo jokių su tuo susijusių iššūkių, interesų konflikto regimybė galėjo pakenkti VMPA legitimumui, todėl minimali patikra ir/ar į dalyvio anketą įtrauktas klausimas apie galimus interesų konfliktus galėtų padėti sumažinti šią riziką.

„Buvo labai nefaina. Sakau, prie manęs buvo du atvejai tokie, bet sakė, kad buvo ir trečias, kur tiesiog tikrai žmonės vyresnio amžiaus ir atėjo su tais laiškais, ir norėjo dalyvauti Asamblėje, ir negalėjo. Tai vat šitas dalykas, kad, nors atrodo, jau tiek informacijos... Jau aš nežinau, kaip dar galėjo – ten visokiais būdais buvo pranešama.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos savanoriu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 23 d.

„Žmonės, gavę laišką, galėtų ateiti į seniūniją su laišku ir kad jiems seniūnija padėtų užsiregistruoti, nes gi buvo atvejis, kai žmogus atėjo pagalvojęs, kad gavo laišką, tai jis gali dalyvaut, o jisai negalėjo užsiregistruot, nes neturi namie nei telefono, nei kas jam padėtų užsiregistruot, nu tai va čia tai grupei, kuri neturėjo kompo, negalėjo niekaip paskambinti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Galiausiai, vadovaujantis gerosiomis EBPO praktikomis⁶⁹, visiems dalyviams skirta **50 EUR kompensacija už dalyvavimą kiekvienoje Asamblėjos sesijų**. Greta finansinės paskatos, visiems dalyviams pagal poreikį taip pat suteikta galimybė nemokamai pasistatyti automobilį Vilniaus miesto savivaldybės stovėjimo aikštelėje, išvykos dieną padengti traukinio bilietai. Renginio metu taip pat teiktas maitinimas. VMPA dalyviai šias pastangas vertino teigiamai: į antrosios apklausos klausimus atsakiusių VMPA dalyvių teigimu, **Asamblėjos organizatoriai sudarė palankias sąlygas dalyvauti visiems Vilniaus miesto gyventojams**. Daugiau nei pusė respondentų (61 proc.) dalyvavimo sąlygų palankumą įvertino maksimaliu įverčiu (skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 reiškia „sudarytos sąlygos dalyvauti tik tam tikroms grupėms“, o 7 – „sudarytos sąlygos dalyvauti visiems“), o vertinimo vidurkis siekė itin aukštą 6,5 balo. Nė vienas dalyvis nesuteikė žemesnio nei 4 balų vertinimo, kas parodo, kad sąlygas iš esmės teigiamai vertino visi Asamblėjos dalyviai.

Asamblėjos dalyvių įvairovė ir atstovavimas

Kaip minėta poskyryje 1.1, iš 54 atrinktų miestiečių, dalyvauti asamblėje sutiko 43 asmenys. Remiantis Vilniaus miesto savivaldybės ataskaitoje pateikiama informacija⁷⁰, **ši dalyvių grupė**

⁶⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. spalio 2 d.

⁶⁹ EBPO (2020). *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions. Catching the Deliberative Wave*. https://www.oecd.org/en/publications/innovative-citizen-participation-and-new-democratic-institutions_339306da-en.html

⁷⁰ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 41-42.

ganėtinai tiksliai atliepė Vilniaus miesto gyventojų pasiskirstymą pagal pasirinktus atrankos kriterijus. Vadovaujantis šiais duomenimis, nuokrypis nuo Vilniaus miesto rodiklių pastebimas tik dvejose kategorijose: **gyvenamosios vietos** (6 proc. Vilniaus miesto gyventojų gyvena Fabijoniškėse, tačiau šį mikrorajoną atstovavo tik 2 proc. dalyvių, 2 proc. gyventojų gyvena Viršuliškėse, tačiau šio mikrorajono atstovai Asamblėjoje nedalyvavo) ir **išsilavinimo** (28 proc. Vilniaus miesto gyventojų yra įgiję tik vidurinį išsilavinimą, o Asamblėjoje šią grupę atstovavo 19 proc. dalyvių. Dalyvių, įgijusių aukštąjį išsilavinimą proporcija buvo palyginti didesnė – 45 proc. Vilniaus miesto gyventojų ir 53 proc. Asamblėjos dalyvių). Atsižvelgiant į ankstesnėse dalyse minėtą galimybę, kad pasirinkta klausimo formuluotė nuo dalyvavimo atbaidys automobiliu dažniausiai keliaujančius miestiečius, svarbu pastebėti, kad jie sudarė reikšmingą VMPA dalyvių dalį (51 proc.), proporcingą šią transporto rūšį besirenkantiems Vilniaus gyventojams (50 proc.). Taigi, viena vertus, tikėtina, kad klausimo formuluotė netapo dalyvavimą apsprendžiančiu veiksnio, antra vertus, svarbu paminėti, kad automobiliu besinaudojantys miestiečiai nebūtinai iš esmės nepalaiko darnaus judumo tikslų. Keletas Asamblėjos dalyvių į šį procesą įsitraukė vietoje artimųjų, kurie gavo pakvietimą, tačiau negalėjo ar nenorėjo dalyvauti VMPA (Vilniaus miesto savivaldybės pateikiami duomenys atliepia realias dalyvių, o ne pakviestųjų charakteristikas). Tai galima vertinti kaip tam tikrą savi-atrankos pavyzdį, kai į Asamblėją įsitraukia pilietiškai aktyvesni gyventojai.

„Pas mane biskį kita situacija, nes gavo vienas žmogus, atėjo kitas, bet užpildė iškart mano vardu. <...> Jai daug metų, sakė, aš neisiu, nesuk tu man galvos. Sako, tai tu eik, turi laiko, tai vat ir eik. Tai man užpildė, aš tokiu būdu patekau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e), informantas(-ė) anonimizuotas(-a)

„Ne visai taip, laiškas pats, iš savivaldybės, kur trylika, man atrodo, tūkstančių tų laiškų išsiuntė, laišką gavo mano mama.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e), informantas(-ė) anonimizuotas(-a)

Įdomu pastebėti, kad **dėl savi-atrankos elemento Asamblėjoje dalyvavo pilietiškai aktyvesni** (lyginant su Lietuvos visuomene⁷¹) **miestiečiai**. Pavyzdžiui, remiantis Asamblėjos dalyvių apklausa, tarp jų 38 procentiniais punktais daugiau nei visoje visuomenėje nurodančių, jog pastaraisiais metais aukojo (87 proc. VMPA dalyvių), 31 procentiniais punktais daugiau savanoriavusių (44 proc. dalyvių), 14 procentinių punktų daugiau dalyvavusių demonstracijose, palaikymo akcijose, mitinguose, piketuose ar streikuose (26 proc. dalyvių), 13 procentinių punktų daugiau dalyvavusių viešosiose konsultacijose, darbo grupėse ar panašiose veiklose, kurias inicijavo valstybės ar savivaldybių institucijos (16 proc. dalyvių) ir pan. Asamblėjos dalyviai taip pat pasižymėjo aukštesniu politiniu aktyvumu: 2023-2024 m. savivaldybių tarybų ir merų, Prezidento, Europos Parlamento ir Seimo rinkimuose balsavusiųjų VMPA dalyvių procentas yra aukštesnis nei visos šalies rinkiminio aktyvumo procentas (82-87 proc. Asamblėjos dalyvių teigė dalyvavę rinkimuose). Tai nėra laikytina trūkumu, tačiau indikuoja, kad **nepaisant dalyvių įvairovės pagal atrankos kriterijus, organizatoriams sunkiau pavyko pritraukti rečiau įsitraukiančių visuomenės grupių atstovus.**

⁷¹ Pilietinės visuomenės institutas (2025), ibid.

Svarbu akcentuoti, kad galiausiai **realus Asamblėjos sesijų dalyvių skaičius buvo mažesnis nei atrinktų asmenų ir siekė vidutiniškai 30**. Dalis dalyvių atkrito dar registracijos etape. Asamblėjos organizatorių teigimu, jau pamačius pirmąjį dalyvių atkritimą (nuo 54 iki 43) **buvo svarstoma papildomo dalyvių traukimo galimybė, tačiau koją pakišo laiko ir žmogiškųjų išteklių stygius**. Kadangi, kaip minėta skyriuje 1.1, paskutinytis registracijos etapas vyko likus porai savaitių iki Asamblėjos pradžios, prioritetas tuo metu jau buvo skiriamas organizaciniams darbams. Tai, kad nebuvo įgyvendinta papildoma dalyvių atranka, taip pat galima sieti su poskyryje 3.1.1 aprašyta valdymo struktūra bei dideliu organizatoriams tenkančiu darbo ir atsakomybių krūviu, kuris, esant laiko spaudimui, neleido lanksčiai prisitaikyti ir persiorientuoti į netikėtai iškilusios problemos sprendimą. Negana to, atkritus pirmajai dešimčiai dalyvių, tai buvo priimta kaip tam tikras lūkesčių neatliepimas, tačiau ne kritinė problema – Asamblėja vis dar matyta kaip reprezentuojanti skirtingas visuomenės grupes.

„<...> problemos aš irgi, kaip ir tame didelės nematau, nes vis tiek, vis dar skirtingos visuomenės grupės pakankamai neblogai reprezentuojamos. Nu ir tokie dalykai čia vis tiek natūralūs yra. Dar ta grupė pakankamai didelė. Jeigu mes būtume planavę, pavyzdžiui, ten trisdešimt-trisdešimt penkių žmonių grupę ir jinau jau būtų sumažėjus mažiau negu trisdešimt, tada jau tikrai būtų blogai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

Lentelė 4. VMPA dalyvių skaičius kiekvienoje sesijoje

I sesija	II sesija	III sesija	IV sesija	V sesija
34	31	31	27	28

Šaltinis: VMPA organizatorių ir vertintojų duomenys.

Tolesniuose Asamblėjos etapuose jos dalyvių skaičius sumažėjo dar labiau. Ne visi atrinkti miestiečiai sesijas lankė nuolat, dalis praleidimus motyvavo įvairiomis asmeninėmis priežastimis, o vienas dalyvis išreiškė norą pasitraukti dėl nusivylimo procesu (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.3). Kadangi dalyvių skaičius ne sumažėjo stabiliai, o nuolat svyravo (atskirose sesijose nedalyvavo skirtingi dalyviai), sudėtinga pamatuoti, kokį konkrečiai poveikį tai turėjo Asamblėjos reprezentatyvumui. Nors nėra informacijos apie tai, kokias visuomenės grupes atstovaujantys miestiečiai dalyvavo didesnėje ar mažesnėje sesijų dalyje, galima teigti, kad **dalyvių skaičiui kiekvienoje Asamblėjos sesijų sumažėjus apie ar daugiau nei dešimčia dalyvių, tam tikros visuomenės grupės buvo atstovaujamos mažiau arba neatstovaujamos iš viso**. Tai buvo pastebima tiek Asamblėjos stebėtojų, tiek organizatorių ir fasilitatorių, kurie jautė, kad mažesnis nei planuota dalyvių skaičius gali neigiamai paveikti Asamblėjos legitimumą. Vis dėlto, Asamblėjos eigoje imtis kokių nors priemonių buvo jau per vėlu: interviu dalyvavę organizatoriai minėjo, kad įvairiems dalyvių atkritimo scenarijams (registracijos metu, užsiregistravus ir neatvykstant, Asamblėjos sesijų eigoje) nebuvo ruošiasi iš anksto – jie nenumatyti kaip galima rizika, ką

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

organizatoriai po Asamblėjos įvardino viena pagrindinių jos pamokų.⁷² Dalis VMPA dalyvių reflektavo, kad, sumažėjus dalyvių skaičiui, išaugo likusiems dalyviams tenkanti atsakomybė ir jų balso svarba.

„Jeigu mes būtume turėję didesnę grupelę, gal dar būtų buvusi geresnė dinamika, gal būtų buvusi, kad ir įvairesnė, sudėtingesnė, bet jinai ir būtų nešusi tą sudėtingumo svorį ir tada jinai nebūtų turėjusi tos faktinės klaidos, nes, kai pabaigoje Asamblėjos sakydavo, kad čia yra reprezentatyvi Vilniaus grupė... Nėra jau, jau nebėra, tai vat, kad tiesiog ir nebūtų faktinių klaidų.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

„<...> sužinojau, kad ten yra mažiau negu turėjo būti. Reiškias, sumažėja imtis, nors irgi, ta prasme, biudžetas buvo ir mokėjo žmonėms už tai, ir vis tiek dalis iš jų neatėjo. Jeigu buvo numatyta, kad 50 žmonių, pavyzdžiui, nu tai būtų gerai, kad tai ir būtų 50: kažkas atsisako, bet vietoj jų dar renkama.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

„Man tai matėsi, kad trūks įtikinti turbūt kitus, nes ir tie, kurie atėjo iš savivaldybės kažkaip vis užsimindavo, kad „O, kažkaip mažai dalyvių atrodo“. Tai man toks buvo vienas iš pagrindinių minusų turbūt, kad buvo per mažai, kad to 50 nebuvo ir mes galbūt neįvertinom, reikėjo kažkaip iškart tikėtis, kad reikia kviesti 80 arba reikia kviesti 90 ir tikėtis, kad ateis 50.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

„Tai automatiškai, kai bent kokių 10 dalyvių nubyra nuo bendro to sprendimų priėmimo rato, tai yra negerai, juo labiau, kad mūsų ten po to liko 30 tikrai keli. <...> pavyzdžiui, paskutinę dieną nu, ta prasme, penktą šeštadienį, kai buvo kuriamos jau rekomendacijos, tai prie trijų rekomendacijų mes dviese sėdėjom. Turėjom būt keturiose, vieno dalyvio nebuvo, viena dalyvė pasakė „jūs viską nuspręskit dviese“.“

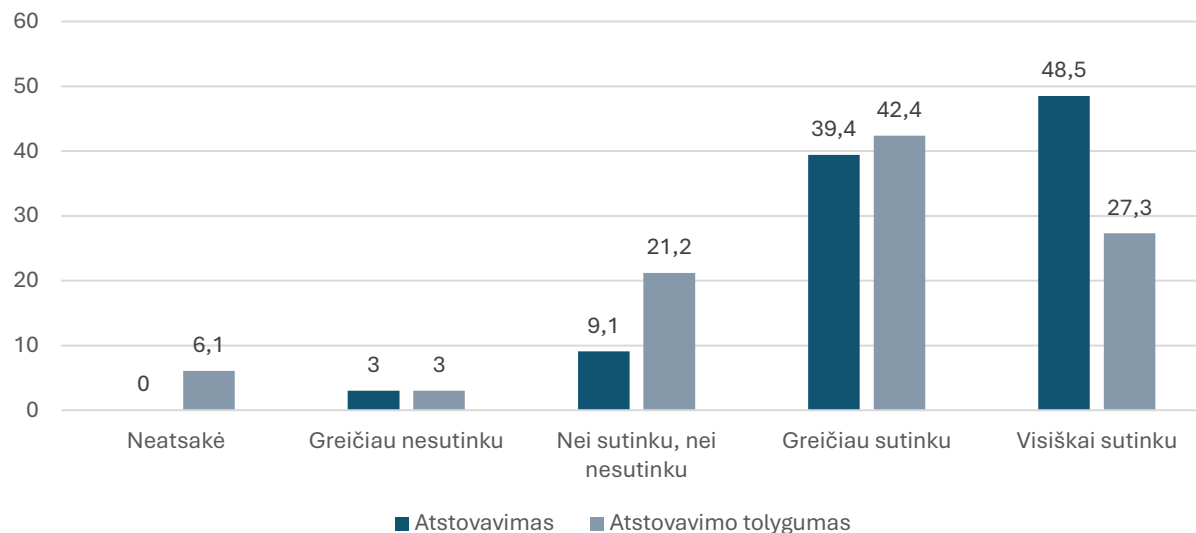
Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

VMPA dalyviai **skirtingų visuomenės grupių atstovavimą Asamblėjoje vertino pozityviai, tačiau pabrėžė nepakankamą tam tikrų grupių atstovavimą**. Greičiau ar visiškai su teiginiu, jog Asamblėjoje dalyvauja skirtingų visuomenės grupių atstovai sutiko 88 proc. VMPA dalyvių. Mažesnę dalyvių dalis (69 proc.) greičiau ar visiškai sutiko su tuo, kad skirtingų visuomenės grupių atstovai buvo atstovaujami tolygiai (t.y., nebuvo grupių, kurių atstovų būtų per daug ar per mažai, lyginant su Vilniaus miesto gyventojais) (Paveikslas 1). Interviu dalyviai taip pat pabrėžė, jog juos pozityviai nustebino dalyvių įvairovė bei tai, kad užuot įtraukus įprastai aktyviau dalyvaujančius segmentus, ištis kurtas „mini Vilniaus“ modelis.⁷³

⁷² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

⁷³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Paveikslas 1. VMPA dalyvių nuomonė apie skirtingų visuomenės grupių atstovavimą ir jo tolygumą, proc.

Šaltinis: vertintojų atlikta antroji VMPA dalyvių apklausa (N=33). Atstovavimo matavimui skirtas klausimas: „O ar, Jūsų manymu, Asamblėjoje dalyvauja skirtingų visuomenės grupių atstovai?“. Atstovavimo tolygumo matavimui skirtas klausimas: „O ar, Jūsų manymu, Asamblėjoje yra tolygiai atstovaujami skirtingų visuomenės grupių atstovai?“.

Vis dėlto, interviu dalyvavusių ir į apklausą atsakiusių VMPA dalyvių manymu, **Asamblėjoje nepakankamai atstovautas jaunimas**. Remiantis Vilniaus miesto savivaldybės pateiktais duomenimis, 12 proc. Asamblėjos dalyvių sudarė jauni žmonės (18-29 m.), kas atliepė bendrąsias tendencijas Vilniaus mieste⁷⁴. Kitaip tariant, iš 43 Asamblėjoje dalyvauti sutikusių miestiečių, penki atstovavo jaunimo grupę – šis skaičius sąlyginai mažas, todėl tikėtina, kad Asamblėjos eigoje svyruojant šios grupės atstovų lankomumui, jų trūkumas tapo itin ryškiai pastebimu. Šeši antrosios VMPA dalyvių apklausos respondentai (iš 33), atsakydami į atvirą klausimą apie Asamblėjoje nepakankamai atstovaujamas grupes, paminėjo jaunimą, tiek pat respondentų jaunimą paminėjo kaip atstovaujamą nepakankamai tolygiai, lyginant su Vilniaus miesto gyventojais.

„Tai čia esmė matyt yra legitimumo klausimas, ar mes matom, kad tų žmonių ir tų nuomonių, ir tos įvairovės, kuri galiausiai vis tiek buvo kambaryje, ar ji yra pakankama sudaryti visuomenės reprezentatyviam legitimumui. Man atrodo, kad ta įvairovė gal pakankama buvo. Tik man atrodo, gal

⁷⁴ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 41.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

trūko jaunimo balsų iki galo tam tokiame jau reprezentatyviam legitimumui, bet apart jaunimo, man atrodo, kad buvo tikrai labai įvairūs balsai kambaryje ir tos rekomendacijos irgi tai kaip ir atspindi.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Menkesnis jaunimo atstovavimas trūkumu įvardintas dėl Asamblėjos orientacijos į ateities sprendimus, kurie labiausiai paveiks būtent šiandienos jaunimą, todėl **jaunų žmonių balsas įvardintas kaip itin reikšmingas tiek dėl atnešamo naujo požiūrio ir idėjų, tiek dėl jų, kaip tiesioginių naudos gavėjų iš šiuo metu priimamų sprendimų.**⁷⁵ Kai kurie VMPA dalyviai netgi siūlė peržiūrėti atrankos principus, įtraukiant galimybę atstovauti nepilnamečius dalyvius arba formuoti dalyvių imtį ne visiškai proporcingai esamai miesto visuomenės sandarai, stipriau atstovaujant jaunimo balsą. Pasiteirauti apie priežastis, kodėl jaunimo atstovai į Asamblėją galėjo įsitraukti pasyviau, net keli dalyviai akcentavo jaunimo atstovams kylantį poreikį greitai pamatyti apčiuopiamus savo darbo rezultatus, o VMPA atveju šių rezultatų pasiekimas gali užtrukti ar būti menkliau tiesiogiai pajaučiamas (pvz., rekomendacijos gali vesti link reguliavimo pakeitimų).⁷⁶

„<...> Vat ką sakyčiau, kad dėl nepilnamečių įtraukimo – nu ne tai, kad nepilnamečių, bet jų tėvų galbūt, nes va nu vaikų tu realiai nepasodinsi, nežinau, penkiamečių asamblėjoje, bet va tą aš sakyčiau, kad tai tikrai labai reikėtų padaryti. Dėl to, kad būtent jie gyvens Vilniuje už dvidešimties metų, trisdešimties metų, tada, kada turi būt tie sprendimai, žiūrima į ateitį, o dažnai, jeigu ten dalyvauja 80-metis nu tai, nu duok Dieve, kad dar po 20 metų jam būtų aktualu visa tai, bet nu...“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

„Problema yra ta, kad jauni žmonės nenori dalyvauti tokiose veiklose. Tačiau dar viena problema su jaunimo įtraukimu yra tai, kad jaunų žmonių apskritai buvo įtraukta per mažai. Asamblėja neturėtų būti tobula šiandienos visuomenės reprezentacija. Ji turėtų atstovauti ateities visuomenę, žmones, kurie gaus Asamblėjos rezultatų atnešamą naudą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 3 d.

„<...> pasigedau truputį pačios jauniausios žmonių gal grupės. Tai tokie pradedantys, gal studentai, pavadinkim, kuriems gal apie dvidešimt metų. Tai galbūt tik vienas buvo žmogus, kuris toks nu tikrai matėsi, kad jauno amžiaus, o visi kiti jau, man atrodo, tokie nu bent dešimtmečiu vyresni ir į viršų, ir į viršų tada.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Įdomu pastebėti ir tai, kad **dalyvių kaip naudos gavėjų naratyvas** kai kurių VMPA dalyvių buvo pasitelktas ir komentuojant iš užsienio atvykusių gyventojų įsitraukimą. Pavyzdžiui, vienas Asamblėjos dalyvių akcentavo laikinumo aspektą: ar laikinai mieste apsistoję gyventojai gali priimti sprendimus, kurie turės poveikį platesnei visuomenei, remdamiesi trumpalaikio savo gyvenimo Vilniuje patirtimi?⁷⁷ Ši nuomonė nebuvo dominuojanti: dalis VMPA dalyvių, priešingai, akcentavo iš

⁷⁵ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

⁷⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d.

⁷⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

užsienio atvykusių Vilniaus gyventojų į diskusiją atneštas kitų šalių patirtis bei entuziazmą ir norą prisidėti prie miesto plėtros⁷⁸. Sudarytas galimybes įsitraukti teigiamai vertino ir iš užsienio atvykę Vilniaus miesto gyventojai.

„Jprastai nesu aktyvus politiniame gyvenime – būdamas užsieniečiu(-te), dažniausiai nesi įtraukiamas į tokias veiklas. Dėl šios priežasties gavęs(-usi) pakvietimą pirmiausiai taip pat maniau, kad negalėsiu dalyvauti, nes kaip užsienietis(-ė) dažniausiai jauti, kad tavo nuomonė niekam nerūpi, taip pat susiduri su kalbos iššūkiais. <...> Šioje Asamblėjoje jaučiuosi labiau nei laukiamas(-a): savivaldybės atstovai visada paklausia, kaip laikaisi, ar viskas gerai, ar vertėjo paslaugos – tinkamos? Šiuo aspektu – komplimentai savivaldybei.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e), informantas(-ė) anonimizuotas(-a)

Galiausiai, apklausos ir interviu metu VMPA suinteresuotosios šalys taip pat identifikavo **keletą kitų, jų manymu, mažiau atstovautų visuomenės grupių, tačiau tai buvo labiau pavienės nuomonės nei bendra tendencija**. Du apklausoje dalyvavę dalyviai akcentavo žmonių su judėjimo negalia trūkumą Asamblėjoje (pasirinkimas neįtraukti šio kriterijaus į atranką paaiškintas aukščiau). Vienas stebėtojų atkreipė dėmesį, kad Asamblėjoje stigo tarnautojų, specialistų ar vadovų lygmens darbuotojų (angl. *white collar*).⁷⁹ Galiausiai, vieno Asamblėjos dalyvių manymu, VMPA pritrūko miestiečių, besinaudojančių automobiliu kaip pagrindine transporto priemone.⁸⁰ Vis dėlto, atsižvelgiant į nominalią dalyvavusią automobilių vairuotojų gausą, tai labiau gali būti sietina su šios grupės atstovavimu svarstymu metu – ši tema aptariama toliau šiame poskyryje.

Interviu ir apklausos duomenys **neatskleidžia ryškių tendencijų, susijusių su Asamblėjoje per stipriai atstovautomis grupėmis**. Trys apklausos dalyviai iš 33, atsakydami į atvirą klausimą, per daug atstovaujama grupę įvardino senjorus, dar du respondentai nurodė, kad senjorų atstovavimas VMPA yra didesnis, lyginant su Vilniaus miesto gyventojais. Lyginant su proporcija Vilniaus mieste (22 proc.), į Asamblėją dalyvauti atrinkti senjorai (65 m. ir daugiau) ištis sudarė kiek didesnę dalyvių dalį – 26 proc. (arba 11 žmonių).⁸¹ Atsižvelgiant į apklausoje nurodytą pastabą, jog senjorai buvo labiau įsipareigoję Asamblėjos procesui ir praleido mažiau jos sesijų, tikėtina, kad nuoseklus jų atstovavimas sudarė šios grupės perviršio įvaizdį kitų, svyruojančiu lankomumu pasižyminčių, grupių kontekste. Tai parodo, kad **siekiant užtikrinti dalyvių įvairovę ir atstovavimą, svarbi ne tik korektiška atrankos procedūra, tačiau ir dalyvių įsipareigojimas procesui** (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.3).

Asamblėjos dalyvių nuomonių įvairovė ir atstovavimas

Jei ankstesnėje šio poskyrio dalyje daugiau dėmesio skirta demografiniam atstovavimui (t.y., klausimui, *kas yra kambaryje?*), šioje dalyje susitelkiama į diskursyvinį atstovavimą (t.y., *kaip aktyviai savo nuomonę išreiškia ir į diskusijas įsitraukia skirtingas visuomenės grupės atstovaujantys dalyviai?*). Antrojoje apklausoje nuomonę išreiškę VMPA dalyviai **diskursyvinį atstovavimą vertino**

⁷⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

⁷⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

⁸⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 4, 2025 m. spalio 2 d.

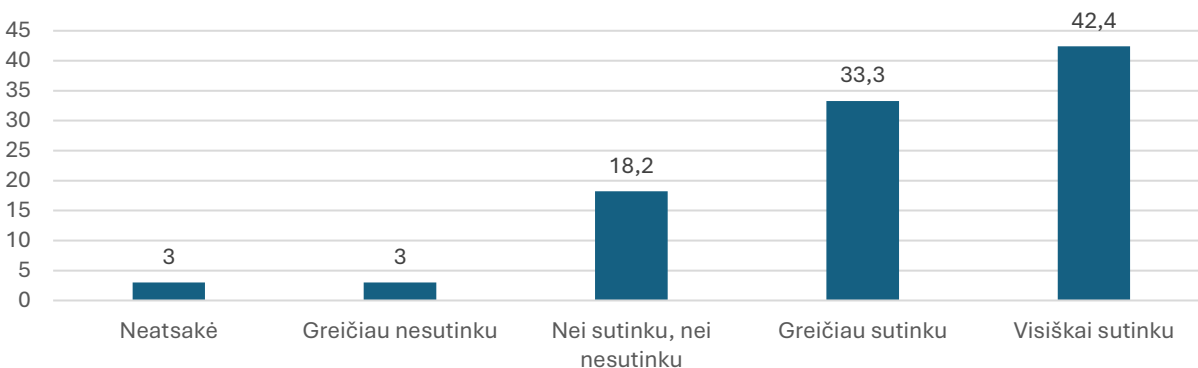
⁸¹ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 41.

pozityviai – teiginiui, kad Asamblėjoje vienodai girdimi visų dalyvaujančių skirtingų visuomenės grupių balsai greičiau ar visiškai pritarė 75 proc. respondentų (Paveikslas 2). Interviu metu dalyviai akcentavo, kad įsitraukimas vyko skirtingu lygmeniu – dalis aktyviau reiškė savo poziciją, dalis mažiau įsitraukdavo į svarstymus, tačiau tai suvokta ne kaip sisteminė problema, o susirinkusių dalyvių įvairovės ir jų komunikacijos formų rezultatas. Taip pat pastebima situacijos kaita laike – Asamblėja matyta kaip stiprinanti dalyvavimo įgūdį: padedanti dalyviams pakeisti išankstinius nusistatymus, geriau pažinti temą ir kitus dalyvius, išklausti jų argumentus bei drąsiau įsitraukti į svarstymus patiems.⁸² Fasilitatorių vaidmenį VMPA dalyviai matė labiau kaip prižiūrėtojų – dalyviai nesijautė nei verčiami pasisakyti, nei nutraukiami ar negalintys to padaryti (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.2).

„Man tai įdomiausia Asamblėjoje buvo stebėti, kaip minėjau, žmones, kad pirmos dienos, pirmų kelių kartų, žmonių tarpusavy ir su platesne auditorija bendravimo pokyčiai. Pirmos dienos, kur ten akys išplėstos, baisu ką nors pasakyti ir savo nuomonę tai platesnei žmonių grupei išreikšti, ne tik virtuvėje pas save, tai paskutinę dieną, jau paskutiniaisiais kartais, tai jau nuomonių toksai drąsesnis ir išsireiškimas, jau kaip ir tokios mini draugystės.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

Paveikslas 2. VMPA dalyvių nuomonė apie diskursyvinį visuomenės grupių atstovavimą, proc.

Šaltinis: vertintojų atlikta antroji VMPA dalyvių apklausa (N=33). Klausimas: „O ar, Jūsų manymu, Asamblėjoje visų dalyvaujančių skirtingų visuomenės grupių balsai yra vienodai gerai girdimi?“.

Nors Asamblėjos metu aktyviai pasisakė įvairių visuomenės grupių atstovai, įvairių suinteresuotųjų šalių nuomone, **jų pozicijos Asamblėjos svarstomais klausimais stipriai neišsiskyrė, kai kurie pasigedo gilesnių, intensyvesnių diskusijų**, ypač vertinant miesto lygmeniu pastebimą susipriešinimą tarp judėjimo automobiliais ir darnaus judumo priemonėmis šalininkų. Tai būtų galima paaiškinti keliomis priežastimis. Pirmą, **dalyviai pagrindine savo transporto priemone įvardijantys automobilį nebūtinai prieštaravo darnaus judumo idėjoms**. Ne vienas automobilį vairuojantis Asamblėjos dalyvis pastebėjo, jog tokį keliavimo būdą renkasi dėl būtinybės, nesant kitų priimtinių, judumo poreikius tenkinančių alternatyvų, o joms atsiradus – mielai įpročius keistų⁸³.

⁸² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

⁸³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d. ir kt.

Antra, kaip minėta poskyryje 3.1.2, pats Asamblėjos klausimas atliepė strateginę darnaus judumo kryptį, rekomendacijų šia tema formulavimui buvo parinktos ir fasilitavimo priemonės, taigi, galima manyti, kad orientuodamiesi į rezultatus, Asamblėjos dalyviai mažiau kvestionavo strateginės krypties pasirinkimą, o siekė pateikti konkrečius siūlymus jos įgyvendinimui. Taigi, **nors požiūris į judumo klausimus skyrėsi, Asamblėjos klausimas ne tiek provokavo diskusijas šia tema, kiek kvietė svarstyti apie priemonės darnaus judumo užtikrinimui.**

„Man kažkaip gal ir pritrūko Asamblėjoj tų skirtingų nuomonių, kažkaip per lengvai visi susitarė. Dabar galvojant, tai mes kažkaip gal neatvėrėm to konflikto, iš tikrųjų, aš nežinau, kodėl jis neatsivėrė, ar tikrai jo nėra mieste, nes yra gi tikrai žmonių, kurie mašinom važinėja, ir mes netgi atrinkom tuos, dauguma, kad būtų su automobiliais važinėjantys, bet Asamblėjoj taip atrodė paprasta ir niekas nesiginčija, ir visi nusprendė nuo pat pirmos dienos, kad taip.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

„Asamblėjos eigoje negirdėjau daug dalyvių, kurie gintų idėją, kad mums reikalingi privatūs automobiliai, pasisakymų. Niekas, tikiu, kad visiškai niekas per visas šias sesijas nepasakė: „Gerai, bičiuliai, nesutinku su jumis visais. Aš noriu naudoti savo privatų automobilį“. Aš tokios nuomonės negirdėjau. Kiekvienas dalyvis tarsi gynė ir saugojo pačios Asamblėjos idėją ir tai, ką norime pasiūlyti jos metu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

Trečia, stiprų nuomonių išsiskyrimą galėjo suvaldyti pasirinktas Asamblėjos dizainas. Paremtas dažnu darbu grupėse, kurių nariai nuolat keitėsi, jis neleido susiformuoti tvirtam savo grupės interesų atstovavimui. Vieno organizatorių teigimu, tai, kad dalyviai nuo pat pirmųjų Asamblėjos sesijų buvo skirstomi į skirtingas grupes, neleido sustiprinti jų grupinės tapatybės (pvz., automobiliu ar dviračiu besinaudojantys gyventojai), kas, savo ruožtu, lėmė silpnesnį šios grupės pozicijos atstovavimą tolesniuose Asamblėjos etapuose.⁸⁴ Patekę į grupę, kurioje dominuoja darnų judumą palaikantys Asamblėjos dalyviai, **šią idėją mažiau palaikantys miestiečiai galėjo jaustis spaudžiami arba, priešingai, keisti savo nuomonę, atsižvelgdami į kolegų išsakomus argumentus.**

„Tiesą sakant, labai nustebino sukurta labai gera atmosfera. <...> Pirmą susitikimą buvo dar tokių aštresnių pastabų, kad vat man kažkas vienas nepatinka ar kažką kitą reik daryt, o po to kažkaip susiniveliavo ir ta atmosfera tapo labai gera. <...> Jie taip susiniveliavo, kad jie vos ne visi pritaria tai žinutei, kad reikia kažką daryti, kad būtų darnus judumas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos ekspertu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 28 d.

„Aš nemačiau jokių įtampų didžiulių. Mačiau, kad yra gal kylančios įtampos dėl to, kad žmonės atstovauja skirtingus poreikius. Tai, tarkim, kažkas, kas važinėja automobiliu, kažkas, kas vaikšto pėsčiomis ir tiesiog pati tema yra jautri. <...> Žmonės, kurie vairuoja automobilį, tiksliau vienas žmogus, aš patyriau, kad jaučia, ne tai kad spaudimą, bet tokį pasipiktinimą – kodėl aš čia turiu išlipti iš to automobilio. Tada, aišku, žinoma, reikia tiesiog stebėti tą ir aš, man rodos, ir pasakiau:

⁸⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„jūs neturit turėti kitokios nuomonės, jūsų nuomonė yra svarbi dėl to, kad jūs turit kitokią nuomonę, tai irgi yra vertinga, kad jūs esat kambary“. Tas padeda ir kitiems truputėlį jausti – čia nėra taip, kad visi su viskuo sutars.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d.

Interviu dalyvių nuomonė kiek išsiskyrė vertinant **senjorų atstovavimą**: dalies manymu, senjorai aktyviai įsitraukė į veiklas, tačiau dalis teigė, kad vyresnio amžiaus žmonės buvo kiek pasyvesni, labiau džiaugėsi procesu nei svariai įsitraukė į sprendimų priėmimą. Tai pastebėjo ir Asamblėjos organizatoriai, teigė, kad, atsižvelgiant į užduočių sudėtingumą ir didelį tempą, kai kurios sesijų dalys galėjo būti sudėtingesnės senjorams ir taip kiek apriboti jų įsitraukimo galimybes.⁸⁵ Interviu metu vyresnio amžiaus VMPA dalyviai konkrečių jiems kilusių iššūkių neidentifikavo ir nusiskundimų procesu neturėjo, tačiau teikė pasiūlymus Asamblėjos dizaino tobulinimui (pvz., labiau moderuojamos diskusijos įvedimas).

„Jaunimas, tai viskas tvarkoj, ten vidurinė – viskas tvarkoj, ten visi žmonės daugmaž, vis tiek mes jau judantys esam, o vyresnio amžiaus jau čia ne visiems yra. Taip ir vat matėsi, kad ir moterys ten atėjusios nelabai įsilieja arba jos „tikrai jūs darykit, aš vat smulkmeną kokią padarysiu“. Nu šitoj vietoj reiktų biskį aktyviau dalyvaut.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d.

„Nes šiaip senjorai visai dalyvavo, visai neprastai dalyvavo ir reiškė savo nuomonę. Tai manau, kad buvo įsitraukę. Taip, tai buvo, žinoma, ne tokių drąsių žmonių ir, tarkim, ir tarp senjorų, ir tarp tų pačių jaunų, ir tarp vidutinio amžiaus. Tai viskas su tuo tvarkoj. Nu vieni žmonės, labiau, kaip sakant, reiškia nuomonę ir bando užimti eterį, pavadinkim, kiti gal kažkiek mažiau. Bet vienaip ar kitaip, manau, kad visi savo nuomonę ir balsą tikrai turėjo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Galiausiai, dalyvių apklausos rezultatai atskleidžia, jog **organizatoriai sudarė tinkamas sąlygas įvairių nuomonių išsakymui Asamblėjos metu**. Vertinant dalyvių nuostatų kaitą tarp pirmosios ir paskutiniosios VMPA sesijų, pastebima, kad **Asamblėjos metu sustiprėjo dalyvių įsitikinimas, jog atsitiktine tvarka atrinkti žmonės, dalyvaujantys piliečių asamblėjose, gali laisvai reikšti skirtingas nuomones apie vietos klausimus**. Asamblėjai prasidedant tokia galimybė pasitikėjo 84 proc. dalyvių, Asamblėjai baigiantis – 91 proc., 10 procentinių punktų sumažėjo neturinčiųjų aiškos nuomonės dalis (nuo 16 proc. iki 6 proc.). Individo lygmeniu šiuo aspektu taip pat pastebimas labiau teigiamas pokytis: 34 proc. dalyvių Asamblėjai baigiantis pozityviau nei jai prasidedant vertino asamblėjose dalyvaujančių asmenų galimybes laisvai reikšti skirtingas nuomones apie vietos klausimus. 13 proc., atvirkščiai, nuomonę šiuo klausimu pakeitė į skeptiškesnę pusę, o 53 proc. nuomonės nepakeitė.

⁸⁵ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. vasario 17 d.

3.2. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos metu vykęs svarstomosios demokratijos procesas

- *Mokymosi procesas Asamblėjoje vyko įvairiais formatais, daugumai dalyvių palikdamas labai pozityvų įspūdį: bendrai imant, pateikta informacija vertinta kaip suprantama, vertinga tiek asmeniniam tobulėjimui, tiek tolimesniame Asamblėjos procese. Tiesa, turėta ir pastabų dėl ne visos gautos informacijos relevantiškumo vėlesniame darbe – tikėtina, dalyvių pastebėtą mažesnį pirmųjų pristatymų aktualumą vėliau formuluotoms rekomendacijoms lėmė ir Asamblėjos metu įvestos papildomos klausimo kryptys. Asamblėjos dalyviams parengta medžiaga, atrinktų ekspertų pranešimų kokybė, ekspertiškumas ir patikimumas dalyvių vertinti labai teigiamai. Nors turėta nemažai pasiūlymų, didžiąjai daliai dalyvių pakankama pasirodė ir mokymosi procese atstovaujamų požiūrių įvairovė, balansas tarp pristatomų pozicijų. Tiesa, Asamblėjos proceso metu keista programa (antrojo JUDU pristatymo įtraukimas) ne tik pademonstravo organizatorių atliepumą dalyvių pageidavimams, tačiau iškėlė ir prasčiau (be išankstinio nuodugnesnio pasirengimo) suvaldytų šališkumo, nukreipiančio pristatymo rizikų.*
- *VMPA svarstymų ir rekomendacijų formulavimo etape buvo taikomi įvairūs fasilitavimo metodai, pasiektas optimalus balansas tarp darbo bendroje grupėje ir mažesnėse grupelėse, o pats procesas baigėsi aiškiu rezultatu – bendru grupės susitarimu ir kartu parengtomis rekomendacijomis, kurias didžioji dalis Asamblėjos dalyvių priėmė kaip „savas“. Procesui užtikrintas legitimumas. Fasilitatoriai nuosekliai akcentavo dalyvių vaidmenį, perdavė jiems atsakomybę už Asamblėjos rezultatus, sukūrė pasitikėjimu grįstą, saugią erdvę diskusijoms. Svarstymų ir rekomendacijų formulavimo procesas įvairių suinteresuotųjų šalių vertintas kaip itin įtraukus (nepriverstinai), o sukurta atmosfera įgalino skirtingas, kartais priešingas nuomones turinčias grupes laisvai, lygiavertiškai ir pagarbiai diskutuoti. Fasilitatoriai daugumos vertinti kaip objektyvūs ir nešališki, atliepūs ir dėmesingi, nors tam tikra įtampa jausta tarp fasilitatorių orientacijos į proceso kokybę per įtrauktį bei dalyviams perleistą atsakomybę, ir dalies dalyvių lūkesčio didesniai efektyvumui bei orientacijai į rezultatą.*
- *Nepaisant bendro labai teigiamo vertinimo, identifikuota ir keletas silpnesnių Asamblėjos svarstymo ir rekomendacijų formulavimo proceso vietų. Pirmą, nors atskiros užduotys dalyviams buvo aiškios, jiems kiek pritrūko bendro proceso aiškumo, susiejant atskirus etapus, užduotis su visuma (tikėtina, dėl eigoje kurtos ir tikslintos programos). Pavyzdžiui, dalyviams buvo neaišku, nuo kada naujos idėjos svarstymui jau nebegali būti siūlomos, kada ir kaip reiktų pateikti alternatyvią nuomonę. Antra, nemažai dalyvių apgailestavo, jog proceso metu „pasimetė“ kai kurios pradinės, vertingomis laikytos idėjos. Dauguma tai susiejo su taikytais metodais, pavyzdžiui, besikeitusiomis atskiras rekomendacijas formuluojančiomis grupelėmis, kuriose trūko prie teksto keičiantis grupėms paliekamų komunikatorių, „vedlių“. Trečia, dėl papildomai mokymosi daliai skirto laiko, jo kiek pritrūko rekomendacijų formulavimui, o kompleksinė klausimo formuluotė ir didelis idėjų kiekis nulėmė kompromisą tarp kiekybės ir gylio, kai kurioms suinteresuotosioms šalims sukėlusį tiek proceso klampumo, tiek paviršutiniškumo pojūtį.*
- *Asamblėjos metu komunikacija su dalyviais buvo vertinta itin palankiai – tiek bendrai su visa grupe, tiek individualiai. Dalyviai ypač pabrėžė organizatorių prieinamumą, komunikacijos išsamumą, reguliarumą, savalaikiškumą, įvairius naudojamus kanalus ir kalbas, taip pat jaučiamą dėmesį bei rūpestingumą. Vis dėlto apie žingsnius po Asamblėjos dalyviai jautėsi informuoti kiek mažiau. Tai siejasi ir su tuo, kad už komunikaciją atsakingai organizatorei pasitraukus iš darbo iškart po*

Asamblėjos, vidinė komunikacija nutrūko. Tuo pat metu dalis dalyvių išreiškė norą toliau būti informuojami ir į(s)traukti, tačiau vertinimo metu šis poreikis dar nebuvo pakankamai atlieptas.

- Didžiausias dalyvių „nubyrėjimas“ fiksuotas iki Asamblėjos pradžios – tarp atrinktų asmenų, kurie galiausiai nepatvirtino dalyvavimo arba patvirtinę vis tik neatvyko į Asamblėjos sesijas. Tokį sprendimą atkritusieji argumentavo nepalankiai susiklosčiusiomis gyvenimo aplinkybėmis, pernelyg dideliu reikalingu įsipareigojimu ar nepakankamomis savo galimybėmis. Vėlesniuose etapuose atkritimas buvo mažesnis, nors didžioji dalis dalyvių praleido bent vieną sesiją, o visose dalyvauti pavyko mažiau nei pusei. Dalyvių įsitraukimą stiprino atsakomybės ir įsipareigojimo jausmas, prie kurio reikšmingai prisidėjo kokybiškas proceso organizavimas ir organizatorių rodomas dėmesys. Nors dalyviams mokėtas finansinis atlygis nebuvo įvardijamas kaip pagrindinis motyvas dalyvauti, jis buvo vertinamas kaip sąžininga kompensacija už skirtą laiką ir galimai prisidėjo prie didesnės dalyvių įvairovės, sudarydamas daugiau galimybių įsitraukti ekonomiškai sunkiau besiverčiantiems ir mažiau aktyviems miestiečiams. Vertinimas taip pat parodė, kad Asamblėjos pabaigoje tokios kompensacijos poreikis dalyvių buvo vertinamas palankiau nei pradžioje. Organizatoriai buvo numatę ir papildomas priemones dalyvavimo kliūtims mažinti (pavyzdžiui, auklės ar socialinio darbuotojo paslaugos), tačiau dėl ribotų finansinių išteklių apie jas buvo komunikuota tik labai ribotai, tikslingai, o galiausiai – jomis dalyviai taip ir nepasinaudojo.
- Komunikacija su visuomene intensyviausiai vykdėta pradiniam Asamblėjos etape – kartu su pirmuoju dalyvių atrankos etapu startavusi Vilniaus miesto savivaldybės komunikacijos skyriaus koordinuojama informacinė kampanija įvairiais kanalais skleidė žinią apie prasidėsiančią VMPA ir kvietė vilniečius registruotis. Prasidėjus Asamblėjai, išorinė komunikacija aprimo dėl sąmoningo organizatorių pasirinkimo Asamblėjos metu, saugant dalyvius nuo išorinio spaudimo, riboti į išorę perduodamos informacijos kiekį. Nors po Asamblėjos sesijų šie ribojimai buvo panaikinti, didesnio medijų dėmesio nebepavyko pritraukti: įvairios su Asamblėja susijusios šalys komunikaciją po renginio įvertino kaip nepakankamą, neatspindinčią vykusio proceso masto, svarbos ir patirčių gylio. Viešai prieinama informacija apie vykusią Asamblėją vertinama kaip pakankamai išsami, detali ir atvira.

3.2.1. Mokymosi procesas

Šiame poskyryje analizuojant **Asamblėjos mokymosi procesą**, stengiamasi įvertinti, kiek ir kaip užtikrintas įvairiapusis Asamblėjos dalyvių mokymasis proceso metu. Vertinant šį aspektą, atsižvelgiama į tai, ar informacija Asamblėjos dalyviams pateikta suprantamai, objektyviai, optimaliais kiekiais, skirtingomis formomis, ar dalyviai ir fasilitatoriai pritaria, jog pateikta informacija padėjo suformuoti poziciją ir argumentuotai įsitraukti į svarstymus, ar organizatoriai gali įvardinti principus, kuriais remiantis vykdėta pranešėjų atranka, ar dalyviai pripažįsta parinktų pranešėjų ekspertiskumą ir patikimumą, ar pateikta informacija bei atstovaujami požiūriai buvo įvairūs, ar išlaikytas skirtingų pozicijų pristatymo balansas, o joms skirtą dėmesį dalyviai matė kaip vienodą, ar nebuvo įžvelgiama pozicijų, kurios liko pakankamai neatstovautos, ar suinteresuotosioms šalims buvo sudaryta galimybė siūlyti pranešėjus bei pateikiamos informacijos turinį ir galiausiai, kiek buvo užtikrintas nešališkumas. Pateikta analizė daugiausia remiasi interviu su Asamblėjos organizatoriais, fasilitatoriais, stebėtojais, dalyviais ir ekspertais bei Asamblėjos dalyvių apklausų rezultatais.

Informacijos pateikimo formos ir apimtis

Mokymosi procesas Asamblėjos metu vyko įvairiais formatais – kaip jau buvo fiksuota 1.2 skyriuje, Asamblėjos dalyviai klausėsi įvairių **ekspertinių, tiek labiau bendresnių**, kontekstinių (bendrai klimato kaitą, žaliąją infrastruktūrą, darnaus viešojo transporto idėją, socialines inovacijas tvaraus judumo skatinimui, gatvių raidos istoriją aptariančių), **tiek konkrečiau judumo situaciją Vilniaus mieste** (problematiką, savivaldybės veiksmus, planus ir siekius) pristatančių **pranešimų**, savarankiškai ir kelių užduočių Asamblėjos sesijų metu studijavo išsamų, specialiai jiems Asamblėjos tematika parengtą **medžiagos rinkinį – informacinį leidinį**⁸⁶, išklause bei turėjo progą pabendrauti su įvairiomis **suinteresuotomis šalimis** (seniūnaičių, atokesnių mikrorajonų bendruomenių, jaunimo, dviratininkų, žmonių su negalia, fizinės medicinos ir reabilitacijos profesinės bendruomenės atstovais), mokymasis taip pat vyko ir interaktyvių **klausimų-atsakymų sesijų metu, įspūdžių pasidalinimo bei aptarimo bei dalijimosi savo asmeninėmis patirtimis tarpusavyje** metu, daliai dalyvių intensyviai ieškant susijusios papildomos informacijos ir **savarankiškai**. Kaip **mokymąsi per patyrimą** galima vertinti ir antrosios Asamblėjos sesijos išvyką į Naująją Vilnią, kuomet dalyviai buvo kviečiami kartu vyksti traukiniu ar savarankiškai – greituoju autobusu (nemėginusieji – išmėginti, seniai besinaudoję – prisiminti tokius keliavimo būdus), o susitikimo popietės vieta tapo „Dūmų fabrikas“ – atgaivintas, kultūrine erdve renginiams paverstas buvęs pramoninis kompleksas (dalgių fabrikas), taip pat tapęs ir vienu iš Naujosios Vilnios pastarojo laikotarpio tapatybės perkūrimo iniciatyvos ženklų (čia būtų galima įžvelgti sąsają su Asamblėjos dalyviams tos dienos rytą pristatyta policentrinio miesto idėja).

Ši **informacijos ir jos pateikimo formų visuma daugeliui dalyvių paliko pozityvų įspūdį** – antroje dalyvių apklausoje, atsakant į atvirą klausimą, daug pozityvių atsiliepimų skirta būtent su mokymusi, įgytomis žiniomis susijusiems aspektams (5 lentelė), tuo metu neigiamų su mokymosi procesu susijusių aspektų išskirta nebuvo (paminėtos tik kelios kalbos klaidos, pastebėtos skaidrėse).

Lentelė 5. VMPA dalyvių antroje apklausoje įvardinti labiausiai iki tol patikę Asamblėjos aspektai, susiję su mokymosi procesu

Kas iki šiol Asamblėjoje Jums labiausiai patiko? (atviras klausimas)
Darbas įvairiose grupėse, diskusijos, išvykos diena, galimybė susipažinti su įdomiais žmonėmis
Daugumos klausimų parengimo kokybė
Ekspertų pranešimai, bendravimas grupėse
Ekspertų pranešimai, diskusijos, išvykstamoji diena
Ekspertų pristatymai. JUDU atstovų pristatymai
Gauta informacija, bendravimas, pasidalijimas žiniomis
Informacijos įvairovė bei gausa. Galimybė išklausti skirtingus žmones ir jų pozicijas
Infrastruktūros vystymosi istorija, keitimas ir planavimas skirtingų infrastruktūros vystymo versijų
Pateikta informacija visais judumo klausimais
Žinios

⁸⁶ Vilniaus miesto savivaldybė (2025b). *Vilniaus piliečių asamblėja. Informacinis leidinys dalyviams. Spręskime kartu! Kaip judėsime mieste?* <https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/projects/pilieciu-asambleja-2025>

Žvilgsnis į ateities miestą, ekologiją ir darnumą
Pranešėjai, fasilitatoriai, maistas
Plėtos planų pristatymas, sesijos su ekspertais
Sutikti žmonės, žinios, praplėstas suvokimas

Šaltinis: vertintojų atlikta VMPA dalyvių apklausa.

Tikėtina, jog **daugiausia pozityviai vertintą mokymosi procesą įgalino ir, dalyvių nuomone, itin sklandi organizacija**. Organizacinis pasirengimas Asamblėjai įvairiais aspektais dalyvių vertintas labai palankiai, įskaitant ir techninį pasirengimą Asamblėjos susitikimams, kuris buvo itin aktualus mokymosi sesijose (pranešimų skaidrės, medžiaga ir priemonės ant stalų, užduočių lapai ir pan.). Pastarąjį labai gerai įvertino 67 proc. dalyvių, gerai – 27 proc., vidutiniškai ir neįvertino – po 3 proc., tad matome, jog **techninis pasirengimas**, bendrai imant, išties vertintas aukštai, kaip sukuriantis palankias sąlygas susikonsoliduoti į mokymosi ar diskusijų procesą.

Remiantis VMPA dalyvių apklausa, **absoliučiai visi apklaustieji pateiktą informaciją vertino kaip suprantamą** – 64 proc. jų visiškai sutiko su teiginiu, jog informacija buvo pateikiama suprantamai, kiti 36 proc. greičiau sutiko su šiuo teiginiu. Tiesa, interviu metu dalyviai svarstė, jog **galbūt ne visiems** dalyvavusiems su pateikta medžiaga (ypač spausdinta ar matoma ekrane) buvo **patogu** susipažinti – kaip pavyzdys buvo minimi prasčiau matantys, vyresnio amžiaus dalyviai, kuriems, kaip pastebėjo kiti Asamblėje dalyvavusieji, kartais buvo sunku perskaityti tekstą. Tai sieta ir su tuo, jog dėl patogumo iššūkių dalis **su medžiaga galėjo susipažinti nepakankamai**.⁸⁷

„Organizatoriai stengėsi, nešė informaciją visiems skirtingiems žmonėms, skirtingais būdais, į skirtingas aplinkas. Tiesa, kai kas atėjo vis tiek neperskaitę – toks susidarė įspūdis. Vyresniems gal sunkiau buvo – daug teksto, vyresniam žmogui sėdėt ir skaityt gal sunku. Reiktų ir sutrumpinto varianto. Gal kai kurie ir prastai mato. Pasirodė, kad vyresniems sunku buvo perskaityti tekstą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

Čia reiktų pastebėti, jog Asamblėjos metu organizatoriai dėjo pastangas visą medžiagą pateikti kuo patogiau, pavyzdžiui, informacinis leidinys, dalis kitos medžiagos – pranešimų skaidrių, papildomų dokumentų – Asamblėjos metu buvo prieinama spausdintu variantu, dalyviai karts nuo karto buvo informuojami apie atspausdintą naują medžiagą. Visgi panašu, jog atitinkamą medžiagą dalyviai ne visuomet pastebėdavo laiku, o dalies pranešimų skaidrės ir organizatoriams nebuvo pateiktos iš anksto (taigi, jos likdavo ir neatspausdintos), tad **ateityje praverstų anksti identifikuoti sunkiau skaitančius ir išlaikyti nuolatinės pastangas pasiūlant medžiagą jiems patogesniu formatu** (kai kuriais atvejais – ir sutrumpinta forma). Kaip pastebėjo vienas iš fasilitatorių, VMPA nebuvo **specialiųjų poreikių** turinčių dalyvių – aklųjų, kurčiųjų, neuroįvairovės ir kitas grupes atstovaujančių, tad atitinkamas medžiagos paruošimas nebuvo aktualus, tačiau planuojant kitas asamblėjas būtina iš anksto ruošti ir šiems atvejams.⁸⁸

⁸⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

⁸⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Užsieniečių atveju, medžiagą suprasti padėjo „gyvai“ verčiantys vertėjai, tačiau pastebėta, kad tai gelbėjo ne visuomet. Asamblėjoje dalyvavę užsieniečiai minėjo, jog būtų buvę **patogiau, jei skaidrės ekrane būtų daugiakalbės**. Kaip alternatyvą šiam sprendimui būtų galima apsvarstyti **iš anksto išverstas** ir kitakalbiamis pateiktas (popieriuje ar elektronines) skaidres, kurios (ypač skaidrių su daugiau informacijos, duomenimis ir pan. atveju) leistų pranešimo mintį sekti laiku, labiau įsigilinti į medžiagą.

Patogumo aspektas analizėje ryškėja ir kitu kampu. Dalis Asamblėjos **dalyvių kritiškai, kaip nepatogų ir netikslingą, įvertino pirmosios sesijos metu taikytą pranešimų klausymo penkiose mažesnėse grupelėse ir vėlesnio jų bendro aptarimo metodą**. Kadangi kiekvienas dalyvis galėjo pasirinkti tik du pranešimus, likusių trijų turinį Asamblėjos sesijoje buvo galima sužinoti tik iš kitų dalyvių refleksijos arba vėliau peržiūrėti į svetainę įkeltą vaizdo įrašą (ataskaitos rengimo metu, 2026 m. pavasarį, viešai prieinami buvo 3 iš 5 įrašų). Pirma, ne visi dalyviai suprato, kad įrašus galima peržiūrėti ir vėliau.⁸⁹ Antra, ši praktika kai kuriems dalyviams **formavo pojūtį, jog jie „atsilieka žiniose“**, netenka galimybės susipažinti su visa informacija ir atitinkamai, pažiūrėti į problematiką iš įvairių pusių – bendras aptarimas grupelėse jiems šio pojūčio nekompensavo.⁹⁰ Galiausiai, kai kurių dalyvių labiau kaip trūkumas, o ne kaip privalumas buvo įžvelgta ir tai, jog skirtingi Asamblėjos dalyviai **įgavo skirtingą žinių pagrindą** – jų nuomone, formuojant bendrą supratimą rekomendacijų formavimui, visiems dalyviams turėjo būti pateikta ta pati informacija.⁹¹ Pati pratimo logistika (persikėlimas iš įprastos auditorijos, reikiamų salių ieškojimas skirtinguose savivaldybės pastato aukštuose) taip pat vertinta nevienareikšmiškai. Nors organizatorių tai buvo matoma kaip daugiau dinamikos, gyvumo įnešantis, tam tikrą pasitikėjimą dalyviais demonstruojantis, pastato „savumo“ jausmą mėginantis kurti veiksmas, jis sulaukė ne tik teigiamų, bet ir neigiamų kai kurių dalyvių atsiliepimų dėl **nepatogumo** bendrai pozityviame Asamblėjos organizavimo vertinime.

Kaip jau minėta poskyryje 3.1.3, remiantis apklausos rezultatais, **didžioji dalis Asamblėjos dalyvių mokymosi daliai skirtą laiką vertino kaip optimalų**: 63 proc. apklausą užpildžiusių dalyvių apibūdindami šiai daliai skirtą laiką, jo trukmę įvardino kaip „tiek, kiek reikia“. Likusieji dažniau teigė, jog laiko buvo per mažai (19 proc.) ar smarkiai per mažai (3 proc.), ir tik 6 proc. manė, jog laiko mokymosi daliai buvo skirta per daug (9 proc. neatsakė į klausimą). Nors Asamblėjos stebėtojai nerimavo, jog **pateiktas informacijos (dalomosios medžiagos, pranešimų) kiekis – gausus net profesionaliai tema besidominčiam žmogui**, o pati informacija – labai detali, tad anksčiau tema giliau nesidomėjusiems **informacijos gali būti per daug**⁹², **daugumos dalyvių nuomone, mokymuisi pateiktos informacijos apimtis nebuvo nei aiškiai per didelė, nei aiškiai per maža**. Apklausoje, 46 proc. Asamblėjos dalyvių sutiko, kad informacijos greičiau ar visiškai nebuvo per daug, o 39 proc. nurodė, kad informacijos buvo greičiau ar visiškai ne per mažai. Tik po 12 proc. dalyvių Asamblėjos metu pateiktos informacijos kiekį įvertino aiškiai kritiškai – kaip per didelį arba kaip per mažą (Lentelė 6).

⁸⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

⁹⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d.

⁹¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. kovo 18 d.

⁹² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

Lentelė 6. Pateiktos informacijos apimties vertinimas, proc.

	Pateiktos informacijos buvo per daug	Pateiktos informacijos buvo per mažai
Visiškai nesutinku	9,1	18,2
Greičiau nesutinku	36,4	21,2
Nei nesutinku, nei sutinku	36,4	39,4
Greičiau sutinku	6,1	3,0
Visiškai sutinku	6,1	9,1
Neatsakė	6,1	9,1

Šaltinis: vertintojų atlikta VMPA dalyvių apklausa (N=33).

Interviu medžiaga atskleidžia, jog daugiau pastabų turėta ne tiek Asamblėjoje mokymosi metu pateiktos informacijos kiekiui bendrai, kiek konkrečios, (ne)laukta, (ne)tikslinga įvertintos informacijos apimčiai jame. Po Asamblėjos dalis fasilitatorių reflektavo, kad **pirmąją mokymosi dieną pateikta informacija buvo per plati, pradedanti iš pernelyg tolimo konteksto**, taigi, ne visai tikslinga, **apsunkinanti ir vėlesnį fasilitavimo procesą** (tiesa, kaip bus aptarta kiek vėliau šiame skyriuje, ne visiems dalyviams tai užkliuvo – dalis tai priėmė labai pozityviai, kaip gerai pagrįstą atskaitos tašką, bendrą akiračio plėtimą, saviugdą). Iš dalies tai buvo priskirta ir ne visai suveikusiam programos peržiūros mechanizmui, kas atliepia 3.1.1 poskyryje aptartus atsakomybių pasidalinimo iššūkius.

„Visą Asamblėją apžvelgiant jautėsi, kad mes nukrypom, mes norėjome kažką daugiau atsikąsti, ruošdami tą pirmą mokymosi dieną. Per daug ten dėmesio klimato kaitai, želdynams, kai iš esmės nu reikėjo truputuką daugiau nusileisti ant žemės ir pajauti, kad visgi pulsas yra kitur ir tada to mokymosi proceso neapsunkinti taip. <...> man atrodo, kai kuriuose buvo veltui įdėti ten tie seminarai ir tada nežinau, ten gyventojai kažką galėjo gauti labiau susijusio su tuo pačiu visu judumu, planavimu ir panašiai, ko tada jie ir galop sakė, kad jiems pritrūko tiek pirmą, tiek antrą dieną ir galop net jie dar vėliau norėjo JUDU konsultacijų. Tai, jeigu mes pirmą dieną būtume daugiau dėmesio skyrę tam, gal būtume išvengę to tokio troškulio ir gal netgi šiek tiek kai kurių dalyvių nepasitenkinimo, kad jiems per mažai tų tokių, pavadinkime, JUDU ekspertizės.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

Dalyviai, kuriems žinių pritrūko (tokių, kaip jau minėta, nebuvo daug), taip pat kalbėjo apie tai, jog bendrai imant, informacijos buvo daug, tačiau **specifinių žinių, kurios konkrečiau sietųsi su vėliau pradėtomis rengti rekomendacijomis**, jų nuomone, galėjo būti **daugiau** (atitinkamai ir joms skirto laiko). Interviu būta ir atvejų, kuomet kai kurie pranešimai vertinti kaip **pertekliniai, pernelyg apeliuojantys į asmeninius pasirinkimus**, kurie neturėtų būti aktualūs Asamblėjos kontekste (pvz., vienas dalyvių kritikavo fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojo pranešimo įtraukimą).⁹³

„Mums visiems pritrūko žinių, tų tokių žinių, kuriomis reikia remtis kažką vat priimant, sprendžiant ir svarstant. Kadangi, aišku, kiekvienas turi kažkokią savo patirtį, išsilavinimą ir visa kita, bet tai yra per

⁹³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

siaura, kaip bebūtų. O reikia vat tokiems dalykams reikia žymiai platesnių žinių ir tas mokymas, jisai buvo per trumpas. Pagal mane, jisai turėjo būti ilgesnis, jam turėjo būti daugiau dėmesio skirta <...> nes tikrai per mažai buvo, nes mes daug ko nežinom. Pavyzdžiui, aš nesu nei inžinierė, nei kažkokia architektė, ir nu pristigo žinių. Ir vat bendrai dabar, kai aš tai šitą po jau suprantu, kad tiesiog trūko priimant sprendimus, trūko žinių kažkokių man asmeniškai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Visų Asamblėjos metu skaitytų pranešimų tikslingumo klausimą kėlė ir stebėtojai, svarstę, jog naudingesniu pasirinkimu galėjo būti **mažiau, tačiau tikslingesnių pranešimų, daugiau laiko skiriant aptarimui, diskusijoms** po pranešimų grupelėse su pranešėjais – taip, kaip tai vyko po antrojo JUDU pranešimo. Pastebėta, jog toks intymesnis, **Asamblėjoje taip pat taikytas** (antrosios sesijos pranešimai „Dūmų fabrike“, antrasis JUDU pranešimas), **metodas kuria saugesnę, smagesnę erdvę, kurioje temas galima išgildinti giliau**⁹⁴. Tikėtina, jog šie įspūdžiai apie pernelyg plačią, ne visuomet galutinėje rekomendacijų formulavimo kryptyje naudingų pranešimų įvairovę, greičiausiai susiję su jau prasidėjus VMPA sesijoms kiek keista klausimo aprėptimi, kryptimi (daugiau apie tai – poskyryje 3.1.2).

Mokymosi metu pateiktos informacijos svarba atsakant į Asamblėjos klausimą

Aukščiau aptartas atskiroms temoms skiriamo (ne)pakankamo dėmesio aspektas labai susijęs bendrai su pateiktos informacijos tikslingumu ir svarba atsakant į Asamblėjos klausimą. Pirmiausia, pastebėtina, jog **po Asamblėjos mokymosi dalies, dalyviai daug geriau vertino savo turimas žinias apie judumą**. Pirmosios apklausos duomenys rodo, jog į Asamblėją atvykstantys dalyviai savo žinių lygį apie judumą (įvairų keliavimą – automobiliu, viešuoju transportu, dviračiu, pėsčiomis) ir jo organizavimą Vilniaus mieste vertino įvairiai. Nors 47 proc. jau prasidedant Asamblėjai savo žinių lygį vertino kaip gerą ar labai gerą, likę 40 proc. jį laikė vidutinišku ar patenkinamu, o 3 proc. – labai prastu (11 proc. savo žinių lygio pirmojoje apklausoje neįvertino). **Po Asamblėjos mokymosi dalies šis žinių lygis, remiantis dalyvių įsivertinimu, ženkliai pakilo** – 76 proc. jį įvertino kaip gerą ar labai gerą. Beveik perpus (iki 24 proc.) sumažėjo vidutiniškai ar patenkinamai savo žinių lygį apie judumą Vilniuje vertinančių Asamblėjos dalyvių dalis, o labai prastai vertinančių – neliko. Žvelgiant į pokytį individualiu lygmeniu, 72 proc. dalyvių savo žinių lygio vertinimo nepakeitė, tačiau likę 28 proc. savo žinių lygį po Asamblėjos mokymosi dalies įvertino kaip viena, dviem ar net trimis kategorijomis geresnį nei prieš Asamblėją. Tai **galima vertinti kaip Asamblėjos metu įvykusio sėkmingo mokymosi proceso rezultatą**.

Lentelė 7. Asamblėjos dalyvių žinių apie Asamblėjos temą įsivertinimas prieš ir po mokymosi dalies, proc.

	<i>Kaip apibūdintumėte savo žinių lygį apie judumą (įvairų keliavimą – automobiliu, viešuoju transportu, dviračiu, pėsčiomis) ir jo organizavimą Vilniaus mieste?</i>	
	Asamblėjos pradžia	Pasibaigus Asamblėjos mokymosi daliai

⁹⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

Labai gerai	13,2	21,2
Gerai	34,2	54,5
Vidutiniškai / Patenkinamai	39,5	24,2
Labai prastai	2,6	,0
Neatsakė	10,5	,0

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir antroji (N=33) VMPA dalyvių apklausa.

Kalbant apie atskirus pagrindinius mokymosi šaltinius – informacinį leidinį Asamblėjos dalyviams bei ekspertų pranešimus – daugumos dalyvių jie buvo įvertinti kaip naudingi. Kaip jau minėta 3.1.1 poskyryje, pats **leidinio parengimas kėlė iššūkių** – nors organizatoriai tikėjosi, kad šią medžiagą parengs temos ekspertai, tačiau **apmokėjimas ekspertams už tokio informacinės medžiagos paketo sudarymą nebuvo numatytas**. Tad vertinant tai, kad ekspertai vasarą savanoriškais pagrindais skyrė laiko Asamblėjos parengiamiesiems darbams, nebuvo imamasi jų spausti ir leidinį galiausiai, konsultuojama tos pačios patariamąsios nepriklausomų ekspertų grupės, kartu su praktikante parengė viena Asamblėjos organizatorių. Nors rezultatas galiausiai buvo pasiektas, atsižvelgiant į didelį neplanuotą organizatoriams tekusį krūvį pasirengimo metu, **ateityje svarstyтина nusimatyti papildomus išteklius (finansinius ar žmogiškuosius) informacinio leidinio sukūrimui** – įsigilinus į temą, medžiagos paieškos, susumavimas ir pateikimas suprantama forma, reikalingi kokybiško leidinio parengimui, užima laiko ir reikalauja atitinkamų gebėjimų. VMPA atveju, nors ir sunkiai pasiektas, rezultatas visgi pateisino lūkesčius – **absoliuti dauguma, 91 proc., dalyvių apklausos metu visiškai ar greičiau sutiko, jog šis leidinys jiems buvo naudingas**, 52 proc. iš jų buvo tuo „visiškai“ įsitikinę (6 proc. dalyvių nei sutiko, nei nesutiko dėl tokios naudos, 3 proc. nebuvo linkę jo laikyti naudingu).

Kalbant apie **ekspertų pateiktą informaciją**, kiek mažesnė, tačiau taip pat **dominuojanti Asamblėjos dalyvių dalis – 84 proc. – ją įvertino kaip tiek asmeniškai, tiek kitiems naudingą** diskusijose ir rekomendacijų formulavime (Lentelė 8). 6 proc. vertindami asmeninę patirtį ir 13 proc. galvodami apie kitus visgi turėjo dvejonių dėl ekspertų pristatymų naudos, tuo tarpu griežtai priešingai buvo nusistatę 9 proc. (asmeninė nauda) ir 3 proc. (nauda kitiems) respondentų.

Lentelė 8. Asamblėjos dalyvių nuomonė apie ekspertų pateiktos informacijos naudingumą diskusijų metu ir formuluojant rekomendacijas, proc.

	Ekspertų pateikta informacija man asmeniškai buvo naudinga diskusijoje ir rekomendacijų formulavime	Asamblėjeje ekspertų pateikta informacija visiems Asamblėjos dalyviams buvo naudinga diskusijoje ir rekomendacijų formulavime
Visiškai nesutinku	9,4	3,1
Greičiau nesutinku	0	0
Nei nesutinku, nei sutinku	6,3	12,5
Greičiau sutinku	34,4	37,5
Visiškai sutinku	50,0	46,9
Sutinku (bendrai)	84,4	84,4
Nesutinku (bendrai)	9,4	3,1

Šaltinis: vertintojų atlikta VMPA dalyvių apklausa (N=33).

Vertindami visą mokymosi sesijų metu ir papildomai pateiktą informaciją, Asamblėjos dalyviai taip pat buvo linkę pozityviai vertinti jos naudą formuojant asmeninę poziciją. Atsakydami, ar mokymosi proceso metu pateikta informacija jiems padėjo suformuluoti savo poziciją, **absoliuti dauguma respondentų visiškai sutiko (46 proc.) arba greičiau sutiko (42 proc.), jog visa pateikta informacija jiems padėjo suformuoti savo poziciją Asamblėjos klausimu.** 12 proc. dalyvių, žymint ekspertų pateiktos informacijos naudingumo vertinimo nevienareikšmiškumą, su šiuo teiginiu nei sutiko, nei nesutiko. Teigiamai jiems pateiktą medžiagą vertinę dalyviai į ją referavo kaip į **aiškius atspirties taškus**, suteikiančius ir **žinias**, ir **realistinius rėmus** galimiems siūlymams⁹⁵, padedančią **išplėsti akiratį**, taip pat suteikiančią **asmeninio augimo** jausmą. Ypatingai akcentuota galimybė pamatyti **platesnę perspektyvą**, suteikiančią **kontekstą** jų **asmeninėms patirtims**. Pastarojo aspekto – platesnės įk kontekstinančios perspektyvos – svarbą (tik kaip nepakankamai atlieptą) akcentavo ir tie dalyviai, kuriems medžiagos šiuo aspektu pritrūko⁹⁶.

„Svečiai, kurie prezentavo įvairias temas, tas konteksto formavimas, iki kol buvo prieinama prie sprendimų ir panašiai - buvo tobula, tikrai nuoširdžiai sakau, buvo puiku. Išskyrus tai, kad apie nieką tai, nu taip, taip grubiai grubiai. Čia aš labai atsiprašau. Tai negalima taip nuvertinti, ginkdie, bet [mano, jog Asamblėjos klausimas nebuvo gerai suformuluotas ir atitinkamai neleido pasiekti reikšmingų rezultatų, – aut. past.] <...> Nuostabūs [pirmosios dienos pranešimai, – aut. past.]. Ir buvo, ir vienas pranešimas profesoriaus, apie gamtos, klimato kaitą <...> tai geriausia, kas galėjo būti, tokio įdomumo buvo susitikimas! <...> Aš paskui netgi pasižiūrėjau įrašus kitų tų paskaitų, ta prasme, vau, jų gerumas, gerumas viršijo... Jau, sakykim, taip plačiam pažinimui, asmeniniam pažinimui, tobulėjimui vertė buvo daug didesnė negu nauda pačiam forumui. <...> Nuostabu [antrosios sesijos pranešimai, – aut. past.], lygiai tas pats. Pirmiausia, pažiūrėkit, iš karto vėl grįžtam prie komplimentų organizatoriams: kaip gražiai sugalvota viskas. Reiškia, taip pasakyti, pirmiausia viskas nuo vietos prasideda, tada formatas, tada ateina iš seniūnijų seniūnaičiai, reiškiats, ten buvo atstovai bendruomenių, pasisakė apie vieną ar kitą dalyką, paskui išvažiuoju į Naująją Vilnią, pabandėm traukinį... Kas nevažiavęs arba seniai važiavęs – tiems buvo įspūdis. Tada ten irgi erdvės surasta, tas fabrikas Dūmų ar ne, ten ir neįgalieji... <...> Kitais žodžiais tariant, ten irgi buvo labai įspūdinga diena. <...> Taip, šitokie susitikimai nepaprastai vertingi. Ir jie tikrai aiškiai davė labai, na, kaip čia pasakyt, geras indikacijas tokiai tolesnei diskusijai, siūlymams, ir panašioms dalykams. Procesui – taip. Rezultatui... Manau, kad, na, ir be to buvo galima prieiti prie to paties [Asamblėjos, – aut. past.] rezultato.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

„Tai, manau, kad labai teigiamai vertinčiau šitą dalyką [pranešimus, – aut. past.]. Buvo ir iš tikro, aš irgi dalyvavau visuose pranešimuose, tai paliko gerą įspūdį ir leido labiau orientuotis, kokia situacija yra iš tikrųjų. Taip sakant, ne, ne taip, kaip aš manau, o, tarkime, o kaip yra pagal turimus duomenis, pagal tyrėjų atliktus, reiškia, tyrimus. Tai buvo, manyčiau, čia teigiamas, teisingai buvo.“

⁹⁵ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

⁹⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 12, 2026 m. vasario 12 d.

Kaip matyti, kai kurie dalyviai mokymosi dalį **vertino kaip itin kokybišką, gerai parengiančią** grupę tolimesniam darbui, tačiau kartu apgailestavo, jog šis pasirengimas, „investicija“ liko neišnaudota dėl ydingai suformuluoto klausimo, jų nuomone, neleidusio reikšmingai prisidėti prie problemos sprendimo (daugiau apie Asamblėjos klausimo formuluotės dilemas – poskyryje 3.1.2).

Atliepiant kiek anksčiau minėtą fasilitatorių mintį dėl pernelyg plačios, kontekstinės pirmosios sesijos programos, interviu metu būtent **šios dienos pranešimai buvo minėti tarp ryškiausiai įsiminusių, įdomiausių, asmeninį augimą skatinusių** pranešimų. Vis dėlto **kaip labiausiai diskusijose vėliau iškilę, jų metu pravertę minėti antrosios mokymosi dienos pranešimai ir susitikimai su suinteresuotomis šalimis** – pavyzdžiui, bendruomenių, neįgaliųjų atstovais. Akcentuota, jog kai kurios suinteresuotosios šalys gebėjo itin sėkmingai perduoti savo žinutę, kuri Asamblėjos dalyvių buvo priimta ir atstovauta vėlesniuose svarstymuose.⁹⁷

Interviu medžiaga taip pat atskleidžia, jog ten, kur dalyviai po ekspertų pranešimų jautė paliktas informacines spragas ar identifikavo per mažą pranešimų sąsają su sprendžiama problematika, jiems labai **gelbėjo grupinis aptarimas ir diskusija**, taip pat **savarankiška informacijos paieška ir dalijimasis ja**. Pabrėžtina, jog apie Asamblėjos klausimą diskutuota ir sprendimų jam ieškota ne tik programos metu, tačiau **ir per kavos pertraukas, savo iniciatyva**.

„Ekspertų pranešimai – aišku, naudinga. Ateina paprasti žmonės, mažai supranta. Ir mums 30-40 min. pasakoja labai svarbius dalykus. Labai svarbius. Bet jie mums nesuprantami, visiškai. Visi klauso, faina, bet ar padėjo? Ne. Mums padėjo kita – mes sėdėjom, skaitėm, aptarinėjom, kokią info kas išgirdo. Ypač smalsūs internete žiūrėjo – pas mus nemažai tokių buvo. Kitas šalis tikrino, kaip ten vyksta, kaimynines šalis. Prie kavos per pertraukas mes aptarinėjome ne šiaip savo gyvenimą, o tai, ką išgirdome, perskaitėme ir kaip tai galima pritaikyti Vilniui.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

Dalyvių patirtys taip pat atskleidė ir poreikį gauti **daugiau medžiagos, paruošimo ir mokymų apie tai, kaip reikėtų formuluoti rekomendacijas**. Viena iš atvirų antrosios apklausos klausimų siūlyta: „Turėtų būti daugiau laiko apmokyti dalyvius, kad tikslai, idėjos turi būti tikslūs, pamatuojami, konkretūs, pvz., SMART mokymai ar pan.“. Nors Asamblėjos metu fasilitatorių skaidrėse kelis kartus pristatyta siūloma rekomendacijų rengimo struktūra (pavadinimas, kontekstas/pagrindimas, pagrindinis tikslas, įgyvendinimo priemonės/kryptys, papildomos sąlygos/išimtys, susijusios iniciatyvos, prioritetas/palaikymo lygis), kriterijai (pvz., rekomendacijos teiginio formuluotei keliami trumpumo, aiškumo) ir užsienyje vykusių Asamblėjų metu formuluotų rekomendacijų pavyzdžiai, panašu, jog ne visiems dalyviams ši informacija buvo pakankama. Tikėtina, jog **bent trumpas dalyvių apmokymas ar rekomendacijų formulavimui skirta dalis Asamblėjos informaciniame leidinyje galėtų sustiprinti** dalyvių pasirengimą ir Asamblėjos svarstymuose vėliau reikalingus įgūdžius (supažindinti su tuo nesusidūrusius, priminti žinantiems).

⁹⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Apibendrinant mokymosi metu pateiktos informacijos svarbą atsakymui į Asamblėjos klausimą, galima teigti, kad mokymosi dalis didžiosios dalies Asamblėjos dalyvių vertinta labai palankiai, matyta kaip vertinga, ugdanti, suteikianti žinių, platesnį akiratį. Daugumos ji matyta ir kaip pravartė vėlesniam svarstymų procesui. Tiesa, nors, remiantis dalyvių įsivertinimu, jų žinių judumo tematika lygis pakilo, kritiškiau nusiteikę, labiau ekspertinėmis žiniomis linkę pasitikėti išorės stebėtojai šį žinių lygį buvo linkę laikyti nepakankamu tokio tipo problemoms spręsti (tai akcentuota ir poskyryje 3.1.2). Be to, jie įžvelgė ir manipuliacijos dalyviais galimybę. Tai skatina toliau plačiau aptarti pranešėjų atranką, pateikiamos informacijos ekspertiškumą, įvairovę, subalansuotumą ir nešališkumą.

„Tiek, kiek aš stovėjau kartais prie lentų ir bandžiau klausytis, tai man jos [ekspertinės nuomonės, – aut. past.] nu smarkiai trūko dažnu atveju, toks, ir tai jau buvo trečia diena iš keturių. Tai va toks matau, kad vis dar žmonės fantazuoja, kas nėra blogai, bet ne brainstormingė. <...> Aš vat visgi lenkiu prie to, kad kartais paskui ekspertai gali suformuoti nuomonę ir tuomet jie [dalyviai, – aut. past.] sako, nu jo, protinga taip. Taip, ta prasme, kai tu nesi pats ekspertas, tu lengviau sutinki – apie tą rašo visi psichologijos vadovėliai <...> Jis ekspertas, juo patikima, gali papasakoti, kaip tu nori, jeigu dar kokią uniformą užsidedi ir taip toliau. Nu jis ekspertas, nu kaip mes jo galim neklaustyt, aš gi nieko nesuprantu. Tai čia toks lengvai išnaudojamas, čia gali būti manipuliacija.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

Principai, kuriais vadovaujantis atrinkti pranešėjai

VMFA mokymosi dalyje pranešimus skaitė tiek ekspertai – temos specialistai, besidalinę savo profesinėmis žiniomis (pirmosios sesijos metu), tiek ekspertai – suinteresuotųjų šalių atstovai, pranešimuose atskleidę savo atstovaujamų grupių patirtis (antrosios sesijos metu), taip pat – savivaldybės ir JUDU atstovai, suteikę informacijos apie judumo srityje vykstančius procesus bei ateities planus (atitinkamai antrosios bei pirmosios ir trečiosios sesijų metu). Kalbant apie pirmąsias dvi grupes, Asamblėjos organizatoriai interviu metu atskleidė šių pranešėjų sąrašo formavimo logiką ir atrankos kriterijus. Pirmiausia, kalbant apie ekspertų-specialistų pranešimus, dėmesys kreiptas į akademikus, kaip į labiausiai keliančius **pasitikėjimą**. Ieškant, kas konkrečiai iš jų galėtų pasisakyti Asamblėjos tema, taip pat vertinta galimo pranešėjo **perspektyva – stengtasi išvengti pernelyg panašių** pranešėjų požiūrių. Įvairovę stengtasi užtikrinti ir **padengiant skirtingas temas** – kiekvienai jų, išskirtų kaip svarbioms, buvo surasta po ekspertą. Siekiant identifikuoti **kertinius specialistus**, savivaldybė ir „DemocracyNext“ kreipėsi pagalbos į JUDU, kaip į geriausiai temą išmanančius – būtent JUDU ir pasiūlė sąrašą žmonių, jų žiniomis, daugiausia dirbančių darnaus judumo srityje. Pastaruosius savivaldybės atstovai ėmėsi kviesti, kartu prie sąrašo pridėdami ir kitus jiems girdėtus, iš darbų žinomus ekspertus.⁹⁸

Kalbant apie pranešimus skaičiusius ekspertus-suinteresuotųjų šalių atstovus, organizatoriai reflektavo, jog jų dalyvavimą iškart matė kaip būtinybę. Pirmiausia buvo atskirai galvojama apie galimas suinteresuotąsias grupes Asamblėjos klausimu – kurioms **grupėms svarbi judumo Vilniuje**

⁹⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

tema, kurios jų susiduria su įvairiais iššūkiais šioje srityje bei, atsižvelgiant į klausimą, **atstovauja skirtingus judėjimo būdus, patirtis mieste.**⁹⁹

Kviečiamųjų sąrašas buvo aptariamas ir su patariamąja nepriklausomų ekspertų grupe bei, atsižvelgiant į tai, kad ekspertų laukas – sąlyginai nedidelis, jie yra tarpusavyje pažįstami, atrankos metu taip pat **svarbia tapo ir ankstesnių susidūrimų su ekspertais patirtis**. Tarkime, vienu atveju ekspertas buvo pakviestas dėl vieno iš organizatorių girdėto jo pristatymo, kitu atveju galimo pranešėjo nuspręsta atsisakyti, siekiant išvengti konfliktinių situacijų ir kontroversijų. Visgi pabrėžta, jog pastaruoju atveju neatsisakyta visos atstovaujamos organizacijos – mėginta susisiekti su kitais tos pačios organizacijos kolegomis tam, kad grupės interesus būtų atstovaujamas.

Savivaldybės ir JUDU atstovai, kaip vidiniai ekspertai, į Asamblėjos programą pateko be atrankos, jų pranešimais siekiant tiksliai atskleisti dabartinę judumo būklę, strateginę kryptį bei konkretesnius planus Vilniaus mieste. JUDU atstovai kviešti ne tik dėl ekspertizės temoje. Kaip ir pati savivaldybė, JUDU buvo numatyta kaip viena pagrindinių Asamblėjos „savininkių“, buvo projektuojama, kad jos atsakomybių srityje bus taikytina ir absoliuti dauguma rekomendacijų, tad atitinkamai jos atstovams patikėta ir skaityti pranešimą, išryškinant aktualią situaciją, identifikuojant iššūkius, kur Asamblėjos indėlis galėtų būtų aktualiausias.

Išorinių ekspertų atranka kėlė klausimų platesnėje komandoje – bent daliai fasilitatorių **Asamblėjos pradžioje** nebuvo iki galo aišku, kuo vadovaujantis buvo sudarytas galutinis kviečiamų poziciją pristatyti ekspertų sąrašas, ar tikrai jie visi nepriklausomi.¹⁰⁰ Dalis ekspertų patvirtino, kad su savivaldybe ištis yra „dirbę ne vieną kartą“, tačiau nepažįsta nei Asamblėjos organizatorių, nei konkrečiai juos kvietusių asmenų. Savo „pavardės iškilimą“ ekspertų sąrašė jie siejo su įdirbiu, žinomumu Asamblėjos teminėje srityje.¹⁰¹

Struktūriškai VMPA nebuvo sudarytos atskiros specifinės sąlygos, galimybės suinteresuotosioms šalims pačioms pasisiūlyti skaityti pranešimus, atstovauti savo požiūrį Asamblėjoje (pavyzdžiui, viešo kvietimo forma ar pan.). Daugiau tokių galimybių turėjo dalyvavusieji patariamąjoje nepriklausomų ekspertų grupėje, tačiau čia ne iš temos ekspertų-akademikų, ekspertų-profesionalų bei valstybės ar savivaldybės institucijų dalyvavo tik Vilniaus bendruomeninių organizacijų sąjungos atstovė. Šiuo atžvilgiu buvo pasitikima organizatorių ir patiriamosios grupės narių atliekamu temos suskaidymu į potemes, suinteresuotųjų šalių išskyrimu, pasiliekant iniciatyvą identifiкуotų suinteresuotųjų grupių atstovus atitinkamose potemėse surasti ir kviešti patiems.

Taigi, VMPA **organizatoriai** Asamblėjoje identifikavo pagrindinius principus pranešimus pristatančių ekspertų atrankai: potemių reprezentatyvumo, požiūrių įvairovės, patikimumo ir ekspertiškumo bei relevantiškų suinteresuotųjų gupių atstovavimo. **Visgi, šie principai ir jų laikymasis nebuvo aiškiai ištransliuoti platesnei komandai, galutinis ekspertų atrankos procesas liko gana uždaras**, taip sudarant sąlygas netyčiniam, institucinės atminties ir patogumo nulemtam, tendencingumui.

⁹⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

¹⁰⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 29 d.

¹⁰¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos ekspertu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 28 d.

Pristatytų pozicijų įvairovė, subalansavimas ir nešališkumas plačiau bus aptariami kiek toliau šiame poskyryje.

Pranešėjų ekspertinės žinios ir patikimumas

Atrinktų ekspertų pranešimų kokybė, ekspertiškumas ir patikimumas, tęsiant aukščiau jau pristatytą vyravusį pozityvų dalyvių įspūdį, **Asamblėjos dalyvių vertinti labai teigiamai**. Antroje dalyvių apklausoje pasiteiravus apie tai, kaip jie vertina ekspertų ir suinteresuotųjų šalių (bendruomenių, asociacijų) pristatymų kokybę, didžioji dalis respondentų (88 proc.) ją įvertino gerai ar labai gerai (Lentelė 9). Likę 12 proc. pristatymų kokybę vertino vidutiniškai, tuo metu prastai ar labai prastai pranešimų kokybę įvertinusiųjų išvis nebuvo. Ypatingai pozityviai vertinti suinteresuotųjų šalių pristatymai – aukščiausią įvertį jiems skyrė 52 proc. Asamblėjos dalyvių (ekspertų-specialistų kalboms – 39 proc.). Tikėtina, jog šis skirtumas gali būti siejamas ir su kiek anksčiau šiame poskyryje jau aptartu suvoktu didesniu suinteresuotųjų šalių pristatymų naudingumu, aktualumu Asamblėjos klausimo sprendimui bei su dalies dalyvių kritiškesniu požiūriu į ekspertinį (traktuotą kaip specialistų) JUDU pristatymą, kuris bus aptartas toliau šiame poskyryje.

Lentelė 9. *Asamblėjos dalyvių nuomonė apie ekspertų ir suinteresuotųjų šalių pristatymų kokybę, proc.*

	Ekspertų pristatymų kokybė	Suinteresuotųjų šalių (bendruomenių, asociacijų) pristatymų ir kalbų kokybė
	Pasibaigus Asamblėjos mokymosi daliai	
Labai prastai	0	0
Prastai	0	0
Vidutiniškai	12,1	12,1
Gerai	48,5	36,4
Labai gerai	39,4	51,5

Šaltinis: vertintojų atlikta antroji VMPA dalyvių apklausa (N=33).

Tai, kad Asamblėjoje pranešimus skaitę pranešėjai turi reikiamų ekspertinių žinių, įtikino kone visus (91 proc.) Asamblėjos dalyvius (Lentelė 10). Likę 9 proc. buvo linkę nei sutikti, nei nesutikti su tokiu teiginiu, o visai nesutinkančių su juo nebuvo. Ekspertų patikimumas (tai, kiek jie kelia pasitikėjimą) vertintas panašiai, tik kiek skeptiškiau: 79 proc. apklaustų Asamblėjos dalyvių nurodė, jog parinkti pranešėjai (jų visuma) jiems sukėlė pasitikėjimą, 21 proc. nebuvo tokie tikri (su atitinkamu teiginiu nei sutiko, nei nesutiko).

Lentelė 10. *Pranešėjų ekspertiškumo ir patikimumo vertinimas Asamblėjos dalyvių akimis, proc.*

	Parinkti pranešėjai turi reikiamų ekspertinių žinių	Parinkti pranešėjai kelia pasitikėjimą
	Pasibaigus Asamblėjos mokymosi daliai	
Visiškai nesutinku	0	0
Greičiau nesutinku	0	0
Nei nesutinku, nei sutinku	9,1	21,2

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Greičiau sutinku	51,5	39,4
Visiškai sutinku	39,4	39,4

Šaltinis: vertintojų atlikta antroji VMPA dalyvių apklausa (N=33).

Interviu metu paaiškėjo, jog **dalyviai kritiškiau žvelgė į JUDU pristatymus – ypač pirmąjį**. Patikimumo atžvilgiu, kai kuriems dalyviams pristatymas pasirodė **pernelyg pozityvus, nesavikritiškas**, pakankamai neatspindintis problemų, su kuriomis dalyviams tenka susidurti kasdienybėje. Kai kurie JUDU aptarti ateities planų variantai taip pat **įvertinti kaip nepakankamai apmąstyti ir atsižvelgiantys į aktualų kontekstą**, nerealistiški, todėl nekeliantys pasitikėjimo. Panašu, jog susitikimo metu nebuvo atsakyta į visus klausimus, pateiktos informacijos nepakako sumažinti kritiškai nusiteikusiųjų skepsį.

„[Apie pirmąjį JUDU pristatymą, – aut. past.] Atėjo pasigirti, na man grynai vat čia taip skambėdavo, nes tą darė, tą darom, tą darom, tą keičiant tą darom, o kur matosi jūsų tas visas darymas? Nu niekur nesimato. Net aš girdžiu, kad perkami nauji troleibusai ir va, visą žiemą aš matau tikrai senas tas lūženas. Tai nežinau, ar čia kažkokioj tolimoj ateity? <...> tas va toks man taip grynai pasigyrimas buvo, kadangi realybės nu neatitinka“; „<...> tas kalbas apie tramvajų - tai mane rimtai gąsdina, o ten apie metro, tai aš išvis bijau, nes jeigu sugriaut dar pusę Vilniaus tai statydami, tai na, tai na na baisu. Na man, pavyzdžiui, baisu, nes dėl tokių veiksmų. Kažkokios idėjos, ištrauktos iš konteksto, bet mes jį įgyvendinam. O kaip mes jį įgyvendinam? Už kokius pinigus mes įgyvendinam? Tiltu naujo negali pastatyti Vilniuj <...> nieko gero iš jų neišgirdau, tiesą pasakius <...> Tai vat būtent reikia sveikų idėjų, normalių idėjų, o ne kažkokių ištrauktų iš konteksto. Vat tramvajų? Kur tą tramvajų talpins? Ore? Jeigu trūksta, net trūksta realiai juostų, trūksta A juostų autobusams, pavyzdžiui, viešajam transportui trūksta erdvės keliuose. Tai kur koks tramvajus?“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Kitų dalyvių pateikta detali informacija – **planų pristatymai – buvo suprasti kaip pateiktos ribos, kuriose nebėra, ką keisti**, kartu sukuriant ir visos Asamblėjos **beprasmiškumo** jausmą. Šiuo atveju dalyviams pristatymuose **pritrūko problemų išryškavimo**, priežasčių, kodėl pasirenkami vieni ar kiti sprendimai, ir **aiškios erdvės, kurioje JUDU matytų gyventojų naudingą indėlį, apibrėžimo**:

„Bent jau kol kas neatrodo, kad iš tikrųjų būtų siekiama ką nors pakeisti. Greičiau: „Štai ką mes darome, susitikime, pabūkime rate ir linksminsimės“. Taigi, bent jau kol kas nematau jokios prasmės. „Gera, mes jau turime planus iki 2050 m. ir štai ką mes jums sakome, ką mes nusprendėme, ir, tarkime, gerai, jūs turite keletą pristatymų“. Bet, pavyzdžiui, JUDU pristatyme pateikiama informacija apie tai, ką jie nuveikė ir ką planuoja daryti, bet nėra jokių priežasčių – net nepagalvojama [pasakyti, – aut. past.], kad štai mūsų tikslai, ką pasiekėme ir ką planuojame pasiekti. Bet ne <...> Tai tik bendra informacija, pavyzdžiui, reklama, kad gerai, sumažinsime, pridėsime dar tris linijas. Kur, kodėl, kaip tai pagerins situaciją? <...> Man patinka konkretumas be vandens pilstymo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d.

Tam tikrų probleminių, **nepatogių temų vengimą** JUDU pristatymuose pastebėjo ir kiti, kartu priskirdami tai JUDU kaip savivaldybės įmonės specifikai. Kai kuriems dalyviams atitinkamai išliko ir nesusikalbėjimo, tam tikro savivaldybės (*in corpore*) atsakomybės vengimo jausmas. Net tie, kuriems patys pristatymai patiko kaip sukuriantys gerą kontekstą, atspirties tašką, kartu **apgailėstavo, jog pristatymai – sprendimų vykdytojų, o ne priėmėjų, turinčių galią spręsti.**

„Yra kažkokios nepatogios temos, kurių jie nenorėjo aptarinėti, taip dirba biudžetininkai, viskas gerai. <...> Aš uždaviau paprastą klausimą, bet negavau atsakymo iš JUDU. <...> Tai buvo jiems labai nepatogu, stengėsi išvengti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

„Man asmeniškai JUDU labai reprezentatyviai atrodė. Problema su JUDU, žinot, yra kokia – kad ji yra savivaldybės įmonė. Tai, kitais žodžiais tariant, jeigu plačiau paaiškinti tą mintį, tai yra, kad jie yra priklausomi nuo savivaldybės sprendimų. Jie nėra savarankiška organizacija, jie veikia taip, kaip jiems yra apibrėžta. Jie yra vykdytojai. Tai vykdytojas papasakojo, kaip jie veikia arba kaip stengiasi veikti. Skamba tai įtikinamai, gražūs žmonės, puikūs, nuoširdūs pasakojimai. Bet, na, kaip sakyti, čia taip kaip paklausti, nežinau, elektriko apie elektros tiekimą, kad na neišvengiamai elektrikas padeda sujungti elektros laidus, bet jis nėra pats iš savęs elektra. Tai ir čia – jie nepriima sprendimų ir pokalbis su jais... Jie tik gali atsakyti į klausimą, bet jie negali spręsti. Tai taip sakyčiau, o bendras kontekstas jų pasirodymo irgi buvo puikus. Sakau nuoširdžiai aš.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Taigi, Asamblėjos mokymosi dalies metu skaityti pranešimai didžiosios dalies dalyvių įvertinti kaip kokybiški, paremti ekspertinėmis žiniomis ir patikimi, daugiau kritikos skiriant tik JUDU pranešimams. Dominuojančiu kritikos leitmotyvu čia tapo dalyvių įžvelgtas nepatogių temų, problemų nutylėjimas, taip mažinantis pranešimų patikimumą, taip pat nesudarantis galimybių dalyviams aiškiai įžvelgti savo galimo prasmingo indėlio vietas. Tikėta, jog tai lėmė JUDU kaip sprendimų įgyvendintojų pozicija – neturint sprendimų priėmimo galios, jiems buvo sunku aiškiai atliepti atitinkamus lūkesčius (pvz., atvirai identifikuojamų nesėkmių, ties kurių sprendimais būtų kviečiama susitelkti). Informatyvu ir tai, jog interviu su organizatoriais metu ne kartą buvo užsiminta, jog JUDU pranešimo turinys turėjo būti derinamas su politine vadovybe savivaldybėje.

Pateikiamos informacijos ir joje atstovaujamų požiūrių įvairovė ir nešališkumas

Asamblėjos metu pateiktos medžiagos, **atstovaujamų požiūrių įvairovė didžiajai daliai dalyvių pasirodė pakankama, įtikinanti.** Apklausoje dalyvių paklausus, ar jų nuomone, buvo tokių pozicijų, nuomonių grupių ir/ar jas atstovaujančių ekspertų, kurie pristatant temą nebuvo pakankamai atstovauti, 46 proc. Asamblėjos dalyvių užtikrintai nurodė, jog ne. Dar 36 proc. rinkosi atsakymą „nežinau“, kas gali indikuoti ir kiek mažesnę pasitikėjimą savo jėgomis apspręsti, įvardinti, kieno dar žinios ar patirtys galėtų būti svarbios, tačiau Asamblėjoje liko neišgirstos. Galiausiai, **18 proc. nurodė matantys nepakankamo atstovavimo pavyzdžių.** Tiesa, reikėtų pastebėti, jog net ir įvardinus grupę, kuri buvo per mažai atstovauta ir kurios požiūris dar galėtų sustiprinti įvairovę, papildyti medžiagos bei pozicijų rinkinį, dalies dalyvių įspūdis apie visumą vis tiek išliko pozityvus:

„Manau, kad šiaip gan plačiai [pakankamai įvairios nuomonės atlieptos, – aut. past.], nes... Dabar galvoju, kas čia nepasisakė? Gal... Aš vienoj Asamblėjoje nebuvo, nedalyvavau vieną kartą, <...> tai sunku pasakyti, gal kažką ir praleidau, bet man atrodo, lyg nebuvo kad grynai kažkas iš senjorų pasisakytų, kaip, pavyzdžiui, jiems pasiekt nevaivuojantiems ten polikliniką, dar kažką tai. Dėl šito buvo tokių, toks vat kur. O visos kitos grupės daugiau mažiau, man atrodo, kad buvo atlieptos kaip ir, nes buvo ir dvi jaunos, jos dar mokinės, man atrodo, dabar bijau sumeluot. Tai mokiniai, ir neįgalieji, dviratininkai, taip pat Balsių atstovė buvo, kuri irgi truputį priemiestis, sakykim, nors dabar gal net nežinau čia... privačių gyvenamųjų namų kvartalas. Tai va, tai daugiau mažiau, manau, kad manau, kad buvo atliepta.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Tarp Asamblėjoje pristatytų pozicijų, nuomonių grupių, dalyviai **pirmiausia pasigedo vairuotojų atstovų** – tarp įvardintų trūkstamų pozicijų, tai buvo dažniausiai pasitaikęs atsakymo variantas. Atvirame apklausos klausime pateikti atsakymai „Aktyvūs automobilių vairuotojai“, „Mašinų vairuotojai liko nustumti“, „Nebuvo atstovo, kodėl žmonės renkasi būtent automobilius, o ne VT“. Panašiai kaip ir aukščiau pateiktoje citatoje paminėtu trūkstamo senjorų atstovo atveju, matyti, jog kaip nepakankamai atlieptos įvardinamos grupės, gausiai atstovautos pačių Asamblėjos dalyvių. Taigi svarbu išskirti, jog **pats (gausus) atstovavimas**, remiantis Asamblėjos dalyvių atsakymais, **savaime nėra pakankamas – pozicijai turėtų būti skirtas tolygus dėmesys ir „scenoje“**, sudarant sąlygas plačiau išskleisti grupės poziciją, argumentus. Vairuotojų atveju pastebėta, jog aktuali galėjo būti ir, pavyzdžiui, viešojo transporto vairuotojų pozicija¹⁰².

Tarp kitų **nepakankamai atstovautų** pozicijų, nuomonių grupių ar ekspertų apklausoje Asamblėjos dalyvių minėti ir „**valdžios atstovai, tarnautojai**“ – matyti, jog nors dalis Asamblėjos dalyvių JUDU pristatymą prilygino savivaldybės pozicijai, tačiau kitiems pritrūko būtent daugiau sprendimo galios turinčiųjų pasisakymų. Iš kitos pusės, norėta išgirsti ir „**daugiau transporto srities profesionalų** nuomonių (praktinis požiūris, kitų šalių patirties pristatymas <...>), įgyvendinant kitų pasaulio miestų infrastruktūros plėtros programas“ (atsakymas į atvirą klausimą antroje Asamblėjos apklausoje). Paminėta, jog nors JUDU pristatymas padengė įvairių temų spektrą, visgi kai kuriems dalyviams pritrūko „**Lietuvos geležinkelių**“ atstovų, jų planų pristatymo.¹⁰³ Trumpai užsiminta ir apie **verslą, bendrijų atstovus** (atvirame apklausos klausime).

Tiesa, ir dalis tam tikrų pozicijų pasigedusiųjų, ir apskritai **absoliuti dauguma visų Asamblėjos dalyvių** (94 proc.) buvo linkę sutikti, jog Asamblėjoje **buvo sudarytos sąlygos prašyti papildomos informacijos ir/ar išorės ekspertų įžvalgų** (iš jų didžioji dalis – 55 proc. – buvo tuo tvirtai įsitikinę, „visiškai sutiko“), 3 proc. nei sutiko, nei nesutiko su tokiu teiginiu, o dar 3 proc. buvo linkę greičiau nesutikti. Taigi, aukščiau išvardintoms pakankamai neatstovautoms nuomonėms būti vis dėl to išgirstoms galimybės buvo sudarytos, tačiau greičiau pritrūko arba joms priskirtos svarbos, arba platesnės dalyvių savi-organizacijos atitinkamo pageidavimo išreiškimui.

¹⁰² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

¹⁰³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

Atvejis, kuomet **papildomo pristatymo pageidavimas buvo išreikštas ir išgirstas – antrasis JUDU pristatymas** trečiojoje Asamblėjos sesijoje, jau po suplanuotos mokymuisi skirtos Asamblėjos dalies. Kaip minėta poskyryje 3.1.3, po pirmojo pristatymo dalyviams pritrūko laiko užduoti klausimus, tai buvo įvertinta labai kritiškai („Pirmas susitikimas su JUDU: greitai, patyliukais ir nubėgo, nėra laiko klausimams, išvis nebuvo kaip tokio.“¹⁰⁴), tad JUDU sugrįžimas dalyviams patiko kaip galimybė išgirsti ir pakartojimą, ir daugiau suteiktos naudingos informacijos apie planus savivaldybėje. Toks programos koregavimas eigoje, atsižvelgiant į išgirstus lūkesčius vertintinas kaip Asamblėjos organizatorių **atliepumo dalyvių pageidavimams pavyzdys**. Visgi kartu pastebėtina, jog ši konkreti, palyginus greita korekcija ne tik išplėtė bendrą mokymosi proceso trukmę, palikdama mažiau laiko ir taip išsiplėtusių (pridėjus papildomus klausimo kompleksškumo lygmenis) rekomendacijų formulavimui (daugiau apie tai – poskyryje 3.1.3). Joje taip pat buvo sunku suvaldyti bendrame pirminiame plane labiau atlieptas Asamblėjai kylančias rizikas – būtent antrasis JUDU pristatymas tapo ir kritikos Asamblėjai dėl šališkumo epicentru.

„Kai mes buvome „Dūmų fabrike“ ir tada sugrįžome, mes nežinojome, kad bus dar vienas JUDU pristatymas. Galvojome, kad iš karto jau vyks diskusijos ir svarstymai, bet kaip supratau, dalyviai norėjo daugiau galimybių pasikalbėti su JUDU, nes per pirmąjį pristatymą neturėjo laiko užduoti klausimų ir, man atrodo, viskas tas OK gal, nes vis tiek atsižvelgta į žmonių nuomonę, bet man galbūt pasirodė, kad ten buvo labai daug informacijos, buvo visa valanda labai detalių dalykų, kurie galbūt siūlo kažkokius ir naujus dalykus, netgi kartais frame‘inant, kad čia galėtų būti tokia rekomendacija, galėtų būti ir tokia rekomendacija. <...> man pasirodė skubotai įtrauktas tas elementas, ne iki galo kokybiškai ir paliko gal ne patį pozityviausią įspūdį.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Šalia įvairovės, kaip įvairiapusio, nenukreipiančio mokymosi pagrindas svarbus yra ir pristatytų pozicijų subalansuotumas bei nešališkumas. Kaip viename interviu pastebėjo Asamblėjos stebėtojas, mokymosi procese ištis daug galimybių pateikti šališką informaciją, pakreipti dalyvių organizatorių ar užsakovų norima mąstymo linkme.

„Aš manau, kad šiaip tai yra, visa programa ir tas įrankis iš tikrųjų yra labai didelis pasitikėjimo pratimas, nes aišku, kad gali kelti klausimą, o tai kodėl yra pasirenkami vieni arba kiti ekspertai, kaip šitie ekspertai geba suvaldyti galimus interesus, kodėl jie sako tai, ką sako ir jeigu pasikliauji, kad jie iš tikrųjų yra savo srities ekspertai ir nori gero – yra šaunu, bet jeigu norėtum suabejoti ir galvotum, kad turbūt yra tam tikra darbotvarkė, pavyzdžiui, JUDU darbotvarkė, yra savivaldybės valdomos organizacijos, įmonės, kuri vienaip ar kitaip, suprantu, buvo prisidėjusi prie temos pasirinkimo. Arba Vilniaus miesto darbotvarkė, tai tokia galimybė tokioje programoje labai lengvai galėtų atsirasti. Galėtum labai aiškiai kryptingai pateikti tam tikrus dalykus ir tam tikras kryptis pagal kurias reikėtų mąstyti, galvoti ir judėti į priekį.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

¹⁰⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

Apskritai, detaliau vertinant pristatytų pozicijų subalansuotumą ir nešališkumą, pasibaigus Asamblėjos mokymosi sesijoms, **dauguma dalyvių laikėsi nuostatos, kad skirtingoms pozicijoms pristatyti šiame procese buvo skiriamas vienodas dėmesys:** su atitinkamu teiginiu apklausoje sutiko **76 proc. dalyvių** (42 proc. iš jų – visiškai, 33 proc. – greičiau). Daug mažesnei daliai – 6 proc. – susidarė priešingas įspūdis (su teiginiu, jog skirtingoms pozicijoms pristatyti skirtas vienodas dėmesys, greičiau nesutikta). 15 proc. buvo sunku vienareikšmiškai įvertinti skirtingoms pozicijoms skiriamo dėmesio balansą (su teiginiu nei sutiko, nei nesutiko). Labai panaši dalis dalyvių (**73 proc.**) toje pačioje apklausoje taip pat sutiko, jog **Asamblėjoje informacija buvo pateikiama objektyviai, nešališkai** – 42 proc. su tokiu teiginiu visiškai sutiko, 30 proc. buvo linkę greičiau sutikti, 3 proc. manė priešingai (greičiau nesutiko), o 21 proc. vienareikšmiškai įvertinti buvo sunku (dar 3 proc. į klausimą neatsakė).

Teiraujantis konkrečiau apie ekspertų pateiktos informacijos neutralumą ir subalansuotumą, baigiantis Asamblėjai, trečioje apklausoje, panaši dalis dalyvių – **75 proc.** – buvo linkę visiškai (38 proc.) ir greičiau (likusi pusė) **sutikti, jog ekspertų pateikta informacija buvo neutrali ir subalansuota**. Priešingos pozicijos laikėsi 16 proc. Asamblėjos dalyvių (3 proc. visiškai nesutiko su ekspertų pateiktos informacijos neutralumu ir subalansuotumu), 9 proc. į klausimą vienareikšmiškai atsakyti buvo sunku.

Taigi galime matyti, jog įvairiais pjūviais žvelgiant, Asamblėjos metu pateiktos informacijos subalansuotumas ir nešališkumas 3 iš 4 Asamblėjos dalyvių nekėlė klausimų. Kalbant apie tokio vertinimo pokytį, reikėtų aptarti du dalykus. Pirma, po Asamblėjos mokymosi dalies susidaręs įspūdis grupėje išliko iki pat Asamblėjos pabaigos (labai panaši trijų ketvirtadalių pozityviai vertinančiųjų dalis antroje ir trečioje apklausose). Antra, visgi **visos Asamblėjos metu vykę pokyčiai buvo įvairesni** – juos padeda atskleisti toliau aptariamas vienos iš nerimą keliančių dimensijų prieš Asamblėją ir bendro proceso pasibaigus Asamblėjai vertinimas.

Prasidedant Asamblėjai, dėl ekspertų pateikiamos informacijos nešališkumo ar pozicijų nesubalansuotumo nerimauta nedaug: tokių nuogastavimų turėjo 13 proc., 53 proc. manė atvirkščiai (Lentelė 11). Po Asamblėjos, vėlgi, tik 13 proc. dalyvių sutiko, jog bendrai ekspertų pateiktos informacijos visuma buvo šališka ir nesubalansuota, taip diskusijoms Asamblėjoje tampant nepatikimomis. Dar daugiau nei prieš Asamblėją, 72 proc. dalyvių, tokiam teiginiui prieštaravo, kiti 16 proc. neturėjo aiškos nuomonės¹⁰⁵. Visgi, **žvelgiant individualiu lygmeniu, patirtys pasirodė gerokai įvairesnės. 39 proc. dalyvių nuogastavimai dėl pateikiamos informacijos šališkumo** Asamblėjos metu **nepasiteisino** (patirtį vertinant pozityviau nei nerimauta iš anksto), dar **39 proc. išankstiniai nuogastavimai atitiko Asamblėjos patirtį**, o **23 proc.** ekspertų pateiktos informacijos visumos **šališkumą** Asamblėjai baigiantis įvertino kaip **didesnį nei tikėjosi** Asamblėjai prasidedant.

Lentelė 11. *Asamblėjos dalyvių nuogastavimai dėl ekspertų šališkumo Asamblėjai prasidedant ir Asamblėjos patirtis jai baigiantis, proc.*

¹⁰⁵ Atkreipiamė dėmesį, kad dėl procentinių reikšmių apvalinimo bendra atsakymų procentinio pasiskirstymo suma kai kuriais atvejais gali nežymiai skirtis nuo 100 proc. (pvz., sudaryti 101 proc.).

	Nerimauju, kad... diskusija bus nepatikima – ekspertai pateiks šališką informaciją	Bendrai ekspertų pateiktos informacijos visuma buvo šališka ir nesubalansuota, todėl diskusijos Asamblėjoje buvo nepatikimos
	Asamblėjos pradžia (N=38)	Baigiantis Asamblėjai (N=32)
Visiškai nesutinku	23,7	28,1
Greičiau nesutinku	28,9	43,8
Nei nesutinku, nei sutinku	31,6	15,6
Greičiau sutinku	10,5	9,4
Visiškai sutinku	2,6	3,1
Neatsakė	2,6	,0
Sutinku (bendrai)	13,2	12,5
Nesutinku (bendrai)	52,6	71,9

Šaltinis: vertintojų atliktos VMPA dalyvių apklausos.

Bendrame pozityviame nešališkumo vertinimo kontekste žvelgiant **detaliau į kritiškas pastabas**, pastebėtina, jog įvairių prie Asamblėjos skirtinguose vaidmenyse prisijungusių grupių atstovų **pastebėtos šališkumo apraiškos Asamblėjoje buvo susijusios su dviem momentais: antruoju JUDU pristatymu (daugiausia) bei grįžtamojo ryšio grupės pastabų pristatymu**. Kalbant apie antrąjį JUDU pristatymą, pastebėta, jog jame pernelyg akivaizdžiai, išskiriant iš kitų alternatyvų, siūlyti konkretūs sprendimai – tai galėjo pakreipti dalyvių mąstymą konkrečia linkme, formuoti dalyvių palankumą tam tikroms rekomendacijų kryptims.

„Mielai pasikartosiu – pačios skaidrės net buvo paruoštos taip, kad buvo stumiami keli sprendimai [kalba apie antrąjį JUDU pristatymą, – aut. past.]. Vienas ir skaidrėse rodžiau, jeigu bus dar kartą skaidrės, dar kartą parodysiu, kad vat, kalbant apie kažkokį greitą susisiekimą, ten labai aiškiai nustumiami visi kiti ir siūlomas tramvajus.“

Interviu su Vilniaus miesto politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

Tiesa, pastebėta, jog **šališkumas čia daugiausia atsirado dėl skuboto programos keitimo atliepiančiam Asamblėjos dalyvių pageidavimui, atitikusius ir savivaldybės interesą detaliau aptarti** naujos bėginės transporto priemonės perspektyvas. Viena vertus, per skubotumą nebepavyko laiku priminti, dar kartą pranešėjams akcentuoti Asamblėjos pristatymų neutralumo principus. Šiuo atžvilgiu išskirtinas jaustas aiškus kontrastas su pirmųjų dienų pristatymais, kuomet pranešėjai buvo labiau parengti, apmokyti kuo neutraliau, nekreipiant pristatyti savo temą. Antra, programą keičiant eigoje taip pat tapo sunkiau tinkamai atliepti ir jau prasidėjusio Asamblėjos proceso metu sustiprėjusį savivaldybės interesą sužinoti, detaliau išdiskutuoti naujos bėginės transporto priemonės perspektyvas. Pastebėta, jog šis klausimas apskritai galėjo tapti pagrindine Asamblėjos tema, jai aiškiai skiriant visą dėmesį. Tačiau klausimą įterpus tik vieno iš pristatymų metu, vėliau programoje, detaliai pateikiant argumentus „už“, susidarė tam tikras pakreipimo, lūkesčio, jog idėja bus pastebėta ir pateikta Asamblėjos dalyvių kaip sava, įspūdis¹⁰⁶. Abiem atvejais

¹⁰⁶ Patys JUDU atstovai atitinkamų alternatyvų pabrėžimą matė kaip objektyviais skaičiavimais paremtą efektyviausių, didžiausią pokytį atnešančių transporto priemonių išryškirimą.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

išryškėja neigiamas skubotumo efektas. Taigi, nors organizatorių reagavimas į dalyvių pageidavimus gauti daugiau informacijos, atliepumas vertintinas kaip pozityvus VMPA bruožas, visgi (greičiausiai dėl pakankamai arti laike išdėstytų Asamblėjos sesijų) atliepiant pageidavimus ir greitai prisitaikant prasčiau pavyko suvaldyti nešališkumo rizikas.

„Aš suprantu, kad tai [daug informacijos pateikiama, siūlant ir konkrečius naujus dalykus rekomendacijoms, – aut. past.] buvo daroma, norint pagelbėti, pasakyti savo kažkokį point of view, bet man atrodo, kad gal būtų šiam kartui gal tie pristatytojai nebuvo labai paruošti, jie galbūt iki galo nesuprato, kaip turėtų kalbėti su Asamblėjos dalyviais, nes, pavyzdžiui, visi tie antroj Asamblėjos dienoj, net ne antroj, pirmoj dienoj, kur vyko ten ir tas speed-datingas, ir taip toliau, tai buvo vis tiek jie gan plačiai informuoti, kaip jie turi kalbėti, pristatyti tą informaciją ten neutraliai, nesiūlyti kažkokių rekomendacijų ir tas jautėsi, kad jie suprato tą savo rolę, bet tas pristatymas ryte vienas, apie kurį mes net nežinojome, man pasirodė, kad jis nebūtinai laikėsi iki galo tų visų rekomendacijų neutralumo ir šiek tiek gal kažkokį uždavė toną. Nemanau, kad tai galiausiai kažkaip blogai paveikė pačią Asamblėją, nes vis tiek jie tikrai labai plačiai daug jie ten visko pripasakojo, labai nekreipė kažkur tai, bet <...>.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„<...> buvo per daug ten visko ir, sakykim, ten jau darė tam tikra prasme spaudimą, kad turi ta tema įsirežti <...>. Tai buvo jau čia, sakykim, žengta ekstra mylia, kur nebereikėjo to JUDU, nes kiti tikrai matė. <...> kadangi ta tema apie metro, tramvajų kybo ore ir ar apklausos rodo, ar pats meras nepasiruošęs išeiti su šita tema, [nes, – aut. past.] jis dar mano, kad žmonės yra nepasiruošę, kad jie iškart atmes labai staigiai, todėl matė, gal sakykim <...>, kad Asamblėja – puikus būdas išgirsti nuomonę, ką jie [vilniečiai, – aut. past.] mano, todėl reik tą temą išnešti, bet aš nežinau. <...> Kaip sakyti, jau buvo post factum, fasilitatoriai sakė - ne, nedarome, nes jau nuvažiavo traukinys. <...> Turbūt, aš sakyčiau, kad labai ne laiku buvo tas klausimas pakeltas. Kodėl ne iš pat pradžių ėjo su juo? Arba išvis, kodėl asamblėjos negalėjo daryti tuo klausimu ir būtų labai aiškiai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Antrasis momentas Asamblėjos metu, kai nešališkumo vėl kiek pasigesta, fiksuotas rekomendacijų formulavimo dalyje. VMPA sesijos metu pristatant grįžtamojo ryšio grupės pastebėjimus pirminėms Asamblėjos rekomendacijoms, taip pat pastebėtas lengvas poros temų (pirmiausia – poli-centrinio miesto), kurioms savivaldybė pritaria, į kurias krypta, išryškinimas. Tikėtina, jog, vėlgi, tai nebuvo planuotas, tikslingas savivaldybės spaudimas – labiau panašu į susikoncentravimą kalboje ties prioritetais, kuriais tikima, tačiau bendrame Asamblėjos kontekste ši kalba kiek išsiskyrė kaip siūlanti, išskirianti tam tikrus akcentus. Pati organizatorių komanda pastebėjo, jog šiuo atveju šališkumo, pakreipimo rizika buvo labiau suvaldyta, kitiems komandos nariams iškart aiškiai akcentuojant, jog į grįžtamąjį ryšį atsižvelgti Asamblėjos dalyviams nėra privaloma.

„[A]titinkamai tai jautėsi ir paskutinę dieną, kai atėjo <...> sakyti kalbą, man atrodo du dalykus, paminėjo, vat irgi iš tų norų, ką JUDU buvo sakę. Ir mes tą jau pajutom, kad mes per ilgai jau jai leidom šnekėti, kad jinai jau ten taip aiškiai pasakė gyventojams, ką jūs ten turite rekomenduoti.“

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

„Galbūt man šiek tiek ne iki galo patiko grįžtamojo ryšio pristatymas, kai <...> pristatinėjo tą grįžtamąjį ryšį, man pasirodė, kad ji labai stipriai siūlo kažkokį tai vieną elementą, užakcentavo tą policentrinį miestą, kuris jai yra labai svarbus. Tai aš šiaip labai akcentavau <...> prieš pristatinėję tą grįžtamąjį ryšį, kad būtent būtų užakcentuota, kad tai yra neprivaltomas grįžtamasis ryšys, kad tai yra tikrai žmonėms, jeigu jie nori, jie gali atkreipti dėmesį, bet jeigu nenori – jie neprivalo. Man atrodo, tas buvo ir iškomunikuota galiausiai tinkamai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„[apie transliuotą žinutę dalyviams, – aut. past.] Nes tą irgi lygiai taip pat – tai yra jums papildoma informacija, o jūs galit daryti su ja ką norit. Galit ignoruoti, galit kažką integruoti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Žvelgiant į šių problematiškesnių nešališkumo atžvilgiu atvejų poveikį, visgi reiktų pasakyti, jog jo, kaip vienareikšmiškai tiesiogiai paveikaus, vertinti nėra galima. **Asamblėjos dalyviai, net ir pastebėdami pristatymuose labiau išryškintus tam tikrus siūlymus, juos traktavo labiau kaip informaciją apie savivaldybės preferencijas**, indikuojančią ir tam tikras realias galimybes, tačiau **kartu jautėsi pakankamai laisvi prieštarauti**. Pasitikėjimą bendra grupės nuomone, gebėjimu atsispirti manipuliatyviam pranešimų poveikiui taip pat formavo ir dalyvių **pasitikėjimas vieni kitais, vidinių grupės kompetencijų pripažinimas**.

„Visos temos padeda. Gal ir buvo galima iš labai aukštai pažiūrėjus pamatyti [prezentacijose pateiktus, – aut. past.] kontūrus tam tikro sprendimo, atsakymo. Bet tai davė realybės ribas. Ir mes taip galėjom ir neatsakyt, kaip jie tikėjosi, taigi, ne manipuliacija. O ir galiausiai susirinkusi publika to nebūtų leidusi – net per balsavimą dar visi stengėsi tarpusavyje pasiginčyti. Gal ir buvo JUDU svajose mumis manipuliuoti, bet visi atėjo su savo mintim, norais, patirtimis... Net buvo žmonių, susijusių su keliais, su transportu, kažkas inžinierius – [taigi, – aut. past.] techninio atstovavimo buvo paveiksle, ne tai, kad labai paprastai. Nemanau, kad galėjo būti manipuliacijos.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

Kitos suinteresuotosios Asamblėjos šalys, atliepdamos ir klasikinius politinės psichologijos dėsnius, taip pat akcentavo ribotą tiesioginį šališkesnių pristatymų ar pasisakymų poveikį – išgirsta informacija derinama su turėtomis žiniomis, patirtimis, kurios „atskiedžia“ tiesioginę įtaką, tad čia svarbiau tampa jaučiama laisvė nepritarti. Kita vertus, pastebėta, jog poveikis gali būti būtent naujų idėjų iškėlime, galimų sprendimų pasirinkimų, variacijos, iš kurios formuojami sprendimai, pateikime. Kitaip tariant, derinant su kai kurių dalyvių pastabomis aukščiau, galima daryti išvadą, jog **nešališkumo aspektu svarbiau pateikti plačią, subalansuotą pradinę nuomonį, pozicijų visumą**, didžiąja dalimi formuojantį rekomendacijose aptariamų sprendimų aibę. Kaip matėme aukščiau, pastarasis balansas **didžiąja dalimi VMPA atlieptas**, nors pastebėjimų/pageidavimų turėta ir daugiau.

„Nes dažniausiai vis tiek tie gyventojai – jie atspindi tai, ką girdi. Tiesiog jie išgirsta informaciją, perveda per save ir tada pasako, jiems ten patinka ar nepatinka. Ir va to naujo labai retai būna, [nebent, – aut. past.] kurie tiesiog vat būna jau seniau galvoja apie kažkokį dalyką, ką galbūt reikėtų įgyvendinti ir pateikti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos ekspertu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 28 d.

3.2.2. Fasilitavimo procesas

Šiame poskyryje analizuojamas **Asamblėjos fasilitavimo procesas** – tai, kiek naudoti fasilitavimo metodai ir fasilitatorių darbas prisidėjo prie Asamblėjos svarstymų kokybės. Vertinant tai, atsižvelgiama į Asamblėjoje taikytų skirtingų metodų balansą, suvoktą fasilitatorių objektyvumą, svarstymų įtraukumą, pasiektą balansą tarp skirtingų diskusijos dalyvių pasisakymų, galiausiai – argumentuotos diskusijos skatinimą bei pastebėtų konfliktinių situacijų sprendimą. Aptariant šiuos aspektus, remtasi interviu su VMPA suinteresuotosiomis šalimis ir Asamblėjos dalyvių apklausų rezultatais.

Asamblėjoje taikyti skirtingi fasilitavimo metodai, balansas tarp jų

Kaip jau aptarta 3.1.1 poskyryje, rengiant **Asamblėjos programą** būta nemažai iššūkių atsakomybių pasiskirstymo sferoje, tačiau galutinis rezultatas (VMPA programa ir jos įgyvendinimas) įvairių suinteresuotųjų šalių vertintas **labai palankiai**. Dėmesys čia pirmiausia atkreiptas į **programą kūrusių ir įgyvendinusių fasilitatorių itin stipriai jaustą atsakomybę** ir (kaip jau aptarta, neproporcingai gautam atlygiui) dėtas **pastangas**¹⁰⁷. Šios pastangos kuriant programą ir ją įgyvendinant atsipirko. **Pasibaigus Asamblėjai, patys fasilitatoriai procesą įvertino kaip puikų, žvelgdami per pasiekto rezultato prizmę: Asamblėjos procesą pavyko sudėlioti ir įgyvendinti taip, kad dalyviai, pamatę skirtingas perspektyvas, susitarė. Taigi, fasilitavimo sėkme laikytas pats dalyvių susitarimas**¹⁰⁸. Tačiau žvelgiant plačiau, pasiekimu laikytinas ir fasilitavimo dėka sukurtas Asamblėjos **proceso legitimumas**. Kaip pasibaigus Asamblėjai pastebėjo vienas jos organizatorių, tiek taikytų metodų pagalba, tiek savo asmenybių dėka **fasilitatoriai sugebėjo užsitikrinti dalyvių pasitikėjimą**:

„Kas man buvo svarbu, tai įvairūs būdai, kaip ir mokymosi stadijoj <...> Metodai buvo įvairūs: besikeičiantys, interaktyvūs – galimybės diskutuoti tiek mažesnėse grupelėse, tiek didesnėse grupelėse, tas toksai pasimaišymas, kas irgi tikrai buvo. Tikrai buvo neįtikėtina gerai laikomasi

¹⁰⁷ „Tai iš visų tų signalų, matau, kad tikrai labai stengiamasi kuo geriau padaryti. <...> [fasilitatoriai] pajautė labai tą, na, tiksliau jie suvokė tą svarbą fasilitavimo ir tą atsakomybę, kad tai yra realiai esmė irgi, na, prieiti prie tų kažkokių rekomendacijų. Aš manau, kad jie jaučia atsakomybę prieš, tiesiog, prieš visuomenę apskritai. Plius, tai yra ne politinis procesas, bet vis tiek, demokratinis ir susijęs vis tiek, na toksai, gali patapti, pavyzdžiui, politizuotas ar dar kažkas. Tai manau, kad ir dėl savo asmeninės reputacijos, ir dėl kažkokios tokios atskaitomybės, labai jie gal pajautė, kad iš tikrųjų čia daug visko į tai įeina“. Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d. Taip pat „[Č]ia mes irgi labiausiai galvojome apie gyventojus, kad ar nebus taip, kad tiesiog matysis dirbtinumas, kad mes tarsi kažką norime, kad jie atneštų, na ir tada atitinkamai gyventojai nebus patenkinti tuo procesu, bet dar galop ir kritiškai vertins visą tą. Aš turiu minty tyrimus, kad, jeigu gyventojai dalyvauja tokiuose procesuose ir lieka nusivylę, nes nemato nei pokyčių, nei tolimesnių veiksmų, tai tada jie linkę labiau atsitraukti nuo tokių judėjimų ir net galimai nuo balsavimo ateityje. Turint tą mintyje, man buvo toksai, čia reikia super atsargiai viską daryti, kad tiek gyventojai jaustųsi įvertinti, tiek jie pasakodami savo šeimos nariams apie visą tą matytą prasmę savo buvimo ar savo veikimo ir galop matytų, kad savivaldybė ne dėl kažkokio PR'o ar kažko panašaus daro visą šitą, o iš tiesų norėdama įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimą.“ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

¹⁰⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

tvarkaraščio ir tikrai, nežinau, man jautėsi, kad dalyviai pasitikėjo fasilitatoriais ir tuo procesu, nes tie fasilitatoriai ir jų metodai, ir visa kita tikrai kėlė tą pasitikėjimą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Dalyvių bendras Asamblėjos programos vertinimas jos eigoje taip pat buvo **itin pozityvus: daugiau nei pusė** apklausos respondentų Asamblėjos programai **suteikė aukščiausią įvertinimą**: antrosios apklausos metu programą labai gerai įvertino 52 proc. respondentų, gerai – 39 proc. ir 9 proc. – vidutiniškai. Nei prastai, nei labai prastai ar net neatsakiusiųjų į klausimą nebuvo. Iliustratyvi čia galėtų būti ir vieno iš dalyvių refleksija interviu metu – net priekabių žvilgsniu žvelgiant, Asamblėjos organizacija, jos sklandumas, proceso vedimas laikyti itin patraukliais:

„Aš buvau sujaudintas, žodžiu, kaip žmogus. Kaip talentingai visa tai buvo [organizuota, – aut. past.]! Padaryta tikrai, tikrai nuoširdžiai, sakau, čia nepalyginti nei su kitom garsiom konferencijom, tarkim, vykstančiom šalyje.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Prie šios sėkmės daug prisidėjo Asamblėjos procesui parinktų ir įgyvendintų metodų įvairovė. Asamblėjos programą kūrę fasilitatoriai, siekdami užsibrėžtų proceso tikslų, **stengėsi joje taikyti skirtingus metodus, atliepti skirtingus žmonių mokymosi tipus, informacijos vartojimo ir darbo pobūdžius, palaikyti įvairią proceso dinamiką** – „kad programoje būtų ir greičio, ir laiko palėtėt, pagalvoti ten, kur to reikia. Taip pat ir informacija buvo pateikiama keliais būdais – ir tekstas, ir vizualai, ir žodžiai, ir kelis kartus“¹⁰⁹. Šiais atžvilgiais sėkmingas rezultatas atspindėjo tiek pačioje taikomų **metodų įvairovę** gausioje programoje¹¹⁰, tiek buvo pastebėtas ir išryškintas įvairiose programą ir joje taikytus metodus reflektavusiose grupėse (stebėtojų, kitų organizatorių, pačių fasilitatorių ir dalyvių). Tikėtina, jog prie proceso dinamikos, programoje taikomų metodų įvairovės prisidėjo ir tai, jog penkių fasilitatorių komanda buvo pasidalinusi tarpusavyje penkias Asamblėjos sesijas, kiekvienai jų tarpusavyje paskirdami pagrindinį atsakingą fasilitatorių (taip skirtingoms fasilitatorių preferencijoms, įpročiams, patirtims dar lengviau randant vietą programoje, ją praturtinant įvairiapusiškumu). Stebėtojai taip pat pastebėjo, jog pasirinktų metodų įvairovę papildė ir fasilitatorių komandos įvairovė – jiems buvo įdomu stebėti ne tik įvairius pasirinktus fasilitavimo metodus, tačiau ir jausti „skirtingą fasilitatorių energiją“¹¹¹.

Balansas tarp pagrindinių dviejų metodų grupių – darbo plenarinėje grupėje ir mažesnėse grupelėse – pačių **dalyvių buvo įvertintas kaip optimalus**. Šiems skirtingiems darbo būdams skirtą laiką daugelis dalyvių (53 proc.) apklausoje įvertino kaip subalansuotą tinkamai. Tiesa, daliai – 25 proc. – pasirodė, jog laiko, skirto darbui plenarinėse sesijose, buvo (kiek) per daug, tuo metu kitiems 18 proc. – atvirkščiai, jog (kiek) per daug laiko skirta darbui mažesnėse grupėse. Vis dėlto, ši kritika buvo gan švelni – nė vienas Asamblėjos dalyvis 7-ių balų skalėje nesirinko kraštutinių atsakymų (kur 1 – „smarkiai per daug laiko skirta darbui mažesnėse grupėse“, 7 – „smarkiai per daug laiko skirta

¹⁰⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

¹¹⁰ Visą susistemintą taikytų metodų sąrašą galima rasti Vilniaus miesto savivaldybės (2025a).

¹¹¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

darbui plenarinėse sesijose“), o vidutinė atsakymų reikšmė buvo 4,16 (labai arti 4-tu žymėtos pozicijos „Laikas tarp darbo mažesnėse grupėse ir bendrose sesijose subalansuotas tinkamai“).

Pažymėtina, jog kalbant apie laiko paskirstymą tarp darbo bendroje grupėje ir mažesnėse grupelėse, **kai kurie fasilitatoriai** Asamblėjai pasibaigus reflektavo, jog **visgi kiek pritrūko** vienos iš darbo bendroje grupėje atšakos – **bendrų forumų**. Nors įvardintos ir forumų keliamos rizikos (tokiame formate sunkiau atsiskleisti tylesniems dalyviams), tačiau svarstyta, jog forumo suteikiama bendra erdvė, galimybė išsakyti, sureaguoti, gryninti bendrąją nuomonę – labai vertinga, sunkiai atsveriami kitais pasirinkimais.

„[B]endrai, pavyzdžiui, aš džiaugiasi, kad paskutinę dieną per rekomendacijų formulavimą mes turėjome ten tą apskritą forumą, kad ir jis buvo sudėtingas, gal su tam tikrais nepasitenkinamais, karščiu, užtrukęs neplanuotai ir panašiai, bet man atrodo, mums tiesiog labai reikėjo forumo. Ir, man atrodo, reikėjo forumo ir anksčiau, nebūtinai su jau rekomendacijų formulavimo etapu, gal ir kitu metu, bet tiesiog taip, kad būtų daugiau to tokio ne pristatymo, nes pristatymų turėjom, bet konkrečiai forumo. Ir tada, aišku, atitinkamai irgi vėliau galvojau, kad gal galimai vėl būtų ta pati problema, kad forumo metu vėl būtų nutilę tie, kurie būna nutilę, o iškiltų tie, kurie būna iškilę, bet – irgi sau šitą atsakinėjau taip, kad – bet čia yra tokia forumo irgi specifika, ir čia yra mūsų visuomenės specifika, tada kiti gal atsiskleis grupelės darbuose, gal reikia tą priimti kaip tokį – taip jau yra. Bet forumas suteikia visai grupei tai, ko nesuteikia grupelių darbas ir net ten ta didelė iteracija grupelėse.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

Tuo tarpu patys **dalyviai** labai **džiaugėsi darbu mažesnėse grupelėse** – palankiai vertino tiek jų **įvairovę**, tiek jose vykusias **diskusijas**, susipažinimą ir **darbą su skirtingais žmonėmis**: antrosios apklausos metu pateiktame atvirame klausime, kas dalyviams ligi tol labiausiai Asamblėjoje patiko, nemažai komplimentų sulaukė būtent šie paminėti aspektai („dinamika, daug skirtingų grupių, diskusijų“, „Galimybė dirbti skirtingose grupėse, užsiėmimų įvairovė <...>“, „Idėjų generavimas; darbas su skirtingais žmonėmis“, „darbas įvairiose grupėse, diskusijos, <...> galimybė susipažinti su įdomiais žmonėmis“¹¹²). **Pagyrimų negailėta** ir Asamblėjos organizavimui abstrakčiau – **pasirengimui, veiksmui, organizuotumui**: „Labai patinka pasiruošimas“, „Labai rūpestingai sudėliota“, „Matosi, kad įdėta daug organizacinio darbo. Tai puiku“, „Organizavimas tokio renginio, vyksmas“, „organizuota be pastabų“, „organizuotumas, informacijos teikimas“, „organizuotumas“ (pasikartojantis), „<...> fasilitatorių darbas, aktyvumas; organizavimas“¹¹³.

Tiesa, tarp **dalyvių įžvelgtų tobulintinų Asamblėjos vietų** – ir to paties svarstymo proceso trūkumai. Paminėtos probleminės proceso vietos susijusios su **dideliu tempu, laiko trūkumu, dalyvių pasimetimu kai kuriose instrukcijose**: „Iš dalies didelis tempas. Kartais trūksta laiko pagaltoti“, „Kai kada buvo gana mažai laiko suformuluoti mintis, jas pilnai užrašyti ir pristatyti“, „Kai kuriems klausimams/užduotims per mažai laiko“, „Kartais trūksta laiko diskusijoms grupiniuose darbuose“,

¹¹² Antroji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymai į atvirą klausimą „Kas iki šiol Asamblėjoje Jums labiausiai patiko?“.

¹¹³ Antroji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymai į atvirus klausimus „Kas iki šiol Asamblėjoje Jums labiausiai patiko?“ bei „Jei turite papildomų minčių ar pasiūlymų dėl Asamblėjos organizavimo, prašome jas įrašyti“.

„Kartais aiškinant užduotį yra sakoma per daug informacijos ir žmonės nebesupranta/pasimeta ką/kaip daryti“¹¹⁴. Žvelgiant į reprezentatyvų poveikslą, kaip jau aptarta 3.1.3. dalyje, Asamblėjoje diskusijoms ir rekomendacijų formulavimui skirtu laiku trukmė bendrai imant vertinta teigiamai, atitinkamai 50 proc. ir 44 proc. Asamblėjos dalyvių šią trukmę vertinant kaip optimalią, tačiau reikšminga dalis dalyvių tiek diskusijų daliai, tiek (ypač) rekomendacijų formulavimo daliai skirtą laiką vertino kaip šiek tiek per trumpą – abiem atvejais po 38 proc. respondentų rinkosi nuo vidutinės reikšmės per vieną poziciją nutolstantį įvertį, žymintį, jog laiko skirta per mažai, dar 3 proc. diskusijų atveju ir 9 proc. rekomendacijų formulavimo atveju nurodė, jog laiko šioms dalims buvo skirta smarkiai per mažai (abiem atvejais palyginus su 3 proc. maniusių, jog laiko buvo skirta per daug ir nebuvimu nė vieno, maniusio, jog laiko skirta smarkiai per daug). Taigi, **nors bendras laiko paskirstymas dažniausiai vertintas kaip optimalus, visgi reikšmingai daliai dalyvių laiko šiek tiek pritrūko, ypač rekomendacijų formulavimo etape**. Kaip ir minėta 3.1.3 poskyryje, tai galėjo įvykti dėl Asamblėjos metu išsiskleidusio klausimo kompleksiskumo – nors įvedus papildomus pjūvius (miesto dalinimas į atskiras zonas) pastarieji turėjo palengvinti, patikslinti, geriau struktūruoti temos aptarimą, galiausiai jie sąlygojo ir didelį aptarimo kompleksiskumą, produkavusį ir itin didelį kiekį rekomendacijų, kurias aptarti per turėtą laiką tapo iššūkis. Nors fasilitavimo metodai iš anksto buvo parengti įvairiems rekomendacijų kiekio scenarijams ir atitinkamai pasirinkti, visgi ir patys organizatoriai apgailestavo, jog **didelis rekomendacijų skaičius sąlygojo susikoncentravimą į kiekybę labiau nei į kokybę**.

„Mes buvom pasiruošę ar ketvirtam, ar penktam, dabar neatsimenu, kuriam etape, žodžiu, prieš pabaigą kelis etapus, ir žiūrėti – jeigu išsineša daugiau negu tiek tų pirmųjų rekomendacijų, mes imam tokį planą, tokį metodą, jeigu tiek išsineša – einam į diskusiją. Nu ir pamatėm, kad ten jie sutinka vos ne su visom rekomendacijom, tai nebebuvo erdvės diskusijai. Tai va, čia gal ir nuėjo ta kiekybine prasme, kas man kartais... Aš jaučiausi, gal kartais galvokim geriau apie kokybę, neškim vos ne tą vieną-dvi rekomendacijas, bet mes tada tą deep understanding, nu į gylį tokį. Tai kartais jaučiu, kur kiekybė ir kokybė svyruoja tarpusavy. Bet gal čia yra laikas, toks pagrindinis buvo rebusas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Interviu su suinteresuotomis šalimis taip pat išryškėjo ir keletas kitų problematiškesnių svarstymo proceso vietų, susijusių su pasirinktais fasilitavimo metodais ir jų įgyvendinimu, kurių aptarimas gali suteikti vertingų pamokų ateičiai. Nors aukščiau cituotuose atsakymuose į atvirą apklausos klausimą kai kurie dalyviai minėjo ne visai aiškiai suprastus nurodymus, ką atitinkamais laiko momentais reikėtų daryti svarstymo proceso metu, reprezentatyvūs trečiosios apklausos duomenys atskleidžia, kad **daugumai (82 proc.) VMPA dalyvių fasilitatorių pateikiami nurodymai buvo suprantami ir nekėlė didesnių neaiškumų**. 43 proc. respondentų visiškai sutiko su teiginiu, jog fasilitatorių pateikiamos darbo instrukcijos jiems buvo aiškios, dar 39 proc. greičiau sutiko. 14 proc. vis tik buvo sunkiau įvertinti instrukcijų aiškumą – jie rinkosi nei nesutikti, nei sutikti su teiginiu ir tik 4 proc. nurodė, jog visiškai nesutinka, kad darbo instrukcijos jiems buvo aiškios (greičiau

¹¹⁴ Antroji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymai į atvirą klausimą „Kas iki šiol Asamblėjoje Jums labiausiai nepatiko?“.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

nesutinkančių nebuvo). Kaip suponuoja interviu duomenys, tai greičiausiai gali būti siejama ir su konkrečiomis dalyvių charakteristikomis – kiek lengvai ir greitai jie prisitaikydavo prie naudojamų metodų, kiek įprasti jiems buvo atskiri pasitelkti darbo metodai svarstymo procese.

„Viskas buvo aišku. Labai aišku. Viskas buvo atidirbta, kad net vaikas suprastų. <...> Visas procesas buvo organizuotas labai patogiai, teisingai. Ir laiku viskas buvo, ir techniniu požiūriu – viską padarė, viską parodė, viskas teisingai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

„Man pats procesas jis buvo pakankamai... Nu kaip, nepasakysiu, kad ten 100 % aiškus, bet pakankamai aiškus. Bet vėlgi, visi žmonės yra skirtingi ir vieni greičiau pagauna, kiti – lėčiau, tai nėra ar blogai, ar gerai. Tiesiog tai yra kitaip – nu pas kiekvieną kitaip. <...> būdavo tokių momentų, kaip čia pasakyti... Klaidžių. Pavyzdžio konkretaus nepasakysiu, tiesiog taip iš bendro atsiminimo, ar ne, kad būdavo tokių momentų, kad blynas, ko čia dabar iš mūsų nori ir ką mes turim padaryti?“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 30 d.

Reikšmingesnis **dalyvių patirtas neaiškumas Asamblėjos metu sietinas ne su atskirų darbo užduočių aiškumu, tačiau su jų visuma, bendro Asamblėjos proceso aiškumu**. Nors Asamblėjos vizija ir užduotis buvo sėkmingai suprasta, tačiau **konkrečiai susiejant atskirus etapus, užduotis su bendra visuma, orientuojantis procese** kilo sunkumų.

„<...> jisai buvo neaiškus [procesas, – aut. past.]. Tai yra, realiai mes nežinojome, kaip, kada tos konkrečiai bus rekomendacijos kuriamos, kaip jos bus kada pateikiamos, kada svarstomos, kada taisomos, kada už jas balsuojama ar dar kažkaip tai daroma. Nes iš esmės gavosi taip, kad trečiąjį pusdienį, tai yra, trečiojo šeštadienio antrą pusdienį mes parašėm tų rekomendacijų, ta prasme prirašėm, tada ketvirtą šeštadienį mes jas realiai mėtėm iš kampo į kampą, o po to, jeigu taip trumpai kalbant, o penktą buvo duota [rekomendacijas rašyti, – aut. past.].“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

„Iš principo, man atrodo, viskas buvo gerai ir pakankamai [su programa, – aut. past.]. <...> Ties ta vieta, kai baigiasi ekspertų pranešimai ir jau turėjo prasidėti mūsų savarankiškas darbas su pasiūlymų rengimu, buvo trumpai užsiminta, kurią dieną ką mes veiksime, kaip mes rengsim, bet aš, pavyzdžiui, būčiau norėjusi detalaus plano aiškesnio. Tai yra, pakankamai detalaus, kad aš žinočiau. Nes buvo pasimetimo tam tikrose dienose. Tai yra, mes jau parašėme pasiūlymus, paskui mes vėl grįžtam prie pasiūlymų, mes vėl kažką pildom – kodėl mes tada pildom? Ir panašiai. Buvo tokių klaustukinių momentų, ne visai aiškių ir man gal būtų padėjęs detalus proceso išaiškinimas iš anksto. Bet čia toks. Ne kritinė pastaba, taip sakant. <...> Buvo tiesiog nesuprantama, kodėl mes tai tuo metu darom. Na, reikia daryti, bet o kodėl mes tai darom - ne visada aišku. Pati prasmė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

„Čia jau fasilitavimo gal trūko kai kur to grynumo, tokio, sakykim, konkretumo, kaip einam ir kurioj fazėje jau baigiam ir pereinam.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Tikėtina, jog, vėlgi, šis neaiškumas sąlygotas ir to, jog detali fasilitavimo programa buvo kuriama eigoje¹¹⁵, kas, viena vertus, teikė lankstumo, daugiau galimybių pritaikyti programą pagal situacijos poreikius, tačiau iš kitos pusės, apsunkino aiškų detalesnio viso proceso plano iškomunikavimą dalyviams. Vienu ryškiausių tokių **neapibrėžtumo pavyzdžių** tapo neaiškumas apie tai, **kada naujos idėjos svarstymui dar gali būti teikiamos, o kada – jau nebe.**

„[K]lausimas šiek tiek dėl, buvo, kaip suprantu, iškeltas daugelio pačių dalyvių, dėl to, kurioje vietoje naujos rekomendacijų idėjos nebeturėtų būti siūlomos. Aš kaip ne iš dalyvio pusės, man gal sunku įvertinti, kur jie jautė, kad yra jau ta riba, kad jų rekomendacijos nebuvo priimtos, tiesiog iš fasilitatorių pusės kažkuriuo momentu reikia jau sustabdyti naujas rekomendacijas, nes tada nebegali daryti to gilinimosi. Tai nežinau, ar teisingu momentu buvo priimtas tas sprendimas. Kaip supratau iš pačių fasilitatorių, kad jiems gal irgi buvo šiek tiek sumišimas dėl to.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„Šitą momentą [kada nebebus galima siūlyti naujų idėjų, – aut. past.] išties pražiopsojom. Aš irgi praleidau. Buvo susitikimai ir darbas grupėse, ir ginčuose, kur reik idėją arba praleist toliau, arba atmet, kilo žmogui nauja idėja. Bet yra žaidimo taisyklės [nebebuvo galima jos įtraukti, – aut. past.]. Buvo tokių momentų. Bet naujos idėjos iškilo arba todėl, kad pradžioje Asamblėjos žmogus užmiršo, arba iškilo iš diskusijos kitos. <...> Teisinga, kad jei kyla nauja idėja, jai reiktų vietos palikti, bet kaip tai padaryti – nežinau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

„Nebuvo aišku, kad jau su naujais pasiūlymais baigta ir daugiau naujų negalima bus pateikti, nes atrodė, kad dar galėsim [įtraukti - aut. past.] ir galėsim svarstyti. <...> Aš manau, kad iš tikrųjų didelės įtakos neturėjo, nes pagrindinės idėjos jos visos gimė ir, jeigu tai buvo kažkokios tik papildančios, tai galų gale vis tiek tos papildančios idėjos jau gale prisidėjo, kai mes formavome konkrečiai priemones, tikslus, tuos veikimo punktus. Tai manau, kad viskas prisidėjo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

Kaip matyti iš dalyvių citatų, ši neaiški laiko riba teikiant naujus pasiūlymus, idėjas apsvartymui galiausiai visgi nelaikyta ypatingai neigiamai paveikusia procesą – nors pastebima, kad vėliau iškilusias idėjas būtų teisinga įtraukti, tačiau pripažįstama, jog tai padaryti struktūruotai – sunku. Kita vertus, kiti dalyviai pastebi, jog (bent dalis) naujų idėjų procese vis tik rado savo vietą, buvo įtrauktos kaip papildančios, konkretizuojančios kitas, o vertingiausiomis idėjomis rekomendacijoms laikytos tos idėjos, kurios ir buvo iškeltos, įtrauktos pačioje pradžioje.

¹¹⁵ Pvz., „[T]os pirmos dienos jos buvo kaip ir aiškios, nes jos yra apie mokymąsi ir jos jau buvo senai aiškios. Dabar tos likusios trys vat nuo 18 d. [spalio, - aut. Past.], tada lapkričio du šeštadieniai, dar jie tokie... Dabar jau aiškesni, bet vis tiek dar jie turi būti sukonkretinti ir man atrodo, kad savanoriai [turi galvoje fasilitatorius, - aut. Past.] irgi jas pradės konkretinti tik nuo kitos savaitės gal taip, kad susidėti kas koku laiku vyksta.“ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Verta pastebėti, kad **dalys dalyvių laikėsi pozicijos, jog pradinių idėjų ir taip buvo labai daug**, kas, esant ribotam laikui (pritariant ir aukščiau jau minėtoms organizatorių pastaboms), lėmė paviršutiniškumą, skiriant daug dėmesio idėjoms, kurios vėliau vis tiek buvo atmestos ir atitinkamai per mažai laiko liekant detalizuoti idėjas rekomendacijoms, dėl kurių vėliau sutarta. Taigi, šiuo atveju **pasigesta papildomo slenksčio, svarstymų proceso metu anksčiau išfiltruojančio idėjas**, kurioms visa Asamblėjos dalyvių grupė mažiau pritaria.

„[K]ai pradėjome dirbti su rekomendacijų projektais, panaudojome ankstesnę dieną [sugeneruotas idėjas, – aut. past.] kaip šaltinį šioms rekomendacijoms ir kažkaip užstrigome su šiuo juodraščių rinkiniu. Nebuvo kito laiko ir proceso siūlyti naujų rekomendacijų [idėjų rekomendacijoms, – aut. past.] ir ką nors pakoreguoti. Tad galbūt turėtume balsuoti proceso viduryje, kad pradėtume geriau iš anksto filtruoti šias rekomendacijas, kad jų būtų atrinkta mažiau ir [atitinkamai, – aut. past.] daugiau, kaip čia pasakius, būtų atidžiau apdorojama, ruošiama ir išsamiai aptariama, nes daug laiko buvo skirta rekomendacijų, kurias galiausiai atmetėme, aptarimui. Ir daug laiko skyrėme diskusijoms apie rekomendacijas (ir, manau, girdėjote, kad ne tik aš, bet ir kiti dalyviai tam pritarė), kurios nėra mūsų, neturėtų būti mūsų Asamblėjos dalis, jos nesusijusios su tema ir panašiai, bet mes vis tiek tam skyrėme laiko.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

Kita vertus, svarstymo procese, ketvirtosios Asamblėjos sesijos metu, **taikytas vienas iš tarpinių idėjų „filtravimo“ procesų** (pagal atskiroms idėjoms priskirtas spalvas vadintas „šviesoforu“), kuomet dalyviai atsijoję rekomendacijas į tas, dėl kurių esmės sutaria ir kurias nori perduoti savivaldybės suburtai grupei grįžtamajam ryšiui („žaliasis sąrašas“), tas, kurias norėtų patikslinti, kurioms, manytų, dar reikia daugiau informacijos ir pasitarimo („geltonasis sąrašas“) ir tas, ties kuriomis kyla per daug klausimų, kurių dalyviai negali lengvai atsakyti, nepavyksta rasti susitarimo, reikia diskusijos, ar kurias tiesiog reiktų palikti („raudonasis sąrašas“). Šis „filtravimo“ procesas savo ruožtu **taip pat prisidėjo prie minėto bendro proceso nepakankamo aiškumo atskirais etapais**. Dalyviams iš pradinės komunikacijos buvo susidaręs įspūdis ir lūkestis, jog prie „raudonajam sąrašui“ priskirtų idėjų dar bus galima grįžti. Tačiau vėliau dėl didelio likusių idėjų, dėl kurių labiau sutariama („žaliasis“ ir „geltonasis“ sąrašai), kiekio ir laiko trūkumo to padaryti nebepavyko. Tad sprendimas vėliau nebegrįžti prie daugiausiai grupės papildomo darbo reikalaujančių idėjų suprantamas, tačiau kartu sąlygojo dar vieną neaiškumą bendro proceso komunikacijoje.

„Bet man atrodo, kas, ir ką aš girdėjau iš dalyvių, kas jiems atrodė šiek tiek ne taip, tai tas grupavimas pagal šviesoforą. Ir taip atrodė, kad, jeigu ta rekomendacija yra į „raudoną“ [sąrašą, – aut. past.] nueina, tai prie jos dar bus galima grįžti, bet kažkaip taip gavosi, kad lyg ir prie jų nebebuvo grįžta. Buvo tiktais tos, kur nuėjo į „geltoną“ ir „žalią“ kategoriją, o tos „raudonos“ kažkur... Na ir man keli dalyviai taip sakė, lyg ir na kažkur jos dingę. Norėjosi gal dar prie jų grįžt, nors jos ir buvo tokios, kur daugiau gal reikia apsitarti ir išdiskutuoti, ir neaiškios. Arba reikėjo tada iš karto tai formuluoti, kad tą, ką dedame į „raudoną“, [j, – aut. past.] tą mes nebegrįšime. Iš kitos pusės buvo sunku numatyti ir fasilitatoriams, kaip laike viskas išsitęs, na, nes tu nežinai. Tai gal ir atrodė tą akimirką, kad mes dar prie jų galėsime grįžti, bet kai pradėjome su tuo dirbti, matėme, kad

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

na spėjam, kiek spėjam ir tų „raudonų“ nespėjame, nes tai nebuvo prioritetas, prioritetas buvo „geltona“ ir „žalia“.

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Dalyviai ir stebėtojai atkreipė dėmesį, kad apskritai Asamblėjos svarstymo metu dideliame idėjų kiekyje **pasimetė pradinės, vertingomis laikytos idėjos, siūlymai rekomendacijoms**. Tiesa, čia kalbėta ne tik apie svarstymo proceso organizavimą, pasitelktus metodus, bet grįžtama ir prie suvokto klausimo platumo, kompleksiskumo kaip idėjų pa(si)metimą lėmusio ir kartu, galėtume sakyti, svarstymo procesą apsunkinusio veiksnio.

„[M]ano nuomone, kad šita Asamblėja turi minusą, kur pritrūko visgi to, kaip pasakyt, biskį konkretumo. Klausimų buvo daug gerų, bet jie kažkaip paskendo masėje. Mes ten keliese su vyrukais kalbėjom ir sutapo mintis, kad buvo tas geras klausimas, tas, tas, tas ir jų neliko, jie paskendo tiesiog toj didelėj masėj.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d.

„Ir atrodo, kad buvo net gal proceso metu pamestos kitos, kaip ir temos [idėjos rekomendacijoms, – aut. past.], nes, sakykime, jau laikas spaudžia, tai vat gryninkimės tai, ką jau užčiuopę esame, nors gal kažkas buvo kitiems svarbu. Tai aš manau, kad tiesiog, jeigu būtų problematika šiek tiek susiaurinta, sakykime, vien pėstumas, vien dviračiai, vien viešasis transportas – kažkas šiek tiek siauriau, tada galima taip konkrečiau ieškoti tų sprendinių. Bet vėlgi, labai tema yra sudėtinga, nes na tos jungtys, ta prasme, jungiasi visaip. Tai va štai šitas tikrai jautėsi ir <...> [dalyviai, – aut. past.] sako, kad pasimesdavo tam tikros mintys ar temos, ar ne, vien dėl to, kad nebuvo pakankamai laiko viską aprėpti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

Pavieniai dalyviai (atkreiptinas dėmesys, kad **nedalyvavę vienoje iš svarstymo sesijų**, taigi, praleidę svarstymo proceso dalį) vienų **idėjų „pasimetimą“** ir kitų pasilikimą matė **kaip tam tikro išorinio įsikišimo, šališkumo apraiškas, kėlė klausimus dėl atkritusių idėjų „nepatogumo“ savivaldybei**. Taigi dalies idėjų neaiškus atkritimas, „pasimetimas“ procese, kartu su nepakankamai efektyviu sesijų praleidusių dalyvių informavimu apie vykusį procesą, sąlygojo ir platesnį svarstymo proceso **suvokto legitimumo stygių**.

„Šiaip buvo neblogų idėjų, bet kur jos dingę? Atrodo, paskui pritempė tikrai tą, ką buvo naudinga. <...> Taip, man buvo toksai jausmas, kad maždaug kryptingai, vat ties viena linkme ir palaipsniui atkrito vat visi kiti tie teiginiai, kurie tą neatitiko. Nors niekas nesakė, kad jie nereikalingi, ar ten pertekliniai, ar kažkas tokio, bet jie dingę. Nu ir vat išėjo, kas čia išėjo. <...> Na gerai, ten kažkas atsisijojo pakeliui na, pavyzdžiui, tegul. Bet, pavyzdžiui, tą idėją dėl tų mokyklinių autobusų aš labai gerai prisimenu. [Apie, – aut. past.] ją buvo kalbama iki paskutinio susitikimo, bet balsavimas ateina ir net nėra tokio dalyko. Nu tai kaip, kur jisai dingę? Turbūt nes, na ką, aišku, savivaldybei reikėjo apmokėti šitą projektą, finansuoti, na papildomos išlaidos. Tai geriau medžių prisodinti. <...> [N]iekur neatsispindi dabar šitas reikalas. Ir dabar tie priimti sprendimai, jie atrodo, man asmeniškai

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

paskui jie atrodo tokie primesti. Ir tu balsuoji, kadangi pateikti va tokie va punktai, ir išeina, kad čia visi va taip va ir galvoja. Bet iš esmės aš nežinojau, kiek žmonių tikrai taip galvojo. <...> Nežinau dėl šališkumo, galbūt ir ne, bet kažkaip kažkas taip prasijojo tas visas idėjas, tai aš nežinau, pavyzdžiui, kas, pavyzdžiui, na kad ir toj Naujoj Vilnioj buvo gi rašomi tie lapeliai, paskui renkamas kažkokios temos ten. Ir, ir ką? Dalis tai dingo. Tai aš vat nežinau, ką galima apkaltinti, nes kur dingo tas, kas dingo? Kažkas gi suformulavo galutines šitas idėjas, už kurias reikia balsuoti. Na, aš nežinau, kas. Na taip, savivaldybės darbuotojai, matomai, ar tie organizatoriai, ar ar kas, aš nežinau. Bet kuom jie remiasi, kad atsijoti kažką, o palikti kažką. Vat sakau, kažkiek sąmokslų teorija išeina, bet buvo pateikta tas, kas buvo naudinga grynai savivaldybei. Čia toks įspūdis susidaro.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Visgi **didžioji dalis kalbintų dalyvių**, pastebėjusių **idėjų „pasimetimą“**, daugiau tai **siejo su Asamblėjos sesijose vykusio proceso organizavimu ir labiausiai – su idėjų rekomendacijoms ir pradinių rekomendacijų svarstymo, gryninimo besimaišančiose grupelėse etapu.**

„[D]ėl ko pametama. Kai rašau aš, antras žmogus, trečias. Bet kai sudedi į katilą, skaitai, tu ne visą laiką supranti, ką žmogus norėjo parašyti ten ir pasakyti, nes aš vienaip mąstau, kitas kitaip mąsto ir va šitoj vietoj sakyčiau, gal net va šitoj vietoj ir yra ta didžiausia problema, kad tas paruoštas klausimas pasimeta, kadangi jis nueina į kitą grupę ir jinau supranta tą klausimą visai kitaip negu tas sukūrėjas ir jie mato, kad tai neapsimoka <...> Čia gal iš viena iš priežasčių, dėl ko pradingo klausimų dalis: mes tiesiog juos atmetėm, nes mes nesupratom, ką norėjo pasakyti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d.

Kaip matyti iš interviu medžiagos, nemažai dalyvių pradinių idėjų struktūravimo ir rekomendacijų svarstymo, gryninimo etapą kritikavo dėl jame taikyto metodo – kuomet rekomendacijos buvo tikslinamos, peržiūrimos ir galutinai formuluojamos skirtingose besimaišančių sudėčių Asamblėjos dalyvių grupelėse. Dalyviams pasirodė, jog **procesas „strigo“** rekomendacijai (rekomendacijos projektui, juodraščiui) keliaujant iš vienos grupelės į kitą – (bent kai kuriais atvejais) **pritrūko aiškumo, ką ankstesnė(s) grupė(s) norėjo** ta rekomendacija pasiekti, kodėl ją tokią teikė, kartais – ir supratimo, apie ką ta rekomendacija išvis yra. Pabrėžta, jog dalyviai – pakankamai skirtingi ir kartais perduotą pradinę idėją buvo tiesiog sunku suprasti ar ji suprasta išvis kitaip. Tad trūkstant supratimo, **su konkrečia rekomendacija susijusios patirties grupelėje, o kartais – ir laiko įsigilinti** (ypač, kai konkretiems dalyviams procese anksčiau nebuvo pakliuvusi atitinkama idėja aptarimui), **idėjos arba visiškai pakeisdavo turinį pagal naujos grupelės supratimą, arba tiesiog buvo atmetamos.** Tai galiausiai **sieta tiek su idėjų „pradingimu“, tiek su nepakankama rekomendacijų kokybe.**

„Gavosi visiškai sugedęs telefonas. Va čia buvo viena iš didžiausių problemų. <...> tie patys žodžiai gali turėti kitiems žmonėms skirtingą reikšmę. Tai vat ir gaunasi, kad kai tie lapukai sukeliavo, dalis jų tiesiog išsimetė. Nes tu dirbi grupelėj, ypač, jeigu dar tu turi žmonių, kurie nėra suinteresuoti labai stipriai dirbti arba tiesiog, na va tas, kaip aš sakau, kad „nu tai jūs čia spręskit“ ar dar kažką, tada tu tiesiog dalį [lapukų su idėjomis, – aut. past.] išmėtai, dalį kažkaip bandai suvokti, ką ten kiti norėjo pasakyti ir gaunasi, kad viskas išbyra ir lieka labai tokia padrika bala. Ir plius dar prie tos padrikos

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

balos dar kas prisidėjo pakankamai stipriai, tai yra, kad buvo duodama, kad tai yra senamiestis, miesto centras, gyvenamieji rajonai, privatūs arba visi. Aš sakyčiau, kad šito nereikėjo <...>.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

„Buvo daug atvejų, kai dirbome su kortelėmis grupėse. Jums duodama kortelė ir turite pakoreguoti, perfrazuoti šią rekomendaciją. Bet, pavyzdžiui, tema nėra man artima ir aš jos nesuprantu. Taigi, ko aš tikiuosi, tai kad kažkas iš grupės, kuri siūlė variantus, galės pateikti savo nuomonę, apginti, jei mes [dabartinė grupelė, – aut. past.] turime klausimų ar kitų nuomonių: ar ji gera, ar ne. Taigi, galime apie tai diskutuoti. Nes, jei žmonės tiesiog įteikiama kortelė, jie gali ją suprasti savaip ir balsuoti už savo nuomonę šiuo atveju. Bet kai kortelė įteikiama su pagrindimu ir argumentais, kai ji aptariama, visi žmonės iš tikrųjų pradeda suprasti, apie ką ši kortelė yra. Ir jie sąmoningai dirba su šia kortele – prasmingu aprašymu, prasmingais komentarais ir panašiai. Grupinio darbo metu ištis buvo atvejis, kai buvo kortelė ir visa mūsų grupė, nepamenu, gal šeši žmonės, tiesiog sėdėjome ir nežinojome, ką su šia kortele daryti. Nesupratome, ką ji reiškia, kodėl ji čia, ir dėl to tiesiog visiškai ignoravome šią kortelę rezultate. Bet galbūt jei šios kortelės autorius paaiškintų, perfrazuotų, galbūt suprastume ir galbūt galiausiai balsuotume teigiamai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

„Vienintelis man vat išliko tas esminis trūkumas. Nu kaip, gal ne tiek trūkumas, bet jis svarbus. Tai yra pati pabaiga – kai reikėjo jau paskutinę pačią dieną, jau, kai reikėjo tą galutinį rašyti tekstą ir ten gavosi kaip... Nu vėlgi, atsitiktiniu būdu kažkas gavo kažkokias tas likusias rekomendacijas ir jau jas turėjo galutinai apiforminti, ane, ir jau jos nuėjo visos galutiniam balsavimui. Kame čia buvo bėda?

Tame, kad kai kurie žmonės labiau visoje eigoje dirbo prie vienos rekomendacijų, nu realiai taip gavosi, kiti – prie kitų. Kažkas į vienas temą buvo daugiau įsigilinęs, kažkas į kitą daugiau įsigilinęs, ar ne? Ir kai tas... gavus random jau, nu ta prasme, kaip kam, ar ne, buvo tokių dalykų ir nu pakliūdavo tų... Pavyzdžiui, tu į klausimą esi įsigilinęs gan giliai, ar ne, jis pakliuvo kažkam, kas į jį neįsigilino – nu nebuvo ten to laiko labai daug – ir jie turėjo kažką parašyti. Na, jie parašė galbūt skubėdami, nes minutės tikėjo. Ir, kai jau nugulė, kaip iškalta į akmenį – to jau pakeisti nebegali. Tai vat šitoj vietoj aš matau didelį trūkumą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 30 d.

„Bet mums vis tiek reikia už tai balsuoti, nors mes kaip grupė sutikome, kad tai beprasmiška. Ir kažkas tai [tą idėją, – aut. past.] pasiūlė, o net pats pasiūlymo autorius sakė: „Taip, tai nebuvo visiškai mano idėja kaip tokia“. Tu turi tai aptarti grupėje, bet kiekvieną kartą tai yra atsitiktinė grupė, kita iš atsitiktinių žmonių, ir jūs gaunate idėją ir turite nuspręsti, kaip ją patobulinti. Kodėl? Aš nežinau, kokia buvo pradinė idėja, dabar jūs ją pakeitėte, kažkas bandė ją patobulinti, net jei jie visi mano, kad ji bloga, dabar ji vėl performuluota ir visiškai skiriasi nuo to, ką parašė pirmasis asmuo. Net pradinė idėja galėjo būti neaiški, o per visą šį procesą mes ją padarėme dar neaiškesnę, nes kiekvienas įtraukė kažką, bet kadangi tai buvo atsitiktinis procesas, niekas nesuprato, ką mes darome, o laiko taip pat trūko. Turime 15 minučių naujai temai, bet tai pirmas kartas, kai aš galvoju apie šią idėją, aš niekada apie tai nemąščiau, o dabar turiu nuspręsti, kaip ją patobulinti.“

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 3 d.

Iš kitos pusės, fasilitatoriai, kūrę programą, matė rekomendacijų rengimą mažose besikeičiančiose grupelėse kaip privalumą, bendruose mokymuose prieš Asamblėją rekomenduotą **metodą**, leidžiantį **didesniam skaičiui dalyvių prisiliesti** prie rekomendacijų, **išgryninant pačius svarbiausius bendrai matomus aspektus**, sukuriant rekomendacijos „nuosavybės“, „savininkiškumo“ **jausmą** kuo didesniam skaičiui dalyvių.

„Ai, vat šituo irgi džiaugdavosi, kad mes tikrai darėm daug tos iteracijos ir man atrodo, šitas nuramino mus, nes tam tikru atveju netgi suveikdavo kaip balsavimas. Mes ten galėdavome nesijaudinti dėl tam tikrų žodelių, tobulo, nes žinodavome, kad ten tas vienas sakiny perėjo, per tarkim, dvidešimt žmonių per skirtingus tuos grupelių maišymus. Tai šitas geras dalykas. <...> [M]es giliai paėmėme į širdį, va tuos Zakijos žodžius per kovo mėnesio mokymus, kad tos iteracijos tiesiog padeda visiems prisidėti prie konkrečios rekomendacijos formulavimo. Ir tai paprastai atsakant taip, rekomendacija tikrai nukeliavo labai labai labai tolimą kelią ir grupelė originaliai dirbusi su ta rekomendacija iš pat pradžių, tikrai jau negalėjo jos gal atpažinti ir atskirti pabaigoje, bet iš esmės gal taip ir turi būti, nes tai turi būti visų gyventojų balsas, o ne kažkokios konkrečios grupelės balsas ir, kadangi mes tikrai turėjome savo visų dalyvių imtyje asmenų, kurie būdavo tam tikros srities ekspertai <...>. Tai, kad irgi, kad tos rekomendacijos nepasiliktų prie to kažkokio vieno ekspertinio žmogaus, kuris tam tikroje grupelėje uždominuos savo balsą su savo tomis žiniomis.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

Panašiai apie šį procesą atsiliepė ir kai kurie **kiti dalyviai**, akcentuodami, jog jei ne viskas aišku imant idėją svarstyti grupelėse, vadinasi, ta idėja ar rekomendacijos siūlymas dar reikalauja diskusijos, nėra pakankamai gerai suformuluoti, o **iteracijose „dingusios“ idėjos greičiausiai nebuvo pakankamai vertos** – geros, aiškos, platesnio pritarimo sulaukiančios.

„[S]uprantat, jei yra disputas, tai ne viskas dar ten teisinga ir aišku. Jei jo nėra – tada, reiškia, visiems viskas aišku, sakome „taip“. <...> Jei mažas ginčas, tada reiškia, jog kažkas su kažkuo nesutinka. Jei nesutinka, tai tuo labiau negalima tokios temos tvirtinti, kaip aš suprantu. Todėl, kad ji dar „neatidirbta“. Todėl, kad šita tema palies dar daugiau žmonių, nei kad buvo asamblėjoje mūsų atstovauta, tai liečia daug platesnį ratą žmonių. Ir per tokį trumpą [Asamblėjos, – aut. past.] laiką pasakyti, kad „taip, darykime tai“, tai ne. Taip, čia normalu, kad iš grupės į grupę taip... Suprantate, kaip ten būna tose grupėse – ten kažkas sėdėjo, šnekėjosi, šnekėjosi, šnekėjosi, nusprendė ir užrašė. Ir čia pasikeičia žmogus, o pas tą žmogų kitas priėjimas prie istorijos. Ir jis sako „Bet palaukit, taip visai neverta“. Pavyzdžiui, kai inžinerinis kažkoks klausimas. <...> Gal tai gražu, puiki idėja, bet palaukit, visai ne Lietuvai, netinka čia tropikams tokia idėja. <...> Jei idėja keitėsi, tai reiškia, ji nepakankama buvo. Reiškia, ją reikia arba atidėti, arba išvis užmiršti. Yra svarbesnių temų, su kuriomis sutinka visi – geriau spręskime, diskutuokime apie jas. Ir tai bus realistiškiau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

Neneigiant šių matomų svarstymo atskirose besikeičiančiose grupelėse privalumų – sutarimo paieškų, „savininkystės“ jausmo kūrimo, koregavimo, išbaigtumo, efektyvaus idėjų filtravimo, verta

atsižvelgti į nemažos dalyvių dalies akcentuotus iššūkius – kitos grupelės perduotos idėjos neaiškumo, nesupratimo (labiau nei nesutikimo) patirtį. Šiuo atveju verta dėmesio pačių dalyvių mintis, jog **grupelėse pritrūko „vedlio“** – žmogaus, kuris galėtų kitai ateinančiai grupei perduoti ankstesnės grupelės mintis, atitinkamos rekomendacijos idėją, kuri kol kas galbūt dar nepakankamai gerai suformuluota. Tai **padėtų efektyviau dirbti su idėjomis, perimti ankstesnės grupelės(-ių) idėjas ir jas tobulinti** (verta pastebėti, jog „vedliai“ buvo pasitelkti kai kuriuose Asamblėjos svarstymų etapuose, tačiau, kaip matyti iš dalyvių reflektuojamų patirčių – nepakankamai).

„<...> kai buvo jau tų rekomendacijų visų surašymas, kad būtų nebuvo grupėse vedlio. Ir tos rekomendacijos šiaip nuo A šokinėjo iki Z, iki vėl grįžo iki N, vėl lyg tais sykį iki A. Tokios kai kurios nuo savo pradinių taškų labai nukrypo į šoną ir dėl to tie, kurie rašė tas pradines rekomendacijas, tarkim, ir po to girdi tą rekomendaciją, galutinį tokį variantą – jina visiškai kitokia. Dėl to ir norėjo savo ir nuomonę [balsavimo metu rekomendaciją išgirdę, – aut. past.] pareikšti, ir paaiškinti, ką jie turėjo omeny, nes kai kur buvo visiškai neaišku, kas iš tos rekomendacijos. Nors taip, jos [programos, – aut. past.] pradinis etapas buvo labai geras, bet galutinis, sakykim, toks produktas gavosi toks fifty-fifty, kai kuriais atvejais. <...> Tai čia turbūt vat, kad būtų jo, trūko vedlio ir tada būtų tai iššaukė tą tokį labai išsitempimą balsavimo ir būtų tos diskusijos perteklinės, jau kurios kaip ir neturėjo būt, kur turėjo būti tik balsavimas.<...> būtų vat tie pirmieji, kurie uždavė toną, kad jis tą gairę išlaikytų, kad nebūtų, sakau, tokio mėtymosi į vieną [ar kitą pusę, – aut. past.], tada ten dar labai pasikeičia. Taip, taip, jo, norėjosi būtų tokio žmogaus, kad, nu... Kad jo nebuvo, mes, aišku, supratom jau po to, kai, kaip ir sakiau, tos rekomendacijos buvo kai kurios labai stipriai kitokios, negu pradinis etapas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Kaip matyti šioje citatoje, **sklandaus idėjų perdavimo tarp grupelių iššūkiai pasivijo** Asamblėjos dalyvius ir **balsavimo etape**, kuomet išgirdus anksčiau svarstytą idėją jos pakeistoje galutinėje formuluotėje, iš pradžių su ja dirbusiems norėjosi paaiškinti, patikslinti, kas turėta galvoje, o, kai kuriais atvejais, išgirdusiems iniciatorių paaiškinimą – patikslinti. Šioms diskusijoms nebepakako laiko, tad daliai dalyvių liko ir šio tokio ne(pakankamo) išdiskutavimo kartėlis, nusivylimas apsvaistymo kokybe (galutiniame etape detaliau nebesprendžiant kylančių klausimų, greitai „bėgant“ per didelę rekomendacijų kiekį).

Galiausiai, aptariant VMPA taikytus metodus, derėtų atkreipti dėmesį ir į **kultūrinio konteksto aspektą**. Nors, kaip aptarta, imant bendrai visiems iš esmės patiko svarstymų proceso organizavimas ir jam pasitelkti metodai, tačiau **kai kurie dalyviai** interviu metu visgi išsakė **kritiką metodams**, susijusiems pirmiausia su pozityvios atmosferos, grupės bendrystės, saugumo jausmo kūrimu. Šie metodai pasirodė asmeniškai svetimesni, per daug, dalyvių nuomone, orientuojantys į šalutinius įvardintus proceso aspektus ir atitinkamai atitraukiantys dėmesį nuo pagrindinio tikslo – rekomendacijų parengimo. Tai atliepia ir 3.1.3 jau aptartą pastabą, jog **fasilitatoriai išties smarkiai orientavosi į proceso kokybę, stengdamiesi kurti tarpusavio ryšį tarp dalyvių, saugią, atsiverti įgalinančią atmosferą** kaip būtinas sąlygas kokybiškam darbui. Tuo tarpu **dalai dalyvių tai**

pasirodė kaip pertekliniai, laiką gaišinantys veiksmai, prioritetizuojant pačių diskusijų turinį, argumentus, stipriau orientuojantis į patį rezultatą.

„[I]šskyrus ryto ratą ir atsisveikinimo ratą – na, ne mano tie paplojimai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

„[N]a čia šiek tiek vaikų darželis man buvo. Iš vienos pusės, na, taip, žmonėms reikia prasiblaškyti, bet pastovim minutę užsimerkę, pasakom kažkokį žodį, kuris ateina į galvą vat spontaniškai, na... Aš nežinau. Na taip, aš suprantu, jie ten važinėja po visokius mokymus ir taip toliau, ir panašiai, bet ne viskas taikoma visiems žmonėms yra. Tą, ko tu pasisėmei, pavyzdžiui, kažkokioje Amerikoje, tai nebūtina, kad pritaps Vilniuje. Nu tai tiesiog mentalitetas žmonių ir visa kita. <...> mes čia ne draugauti atėjom, ar kartu paskui eiti kažko išgerti. Čia ir visai kitas tikslas buvo tų susitikimų ir toks darbinis turėjo būti tas visas reikalas, o ne va tokie kažkokie pažaidimai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Taip pat **būta ir dalyvių, kuriuos svarstymo procese (ir pasitelktuose metoduose) užkoduota laisvė ir atsakomybė kartais stebino, neatitiko pradinių lūkesčių**. Pavyzdžiui, iš interviu matyti, jog kai kurie dalyviai tikėjosi formalesnio, labiau apibrėžto, į konkretų tikslą nukreipto proceso, didesnio ekspertų įsitraukimo. Savas vaidmuo čia matytas labiau kaip sprendimo priėmėjų, kurie nuspręstų tarp ekspertų pateiktų alternatyvų, t.y., gavus tam tikrą ekspertinę „galimybių studiją“, pasvėrus pateiktus argumentus, pasirinkimus.

„Jei atvirai, tikėjausi, kad visas procesas bus labiau, nežinau, <...> orientuotas, siauresnis, tvirtesnis. <...> tikėjausi, kad ekspertai daug aktyviau dalyvaus mūsų diskusijose ir galbūt mums bus pateikta kažkokia [informacija, – aut. past.], kokie sprendimai yra pasaulyje toms problemoms, kurias tiksliai turime. Kokie sprendimai siūlomi iš skirtingų perspektyvų, iš architektūros perspektyvos, iš kitų požiūrių, kokį biudžetą turime ir taip toliau. O tada mes, kaip Vilniaus atstovai, nuspręsimė. Taigi, tikrai nesitikėjau, kad visų šių rekomendacijų rengimas bus taip laisvai formuluojamas. Tikėjausi, kad tai bus labiau formalus procesas, labiau iš anksto apibrėžtas ir galbūt, sakyčiau, labiau tikslingas. Turėtume konkretnę tikslą, ką tiksliai norime gauti kaip galutinį rekomendacijų rinkinį, kaip jos turėtų būti suformuluotos, kaip jos būtų, nežinau, susietos ar sugrupuotos pagal kokią nors konkrečią realią miesto veiklą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

Fasilitatorių objektyvumas

Kaip jau ne kartą minėta, fasilitatoriai jautė didžiulę atsakomybę už Asamblėjos sėkmę ir dėjo pastangas, stengdamiesi neapvilti lūkesčių, Asamblėjai keliamų įvairių grupių (pirmiausia – dalyvių), bei atliepti svarstomosios demokratijos proceso principus¹¹⁶. Keldami sau tikslą pasiekti, jog VMPA dalyviai sėkmingai apsvaistytų problemą ir po diskusijos sutartų dėl teikiamų rekomendacijų,

¹¹⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

fasilitatoriai svarbiausią vaidmenį procese skyrė dalyviams, savo rolę suprasdami kaip pagalbinę, padedančią dalyviams pasiekti rezultatą – jų pačių susitarimą, tačiau jokių būdu ne kreipiančią, patariančią ar formuojančią turinį.

„Mes bandėm nuo pat pradžių sukurti tą, kad jūs [dalyviai, – aut. past.] kursit, jūs už tai atsakingi ir jūs turit pasirinkti, ką jūs užrašysit. Ir niekas neturi teisės pasakyti, kad jūs čia užrašėt gerai ar blogai, ar jus kažkaip kreipti, jeigu jūs viduje neišsiskutavot, kad reikia kažkaip kitaip. <...> Kad fasilitatoriai čia yra padėti, o ne jus kažkur pakreipti, jūsų mąstymą, ar pakeisti požiūrį. Jūs visi diskutuojatės tarpusavy. <...> Gal pavyzdžių prašė. Bet fasilituojant ir pavyzdžius turi tada sugalvoti iš kitokio konteksto, kad nepakreiptum. Nes mūsų rolė nėra pakreipti juos ten, kur mes galvotume, kad jie turi pradėti rekomenduoti. Tai va čia tas atsiribojimas. Dėl to ir aš bandžiau rekomendacijų per daug neskaityti, na, kad paskui nepradėčiau... Nes sunku kartais, kai esi toje temoje, susilaikyti nuo „aš čia gal patarsiu šiek tiek ir gal pagerės“. Bet ne toks tavo darbas šiuo metu. <...> čia įgūdis, vienas esminių fasilitatoriaus įgūdžių.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Fasilitatoriai reflektavo, jog išpildyti neutralių, nešališkų proceso moderatorių rolę nebuvo savaime lengva – pavyzdžiui, ne vienas jų dirba su darnumo, judumo temomis, turi jose ekspertinių žinių. Tačiau pabrėžė, jog **sąmoningai net mažuose žingsniuose** (pvz., per daug neskaitant rekomendacijų) **dėtos pastangos** priimti, įsisąmoninti savo neutralią rolę, o taip pat turimi **įgūdžiai (fasilitavimo patirtis)** ir **savitarpio pagalba komandoje padėjo išlaikyti nešališkumą.**

„[apie tai, kas buvo fasilitavimo procese sunkiausia, – aut. past.] Iki galo priimti savo fasilitatoriaus rolę ir nekreipti, nepatarti, susilaikyti. Nes tai yra labai sunku. Ir kai kurie fasilitatoriai tikrai fasilituoja labai kitaip. Bet bent jau mano požiūriu, šitam procese aš turėjau būti pilnai neutrali. Nes dar yra ir tokia matrica, kad tu esi, ar tu esi fasilitatorius ir kiek tu ekspertizės turi tam klausime, kurį žmonės diskutuoja. Ir tada yra tokie kvadračiukai – ar ne, matrica dviejų ašių. Ir vat priklauso, kaip tu esi pakviečiamas į procesą. Ir mes buvom kviečiami kaip fasilitatoriai. Mes ne ekspertai, mes neturim teikti jokių žinių apie tą topicą. Tai čia, man atrodo, ir buvo kai kuriems [fasilitatoriams sunku, – aut. past.]. Nes mes visi žinom apie darnumą, visi žinom apie judumą, ir va, buvo, kai kurie žmonės, kurie net ir dirba su tuo miesto lygmeny. Tai va, susilaikyti ir būti toje rolėje, į kurią buvai pakviestas [buvo iššūkis, – aut. past.]. Tai gan neblogai padarėm.“; „atsimenu, ten kažkuriuo metu, net kai mes ten dirbom salėj ir aš matau <...> pažiūri į mane, ir jau žino, kad jau pradėjo per daug nuomonę pradėti reikšt, ir tada – zip [staigiai nutyla, – aut. past.].! <...> mes tam ir esam, kad vienas kitą laikyti accountable, ir palaikyti, ir padėti, ir pastebėti kas ką kaip daro, ir patarti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Fasilitatorius kaip objektyvius ir nešališkus įvertino ir VMPA dalyviai. 91 proc. dalyvavusiųjų trečioje Asamblėjos dalyvių apklausos bangoje (Asamblėjai baigiantis) sutiko su teiginiu, jog proceso fasilitatoriai buvo objektyvūs ir nešališki. **59 proc.** iš jų – absoliuti dauguma – rinkosi patį tvirčiausią („visiškai sutinku“) atsakymo variantą, tuo žymėdami ypatingai aukštą fasilitatorių nešališkumo vertinimą. Po 3 proc. dalyvių su teiginiu greičiau nesutiko, visiškai nesutiko ar nei sutiko, nei nesutiko.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Iš šono **stebėjusieji** procesą taip pat pabrėžė, jog Asamblėjos metu **nebuvo slopinamos, fasilituojant užgožiamos tam tikros temos** – kaip tik, atrodė, jog ir **nepatogios**, galbūt ir iš pradžių nesusijusiomis atrodančios pozicijos, idėjos **buvo išsakomos, nenurašomos iš anksto**.

„Iš to ką mačiau, tai, anyway, jie gavo tokių, kaip sakyti, idėjų, kurios buvo prieš plauką. Ir man patiko labai, kad jie skatino, netgi, atrodytų, off-topicas [nesusijusi idėja, – aut. past.], bet nu nieko, ne off-topicas. Iš tikrųjų tas transporto klausimas yra toksai transferso [persidengiantis, – aut. past.] labai smarkiai. Ir ta dvasia buvo, kad tu gali atsinešt kažkokią „nesąmonę“, bet kaip apie biurokratijos aparatą kalbam, tai gerai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 3, 2026 m. kovo 4 d.

Dalyviai taip pat **vertino fasilitatorių atliepumą, dėmesingumą visoms pozicijoms, atvirą reagavimą** į dalyvių idėjas ir, jei pasitaikydavo nesusipratimų apibendrinant ar išgirstant pozicijas – greitą reagavimą, pasitaisymą.

„Buvo kai kuriose, gal nebūtinai fasilitatorių, tarkim, bet galbūt ne visur aiški ta idėja būdavo išreikšta ir nukeliaudavo, tarkim, prisikabindavo ne visai [j, – aut. past.] tą potėmę kai kur. Bet tai dėl to kartais būdavo, kad tiesiog keli ranką ir sakai, ką turi mintyti, gal patikslini ir ten nukeliauja tada, kur reikia. Tai jie negali žinot visų penkiasdešimties žmonių, kiek principu dalyvavo, minčių ir ką jie tiksliai turėjo omeny, bet visumoj tikrai labai neprastai susitvarkė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Kaip vieną svarbiausių fasilitatorių nešališkumą, neutralumą leidusių užtikrinti Asamblėjos dizaino sprendimų patys fasilitatoriai įvardino „nemoderuojamų stalų“ mažesnėse grupelėse pasirinkimą. Pasitelkiant šį dizaino sprendimą fasilitatoriai sąmoningai atsitraukė nuo mažesnių grupelių diskusijų – moderavimą traktuojant kaip galią formuluoti, kreipti idėjas, pasitraukimas nuo šios pozicijos, fasilitatorių teigimu, žymėjo visos atsakomybės už formuluojamas rekomendacijas patikėjimą dalyviams ir pasitikėjimą jais.

„[K]ad nebūtų fasilituojamų stalų, kad nebūtų, jog fasilitatoriai sėdi, klausosi diskusijos ir už žmones užrašo dalykus. Žmonės patys rašė, patys formulavo, patys ieškojo būdų išreikšti savo mintis žodžiais, ir, manau, tai buvo vienas svarbiausių elementų, kodėl šita grupė žmonių galėjo ir tikėjo tuo tekstu. Kad jie buvo, didžiavosi tuo, ką sukūrė kartu. Nes buvo siūlymas, kad prie kiekvieno... kad darbą reikia organizuoti taip, kad bet kada, kai yra grupinis darbas, prie kiekvieno stalo sėdi fasilitatorius, visko klausosi ir daro užrašus. Ir mane iškart tai gąsdino, ir tai... Kiekvieną kartą, kai išrenkamas žmogus, kuris rašo, jam iškart suteikiama labai didelė galia. Tai aš norėjau, kad ta galia liktų tarp dalyvių. Jie tada viduje nusprendžia, kuris iš dalyvių gali greit užrašyti, ar aiškiau, ar kažką, bet jie patys nusprendžia tai, o ne kažkas jiems primesta. Tai, mano nuomone, čia yra svarbi didelė sėkmė. Man atrodo, ir „DemNext“ sakė, kad ne visada taip būna daroma ir galimai tai ne visada yra daroma, nes yra nepasitikima žmonėmis.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Iš kitos pusės, reiktų pastebėti, kad **kai kuriems dalyviams moderavimo grupėse visgi pritrūko**. Viena vertus, pastebėta, kad **ne visi Asamblėjos dalyviai norėjo priimti grupėse reikalingas roles**¹¹⁷ (fasilitatoriai buvo parengę tokių rolių sąrašą – laiko sergėtojas, rašytojas, pranešėjas, vidinis fasilitatorius¹¹⁸). Kita vertus, **išorinių moderatorių pasigesta ir norint efektyviau struktūruoti darbą** – tikėtasi, jog išoriniai moderatoriai padėtų konkrečiau kalbėti ir formuluoti, labiau orientuotų grupės diskusiją į tikslą. Taigi, čia taip pat matome jau anksčiau aptartą (3.1.3, taip pat šis poskyris) skirtį tarp fasilitatorių prioritetinio orientavimosi į procesą bei svarstymų kokybę įtraukimo, dalyvių atsakomybės prasme, ir dalies dalyvių prioritetinio orientavimosi į rezultatus, proceso efektyvumą.

„Na dėl moderavimo grupėse, taip iš tikrųjų, kaip ir aš minėjau, galbūt čia to šiek tiek trūko, tas grupėse, taip sakant, padeda tarpusavyje. O, jeigu būtų, reiškia, moderatorius, išskeldamas klausimus, kaip ir minėjau, jeigu būtų tokia pratęsią diskusiją ir moderuojant ją, tai būtų galima konkrečiau išsakyti, reiškia, ir atitinkamai suformuluotą galutinę nuomonę, išvadą. <...> Užvestų ant kelio labiau, nes taip tai sudėtinga, vat mes susirinkome, kad ir dabar, kaip čia, kad ir tema yra tam tikra, visgi ką mes norim aptarti, reiškia, kokius aspektus. Tai, na būtų ko gero tai naudingiau, negu buvo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 12, 2026 m. vasario 12 d.

„Mano požiūriu, trūko moderatorių darbo, kur jie iš tikrųjų galėtų suderinti žmones, priversti juos sekti pagrindinę temą, nesiblaškyt tarp kitų diskusijų, nesuderinamų klausimų ir panašiai. Taigi, taip, tai būtų buvę galima padaryti, bet, vėlgi, žinau, kad tai labai sunku, todėl stebuklingo sprendimo nėra, deja.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

Svarstymų įtraukimas, balansas tarp diskusijos dalyvių

Organizatoriai VMPA procesu siekė atliepti **pagrindinius svarstomosios demokratijos principus – įtrauktį, lygiavertiškumą bei nepriklausomumą**. Tokiu būdu tikėtasi sukurti „skaidrų, patikimą ir gyventojams atstovaujantį procesą, kuriame sprendimai priimami remiantis žiniomis, diskusijomis ir bendru sutarimu“¹¹⁹. Apibrėžiant Asamblėjos principus, eksplicitiškai išskirta, jog „procesas organizuojamas taip, kad visi turėtų galimybę išsakyti savo nuomonę ir prisidėti prie rekomendacijų formavimo“, „Visi dalyviai turi vienodą balsą ir galimybę dalyvauti procese, nepriklausomai nuo patirties, statuso ar kompetencijos“, „Fasilitatorių vaidmuo – užtikrinti saugią, pagarbią ir konstruktyvią diskusijų aplinką“¹²⁰. Taikant šiuos principus programai, Asamblėjos svarstymo procese naudoti metodai buvo parinkti taip, kad „užtikrintų lygiavertį dalyvavimą ir skirtingų patirčių girdimumą, kurtų psichologiškai saugią aplinką, struktūruotų diskusijas ir mažintų dominavimo riziką, leistų palaipsniui judėti nuo individualių įžvalgų prie kolektyvinių sprendimų ir sudarytų sąlygas pasiekti bendru sutarimu paremtus rezultatus“¹²¹. Daug dėmesio šioms principams ir jų atspindžiams, užtikrinimui pasirinktuose metoduose buvo skirta ne tik Asamblėjos dokumentuose –

¹¹⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

¹¹⁸ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 79.

¹¹⁹ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 39.

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 78.

interview su VMPA organizatoriais bei fasilitatoriais atskleidžia, jog šie **principai** buvo puikiai internalizuoti (ar atitiko išankstinius organizatorių ir fasilitatorių požiūrius, nuostatas) ir **tapo efektyviomis tiek fasilitavimo programą, tiek pasirenkamus konkrečius veiksmus atskirose situacijose orientuojančiomis gairėmis**.

Galiausiai, saugi aplinka, įvairovė ir lygybė, pagarbus dialogas, bendruomeniškumas, skaidrumas ir įsitraukimo aktyvumas buvo apibrėžti ir kaip bendro darbo taisyklės¹²², dėl kurių pirmosios sesijos metu susitarė visi dalyviai ir vėliau, kitų sesijų metu, nuolat tai prisimindavo. Tad **svarstymų įtraukumui, lygioms galimybėms pasisakyti, balansui tarp skirtingų pozicijų ir dalyvių pasisakymų, bei argumentuotai diskusijai buvo atvirai skiriama daug dėmesio**. Interview su organizatoriais atskleidžia, jog įtraukimas, šalia mokymosi proceso ir gebėjimo susitarti, apskritai buvo laikomas svarbiausiu ir smarkiai prioritetizuojamas.

„Tai, manau, kad ta diena ir pats tas asamblėjos procesas turi atrodyti taip, kad jis jaustųsi legitimus visiems, ypač dalyviams, bet nemanau, kad yra įmanoma pasiekti kažkokią tobulybę, nes mes negyvename viendimensiniame pasaulyje, kuriame tai yra įmanoma. Tikslas ne visiškai tobulume ir neutralume, bent jau man. Tikslas yra mokymosi procese ir gebėjime susitarti, žmonių įtraukime.“

Interview su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Tiek Asamblėjos dalyvių apklausos rezultatai, tiek interview su įvairiomis suinteresuotomis šalimis atskleidžia, kad šis tikslingai skiriamas dėmesys **išties padėjo sukurti gerą – atvirą, įtraukią, įvairioms pozicijoms pagarbią atmosferą** Asamblėjos metu. Dalyviai ir stebėtojai akcentavo, jog fasilitatoriams **pavyko grupę suvienyti, sukurti aktyvias diskusijas skatinančią ir kartu atsiskleisti įgalinančią saugią erdvę**. Kartu tame matytas **ryškus kontrastas**, lyginant su kitais savivaldybės pasitelkiamais piliečių įtraukimo metodais, formomis, kuriuose paprastai vyrauja priešprieša.

„Nesvarbu žmonių tas skirtingumas – labai pavyko organizatoriams apvienyti, pajungti, nukreipti, kad žmonės diskutuotų, mąstytų. <...> Komplimentai dar kartą eina rengėjams, jie tikrai ir moderavo tinkamai, kad būtų erdvė kitai nuomonei, ir lygiai taip pat puikiai valdė minią, nes vis tik tai buvo nemaža grupė žmonių. Valdė minią su aiškiomis, vis pakartojamomis taisyklėmis, kaip elgtis, jeigu, tarkim, viena nuomonė uždominuoja ar vienas kalbėtojas uždominuoja. Įsivaizduokit mane, jeigu aš leisčiau sau laisvę plepėti arba šiaip staiga kažkoks dėmesio į save priepuolis, tai... Jeigu nebūtų aiškių taisyklių, tai tektų išnešti su neštuvais visus nuo nuobodulio. Tai jei rimtai, tai viskas buvo suvaldyta puikiai šitai ir erdvės pokalbiui buvo irgi. Diskusijai, nuomonei, ir skambėjo tos nuomonės labai aiškiai skirtingos. Organizatorių gebėjimas apjungti [žavi, – aut. past.]“

Interview su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

„Visi galėjo išsakyti savo mintis, draugiška aplinka. Prieinama skirtingoms grupėms.“

Interview su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

¹²² Žr. Vilniaus miesto savivaldybė (2025a), p. 65.

„<...> vaibas [atmosfera, – aut. past.] geras.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 3, 2026 m. kovo 4 d.

„Iš tikrųjų ta sukurta labai gera atmosfera. Ir žinant, kad tai vis tiek atėjo labai skirtingi gyventojai <...> Tarpusavy labai, pakankamai atvira ir suprantama.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos ekspertu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 28 d.

„[D]ažnai užsibūnam savo burbulė, kažkokia atsiranda vis tiek poliarizacija, ar ne, kad čia dviratininkai prieš automobilistus, na tai čia, sakykim, atsiranda priešprieša. Tai man patiko [VMPA, – aut. past.] įtraukimas visų, visokių atstovų <...> tas margumas ir tas daugialypiškumas – ir buvo ta proga visiems susirinkti. Tai aš manau, kad tas labai svarbu – išgirsti visų nuomonę. Visų nuomonę, vat būtent, skirtingus kampus. <...> Labai sunku apibūdinti – ta tokia bendrakūra, ta bendrystė. <...> kai būna ta grupelė ir po to matos, kad iš to nepatogumo prasilažė ir pradeda tos diskusijos kurtis, randi kažkokį sprendimą ir tada jau į laiką nespėja žmonės – dar mintis, dar idėja, dar kažką nori pasakyti. Tai vat tas toks procesas, nežinau, toks virimas, kaip virtuvės – išsireiškimas yra. Tas labai taip užkuria, užburia. Va, tiesiog žmonėms davus, sukūrus, suteikus saugią erdvę diskutuoti jie iš tikrųjų tiek daug turi ką pasakyti... Mane tikrai labai įkvėpė tas dialogas su tuo kitoku žmogum, ne iš tavo burbulo. Tai čia svarbiausia, ką aš išsinešu, kas man buvo svarbu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

Atvirame antrosios dalyvių apklausos klausime Asamblėjos dalyviai taip pat džiaugėsi bendravimu (itin dažnai pasikartojęs atsakymas), „draugiškumu, atidumu“, „savanorių/fasilitatorių dėmesingumu“, „emocine aplinka“¹²³. Tiesa, Lentelė 12 atskleidžia, kad **maždaug penktadalis dalyvių Asamblėjos metu vyravusią atmosferą vertino prasčiau**: 19 proc. greičiau ar visiškai sutiko, jog Asamblėjos metu vyravo prasta atmosfera – pvz., ginčai, supratingumo trūkumas, tuo metu **75 proc.** nurodė **priešingą** poziciją.

Kalbant apie VMPA vyravusią atmosferą, pirmosios ir trečiosios Asamblėjos dalyvių apklausų duomenys taip pat leidžia detaliau pažvelgti į Asamblėjos dalyvių savijautą proceso metu. Asamblėjos pradžioje trečdaliui dalyvių (34 proc.) nerimą kėlė tai, jog diskusijoje reiks viešai reikšti, išsakyti savo nuomonę. Mažiausiai nuogąstauta dėl to, jog bus nemalonu, pavyzdžiui, kils ginčų ar trūks supratingumo (16 proc.) ar bus nuobodu (13 proc.). Nedaug kas nuogąstavo ir dėl to, kad asmeniškai Asamblėjos procesas bus per sudėtingas ar per intensyvus (atitinkamai 24 proc. ir 16 proc.) – šiuo atžvilgiu didesnė dalis pasitikėjo savo jėgomis (atitinkamai po 47 proc.), o 29-32 proc. neturėjo aiškios pozicijos.

Lentelė 12. Asamblėjos dalyvių savo patirties procese vertinimas Asamblėjai baigiantis, proc.

¹²³ Antroji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymai į atvirą klausimą „Kas iki šiol Asamblėje Jums labiausiai patiko?“.

	Dalyvavimas Asamblėje man buvo per sudėtingas	Dalyvavimas Asamblėje man buvo per intensyvus	Dažnai Asamblės metu nuobodžiavau	Asamblės metu vyravo prasta atmosfera – pvz., ginčai, supratingumo trūkumas	Asamblės metu jaučiausi priverstas (-a) viešai išsakyti savo nuomonę, nors nenorėjau
Baigiantis Asamblėjai (N=32)					
Visiškai nesutinku	46,9	40,6	31,3	34,4	50,0
Greičiau nesutinku	28,1	28,1	46,9	40,6	28,1
Nei nesutinku, nei sutinku	12,5	15,6	3,1	6,3	12,5
Greičiau sutinku	9,4	9,4	9,4	9,4	,0
Visiškai sutinku	3,1	6,3	9,4	9,4	9,4
Neatsakė	,0	,0	,0	,0	,0
Sutinku (bendrai)	12,5	15,6	18,8	18,8	9,4
Nesutinku (bendrai)	75,0	68,8	78,1	75,0	78,1

Šaltinis: vertintojų atlikta trečioji VMPA dalyvių apklausa.

Baigiantis Asamblėjai paaiškėjo, jog stipresni ar silpnesni **turėti nuogąstavimai dėl proceso (jo sudėtingumo, intensyvumo, vyraujančios atmosferos, spaudimo viešai kalbėti) daugumos dalyvių atveju nepasiteisino**, dar labiau sustiprėjo priešinga nuomonė. Žvelgiant į pokytį (lyginant atsakymus pirmoje ir trečioje apklausoje; Lentelė 12), tik 16 proc. dalyvių Asamblės procesą įvertino kaip sudėtingesnę nei tikėjosi, tuo metu net 47 proc. – kaip mažiau sudėtingą (likusieji nuomonės nepakeitė). Baigiantis Asamblėjai, 50 proc. dalyvių dalyvavimas Asamblėje pasirodė mažiau intensyvus nei tikėtasi, o 20 proc. dalyvių nuomone - atvirkščiai, buvo intensyvesnis nei tikėtasi. 34 proc. turėjo geresnę nuomonę apie Asamblėje vyravusią atmosferą, lyginant su išankstiniais nuogąstavimais, tuo metu 22 proc. – prastesnę (44 proc. nuomonės nepakeitė). Lyginant išankstinį nuogąstavimą dėl viešo nuomonės reiškimo su patirtimi Asamblės metu, 44 proc. dalyvių po Asamblės nurodė mažesnę spaudimą nei tikėtasi prieš Asamblę, 9 proc. – didesnę, o 46 proc. teigė, kad jų patirtis atitiko lūkesčius. Tiesa, Asamblę nuobodesne nei tikėjosi po jos proceso vertino 33 proc. dalyvių, nors 30 proc. ji kaip tik pasirodė mažiau nuobodi nei tikėjosi. Tokie **dalyvių apklausų duomenys, bendrai imant, suponuoja sėkmingą procesą ir jo organizavimą, pabrėžia gerai atliktą fasilitatorių darbą.**

Patys dalyviai taip pat puikiai vertino fasilitatorių darbo kokybę – antrosios dalyvių apklausos metu 76 proc. Asamblės dalyvių nurodė ją vertinantys maksimaliu įverčiu – labai gerai, dar 18 proc. – gerai, ir tik 6 proc. – vidutiniškai. Prastai, labai prastai vertinančių ar neatsakiusių į klausimą nebuvo. Taigi, puikiai dalyvių akyse pasirodyti, sukurti gerą emocinę atmosferą fasilitatoriams pavyko nepaisant pačių jaustos įtampos dėl atsakomybių pasiskirstymo, programos kūrimo procesui jau vykstant ir neadekvačia vertintos kompensacijos už darbą.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„<...> įvyko tokia įtampa šiek tiek tarp savivaldybės ir fasilitatorių <...> kartais jau net ir nekonstruktyviai, ir net nedraugiškai jautėsi man tas. Aš apie tai kalbu dėl to, kad labai tikėjausi, kad tai nepersiduos pojūčiui kambaryje ir, kad dalyviai nepajus tos galbūt kažkokios įtampos, bet ji tikrai tarp jų [fasilitatorių, – aut. past.] buvo. Gal dalyviai to kaip ir nepajautė, aš taip tikiuosi.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Susikoncentruojant ties įtraukimu, **91 proc. Asamblėjos dalyvių** trečiojoje dalyvių apklausoje Asamblėjai baigiantis sutiko, jog **fasilitatoriai stengėsi užtikrinti, kad kiekvienas turėtų galimybę išsakyti savo nuomonę**. Tai jog, 66 proc. iš jų pasirinko kraštutinį atsakymą „visiškai sutinku“ bei tai, jog greičiau ar visiškai nesutinkančių bei nei sutinkančių, nei nesutinkančių su teiginiu buvo tik po 3 proc., atskleidžia, jog šios fasilitatorių pastangos visiems sudaryti galimybę pasisakyti buvo labai aiškiai matomos. Kiti duomenys pagrindžia, jog taip pat ir pasiektas rezultatas – sėkmingas.

Remiantis trečiosios Asamblėjos dalyvių apklausos duomenimis, 94 proc. jų Asamblėjos metu asmeniškai jautėsi galį išreikšti savo skirtingą nuomonę grupėje, 84 proc. manė, jog visi Asamblėjos dalyviai turėjo vienodas galimybes išsakyti savo nuomonę, taip pat 84 proc. sutiko, jog Asamblėjos dalyviai buvo pasirengę išklausyti kitų nuomones. Taigi apskritai matyti, jog **dalyvių nuomonė apie Asamblėjos metu vykusias grupines diskusijas – labai gera** (Lentelė 13). Jos suteikė galimybę pasikalbėti su kitokia nuomonę turinčiais (91 proc. pritariančių atitinkamam teiginiui) ir saugią erdvę savos nuomonės raiškai, lygias galimybes išsakyti, taip pat būti išklausytam. Santykinai silpniau grupinėse diskusijose dalyviai vertino skirtingų nuomonių atstovavimą. Tikėtina, jog tai susiję būtent su 3.1.4 poskyryje aptartu, pakankamai dažnai minėtu dalyvių jaustu nepakankamu jaunimo atstovavimu.

Lentelė 13. Asamblėjos dalyvių nuomonė apie jos metu vykusias grupines diskusijas, proc.

	Asamblėjos metu jaučiau, kad galiu laisvai išreikšti skirtingą nuomonę grupėje	Visi Asamblėjos dalyviai turėjo vienodas galimybes išsakyti savo nuomonę	Dalyviai buvo pasirengę išklausyti kitų nuomones	Asamblėjoje buvo atstovaujamos iš esmės skirtingos nuomonės	Asamblėjoje turėjau galimybę pasikalbėti su žmonėmis, kurie turi kitokią nuomonę nei aš
Baigiantis Asamblėjai (N=32)					
Visiškai nesutinku	3,1	3,1	3,1	6,3	3,1
Greičiau nesutinku	,0	3,1	,0	6,3	,0
Nei nesutinku, nei sutinku	3,1	9,4	12,5	12,5	6,3
Greičiau sutinku	43,8	37,5	43,8	37,5	40,6
Visiškai sutinku	50,0	46,9	40,6	37,5	50,0
Neatsakė	,0	,0	,0	,0	,0
Sutinku (bendrai)	93,8	84,4	84,4	75,0	90,6

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Nesutinku (bendrai)	3,1	6,3	3,1	12,5	3,1
------------------------	-----	-----	-----	------	-----

Šaltinis: vertintojų atlikta trečioji VMPA dalyvių apklausa.

„Tikrai, manau, kad man paantrins, jei dar kažko klausite apie tai, kad niekas nekreipė dėmesio nei į amžių, ne į lytį, nei į tautybę. Tai vat Vilnius visame grožyje, čia visas Vilniaus grožis. Ta prasme buvo visiškai nesvarbu, ar šalia tavęs atsisėdė senučiukas, ar atsisėdė piemuo – buvo jaunimo, gal ne tiek, kiek kiti norėjo, bet buvo – ar atsisėdė jauna moteris, ar vyresnė moteris, ar vyras, ar ukrainietis, ar whatever, kas bebūtų. Ten tamsiaodžių būtų buvę, manau, kad irgi turbūt – na, pirmą pusvalandį būtų visiems smalsu, [nes, – aut. past.] mes neįpratę prie tokio, o paskui niekas nebekreips dėmesio. Tai čia mūsų visuomenėj tokių sveikų dalykų yra labai daug.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Taigi, įvairūs Asamblėjos metu surinkti duomenys žymi, jog VMPA pavyko sukurti atmosferą, kurioje **dalyviai jautėsi patogiai, komfortabiliai, galintys laisvai išreikšti savo nuomonę (taip pat ir besiskiriančią)**. Šiame kontekste Asamblėjos eigoje dalyviai taip pat pastebėjo, jog, jei kažkurių ir nepavyko įtraukti į procesą, tai labiau dėl pačių dalyvių apsisprendimo – antroje Asamblėjos apklausoje į atvirą klausimą, kas ligi tol labiausiai Asamblėjoje nepatiko, vienas iš dalyvių rašė *„Kai kurių dalyvių neįsitraukimas, atmestinas požiūris į sprendimų ieškojimą“*¹²⁴. Ir atvirkščiai, atvirose apklausų klausimuose pasitaikė pora pastebėjimų, nurodančių, jog kai kurių dalyvių nuomone, fasilitatoriai ne sukūrė nepakankamai įtraukų svarstymų procesą, o **kaip tik, leido per daug laisvos raiškos, nevaržė** pasisakymų „ne visai į temą“: *„Moderatoriai galėtų būti griežtesni“, „Siūlyčiau moderatorėms kai kuriuos „šnekorius“ greičiau ir griežčiau grąžinti į diskusijos rėmus. Per mažai naudojom ženklą T =) [referuojama į sutartinį Asamblėjos ženklą stabdyti per ilgai kalbančius ar nukrypstančius nuo temos, – aut. past.]“*¹²⁵. Interviu metu tokie dominuojančio diskutanto atvejai buvo susieti ne tiek su fasilitatorių negriežtumu, kiek su dalyvių pernelyg dideliu mandagumu, kito tų pačių nusistatytų taisyklių punkto laikymusi – klausymu, kai kitas kalba.

„[B]uvo tokių, keli tokie buvo asmenys, kurie man taip pasirodė, kad šiek tiek per daug jau reiškėsi, kadangi nesvarbu apie ką, bet vis tiek pasisako. Ir kartais net nugrybavo kažkaip į šoną, bet vis tiek pasisako. Nu, tai nežinau, bet čia vat nuo žmogaus jau priklauso. Ir iš kitos pusės, nu taip, buvo tas principas, kad, atseit, vienas šneka, kiti klausosi, nu tai taip ir išėjo. Jisai šneka, visi klausosi. <...> Iš kitos pusės, jeigu tu pasakysi „nu baik jau nusišnekėti“, na tai vėl čia atrodo, kaip čia bus, negražiai kalbi ir visa kita. Tai labai visi buvo gerai išauklėti, laikėsi šitų principų, na ir taip ir išėjo, kad vienas kalba, kiti tyli.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Tačiau bendrai imant, dominuojančio diskutanto atvejų nebuvo pastebėta itin daug. Trečiojoje dalyvių apklausos bangoje **31 proc. dalyvių sutiko, jog Asamblėjos diskusijose dominavo keli**

¹²⁴ Antroji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymas į atvirą klausimą „Kas iki šiol Asamblėjoje Jums labiausiai nepatiko?“.

¹²⁵ Antroji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymas į atvirą klausimą „Kas iki šiol Asamblėjoje Jums labiausiai nepatiko?“, trečioji Asamblėjos dalyvių apklausa, atsakymas į atvirą klausimą „Jei turite papildomų pastebėjimų apie Asamblėją, jos organizavimo procesą, pasiektus rezultatus ir savo patirtis Asamblėjoje - kviečiame pasidalinti jais čia“.

iškalbingiausi žmonės, tačiau kiti **59 proc. su teiginiu nesutiko** (dar 6 proc. su teiginiu nei sutiko, nei nesutiko, 3 proc. neatsakė į klausimą). Vertinant Asamblėjos proceso įtaką turėtiems lūkesčiams šiuo aspektu, prasidedant Asamblėjai dalyvių grupėje trūko aiškos pozicijos dėl to, ar diskusijoje dominuos keli iškalbingiausi žmonės (47 proc. neturėjo aiškos nuomonės), dėl to aiškiai savo nuogastavimus išreiškė 21 proc. apklaustų dalyvių, 32 proc. priešingai, manė, jog iškalbingiausiųjų dominavimo nebus. Taigi, po Asamblėjos dalyvių grupėje manančiųjų, jog Asamblėjoje dominavo keli iškalbingiausieji, buvo 10-čia procentinių punktų daugiau nei dėl to pradžioje nuogastavusiųjų, iš kitos pusės, manančiųjų atvirkščiai – jog nebuvo kelių iškalbingųjų dominavimo, buvo 28 procentiniais punktais daugiau nei atitinkamo besitikėjusiųjų Asamblėjos pradžioje. Apžvelgiant pokyčius individualiu lygmeniu, taip pat aiškėja, jog 45 proc. dalyvių kelių kitų iškalbingiausių dalyvių dominavimo diskusijose pastebėjo mažiau nei nuogastavo, tačiau 42 proc. priešingai – daugiau (13 proc. nuogastavimai atitiko patirtį). Tad nors dalyvių vertinimai šiuo klausimu skiriasi, jie labiau krypsta į pozityviąją pusę (daugiau dalyvių atskirų kolegų dominavimo nepastebėjo).

Ne visai vieningai pastebėto iškalbingųjų (ne)dominavimo kontekste suaktualėja tylesniųjų dalyvių retesnių pasisakymų priežastys. Patys dalyviai interviu metu reflektavo, jog pasisakymų skaičius ir trukmė labiau priklausė nuo dalyvių asmeninių charakteristikų, įpročių, patirties, tačiau kartu savaime nei pasisakymų didesnis dažnumas, nei ilgesnė trukmė nelėmė aukštesnės pasisakymų kokybės, nedemonstravo ir dalyvio (ne)suinteresuotumo. Fasilitatoriai laikėsi nuomonės ir pozicijos (o apie tai kalbėję dalyviai netiesiogiai jiems pritarė), jog svarbiausia svarstymų procese buvo turėta, jausta galimybė pasisakyti, ginčyti nesutinkant. Kaip matėme aukščiau, tokią galimybę „laisvai išreikšti skirtingą nuomonę“ turėję vertina 94 proc. dalyvių, tad pasisakymų dažnis (kaip jau minėta ir 3.1.4 poskyryje) ištis sietinas labiau su asmeninėmis dalyvių savybėmis, o ne su esminiu svarstymo proceso trūkumu. Dar svarbiau, interviu taip pat pastebėta, jog ir tylesnieji įsitraukdavo, apgindavo poziciją, kai matydavo, jog to reikia. Tad, panašu, jog fasilitatorių **kurta saugi atmosfera, kurioje ir tylesnieji dalyviai drąsiai jautėsi galį pasisakyti, kai nesutinka, bet kartu nebūti verčiami kalbėti, kai nenori, pasiteisino užtikrinant svarstymų įtraukumą ir dalyvių sutarimą dėl siekiamų rezultatų labai skirtingų dalyvių grupėje.**

„Galimybių buvo visiems ir visi pasisakė. Pagal charakterį, temperamentą ir socializacijos patirtį. Visi pasisakė. Buvo buvęs [aukštas pareigas ėjęs asmuo, – aut. past.] – pasako kelis sakinius, bet fundamentaliai. O kita moteris šneka, šneka, bet taip ir neaišku, ką ji nori pasakyti. Kiekvienas pasisakė tiek, kiek jo temperamentas reikalavo – niekas neužspaudinėjo ir kaip tik, niekas nevertė kalbėti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

„Kiek bent aš pastebėjau, tai dalis žmonių taip, jie ateidavo, bet kad kažką tokio labai, nu kaip čia pasakyti, kad labai vat savo nuomonę, kad tiekti, piršti – ne, ne, nebuvo. Galbūt tiesiog įdomumo dėlei ateidavo, prasiblašymo. Aš nežinau, negaliu pasakyti, bet ne visi gi ir nori labai reikštis. Nu, bet tai nereiškia, kad jie, pavyzdžiui, nėra suinteresuoti baigtimi.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Ar buvo visi įtraukti. Aš manau, kad neįmanoma atsakyti šito klausimo, nes galiausiai tai priklauso nuo žmogaus. Gali tu jį klibinti kiek nori, jeigu jisai yra introvertas, ar, sakykime, tokio būdo, tai tiesiog nepasisakys. Čia jau labai ir nuo pačio dalyvio priklauso. Gali tempt už liežuvio kiek nori. <...> Kuomet buvo jau bendras bendravimas rate ar keliuose ratuose, išskildavo jau tam tikri dalyviai, kurie jau labiau reiškia savo nuomonę, sakykime, tokie aktyvesni, kiti – tylesni. Pastebėjau gal, kad moterys tylesnės yra, tai čia psichologiniai dalykai. Tai čia, sakau, tokie dalykai, kurie yra didesni nei fasilitatorius galėtų aprėpti ar kažkaip suvaldyti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

„Tai, kaip ir prieš tai minėjau, tai taip, buvo kurie labiau norėjo užimti eterį, žinoma, bet tai čia ir matėm, kad kai kuriais atvejais vyko ir gana aršios diskusijos. <...> vis tiek visi turėjo tą savo galimybę. Galbūt kiti, jeigu sutinka, tai nereiškia tos savo nuomonės. Dėl to pasirinko galbūt irgi, tarkim, grupėse rašančiojo ten vaidmenį, ar kažkaip taip, kuriame mažiau tos diskusijos reikia. Nes vėlgi, galbūt irgi kaip mano tikslas, kaip ir sakiau, buvo toks pažiūrėti iš kitos pusės, galbūt kitų tikslai irgi buvo kažkokie. Galbūt jie nenorėjo irgi savo nuomonės reikšti, o jiems buvo pažiūrėti irgi, kaip visa tai vyksta, tiesiog įdomumo dėlei.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

„Kažkurios čia moterys, atseit, mažai šneka. Na bet tiesiog, yra kai kurie žmonių tipai, kurie nesakys bele kada apie bele ką, kad tik sakyti kažką garsiai. Tai aš tikiu, kad sukūrėme skirtingus būdus išsireikšti – ir va, didelis ratas, kuriame gali visi pasisakyti, ir vat, buvo moterų, kurios ypač galiniuose, tuose dideliuose ratuose, kur, kažkurios ten grupės kažkuriuos ten sakinius suformulavo, o tada visi kartu diskutavom, ar čia taip, ar čia kažką reikia pakeisti biškį žodį ir vat, ir buvo momentai, kai tos tylios moterys „ne, čia keičia esmę, ne“. <...> Na vat irgi komandoje daug diskutavom, na ką daryt su žmonėmis, kurie daug nekalba. <...> kaip čia juos visus prašnekinti, kad jie visi pasisakytų, kaip tas, kuris atsistoja ir šneka penkias minutes. Na bet... <...> Kai aš jau žinau, kad čia kažkur eina pokalbis, kur aš nesutinku, tai aš pasisakysiu. Na bet kol aš sutinku, nieko problematiško nėra, viskas gerai. Ir gal nereikia manęs čia dėti į spotlight [dėmesio centrą, – aut. past.] ir prievarta iš manęs traukti kažkokią tai nuomonę, kad aš čia galvoju kitaip. Na negalvoju. Jeigu aš galvoju kitaip, aš pasisakysiu. Ir man atrodo, tie keli [paskutiniai, – aut. past.] ratai, kai jau buvo apie konkrečius [rekomendacijų, – aut. past.] sakinius ir žodžius, tai ten jau ir buvo moterys kai kurios tylesnės, kurios pasakė „ne, čia keičia prasmę“, „ne, mes čia parašėm taip, nes taip turėtų būti, nes kitaip jau nebe apie tą patį“.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Trys grupės, kurių atžvilgiu **pavieniais atvejais pastebėta daugiau iššūkių, kalbant apie lygiavertį įtraukimą**, buvo **vyresnio amžiaus žmonės, užsieniečiai ir automobilių vairuotojai**. Pirmuoju atveju interviu užsiminta, jog Asamblėjos svarstymo procese užduotas tempas vis tik prioritetizavo jaunesnius, dirbančio amžiaus žmones, o vyresniems kartais buvo sunkiau suspėti su visa grupe, palaikyti tempą.

„[Reiktų, – aut. past.] organizuojant tokį procesą pagalvoti apie skirtingų žmonių amžių, gebėjimus suprasti, nes mūsų turbūt procesas buvo labiau pritaikytas tokio dirbančio amžiaus žmonėms, man atrodo, pensijiniams žmonėms buvo sunku kartais susigaudyti apie ką eina kalba ir nemanyčiau, kad jie visą laiką kokybiškai galėjo dalyvauti diskusijoje ir ten tokiu pačiu greičiu dirbti grupėse, padiskutuoti. Kartais, na aš žinau, kad ir pasiduodavo jie taip šiek tiek – „nu tai jūs čia kažką nuspręskit, pasakykit“.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Tiesa, žvelgiant į apklausos duomenis, matyti, jog atsakymas nėra toks vienareikšmis. Viena vertus, visi iš 16 proc. dalyvių, Asamblėjos pabaigoje procesą vertinusiųjų kaip sau per intensyvų ir apklausoje nurodę savo amžių, buvo vyresni nei 40 m. (6 proc. pateko į 40-60 m. grupę, 3 proc. – į vyresnių nei 60 m. grupę, likę apklausoje savo gimimo datos nenurodė). Kita vertus, jei žiūrėtume į atsakymų pasiskirstymus tik konkrečioje amžiaus grupėje, tai pripažinusieji, jog procesas jiems buvo per intensyvus, sudarė tik 13 proc. vyresnių nei 60 m. amžiaus grupėje, kai su teiginiu („Dalyvavimas Asamblėjoje man buvo per intensyvus“) visiškai nesutikusiųjų dalis siekė 38 proc., o greičiau nesutikusiųjų – 25 proc. Atitinkamai 40-60 m. grupėje procesą asmeniškai per intensyviu laikė 15 proc., su tuo visiškai nesutiko 31 proc., greičiau nesutiko – dar 39 proc. Taigi **nors Asamblėjos procesas matytas kaip galimai per intensyvus vyresniesiems dalyviams, reprezentatyviai žiūrint, didžioji dalis respondentų vyresnėse amžiaus grupėse šio jausmo nepatyrė.**

Kalbant apie užsieniečius, viena vertus, interviu metu dalyviai pastebėjo, jog grupelėms, į kurias jie pakliūdavo, būdavo sunkiau diskutuoti ir „palaikyti gerą tempą“ dėl kalbos barjero. Vertėjai šiuo atveju pagelbėdavo, tačiau diskusija vis tiek vykdavo lėčiau, kilo nesusipratimų rizika¹²⁶. Kita vertus, patys užsieniečiai nenurodė patyrę didelių nepatogumų, jautėsi pakankamai įtraukti. Rusiškai kalbančiųjų atveju, dalyviai nurodė nepatyrę ir didesnio kalbos barjero, nes kiti, ypač vyresni, mokėjo rusų kalbą. Užsieniečiai taip pat nurodė susikalbėję ir ženklais bei tarpininkaujant kitiems dalyviams.

Galiausiai, vienas iš interviu kalbintų automobilistų manė, jog nebuvo visiškai išgirstas, jautėsi negalėjęs visiškai laisvai išsakyti¹²⁷. Tiesa, kiti kalbinti automobilių vairuotojai tokios pozicijos neišreiškė, jautėsi įtraukti, o pačią mažiau diskusijose atstovautą automobilių vairuotojų poziciją, kaip jau kalbėta, aiškino ne per įtraukumo stoką, o per tai, jog ir patys automobilistai pritarė pagrindinei Asamblėjos klausimo kryptčiai ar bent jai neprieštaravo, nes „kaip su rūšivimu ar mažiau saldumynų valgymu – visi žinom, kad reikia“, ir automobiliais važinėti renkasi ne dėl to, jog labai nori, o „iš reikalo“¹²⁸ (žr. plačiau 3.1.4). Pažymėtina, jog **VMPA svarstymų procese skirtingomis judumo priemonėmis besinaudojančių grupių pozicija nebuvo kokia nors forma atskirai svarstoma ar formuluojama** – skirtingoms judumo patirtims buvo palikta galimybė labiau atsiskleisti per grupines diskusijas, sprendžiant kitas užduotis. Daugumai Asamblėjos dalyvių toks sprendimas neužkliuvo, nebuvo reflektuota kaip poreikis, nors kai kurie organizatoriai, atsižvelgdami į diskusijoje mažiau girdėtus automobilinekų poziciją atstovaujančius balsus (paradoksaliai, nes šiai grupei priklausė

¹²⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

¹²⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

¹²⁸ Pvz., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

dauguma Asamblėjos dalyvių), svarstė, ar nebūtų vertėję pradžioje visus dalyvius labiau susodinti, sugrupuoti pagal dažniausiai naudojamas judumo priemones, taip paskatinant didesnį jų pozicijos atstovavimo jausmą¹²⁹.

Šiuo atveju svarbus ir **alternatyviosios nuomonės formalus pateikimas**. Asamblėjos pradžioje dalyviai buvo informuoti, jog egzistuoja alternatyvios nuomonės pateikimo galimybė, nesutinkant su bendromis priimtomis Asamblėjos rekomendacijomis. Kai kurie dalyviai, besijautę, jog jų idėjos pasimetė procese, šios galimybės galiausiai pasigedo.

„Nes jeigu bendrai, iš pradžių taip, aš prisimenu vienos pasisakymą iš tos organizacijos: jeigu bus stipri ta priešinga nuomonė, jina bus išklaudyta ir įdokumentuota kažkaip. Kur jina yra, kur jina buvo išvis? Paskui apie šitą išvis kalbos nebuvo ir daug kas kalbėjo [nepritardami, – aut. past.] apie tuos kvailus siaurimus, apie ten dar kažkokius idiotiškus sprendimus – nieko, nieko iš šito neliko. Kur tie dingę visi? Nes buvo tie lapeliai atskiri įrašomi, klijuojami, renkami ir visa kita. Ir aš pati daug ką rašiau žymiai plačiau. Taip, galbūt neapėmė šito, bet, jeigu mes kalbam bendrai apie tą idėją pačią, tai turėjo būti atsižvelgta gal ir į kitus veiksnius? Ne tik, kad vat susikoncentruojam ties tuo autobusu ir viskas. Ir aš rašiau apie tiltus, pavyzdžiui, naujus Vilnių. Kur tos idėjos dingę? Labai daug kas rėmė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Tiesa, fasilitatoriai savo ruožtu traktavo, jog formaliai pateikti alternatyvią nuomonę – ne jų pareiga. Savo misiją įžvelgdami kaip pasiekimą, jog būtų suformuluotos bendros Asamblėjos dalyvių rekomendacijos, jie atskirosios, alternatyviosios nuomonės formavimą paliko saviėigai, darydami prielaidą, jog jei alternatyvioji nuomonė pakankamai stipri, ne pavienio žmogaus, ją reiškiančioji grupė turėtų pati susiorganizuoti ir pateikti atitinkamą tekstą. Taigi, **neatitikimą tarp kai kurių dalyvių lūkesčio ir fasilitatorių požiūrio į alternatyviosios nuomonės rengimo procesą galima traktuoti kaip miskomunikaciją**.

„Asamblėjos tikslas nėra atnešti visus dalykus, su kuo mes nesutinkam visi, dėl ko pykomės. Tikslas yra susitarti ir atnešti tai, su kuo visi sutinkam. <...> Toks procesas, toks metodas. Čia beprasmybė užfiksuoti visus mažiausius nesutarimus kažkuriuo metu. Yra įtraukiamas būdas, bet tai neiškilo, kaip suprantu. Nes apie tai irgi daug klausėm „DemocracyNext“, bet rekomendacijos ir patarimai irgi buvo gan tokie nenuoseklūs apie minority report. Mažumos nuomonė, bet tai negali būti vieno žmogaus, mums toks buvo pasakymas. Jei tas žmogus, jei yra trijų-keturių žmonių grupė ir jie labai stipriai su kažkuo nesutinka ir kažką nori vis tiek nunešti su rekomendacijom ir kažką užfiksuoti, jie turi tą teisę ir galimybę. Bet jie turi susiorganizuoti. Jie turi suformuluoti savo tekstą, turi būti ne vienas žmogus, bent du ar trys, nežinau, kiek jie ten įvardino. Bet jie turi tada susiorganizuoti. <...> Jis [alternatyviąją nuomonę liečiantis procesas, – aut. past.] yra pačiam gale. Fasilitatoriai nėra už tai atsakingi ir mums buvo pasakyta, kad vat, jei po paskutinio balsavimo, kai jau viskas yra aišku, ką rekomenduoja, ir jie [dalyviai, – aut. past.] buvo informuoti tada vat skaidrėse, man atrodo, lyg ir <...> ten dalis buvo, kad jei visgi kažkas, ir turit kažkokią stiprią nuomonę, kurią svarbu žinoti

¹²⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

žmonėms, kurie gaus šitas rekomendacijas, tada galit kažką pateikt. Bet tai jau buvo po paskutinio balsavimo. Po paskutinio balsavimo jau nebėra laiko fasilitatoriams nieko daryti...<...> Galimybių yra, bet tai turi būti labai svarbu dalyviams, kad jie investuotų į tai laiko.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Šiuo atveju ir dalis organizatorių pastebėjo, jog **Asamblėjos pabaigoje pritrūko laiko neaiškumų, neišpildytų lūkesčių aptarimui**. Tai laikyta svarbiu procesu ir žvelgiant iš Asamblėjos proceso metu stipriai prioritetizuotos geros emocinės atmosferos pusės, kartu suteikiant progą ir vienokį ar kitokį nepasitenkinimą jaučiantiems dalyviams aptarti savo pastabas, pavyzdžiui, geriau suprasti, kodėl jų siūlymai, idėjos nebuvo atlieptos bei išsiaiškinti galimus tolimesnius žingsnius, jei norėtusi teikti alternatyviąją nuomonę ar pan.

„Tada komentarus kažkas raštu parašė, tai trūko man tokio, sakykim, atviro išsikalbėjimo, nes jautėsi, kad atmosferoje emocinis darinys vis dėlto yra. Vieni gal džiaugiasi, kad „sudalyvavau“, kiti gal buvo nusivylę, kad visiškai pastangos buvo jų, kaip sakyti, neišklausytos, nes buvo tam tikrų idėjų, kurios buvo gal numalšintos per tam tikrus metodus, nes jie sako, kodėl vieni [siūlymai, – aut. past.] buvo paimti, kiti – ne. Ir tada jau nebebuvo erdvės, tai gal tai matosi ir dizaino prasme.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Galiausiai, kalbant apie VMPA svarstymų proceso įtraukumą, galima atkreipti dėmesį ir į įtraukumo sėkmę, bendrą sutarimą dėl teikiamų rekomendacijų tarp dalyvių atspindintį rekomendacijų vertinimą. Lentelė 14 atskleidžia, jog didžioji dalis dalyvių (**94 proc.**) trečiojoje Asamblėjos dalyvių apklausoje **sutiko, jog Asamblėjos rekomendacijose jų grupė pateikė gerų pasiūlymų judumui Vilniaus mieste** (38 proc. tuo visiškai užtikrinti, dar 44 proc. 10-balėje skalėje buvo įsitikinę 8-9 balais, 13 proc. – 6-7-iais balais, priešingos nuomonės – jog gerų pasiūlymų nepateikta – laikėsi 6 proc.), grupės vidurkiui sutinkant su šiuo teiginiu siekiant 8,5 balo. **Didžioji dalis dalyvių (88 proc.) jautė ir stipresnį ar silpnesnį pasididžiavimą Asamblėjoje pateiktomis rekomendacijomis** (trečdalis – itin stipriai, pasididžiavimo nurodė nejaučiantys 9 proc.). Atvirkščiai, mažesnė dalis (22 proc.) pateiktomis rekomendacijomis teigė nusivylę (nusivylimo nejautė 72 proc.). **Asmeninės pozicijos atspindėjimo Asamblėjos rekomendacijose vertinimas atskleidė ir tam tikrą svarstymo procese pasiektą kompromisą**: 91 proc. dalyvių stipriau ar silpniau sutiko su tuo, jog Asamblėjos rekomendacijų visuma atspindi jų asmeninę poziciją, tačiau tuo pat metu 78 proc. teigė, jog Asamblėjos rekomendacijose liko neatspindėtos kai kurios jiems patikusios diskutuotos idėjos. Visi šie atsakymai suponuoja, jog **Asamblėjos parengtas rekomendacijas didžioji dalis dalyvių visgi priėmė kaip „savas“** – tai traktuotina kaip sėkmingai organizuoto, įtraukaus VMPA svarstymo proceso rezultatas.

Lentelė 14. Asamblėjos rekomendacijų vertinimas, proc.

	0 - visiškai nesutinku	1-2	3-4	5	6-7	8-9	10 - visiškai sutinku	Vidurkis

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

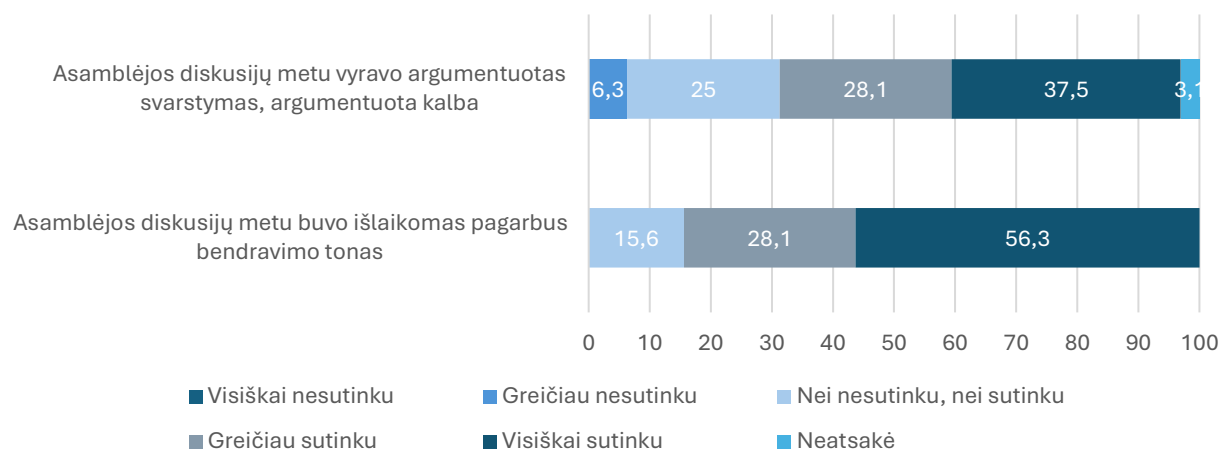
	Baigiantis Asamblėjai (N=32)							
Asamblėjos rekomendacijų visuma atspindi mano asmeninę poziciją	0	3,1	0	6,3	28,1	43,8	18,8	7,75
Asamblėjos rekomendacijose liko neatspindėtos kai kurios man patikusios diskutuotos idėjos	9,4	0	3,1	9,4	18,8	31,3	28,1	7,28
Manau, kad Asamblėjos rekomendacijose pateikėme gerų pasiūlymų judumui Vilniaus mieste	,0	3,1	3,1	0	12,5	43,8	37,5	8,50
Jaučiu nusivylimą Asamblėje parengtomis rekomendacijomis	18,8	21,9	31,3	6,3	6,3	9,4	6,3	3,44
Jaučiu pasididžiavimą Asamblėje parengtomis rekomendacijomis	0	3,1	6,3	3,1	25,0	31,3	31,3	7,88
* Atsakymai 10 balų skalėje, kur 0 reiškia „visiškai nesutinku“, o 10 – „visiškai sutinku“.								

Šaltinis: vertintojų atlikta trečioji VMPA dalyvių apklausa.

Argumentuotos diskusijos skatinimas ir konfliktinių situacijų sprendimas

VMPA svarstymų proceso metu sukurtą atmosferą galima įvardinti darbinga, konstruktyvia. **Daugumos VMPA dalyvių nuomone, Asamblėjos diskusijų metu buvo išlaikomas pagarbus bendravimo tonas** (tokiai nuomonei visiškai ir greičiau pritarė 84 proc. dalyvių, prieštaraujančių nebuvo), **vyravo argumentuotas svarstymas, argumentuota kalba** (nuomonei pritarė 66 proc., prieštaravo – 6 proc.) (Paveikslas 3).

Paveikslas 3. VMPA dalyvių nuomonė apie diskusijų metu išlaikytą pagarbų toną, argumentuotą kalbą, proc.

Šaltinis: vertintojų atlikta trečioji VMPA dalyvių apklausa (N=32).

Tiesa, ir **pasitaikę aštresni diskusijų epizodai, nuomonių išsiskirimai pačių dalyvių laikyti bendrai atmosferos nekeitusiu privalumu, nesutarimo nebijota**. Kaip tik, argumentuota, jog ginčų metu, nebijančiųjų nesutikti dėka gimsta geresni, taiklesni, kokybiškesni, labiau apsvarstyti sprendimai.

„[apie tai, kaip bendrai vertintų diskusijos toną, – aut. past.] Labiau tikrai, labiau pagarbų ir konstruktyvų negu, negu destruktivų, sakykim taip. Galbūt buvo pora dalyvių, kurie šiaip labai klausimus visus... Tarkim, kelia kažkas klausimus, sako „ne“. Bet šiaip pasigilinus ir truputį viską dabar jau taip suvirškinus, sakykim, tai vis tik tais, na ir tada jau net truputį matėsi, kad gerai, nes atmeta klausimus, kurie iš esmės būtent nesusiję su pagrindine tema. Tai ir būtent norėjo tą stuburą labiau išlaikyti. Dėl to viskas gerai, ta prasme, reikia irgi tokių žmonių. Žmonių, kurie gali ir pasakyt „ne“, nes įeigu [su viskuo sutiktume, – aut. past.] būtumėm gal dar labiau išsiplėtę ir dar labiau visko nespėję tada ten tas paskutines dienas, tai čia visai gerai buvo. Tai, manau, kad tikrai tas destruktivus buvo vietoj. O bendrai ten viskas buvo konstruktyviai ir gan pagarbiai taip.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

„Aš tai vadinu „gyvu dialogu“. Tai yra gerai. Vienbalsiškumas – ne. Tai gyvas dialogas. Ginčas, draugiškas, kad būtų prieita prie sutarimo, sprendimo, o ne kad kažką įžeisti. Kuo ryškesnis aptarimas, tuo geresnis sprendimas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

Darbingos, konstruktyvios atmosferos vyravimas priskirtas pačių dalyvių charakteristikoms – interviu svarstyta, jog į Asamblėją jau savaime, atsižvelgiant į numatomą metodą, susirinko žmonės, mokantys diskutuoti ir sutarti.

„[J]eigu tu būtum žmogus, kuris negebėtų dirbti su kitais, negebėtų diplomatiškai išsakyti savo nuomonės ir išklausti kitų, turbūt net ir neitum į tokį renginį, nes nu tu turi suprasti iš esmės, kad tai bus darbas su žmonėmis ir tu privalėsi būti šitoje vietoje pakankamai diplomatiškas. Todėl iš esmės nors man ir sunku, bet su visais žmonėmis, kiek teko dirbti labai skirtingose grupėse, iš principo pavyko laikytis tų taisyklių. Komunikacija buvo tikrai sklandi, buvo įvairių žmonių su įvairiu temperamentu, bet kažkaip pavyko susikalbėti, pavyko visiems būti išgirstiems.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

Taip pat pastebėta, jog diskusijose padėjo ir dalyvių tarpusavio supratingumas, gebėjimas „įsistoti į kito batus“, pažiūrėti į situaciją iš šalies. Pastebėta, jog tam **padėjo ir paklotas bendras pamatas pirmųjų Asamblėjos mokymosi sesijų metu** – orientuojantis į Asamblėjos klausimo kryptį (konkrečių judumo būdų skatinimą) skaityti pranešimai brėžė bendrą kontekstą, kuris laikytas galėjusiu prislopinti aštresnes asmenines pozicijas.

„[B]endrai žiūrint vis tiek yra ir draugų, ir šeima, kuri gyvena kituose mikrorajonuose. Tai manau, kad reikia žiūrėti globaliai į šitą visą, ne tik žiūrėti savo kiemo, bet sutarti ir su aplinka, taip sakant.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Manau, tos įvadinės temos visos buvo nukreiptos taip, tai prislopina aršumą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos ekspertu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 28 d.

Kuriant konstruktyvią, darbingą atmosferą pastebėtas ir labai palankiai dalyvių įvertintas **aktyvus fasilitatorių darbas bei argumentuotą, pagarbią diskusiją skatinusios, padėjusios palaikyti taisyklės.**

„Aš pakartosiu, kad tikrai komplimentai milžiniški turėtų eiti rengėjams. Todėl, kad visa tai buvo suvaldyta. Nes neišvengiama, kai yra tokia masė žmonių, yra neišvengiama, kad kažkas bus kažkuo nepatenkintas, arba kažkas bus, replikos tonas ir panašūs dalykai. <...> Mus vienijo labai aiškiai ir forma, ir taisyklės, ir tikslas, tai visi kažkaip suvienodėjom“.

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Kita vertus, interviu metu **kalbintas ir dalyvis**, kuris kaip tik taisyklės ir apskritai vyrausią mandagią atmosferą įvardino **per daug ribojančiomis, neleidžiančiomis** aštriau, nuoširdžiai pasisakyti, taip nukenčiant pačiai diskusijai. Šio dalyvio nuomone, dalyvių aštrią raišką kiek slopino, varžė ir Asamblėjos procese dalyvavę pašaliniai žmonės (tiesa, kiti dalyviai kaip tik pastebėjo, jog nejautė dėl to jokio diskomforto ar spaudimo).

„[apie pirmąjį susitikimą su JUDU, – aut. past.] Paskui buvo kažkoks tas tarpas klausimams ir staigiai, kas pasidarė? Visi tokie pasidarė kaip pagauti ir bijo kažką paklausti, nes paklausi kažką griežčiau, atrodo, tu puoli tą žmogų. Bet nu ne, ne tame gi esmė. Jeigu aš nesutinku su kažkuom, tai aš nesutinku. Ir jo nuomonė nėra man kažkokia obliguojanti <...> daug kas iškart per pirmą susitikimą, kai atėjo ir kalbėjo, kad taip, aš čia atėjau dėl to ir to, kad man vat nepatinka, kad daroma Vilniuje tas ir tas, ir dinga visas tas. Ir visi paskui tokie geri, išauklėti, tokie vat bijantys žodį pasakyti, tokie vat užduok tu tokį agresyvų klausimą ir nežinia, ko tu kuom tavo apkaltinsi, kad tu čia vat bandai, nežinau, kelti kažkokį konfliktą galbūt, ar kažkas tokio? <...> Manau, kad na, gal konfliktas nekiltų, aišku, bet jau tu kaip ir paženklini vat save, kad vat tu toks neigiamas žmogus, ir kaip su tavim bendrauti tada paskui“; „[apie svarstymo procesą, – aut. past.] Jeigu diskusija yra, ginčai, tai yra nu natūralu. Jeigu prie kažkokio, kažkokios tiesos tu eini. O čia nei ginčų buvo, nei diskusijų iš esmės buvo. Na sakau, toks, toks vat viskas taip lėkšta, taip ramu, tylu ir tiek. T: O kodėl taip nutiko? I: Man atrodo, tiesiog vat iš karto tas primetimas buvo: turite elgtis va taip va, nori pasakyti kažką – keli ranką. Laba diena, aš pirmoj klasėj vėl. Ten vienas kalba, kiti nepertraukia? Nu OK, su tuo gal sutinku, bet nėra tokio... Nu nes čia emocijos, nu vis tiek tavo nuomonė, tai yra tavo emocijos, o emocijos nu visada jos nėra tokios, kad lėkštai, ramiai, vat kaip arbata puodely. Tai ir išeina, kad jeigu tu per, labai spaudi, tai iš karto kažkaip nu kažko tu labai čia putojiesi, kažkas ne taip galbūt su tavim. <...> Na taip, turi būti kažkokios elgesio bendros taisyklės, bet kai jos per daug spaudžia, tai tas irgi vat sužaidžia. <...> Kažkiek gal nelabai [laisvumo ir mažose grupelėse, – aut. past.], nes vis tiek visą laiką aplink buvo tie stebėtojai kažkokie ten, kažkokie organizatoriai, kažkokie ten prižiūrėtojai ir taip toliau. Ir vis tiek kažkiek žmonės, man atrodo, vis tiek stengėsi savo tą elgesį kažkiek nu pakoreguoti, tarkim taip.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

„<...> tai džiugu, kad buvo tokie profesionalūs fasilitatoriai, savanoriai irgi puikūs, iš visų stebėtojų ir panašiai tikrai irgi nebuvo jokio push'o niekada.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

Ar dėl vieno, ar dėl kitų priežasčių, absoliuti **dauguma – 82 proc. – VMPA dalyvių nepastebėjo dėl skirtingų nuomonių ar pažiūrų kylančių konfliktinių situacijų** (antrosios Asamblėjos dalyvių apklausos duomenys). Konfliktines situacijas pastebėjusiųjų buvo kas dešimtas (9 proc.), dar tiek pat (9 proc.) neapsisprendė, kaip atsakyti į klausimą.

„<...> nepastebėjau, kad žmonės ant tiek diskutuotų, kad kažkas vat trūks plyš, kad savo nuomonę ten gintų iki paskutinio. Ne, aš tokio nemačiau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Kita vertus, ir tie, kurie konfliktines situacijas pastebėjo, atkreipė dėmesį, kad jos buvo **efektyviai suvaldytos** aktyvaus fasilitatorių darbo, rastų metodų „emocijoms išlieti“ ir aiškiai nubrėžtų taisyklių dėka. Taigi, VMPA metu pavyko užtikrinti konstruktyvią, argumentuotą diskusiją, kurioje daugelis dalyvių jautėsi galį drąsiai išsakyti, diskutuoti, nesutikti (apie svarstymų įtraukimą kalbant aptarti duomenys), o kilusios konfliktinės situacijos – efektyviai suvaldytos.

„Gal šiaip pora gal tokių tik buvo [aršesnių diskusijos momentų, įtemptesnių situacijų, – aut. past.]. Vienas gal grupės viduje buvo, vienas toks labiau gal viešas, bet moderatoriai moderavo, sakykim, fasilitatoriai taip, kad tai nepriėjo iki muštynių. Tai, ta prasme, nebuvo rėkimų, nebuvo išėjimų, tai fasilitatoriai ribas nubrėžė gan aiškiai ir šiaip patiems dalyviams leido irgi išsidiskutuoti ir emociją išlieti, kas irgi šiaip visai gerai, nes jeigu, tarkim, kažkas irgi norėtų pasisakyti savo nuomonę, o fasilitatoriai iš karto labai jau net neleistų balso pakelti, tai galbūt na per žemos tos ribos būtų. Tai, aš manau, kad ribų niekas iš esmės neperžengė, fasilitatoriai savo darbą atliko gerai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

3.2.3. Komunikacija su dalyviais ir įsipareigojimas dalyvauti

Šiame poskyryje analizuojama **VMPA organizatorių komunikacija su dalyviais bei dalyvių išlaikymas**. Vertinama, kokia apimtimi buvo užtikrintas pakankamas organizatorių atskaitingumas ir grįžtamojo ryšio suteikimas dalyviams bei kiek užtikrintas dalyvių nuolatinis dalyvavimas. Poskyryje remiamasi interviu su įvairiomis VMPA suinteresuotosiomis šalimis, Asamblėjos dalyvių apklausų rezultatais bei dokumentų analize.

Už komunikaciją su dalyviais tiek prieš VMPA, tiek jos metu buvo **atsakinga viena iš organizatorių** – projekto vykdytojo atstovė, tuo pat metu besirūpinusi ir logistiniais klausimais, mokomosios medžiagos dalyviams rinkiniu, fasilitatorių koordinavimu, taip pat pati atlikusi ir fasilitatorės funkciją. Nepaisant atsakomybių gausos, komunikacijai su dalyviais ji skyrė daug dėmesio – pradedant skambučiais kiekvienam dalyviui asmeniškai prieš Asamblėją, aptariant būsimą jų dalyvavimą, o Asamblėjos metu reguliariai elektroniniu paštu siunčiant informacinius laiškus-priminimus apie vyksiančias Asamblėjos sesijas, jų turinį, programą, aktualius praktinius aspektus

(nesinaudojantiems elektroniniu paštu ši informacija buvo perduodama telefoniniais skambučiais, atspausdinant reikalingą medžiagą), taip pat konsultuojant dalyvius iškilus poreikiui. Specialus **vidinės komunikacijos planas parengtas nebuvo, tačiau** projekto vykdytojo atstovė **turėjo parengusi tam tikrą struktūrą**, numatančią, kada ir kokius el. laiškus siųs dalyviams. Tiesa, pripažinta, jog ši struktūra greitai susidūrė su iššūkiais – pavyzdžiui, po Asamblėjos sesijų norėta pasidalinti prezentacijomis, tačiau pranešėjai jas ne visuomet operatyviai atsiųsdavo, kas lemdavo ir vidinės komunikacijos žinučių pavėlinimą.

Pasibaigus Asamblėjai, po VMPA rekomendacijų perdavimo Vilniaus miesto savivaldybei, **komunikacija su dalyviais nutrūko**¹³⁰. Nors per paskutiniąsias Asamblėjos sesijas organizatoriai apdairiai surinko dalyvių, norinčių ir toliau būti informuojamais apie procesą, kontaktus (laikantis BDAR reglamentavimo, nesiryžta siųsti žinučių visiems dalyviams toliau), tačiau už komunikaciją su dalyviais atsakingai projekto vykdytojo atstovei baigus darbą kartu su uždarymo renginiu, **atsakomybė už tolesnę komunikaciją su dalyviais liko neapibrėžta, savivaldybės atstovams tam labai trūko laiko išteklių** (pasibaigus Asamblėjai jie taip pat turėjo grįžti prie kitų užduočių). Tad, pavyzdžiui, VMPA dalyviai atskirai nebuvo informuoti, kad yra paskelbta pirmoji savivaldybės VMPA ataskaita su rekomendacijų sąrašu. Visgi, savivaldybei turint atitinkamus dalyvių kontaktus, lieka tikimybė, jog jie dar bus informuojami ateityje.

Patys dalyviai išreiškė lūkestį ir toliau būti informuojami apie su VMPA rekomendacijomis susijusias naujienas, grįsdami tokį norą suinteresuotumu tolimesniu rekomendacijų likimu, susidomėjimu, kaip bus atlieptos užrašytos idėjos, prie kurių „asmeniškai prisiliesta“¹³¹. Dalis iškėlė idėją ir išreiškė pageidavimą būti įtraukti ir į tam tikrą „Asamblėjos alumnų tinklą“, kuris būtų ne tik informuojamas apie VMPA rezultatus, tolimesnę rekomendacijų įgyvendinimo eigą, tačiau galėtų būti pasitelkiamas ir kitose susijusiose veiklose, pavyzdžiui, mobilizuojamas būsimų piliečių asamblėjų metu, jog pasidalintų savo patirtimi, padėtų būsimiems dalyviams „įsivažiuoti“, galbūt tobulinti rekomendacijas ir pan.¹³² Tad stiprinant teigiamas piliečių įtraukimo ir atskaitingumo praktikas, atliepti šiuos komunikacinius dalyvių poreikius pasibaigus Asamblėjai būtų aktualu ir prasminga.

Dalyviai komunikaciją su organizatoriais Asamblėjos metu vertino ypač palankiai. Antrojeje **VMPA dalyvių apklausoje 27 proc. gerai, o likę 73 proc. – labai gerai įvertino organizatorių pasiekiamumą ir bendravimo kokybę, pagalbą** prieš Asamblėjos susitikimus ir jų metu. **24 proc. gerai, o 76 proc. – labai gerai įvertino ir pateiktos informacijos, susijusios su dalyvavimu Asamblėje, aiškumą ir prieinamumą** (neigiamų ar neutralių vertinimų abiem atvejais nebuvo). Pagyrimų negailėta ir interviu metu – pastebėtas ir įvertintas organizatorių **prieinamumas, komunikacijos ir pateikiamos informacijos išsamumas, reguliarumas, naudingumas, pateikimo laikas, įvairūs kanalai (el. paštu, telefonu) ir kalbos, taip pat bendras organizatorių komunikacijoje jaustas dėmesys, rūpestingumas**.

¹³⁰ Remiantis paskutiniaisiais interviu, kurie buvo atlikti 2026 m. kovo mėn. pradžioje.

¹³¹ Pavyzdžiui, interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

¹³² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Iš principo tai visa informacija buvo tikrai labai labai labai, mes gaudavom ilgus laiškus su visa informacija, su dalomąja medžiaga, pasiskaityti prieš, pasiskaityti po. Viskas vėliau būdavo sudedama į sistemą, kad mes galėtumėm grįžt prie tos pačios informacijos, ką mes užsirašom ir ką jie, fasilitatoriai, surinko. Šitoje vietoje, nežinau, 100 iš 100, ta prasme labai, labai, labai stiprus buvo darbas padarytas. Buvo atsižvelgta ir į tai, kad, pavyzdžiui, informacija būtų pateikiama kiek įmanoma anksčiau pagal galimybes, o ne dieną prieš, nes viskas vykdavo šeštadieniais ir kelis kartus buvo informacija pateikta penktadienį vakare. Tai na, turint mažą vaiką, tai šiek tiek yra reikalų susipažinti su informacija, bet vėliau buvo siunčiami laiškai iš anksto. Sakau, viską detaliai, aiškiai, smulkiai, dar ir dviem kalbom, nes siųsdavo visiems kartu, su visa dienotvarke minučių tikslumu, kur eisim, ką darysime, kada pietausime, kur važiuosime. Nu, žodžiu, šitoje vietoje labai labai stiprus darbas buvo padarytas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 8, 2026 m. sausio 30 d.

„Buvo gerai, tikrai gerai suorganizuota. Gerai paruošti tam tikri tokie niuansai, tiek pačio, na toks fizinis organizuotumas, medžiagos pateikimas, bendravimas, paskui medžiagos, ta komunikacija po Asamblėjos [sesijų, – aut. past.] – na tai va šitie tai tikrai teigiamos emocijos.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

„Aš kadangi šiaip esu iš prigimties ir gyvenime, ir darbe labai organizuota, planuojanti ir mėgstanti aiškias instrukcijas, aš labai priekabi šitoje vietoje esu, bet prie asamblėjos organizavimo tai tikrai viskas buvo labai labai paprasta. Visur ir buvo numatytos datos, visur yra paaiškinta, kas kada vyks, kokių etapų, kokių būdų susisieks. Tai aš čia tikrai priekaištų visiškai neturiu, man patiko ir, jeigu galvoju apie kitas amžiaus grupes, ir kiek bendravau su dalyviais, kas vyresnio amžiaus žmonės, nesinaudoja internetu, tai ir jiems buvo viskas patogų ir aiškiai išdėstyta. Tai man atrodo, kad pasistengta labai stipriai šitoje vietoje, paimti geriausi pavyzdžiai, tikriausiai iš to, kas aplankyta.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

„Tai nusiskundimų nebuvo. Aš manau, kad lietuviai jau ką ką, bet skųstis tai moka ir yra mėgėjai, tai būtų nusiskundimų. Ten buvo kažkas dėl mašinos, kad automobilio negalėjo pasistatyti (automobilio!), negavo leidimo, buvo toks skundas vieno asmens. Tai vienintelis. Šiaip tai būtų pasakę, kad neradau ar kažkas, o šiaip viskas labai... To dėmesio tai buvo – trys priminimai gal ir laišku, ir skambučiu, ten Gabrielė labai rūpinosi. <...> dėl registracijos, dėl sutikimo tai vau, galima būtų – 11 parašyčiau, 10 su pliusu, vienu žodžiu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 4, 2025 m. spalio 2 d.

Atitinkamai, Asamblėjos metu (antrojoje VMPA dalyvių apklausoje) **76 proc. dalyvių visiškai sutiko, o 24 proc. – greičiau sutiko, jog yra pakankamai informuoti apie Asamblėjos eigą, jos pagrindinius etapus.** Tarp Asamblėjos pradžioje kritiškiau savo informuotumą vertinusiųjų pastebėtas jų jaustas **neapibrėžtumas, platesnės, aiškesnės vizijos dėl viso būsimo proceso trūkumas** (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.2).

„Nežinau, ko jie, pavyzdžiui, iš šio [renginio, – aut. past.] tikisi. Pirmąją dieną, kai vyko tik pristatymas, žinoma, jie nieko nesitikėjo – tai buvo tiesiog jų idėjų pristatymas, bet pirmąją dieną, kai, sakykime, pradėjome realiai dirbti, nebuvo aišku, ko reikėtų tikėtis. Na, gerai, mes išmokome smulkių dalykų, aptarėme juos grupėse, bet koks iš to realus rezultatas? Man dabar, nesakysiu, kad visiškai [aišku, – aut. past.], galbūt kažkas paaiškės šios Asamblėjos pabaigoje, bet kol kas tai tarsi juodoji dėžė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 29 d.

Asamblėjai pasibaigus, apie tolimesnius žingsnius dalyviai kaip grupė jautėsi informuoti, tačiau kiek mažiau. Trečiosios VMPA dalyvių apklausos atsakymuose matyti mažiau užtikrintumo, trečdalis dalyvių (31 proc.) neturėjo aiškos pozicijos, tačiau **dauguma – 66 proc.** – sutiko su apklausos teiginiu **„Aš žinau, kaip toliau bus naudojamos Asamblėjos metu parengtos rekomendacijos“** (44 proc. rinkosi atsakymą „greičiau sutinku“, 22 proc. – „visiškai sutinku“). 3 proc. respondentų būsimų rekomendacijų kelias buvo nelabai aiškus (žymėtas atsakymas „greičiau nesutinku“). Kartu su žiniomis, proceso numanymu stebėtas ir **nusiteikimas kantriai, supratingai laukti rezultatų.**

„<...> pamatysime kitais metais. Na, dabar jau kiti metai atėjo, bet dar tik pradžia. Tai žiūrėsime, kaip atlieps mūsų rekomendacijas. <...> Jau dabar, kiek žinau, lygtai truputį vėluoja, nes buvo ten, buvo kažkaip tais praeitais metais lyg dar turėjo būti kažkas, bet lyg atidėjo šių metų pradžia, bet, kiek žinau, jau lygtais kovo mėnesį jau turėtų būti kažkokie jau tie pirminiai, ką galbūt bus galima bandyt įgyvendinti, ką galbūt tikrai įgyvendins ir ko... nu matys, ką atmesti, kur nėra sąlygų, galbūt finansinių, galbūt atliepia per siaurą labai grupę tam tikri poreikiai. Ir taip toliau. Tai reikia kol kas laukti. Tai bet kaip ir aišku tie etapai pradiniai, kada, kas, kaip.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Kaip pastebėta organizuojant kitas piliečių asamblėjas, komunikacija su dalyviais susijusi ir su dalyvių jaučiamu įsipareigojimu dalyvauti, taigi, ir su **dalyvių išlaikymu** Asamblėjos procese¹³³. VMPA atveju, kaip jau apžvelgta 1.1 skyriuje, didžiausias atrinktų Vilniaus gyventojų atkritimas įvyko pačioje pradžioje, dar prieš pirmąjį Asamblėjos susitikimą: iš 54 loterijos būdu atrinktųjų Asamblėjoje dalyvauti sutiko 43, o vėliau bent vienoje Asamblėjos sesijoje sudalyvavo 39 vilniečiai. Iš jų 17-kai pavyko sudalyvauti visuose penkiuose susitikimuose, 10-čiai – keturiuose, o likę 12-ka praleido nuo 2 iki 4 Asamblėjos sesijų.

Atkritusieji dar iki Asamblėjos pradžios savo būsimą neatvykimą argumentavo nepalankiai susiklosčiusiomis **gyvenimo aplinkybėmis**, neleidžiančiomis sudalyvauti atitinkamomis Asamblėjos dienomis, **pernelyg dideliu reikalingu įsipareigojimu, kurio masto nebuvo supratę** iš anksto, ar **nepakankamomis savo galimybėmis**. Taip pat buvo ir tokių, kurie registravosi ne ketindami iš tiesų dalyvauti, o **norėdami patikrinti**, ar iš tiesų bus pakviesti. Galiausiai, keli dalyviai informavo dalyvausiantys, tačiau vėliau taip nė karto ir nepasirodė¹³⁴.

¹³³ Redman, K., Lyn Carson (2022). How to Recruit Participants for Citizens' Assemblies. <https://www.newdemocracy.com.au/wp-content/uploads/2022/01/RD-Note-Recruitment.pdf>

¹³⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

„Būčiau dar daugiau atrinkusi, nes nu atkrito realiai 10 žmonių, jiems paskambinom ir tos priežastys, kodėl jie galiausiai nesutiko – kažkam pasikeitė planai, kažkas sakė šiaip užsiregistravo pažiūrėt ar laimės (gal nelabai rimtai pažiūrėjo), dalis išsigando ilgumo proceso – ne taip suprato, galvojo, kad čia vieną dieną, o čia vat penki šeštadieniai atrodė per ilgai. Tos priežastys – įvairios. Buvo senjorų, kuriems atrodė per sudėtinga sudalyvauti tokiame procese. Buvo ir pora žmonių su negalia šiaip, kurie buvo atrinkti <...> bet gal irgi dėl sveikatos, dėl viso proceso irgi atsisakė. <...>.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Tikėtina, jog dalies tų, kurie buvo atrinkti, tačiau nesudalyvavo dėl netinkamo Asamblėjos sesijų laiko, galimybėms dalyvauti įtakos galėjo turėti ir **vėlokai startavęs komunikacijos su atrinktais dalyviais procesas**: atrinkimą dalyvauti Asamblėjoje patvirtinantys laiškai ir kvietimai atvykti buvo išsiųsti likus dvejoms savaitėms iki pirmojo susitikimo (susipažinimo vakaro), asmeniniai skambučiai prasidėjo laiškų išsiuntimo dieną ir baigėsi likus pusantros savaitės iki pirmojo susitikimo. Tokią komunikacijos pradžios datą nulėmė atrankos procedūros pabaiga – pastarajai pasibaigus komunikacija startavo per porą dienų¹³⁵. Tad ateityje, organizuojant piliečių asamblėjas, **būtų itin pravartu atrankos procedūrą atlikti anksčiau**, taip sudarant galimybes anksčiau informuoti atrinktus dalyvius, juos pakviesti, atitinkamai jiems sudarant daugiau galimybių prisitaikyti, pakoreguoti savo planus, taip pat po pirminės registracijų bangos pasiliekant laiko naujai *loterijai* trūkstantoms socio-demografinėms grupėms užpildyti (arba iš anksto, dar pirmosios atrankos metu, iš karto pasirengti atsarginį dalyvių sąrašą, stratifikuotą pagal aktualias socio-demografines grupes).

Tarp vėliau, **jau Asamblėjos metu, atkritusių dalyvių pasitraukimo priežasčių taip pat pastebimos įvairios gyvenimo aplinkybės** (darbas, ligos, kelionės, nelaimės šeimoje ir kt.)¹³⁶. Organizatoriai interviu metu atskleidė, jog VMPA metu norėta sudaryti kuo daugiau galimybių dalyviams įsitraukti, padėti, **palengvinti dalyvavimą jiems sudėtingesnėse situacijose**, pavyzdžiui, pasirūpinant aukle mažamečiams vaikams ar socialiniu darbuotoju slaugantiems artimuosius. Tačiau tokiam tikslui **trūko lėšų**, tad atitinkama pagalbos galimybė liko neiškomunikuota plačiau, pasiūloma tik tuomet, kai organizatoriams atrodė, jog tai dalyviui gali būti aktualu (beje, ir tuomet ja vis tiek nebuvo pasinaudota; daugiau apie tai – poskyryje 3.1.4). Ateities asamblėjose, siekiant užtikrinti atrinktųjų dalyvavimą, reikalinga iš anksto nusimatyti išteklių pagalbos suteikimui, sudarant palankesnes sąlygas specifinėms žmonių grupėms, susiduriančioms su tam tikromis dalyvavimą apsunkinančiomis aplinkybėmis.

„Tai mes visiškai ko neužtikrinom – nei socialinio darbuotojo, nei auklės. Nes tikrai buvo mamos ten su vaikais. Nu tai va, vyras prižiūrėjo, faina <...>. Socialinius darbuotojus kaip ir siūlėme <...> Aš manau jo, manau, kad nebuvo ištransliuota aiškiai, kad yra tokia galimybė, kad mes galim. Mes daugiau gal žiūrėjom, kad finansų nėra, čia viskas į tai, kad finansų nėra, tai mes individualiai žiūrim, kam reikia.“

¹³⁵ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

¹³⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Kita vertus, **bent vienas dalyvis pasitraukė ir dėl nusivylimo procesu, atvirai išsakęs įtarimus manipuliacija**, jog Asamblėjai sprendimai jau „nuleisti“, dalyviams procese palikus tik dekoratyvinę funkciją. Organizatoriai apgailestavo, jog šis dalyvis pasitraukė anksti, dalyvavęs tik Asamblėjos mokymosi dalyje, taigi, neturėjęs galimybių sudalyvauti svarstymui ir rekomendacijų formulavimui skirtose sesijose ir atitinkamai galbūt pakeisti savo nuomonę¹³⁷. Taip pat buvo ir keli dalyviai, organizatoriams aiškiai **nepateikę savo nenuoseklaus dalyvavimo priežasčių** – šiais atvejais organizatoriams beliko stebėtis: „*man šiaip įdomus klausimas, kodėl kai kas neatsakingai dalyvavo visai*“¹³⁸.

Asamblėjoje (nuosekliai pagal savo galimybes) **dalyvavusiųjų** interviu atsiskleidžia **įsipareigojimo ir atsakomybės jausmas, kurį kūrė ar stiprino**, iš vienos pusės, **geras proceso organizavimas**, o iš kitos pusės – **organizatorių skirtas dėmesys**, itin jaustas ir per vidinę komunikaciją. Kai kuriuose interviu vaizdžiai atsiskleidžia, kaip šie veiksniai ne tik skatino įvertinti organizatorių pastangas, bet ir kūrė platesnį suvokimą, jog būtent dalyviai yra svarbiausi Asamblėjos procese bei atitinkamai stiprino iš anksto turėtą ar naujai kūrė įsipareigojimą procesui, atsakomybę už jo rezultatus. Šiame kontekste kiti, pasitraukusieji, dalyviai procese likusiųjų kolegų vertinti kritiškai – jų veiksmams matyti kaip tam tikras neatsakingumas, keisti ir nesuprantami.

„<...> man tiesiog antroji diena labai taip aiškiai susikristalizavo toks momentas, kad, vis dėlto, tie žmonės, kurie šitą dalyką organizavo, mano galva, jie turėjo įdėti tikrai daug energijos ir daug darbo, kad šitą dalyką suorganizuoti. Nes kol kas, galbūt atskirais momentais, tas visas vyksta visai geram lygyje, kad jie įdėjo daug darbo ir energijos. Ir atėjo tas suvokimas, kad tam visam evente [renginyje, – aut. past.], kuris vyksta, mes – tie 55 ar ten 47 žmonės – gaunamės, iš principo, pagrindinis viso to dalyko vinis, kad viskas vyksta aplink mus ir kad stengiamasi kuo daugiau sukišti mums į galvą informacijos. Realiai gaunamės kaip to viso proceso centras. Iš ko, iš tų dviejų faktorių, atsirado toks atsakomybės jausmas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2025 m. spalio 8 d.

„Labai gerai dirbo visi, kaip sakoma, pagrindiniai veikėjai – labai, labai, labai dėmesingai. Labai aiškiai, raiškiai ir įsigilint buvo labai lengva, labai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 14, 2026 m. vasario 24 d.

„O paskui jau, kai atėjo, atėjo jau to, kaip pasakyt, lemtinga diena, kai reikėjo ten patvirtinti registraciją, dalyvausite, nedalyvausite, tai paprasčiausiai kiekvienas žmogus turi gerbti kitų žmonių darbą ir iš tos pusės, iš tos perspektyvos žiūrint, tai man buvo, tiesiog pamačiau, kad tikrai didelis darbas atliktas, daug laiko sugaišta ir taip toliau. Tai na, jeigu pažadėjau, tai ateisiu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

¹³⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

¹³⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Aš tikrai matau, kiek pastangų į tai buvo įdėta, ir labai vertinu laiką bei visą darbą, kurį atliko organizatoriai ir fasilitatoriai. Savo darbe aš taip pat dirbu su žmonėmis, įvairiose komandose, užsiimu komunikacija, bet net negaliu įsivaizduoti, kaip sunku jiems, nes darbe tam tikru momentu vis tiek dirbi su tais pačiais žmonėmis, o čia – visiškai nepažįstami žmonės, visiškai naujas procesas, nauja patirtis. Gali daryti bet kokias prielaidas. Galite kurti savo lūkesčius ir planus. Viskas bus sugriauta pačiu netikėčiausiu būdu. Taigi, tikrai, tikrai įspūdingas darbas buvo atliktas kiekvieną dieną, kaip viskas buvo organizuota. Jie [organizatoriai, – aut. past.] tikrai puikiai susitvarkė ir mes gavome realų rezultatą. <...> Kiek, 28 dalyviai, kurie pasiekė finalą, tikrai tai pajuto. Nežinau, kodėl kiti praleido visa tai. Man tai labai liūdna, nes, manau, jei įsipareigojai tam ir tai tikrai svarbu miestui, tai kodėl nusprendei ignoruoti šią galimybę, kurią turėjai? Man tai keista. Pavyzdžiui, aš tikrai negaliu suprasti, kaip tu tikiesi pakeisti savo miesto gyvenimą, jei ne taip? Kaip tavo interesai būtų išgirsti ir galbūt įgyvendinti?“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

Interviu taip pat atskleidžia, jog kai kurių dalyvių jausta atsakomybė, įsipareigojimas procesui buvo itin stiprus, susiejant savo vaidmenį ir Asamblėjos rezultatus ne tik su konkrečia judumo tema, rekomendacijomis jai, tačiau ir su platesniu demokratinės valstybės kontekstu. Nerimauta ir stengtasi, kad ši pirmoji VMPA pasiektų kokybiškų, įgyvendinamų rezultatų – rekomendacijų, kurios turėtų didesnę tikimybę būti įgyvendintos ir atitinkamai sukurti teigiamą asamblėjos kaip naujo demokratijos instituto įvaizdį, precedentą ateičiai.

„Tai – pirmoji asamblėja šiame mieste. Taip, tai pirmoji patirtis, ir jei norime sukurti tam tikrą naują demokratijos instituciją, pirmasis bandymas turėtų būti sėkmingas. Turėtume pasiekti rezultatų ir jie turėtų būti pozityvūs. Tai padėtų užtikrinti pasitikėjimą tokiais procesais, nes, jei šios rekomendacijos nebus įtrauktos į planus, kai bandysite organizuoti kitą asamblėją, visi žmonės matys ankstesnės asamblėjos rezultatus, ir ypač jei jie nebus įgyvendinti, jei į juos nebus atsižvelgta, kas tada norės dalyvauti kitoje asamblėjoje? <...> vienas iš man svarbių dalykų buvo bandymas suformuluoti šias rekomendacijas taip, kad jos būtų realistiškos, tikrai įgyvendinamos, atsižvelgiant į tai, kad kiekviena vyriausybė rūpinasi finansiniais klausimais ir bando rasti sprendimą, kuris turėtų didesnę poveikį mažesnėmis sąnaudomis.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

Kaip atskirą motyvacinę dalyvavimo priemonę derėtų aptarti Asamblėjos dalyviams siūlytą atlygį – kompensaciją, lygią 50 Eur už vieną Asamblėjos sesiją. Nors, remiantis apklausos duomenimis, Asamblėjos dalyvių jiems pasiūlytas atlygis nemotyvavo (primename, jog 21 proc. jį nurodė kaip svarbų ar greičiau svarbų veiksnį apsisprendžiant dalyvauti, 45 proc. jį nurodė kaip nesvarbų ar greičiau nesvarbų), didžioji dalyvių dalis sutiko, jog žmonės, atsitiktine tvarka atrinkti dalyvauti piliečių asamblėjose, tokiose kaip Vilniaus, turėtų gauti atlygį už darbą piliečių asamblėjoje. **Asamblėjai prasidedant, tokį atlygio poreikį matė 55 proc. dalyvių, baigiantis – 66 proc. dalyvių.** Abiejų apklausos bangų metu nebuvo nė vieno dalyvio, kuris visiškai nesutiktų su atlygio poreikiu, t.y., teigtų, jog atlygio tikrai nereikia (18 proc. buvo linkę greičiau nesutikti su atlygio mokėjimu), o individo lygmenyje **Asamblėjos metu savo nuomonę į palankesnę pusę atlygio klausimu pakeitė**

45 proc. dalyvių¹³⁹ (palyginimui, 10 proc. kaip tik, skeptiškiau ėmė vertinti atlygio poreikį, o likę 45 proc. nuomonės nepakeitė). Taigi, apklausos rezultatai signalizuoja, jog bendrai imant, atlygis Asamblėjos dalyvių vertintas kaip reikalingas ir ilgainiui matytas kaip vis svarbesnis.

Interviu medžiaga taip pat atskleidžia, kad **nors dalyviams atlygis nebuvo pagrindinė priežastis apsisprendžiant dalyvauti** – pvz., dalis dalyvių iš anksto net nežinojo apie atlygį, o sužinoję apie jį, atsisakė ar prašė geriau šį atlygį paaugoti, **visgi ilgainiui dalis dalyvių atlygį priėmė kaip sąžiningą kompensaciją už ilgalaikį įsipareigojimą**, paskirtą laiką (pabrėždami, jog penki visą darbo dieną trunkantys šeštadieniai susitikimai visgi yra nemažai). Tai paaiškina ir apklausose matytą veik pusės Asamblėjos dalyvių nuomonės pokytį, kai atlygio poreikis (abstrakčiai kalbant apie piliečių asamblėjas) imtas vertinti palankiau.

„Atrodo nemotyvavo, nei tie pinigai tikrai nemotyvavo. Kai kas ten atsisakė, vienas buvo bent jau [kuris, – aut. past.] sakė „aš noriu paaugoti Ukrainai, kaip galima“. Sakau, „žinokit, nežinau“, na čia vos ne gal ir pasakiau – „Tegul perveda pinigų jums, o jūs jau galėsite paaugoti“. Tai va tokių buvo, aišku.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Nemanau, kad atlygis netgi atitinka tokį lygį. Tai – geras bonusas, bet tikrai noriu pasakyti, kad finansinis atlygis už tas dienas man visiškai nerūpi. Jei jo nebūčiau gavęs... Nes dabar turėjau šį biudžetą tik dovanoms, Kalėdoms, draugams ir panašiai – ačiū už tai. Bet aš noriu pateikti tuos rezultatus žmonėms, taigi, man tai nėra uždarbis: aš tai dariau, nes norėjau tai daryti. Tai ne dėl to, kad man sumokėjo, davė maisto ar kažko kito ir aš tikrai tikiuosi, kad ir kiti žmonės turėjo tokią priežastį dalyvauti kaip aš.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

„Iš vienos pusės, jeigu žmogus eina dėl pinigų, nu tai jis ir eis dėl pinigų. Bet, pavyzdžiui, aš net nežinojau apie šitą, kai aš nusprendžiau ir registravausi, ir praėjau, visa kita. Man tai nebuvo esminis dalykas, kad kažkas labai... Bet, kadangi sumokėjo, tai sumokėjo. Išvis iš pradžių norėjau prieglaudai kažkokiai šunų pervesti, bet paskui kažkaip na... Nes labai daug užima tas laiko, tas yra faktas. Pavyzdžiui, šeštadienis buvo visiškai – ten išeina kaip šešta darbo diena.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Iš kitos pusės, panašu, kad atlygis kaip teikta **kompensacija padėjo išplėsti Asamblėjos dalyvių ratą už aktyviausių, labiausiai suinteresuotų ir galinčių sau leisti** skirti nemažai laiko darbui Asamblėjoje dalyvių. Savanoriai, dirbę prie dalyvių registracijos ir atlygiui reikalingos dokumentacijos pastebi, kad buvo ir dalyvių, kurie kompensacija domėjosi labiau, ypač iš sunkiau besiverčiančių socio-ekonominių grupių. Tad šia prasme už dalyvavimą Asamblėjoje pasiūlytas atlygis-kompensacija padėjo užtikrinti įvairių socio-ekonominių grupių atstovavimą, taip pat „privilioti“ ir mažiau aktyvius miestiečius.

¹³⁹ 10 proc. pokytis grupės lygmeniu kiek maskuoja individualaus lygmens pokyčius, kuomet dalyviai rečiau rinkosi pasirinkimus „greičiau nesutinku“ (su atlygio poreikiu), dažniau „visiškai sutinku“ ir pan.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Bet vis tiek, kad gautų atlygį, jie turėjo pasirašyti, reiškia, atvykę ir išvykdami. Tai buvo tokių, kurie paklausia „O jeigu aš ten ne visą dieną išbūsiu, ten valanda [anksčiau, – aut. past.] išėisiu, ar man bus sumokėta?“. Buvo matyt, ir tokių, kurie dėl atlygio [atėjo, – aut. past.], matyt, kad buvo veiksnys ir atlygis. Nes vis tiek, na, galbūt kai kurioms grupėms tikrai penkiasdešimt eurų yra daug, dideli pinigai. Tai aš sakyčiau, kad, matyt, buvo tokių, bet tie aktyviausi, aš manyčiau, jiems, kad ir nemokamai – būtų ėję. Tai tikrai buvo tokių.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos savanoriu(-e) nr. 3, 2026 m. sausio 23 d.

„Niekas apie tai nekalbėjo, tikrai neteko girdėti, kad kažkas čia vat, kad „aš atėjau [dėl atlygio, – aut. past.]“. Aišku, na, mes sakydavom, kad jūs išeinant turit vėl užsiregistruoti, kad išbuvot visą dieną, na, kad gautumėte tą finansinį atlygį. Tai, na, kaip pasakyt, tvirtinti šimtu procentų, kad tikrai dėl to [atlygio, – aut. past.] tai ne, bet na vat iš tokio bendro pastebėjimo, tai tokie dalyvavimai, mano nuomone, jie turėtų būt savanoriški ir nemotyvuojantys materialiai. Na, bet kitaip žmonių neprisikviesi tikriausiai. Vat buvo sudaryta tikslinė grupė tokiais būdais. Nes, sakau, ateitų ten, pavyzdžiui, entuziastai iš visuomenės, o kaip dabar ištrauksi žinutę iš tų žmonių, kurie ten nėra tokie, vat, pavyzdžiui, aktyvūs. Tai tada yra būdas materialiai juos ten tiesiog pasivilioti. Na, nėra čia jau labai daug [siūlyta suma, – aut. past.]. Kaip man dirbančiai, tai nėra, bet, jeigu koks pensininkas, tai na jam, tai yra jo motyvacija ateiti, tie penkiasdešimt eurų. Nėra taip jau labai mažai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos savanoriu(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 26 d.

3.2.4. Komunikacija su visuomene

Šiame poskyryje analizuojama išorinė **VMPA komunikacija** ir vertinama, kokia apimtimi užtikrintas atskaitingumas ir informacijos apie Asamblėją sklaida visuomenėje (numatyta atsakomybė už išorinę komunikaciją ir komunikacijos planas, informacijos apie Asamblėją prieinamumas, Vilniaus miesto gyventojų informuotumas apie organizuojamą Asamblėją). Remiamasi interviu su VMPA suinteresuotosiomis šalimis, Asamblėjos dalyvių ir reprezentatyvių Vilniaus miesto gyventojų apklausų duomenimis, taip pat viešai prieinamais šaltiniais.

VMPA išorinę komunikaciją vykdė Vilniaus miesto savivaldybės komunikacijos skyrius, pasitelkdamas komunikacijos agentūros, su kuria turi platesnę (ne tik Asamblėjos viešinimą apimančią) sutartį, pagalbą. Komunikacijos planas, viešinamos žinutės, šūkliai buvo **derinami su Asamblėjos organizatoriais**, kurie džiaugėsi komunikacijai su visuomene pasitelkta profesionalia pagalba ir pabrėžė, jog būtent sprendimas perduoti komunikaciją į profesionalų rankas leido sukurti plačią, įvairias informacijos sklaidos formas apimančią, tačiau vieningo, patrauklaus stiliaus komunikacijos su visuomene kampaniją. Ji organizatorių vertinta kaip sekusi geraisiais kitų asamblėjų pavyzdžiais, atskleidusi savivaldybės komunikacijoje teiktą prioritetą būsimai Asamblėjai (ypač prieš VMPA prasidedant)¹⁴⁰.

VMPA išorinei komunikacijai pradėta ruošti iš anksto – remiantis organizatorių interviu medžiaga, **pirmoji komunikacijos plano versija buvo parengta dar metų pradžioje**. Nors paskirų viešų

¹⁴⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

pristatymų tiek apie piliečių asamblėjas bendrai, tiek ir apie konkrečius planus organizuoti piliečių asamblėją Vilniaus mieste įvairiose medijose būta jau anksčiau¹⁴¹, aktyviai žinutės viešumoje pradėtos platinti 2025 m. vasarą, rugpjūčio pradžioje, prasidėjus pirmajam Asamblėjos dalyvių atrankos etapui, kuomet buvo išsiųsti kvietimų registruotis laiškai įvairiais Vilniaus miesto adresais (daugiau apie atranką 1.1 ir 3.1.4). Šiuo viešinimo prieš Asamblėją etapu Vilniaus mieste iškabinti apie VMPA ir atranką į ją informuojantys lauko plakatai, sukurtas informacinis filmukas, rodytas viešojo transporto priemonėse, Asamblėjos koordinatore bei Vilniaus miesto meras dalyvavo įvairiose radijo ir televizijos laidose, tinklalaidėse, informacija skelbta Vilniaus miesto savivaldybės, JUDU interneto svetainėse ir jų socialinių tinklų paskyrose, išplatinti pranešimai žiniasklaidai, skleista reklama socialiniuose tinkluose. Asamblėjai sukurtas atskiras išsamiai ją pristatantis ir nuolat Asamblėjos metu (rečiau – ir jai pasibaigus) atnaujintas polapis Vilniaus miesto savivaldybės platformoje *pasitarkime.vilnius.lt*. Tad **komunikacija su visuomene prieš Asamblėją pasižymėjo pakankamai plačia sklaida ir pasitelktų informacijos sklaidos kanalų įvairove**, kuri, viena vertus, turėjo padėti legitimuoti gyventojų gaunamus kvietimus, atkreipti dėmesį ir paskatinti užsiregistruoti dalyvauti, antra vertus, apie naują savivaldybės pasitelkiamą piliečių įtraukimo formą informuoti platesnį miestiečių bei apskritai Lietuvos gyventojų ratą.

Asamblėjos metu naujų žinučių visuomenei ženkliai sumažėjo – tam, tikėtina, daug įtakos turėjo pasirinkimas Asamblėjos proceso metu viešai neatskleisti VMPA dalyvių tapatybės, taip juos saugant nuo galimo išorinio spaudimo. **Po Asamblėjos** Vilniaus miesto savivaldybė ir JUDU **paskelbė apie VMPA rezultatą – rekomendacijas ir jų perdavimą** – informuojančias žinutes bei rekomendacijų ataskaitą interneto svetainėje, socialiniuose tinkluose, išplatinti pranešimai žiniasklaidai, vėliau platintas ir apie Asamblėjos patirtis plačiau pasakojantis video filmukas¹⁴², **visgi sklaidos mastas ir intensyvumas neprilygo prieš Asamblėją matytajam**.

Žinia apie piliečių asamblėjas bendrai ir Vilniaus miesto piliečių asamblėją **taip pat buvo tikslingai skleidžiama skirtingoms suinteresuotoms šalims įvairių susitikimų, renginių metu** – Vilniaus miesto tarybai, seniūnams, seniūnaičių asociacijai, architektūros profesionalų, fasilitatorių tinklams ir pan.¹⁴³ Žinutėmis, susijusiomis su Asamblėja, savo **asmeniniuose socialiniuose tinkluose** dalinosi Asamblėjos organizatoriai ir kiti į ją įsitraukusieji.

Galiausiai, kaip dar viena informacijos sklaidos forma traktuotinas ir **stebėtojų įtraukimas** į Asamblėją. Skirtingi Asamblėjos stebėtojai dalyvavo visose sesijose, stebėjo proceso eigą, tačiau jiems nebuvo suteiktos teisės įsitraukti į diskusijas – tiek medžiagos aptarimuose ir svarstymuose, rekomendacijų formulavime pagrindinį vaidmenį paliekant būtent patiems dalyviams, tiek apribojant stebėtojų galimą įtaką dalyvių priimamiems sprendimams. Įtraukdami stebėtojus, VMPA organizatoriai **siekė užtikrinti proceso skaidrumą, atvirumą ir galimybę platesnėms visuomenės grupėms iš arčiau susipažinti** su Asamblėjos procesu, **įgalinant jas skleisti žinutę apie Asamblėją toliau**¹⁴⁴. Kadangi VMPA – pirmoji tokio masto piliečių asamblėja Lietuvoje, nujausta, jog

¹⁴¹ Pvz., <https://www.lrt.lt/radioteka/irasas/2000380249/pilieciu-asambleja-vilniuje?srsltid=AfmBOorpWFIHR1h-NA3KRhXbrHgIsheZEnYr02QKDL83W3WOAvkwqOSb>.

¹⁴² <https://www.youtube.com/watch?v=aITpcJea6i0&t=33s>

¹⁴³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

¹⁴⁴ Vilniaus miesto savivaldybė (2025b), p.8; Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

susidomėjimas gali būti nemažas. Ir išties, visos Asamblėjos metu jos stebėti atvyko atstovai iš nevyriausybinių ir tarpvyriausybinių organizacijų, vietos bendruomenių, Lietuvos ir užsienio universitetų, LR Vidaus reikalų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, Vyriausybės kanceliarijos, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos bei administracijos¹⁴⁵.

Išskirtinėmis teisėmis, kaip nuolatiniai VMPA stebėtojai, įsitraukė NARA (žurnalistus ir medijų profesionalus jungiančios nevyriausybinių organizacijos) atstovai, išankstiniu susitarimu su Asamblėjos organizatoriais rengę išsamią publikaciją apie Asamblėją (pastaroji pasirodė Asamblėjai pasibaigus¹⁴⁶). **Kiti medijų atstovai į darbines Asamblėjos sesijas nebuvo kviešti ir jose nedalyvavo.** Toks sprendimas **argumentuotas dalyvių apsauga nuo išorinio spaudimo** ir siekiu, kad jie atstovautų savo ir savo atsitiktinės grupės interesus, o ne kitos, galimai jiems įtaką norinčios daryti suinteresuotos šalies pozicijas. Taigi, pavyzdžiui, iki Asamblėjos pabaigos jos dalyvių veidai griežtai nebuvo viešinami net pačioje Asamblėjos svetainėje pateikiamoje medžiagoje. Tiesa, sprendimas vertintas nevienareikšmiškai – pavyzdžiui, vieno iš fasilitatorių vertinimu, Asamblėjos klausimas nebuvo itin jautrus, tad toks uždarumas galbūt buvo kiek perdėtas – norėta daugiau viešumo, pasidžiaugti sklandžiai vykusiu, gerai organizuotu procesu. Interviu atliekant kovo mėnesį, jame buvo išreikštas lūkestis, jog komunikacija apie Asamblėją dar suintensyvės¹⁴⁷.

Dėl **poveikio dalyvių svarstymų laisvumui, atvirumui nerimauta ir kviečiant stebėtojus.** Organizatorių komandoje buvo ir dvejojančių, ar tikrai nuolat besikeičiančių išorinių stebėtojų Asamblėjai kuriama nauda atsveria galimus nepatogumus dalyviams, pernelyg nevaržo jų. Susidūrus su pirmųjų sesijų patirtimi, kuomet kai kurie stebėtojai aktyviai siekė įsijungti į procesą, nuspręsta organizuoti išankstinius įvadinius susitikimus su stebėtojais, kuriuose ne tik supažindinta su platesniu Asamblėjos kontekstu ir eiga, tačiau ir aiškiai išdėstytos dalyvavimo stebint taisyklės, tarp kurių – tyla ir pagarba, jokie bendravimo su dalyviais, konfidencialumas iki Asamblėjos pabaigos (iki to laiko prašyta susilaikyti nuo viešų komentarų apie Asamblėjos formuojamų rekomendacijų turinį, atsakingai elgtis ir su kita informacija, ypač, jei ji susijusi su dalyvių tapatybėmis, asmeninėmis nuomonėmis). Taigi, **nors stebėtojai buvo įtraukti siekiant tiek skaidrumo, tiek platesnės informacijos sklaidos, praktiškai jų dalyvavimas labiau atliepė pirmąją kryptį (skaidrumą, atvirumą), o konfidencialumo (iki Asamblėjos proceso pabaigos) nuostata informacijos apie Asamblėją sklaidą apribojo** mažesnėse, artimiausios dalyvavusių stebėtojų aplinkos, grupėse.

„<...> man kartais atrodo, kad, kol yra stebėtojai, ar yra visiškai atviri dalyviai? Vėl klausimas. Na paskui jie jau nebemato, <...> bet pradžioj toks nepatogumas jaučiasi, kai čia kažkas. <...> kurie keičiasi labai stipriai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Galbūt buvo, kad kažkaip fasilitatoriam nelabai patikdavo, jeigu kalbėdavo stebėtojai, vat, šnibždėdavosi ir tada vis kažkaip jie sakydavo, kad reikia jiems [stebėtojams, - aut. past.] papasakoti, na, kad griežčiau tas taisyklės jiems turi[m] papasakoti ir tada kilo mintis, tai gal, kad

¹⁴⁵ Vilniaus miesto savivaldybė (2025b), p. 8-9.

¹⁴⁶ Bagdonaitė, M. *Demokratinio raumens mankšta* (2026 04 28), <https://nara.lt/lt/articles-lt/demokratinio-raumens-manksta>

¹⁴⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatore(-iumi) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

mes galim juos supažindinti [su taisyklėmis, – aut. past.]. Na ir tada atsirado papildomų priežasčių, kad na, jie taigi nežino, kas ta asamblėja – mums čia visiems atrodo viskas aišku, bet jiems tai išvis galbūt pirmas kartas ir jie ateina jau į kažkokį procesą, į vidurį, ir nežino, kas iki to įvyko, tai tiesiog atsirado mintis, kad galim įvesti šiek tiek labiau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Patys stebėtojai apie instruktažą atsiliepė itin palankiai¹⁴⁸, pastebėdami, jog naudingi buvo ne tik išankstiniai apmokymai, tačiau ir vėlesni pasikartojantys vaidmens ir jo apribojimų priminimai Asamblėjos sesijų metu, mat būnant iš susijusių laukų, domintis aptariama tema, savaime kildavo noras įsijungti į įtraukiai fasilituojamą procesą.

„Man patiko, kad vis primena [taisykles, – aut. past.], nes tikrai, aš galvoju, kad gal atėjus iš to aktyvizmo – įtraukia ta energija ir tu nori irgi kažką pradėti diskutuoti. Tai vat labai tas [padėdavo, kad, – aut. past.] vis primindavo, kad viskas ok, kad ramiai sėdėkit. Nes tikrai tą sakau, energija kažkaip įtrauki labai buvo. Tai vat sakau, buvo tokio nerimavimo iš pradžių, bet po to vat būtent per tas gyvas aiškinimo, tas pasiaiškinimo sesijas viskas išaiškėjo labai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

Sprendžiant iš pačių dalyvių atsiliepimų, **į stebėtojus Asamblėjos dalyvių grupėje buvo reaguojama įvairiai** – kaip jau pastebėta 3.2.2 poskyryje, kai kuriuos dalyvius stebėtojai varžė, tačiau kiti kaip tik pabrėžė, jog jokio spaudimo nejautė¹⁴⁹. Tie, kuriuos stebėtojai trikdė ir jiems trukdė, kaip vieną labiausiai erzusių dalykų pabrėžė kai kurių stebėtojų nedėmesingumą, neparodomą pakankamą suinteresuotumą procesu.

„Kažkas mačiau skaitė knygą, tai aš nežinau. Ką tu stebi, jeigu tu knygą skaitei <...>? Vis tiek tas buvimas, jisai įtakoja, kaip ten bebūtų, kuo daugiau salėje žmonių. Vienas momentas buvo, aš neprisimenu, kuris čia buvo susitikimas jau, toj salėj kažkodėl buvo tiek daug tų stebėtojų ir jie tarpusavyje kalbėjo ant tiek jau nesivaržydami, kad mes nė vieni kitų negirdėjom. Tai aš nežinau – atėjo pakalbėt. Taip, girdėjosi ten kaip ten darbas, kaip ten tavo kažkokie darbai, kelionės ir visa kita. Nu atsiprašau...“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d. “

Vertinant visą pateiktos informacijos apie Asamblėją masyvą, galima pastebėti, jog **komunikuojant visuomenei apie Asamblėją, ištis buvo siekiama atvirumo ir jis didžiąja dalimi pasiektas** – viešai (savivaldybės svetainės pasitarkime.vilnius.lt polapyje, ataskaitose) galima rasti tiek išsamią informaciją apie Asamblėjos dalyvių atranką, tiek didžiąją dalį pačioje Asamblėjoje naudotos medžiagos (informacinį leidinį dalyviams, ekspertų skaitytų pranešimų įrašus ar bent santraukas), tiek detalų Asamblėjos eigos pristatymą, visas rekomendacijas su balsavimo už jas statistika, į

¹⁴⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 3, 2026 m. kovo 4 d.

¹⁴⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d., atviras atsakymas trečiojoje Asamblėjos dalyvių apklausoje į klausimą „Jei turite papildomų pastebėjimų apie Asamblėją, jos organizavimo procesą, pasiektus rezultatus ir savo patirtis Asamblėjoje - kviečiame pasidalinti jais čia“, interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

Asamblėją įsitraukusios komandos sudėtį ir jos atsakomybes, tolimesnių žingsnių po VMPA planą. Bene vienintelis viešai sunkiau randamas aspektas – informacija apie Asamblėjos biudžetą.

Apžvelgus komunikacijos visuomenei sklaidą ir žvelgiant į šios informacijos priėmimo pusę, pirmiausia derėtų pabrėžti, jog **visų suinteresuotųjų Asamblėjos šalių sutarimu, dėmesys Asamblėjai viešojoje erdvėje buvo suvokiamas kaip privalumas, siekis**. Kai kurie dalyviai Asamblėjos, jos temos viešinimą net matė kaip pirminį Asamblėjos tikslų pasiekimo būdą – per viešą komunikaciją keičiant automobilistų įpročius, **skatinant** – pagal VMPA klausimo formuluotę – **žmones dažniau rinktis viešąjį transportą, vaikščiojimą pėsčiomis ar važiavimą dviračiu**.

„Tai aš vis tiek manau, kad ir spauda rašys, ir televizijos informacinės laidos taip pat tikriausiai pavieršins kažką, manau. Taip, tai yra labai geras klausimas, tema labai gera. <...> Čia sąmoningumą reikia... Asamblėja turi kelti žmonių sąmoningumą ten, kur dar nėra tų kamščių, aš tą noriu pasakyti, į priekį, užbėgti tiesiog tiems įvykiams, tai blogybei per tikrai tuos tokius labai protingus teiginius, per gamtos, per oro taršumą, sąmoningumą kelti, per sveikatą – kad tai kenkia. Reikia sąmoningumą žmonių kelti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 4, 2025 m. spalio 2 d.“

Kitų dalyvių nuomone, Asamblėjos viešumas padėtų **griauti miestiečių neigiamas nuostatas apie valdžios institucijas, jų uždarumą, nesiklausymą ir neįsiklausymą** į gyventojų nuomonę, padėtų **kurti pasitikėjimo** tarp gyventojų ir valdžios institucijų santykį.

„[M]an atrodo, daugumoj visuomenėj yra tokia nuostata <...> tokio tipo renginiai, jie vyksta tokie labiau dėl, na, dėl vaizdo, ar ne, dėl akių, ir kad jie na nėra kažkokie labai, nežinau, įtakoti. Kad, na, dalyvavimas tokiuose renginiuose neįtakos labai kažkokių didelių sprendimų ar ten labai į visuomenės nuomonę bus atsiliepta, išgirsta visuomenės nuomonė, ar ne? Tai tiesiog tokia nuostata yra ir man atrodo, kaip tik ją labai smagu būtų griauti būtent per tokius renginius ir per tuos tokius, nežinau, atgarsius, kas po to renginio buvo, kas įgyvendinta, kiek žmonių pasisakė. Tai vat tas toks viešumas, man atrodo, yra labai naudingas parodyti, kad mes girdime jus, mes išklausome jus ir štai ten tokie dalykai, ir tam tikros rekomendacijos, kurios buvo įgyvendintos, ir kurios mums svarbios, nes tai yra jūsų miestas, ar ne? <...> Va, bent jau, sakau, kai pakalbu su draugais, kurie na tikrai ir yra išsilavinę žmonės, bet jie vis tiek turi tą tokią vat nuostatą, kad na va čia žodžiu [renginys – aut. past.] dėl akių, ar ne. Tai manau, kad visai naudinga paveršinti tą, nes dabar bent jau, nežinau, galbūt ir nebuvo labai daug kalbama apie tai, bet nu tiesiog, kad tokia Asamblėja vyko, tokie rezultatai ir tas buvo priimta. Tai man atrodo, to viešumo tikrai trūksta.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 7, 2025 m. gruodžio 22 d.

Visgi, kaip matyti ir aukščiau pateiktoje citatoje, ne visi dalyviai sutiko, kad komunikacija, skirta šiems tikslams pasiekti ir apskritai pristatyti Asamblėją, buvo pakankama. **Asmeninės į Asamblėją įvairiose rolėse įsitraukusiųjų patirtys pasiskirstė – vieniems Asamblėjos komunikacija buvo matoma, informacijos atrodė pakankamai, kiti jos visai nepastebėjo**. Galima teigti, jog informacijos matomumas, žinutės apie Asamblėją pastebėjimas **labai priklausė nuo konkrečių asmeninių socialinio santykio tinklų** (socialinėse medijose ir ne tik). Pastebėta, kad informacija

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

apie Asamblėją labiau sklido tarp su Asamblėjos tema ar forma įvairiais aspektais arčiau susijusių grupių (pvz., klimato kaitos aktyvistų, besidominčiųjų piliečių įtraukimu, demokratijos inovacijomis), tačiau platesnėje aplinkoje VMPA nebuvo itin gerai žinoma.

„Tai iš tikrųjų buvo labai daug informacijos, tikrai buvo apie pačią Asamblėją, apie tai, kad tokia organizuojama Vilniuje pirmą kartą, įvairi socialinė reklama ir mieste aš ją mačiau ir, LinkedIn'e jinai nuolat iššokdavo. Tai tikrai daug buvo informacijos. Aš labai susidomėjau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos savanoriu(-e) nr. 3, 2026 m. sausio 23 d.

„Net ir tokie žmonės, kurie jau ir valstybiniuose reikaluose biskį sukaliogasi, ir tie nelabai informacijos turi. Jie buvo nustebę, kad yra toks dalykas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 13, 2026 m. vasario 24 d. “

R1: Apie šitą formatą aš tikrai nežinojau, bet čia turbūt todėl, kad aš tiesiogiai su tuo nedirbu, nors kaip ir vietos savivalda, bet kuriuo atveju, viešo valdymo plotmėje veikia, bet tai nėra tiesioginė mano veiklos sritis ir šiaip vat kažkur iš viešosios erdvės, iš kažkokių soc. tinklų, kad būčiau pagavęs žinutę, kad va čia vat, dabar vat vyksta <...>, va tokiais tai klausimais, kad čia vat yra tas piliečių įtraukimas, ir kad būtent vat mieste, kuriame aš gyvenu – tai tikrai ne. Sužinojau iš <vardas> laiško, kad tokia buvo. Aš pasiskačiau tada, susipažinau ir tik tada man tai tapo žinoma. <...> bet ir to tokio vat, sakykim, kaip Vilniaus miesto savivaldybės gyventojas, net jeigu būčiau norėjęs, turbūt nebūčiau sugalvojęs kaip įsitraukti, nes, na, aš kažką ne tą skaitau, matyt, nes neskaiciau, negirdėjau. <...>

R2: Dėl tos reklamos gal irgi sureaguoju. Man tai kaip tik gal buvo <...> kai žinau, ką matyt, tai tada ir mačiau visur aš tas reklamas. Man taip atrodė, nes ir viešajam transporte, ir tenais draugų Feisbukai, ir draugė, net na ten pažįstami žinojo, kurie nesusiję su šituo darbu. Na, kad čia kažkas vyksta, tai mane va šitas gal nustebino maloniai.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 4, 2026 m. kovo 18 d.

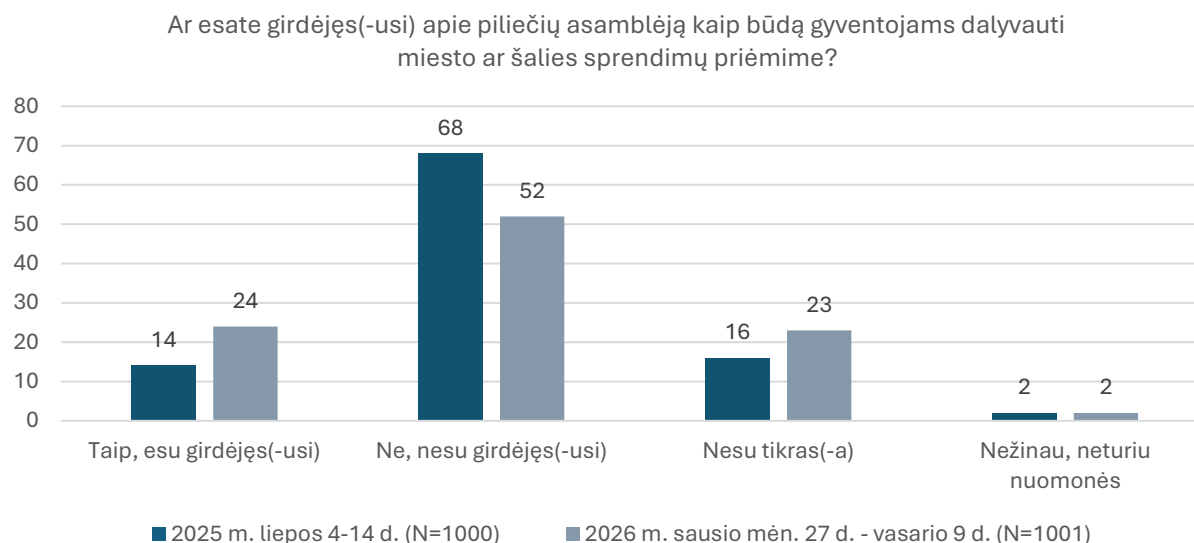
„<...> aš esu tam informacijos burbulė, tai mane pasiekė ta informacija. Bet negaliu pasakyti, kaip čia paprastą gyventoją pasiektų – gal net sakyčiau, per mažai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

Žvelgiant į reprezentatyvius duomenis (Paveikslas 4), vertinant Asamblėjos žinomumą, sąlyginai galima vadovautis dviejų reprezentatyvių Vilniaus miesto gyventojų *omnibus* apklausų duomenimis. Dar prieš prasidedant platesnei informavimo apie būsimą Asamblėją ir atranką į ją kampanijai, 2025 m. liepos pradžioje, apie piliečių asamblėją kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime buvo girdėję 14 proc. vilniečių (klausimo pradžioje jie buvo informuoti, jog tų metų rudenį tokią piliečių asamblėją ketina rengti ir Vilnius). Asamblėjai pasibaigus, 2026 m. sausio-vasario mėnesiais atlikta antroji apklausa parodė, jog **piliečių asamblėjų kaip būdo gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime žinomumas išaugo dešimčia procentinių punktų** – 24 proc. vilniečių nurodė girdėję apie tokį būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies

sprendimų priėmimo. Niekada apie piliečių asamblėjas negirdėjusiųjų sumažėjo dar daugiau – šešiolika procentinių punktų (atitinkamai dar septyniais procentiniais punktais paaugo nesančių tikrų, kad yra girdėję apie piliečių asamblėjas dalis). Šiuos Vilniaus miesto gyventojų informuotumo apie piliečių asamblėjas (kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo) pokyčius **galima atsargiai sieti su informacijos apie VMPA sklaida** – girdėję apie VMPA galėjo teigti žinantys piliečių asamblėjas kaip sprendimų priėmimo būdą, o apie kitas piliečių asamblėjas per aptariamą pusmetį nesant Lietuvos viešojoje erdvėje nebuvo plačiau kalbėta¹⁵⁰.

Paveikslas 4. Piliečių asamblėjos kaip būdo gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo žinomumas, proc.

Šaltinis: Reprezentatyvios Vilniaus miesto gyventojų *omnibus* apklausos, kurias atliko Norstat 2025 m. liepos 4-14 d. (N=1000) ir 2026 m. sausio mėn. 27 d. – vasario 9 d. (N=1001). Pilna klausimo formulė: „*Piliečių asamblėja – tai gyventojų įtraukimo į sprendimų priėmimą įrankis. Atsitikinęs atrankos būdu surinkta reprezentatyvi gyventojų grupė mažiausiai 5 dienas susipažįsta su tema lydimi nepriklausomų ekspertų, tarpusavyje diskutuoja ir formuoja rekomendacijas jiems užduotu klausimu miesto ar valstybės vadovams. Tokia asamblėja 2025 m. rudenį vyks/vyko ir Vilniuje. Asamblėjos tema: Kaip pasiekti, kad Vilniuje kuo dažniau rinktumėmės keliauti viešuoju transportu, dviračiu arba pėsčiomis nepriklausomai nuo gyvenamos vietos? Ar esate girdėjęs(-usi) apie piliečių asamblėją kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo?*“.

Taigi, iš vienos pusės, galime matyti ženklų piliečių asamblėjų, kaip būdo piliečiams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo, žinomumo išaugimą. Kita vertus, apie jas girdėjusių Vilniaus miesto gyventojų dalis – ketvirtis – lieka santykinai ribota.

Kalbant konkrečiai apie VMPA ir komunikacijos visuomenei apie ją priėmimą skirtinguose Asamblėjos etapuose, vertinimo metu surinkta medžiaga atskleidžia, jog **pradiniam etapui prieš Asamblėją suinteresuotosios šalys daug priekaištų neturėjo** – informacijos pakako ar bent jau jos nebuvo pasigesta, nors kai kurie dalyviai pasidalino, kad ir registruodamiesi į Asamblėją informacijos

¹⁵⁰ Tiesa, pastebėtina, kad 2025 m. rudenį viešojoje erdvėje dažnai minėta Kultūros asamblėja, tačiau atlikus žvalgomąją paiešką matyti, jog ji medijų šaltiniuose nebuvo pristatoma kaip piliečių asamblėja.

visgi nebuvo pastebėję¹⁵¹, o dalis net aptarinėjo, jog gautus mero pasirašytus laiškus-kvietimus registruotis palaikė apgaule (organizatoriai būtent to stengėsi išvengti plačia komunikacine kampanija prieš Asamblėją, šalia bendro informavimo, suinteresuotumo didinimo).

„girdėjau tokių atsiliepimų iš kitų dalyvių, kad galvojo, gal tai scamas. Bet, pavyzdžiui, kažkaip aš asmeniškai irgi reklamų net nepastebėjau mieste, gal buvo per mažai reklamos. Tam, kad žmonės negalvotų, kad tai scamas, tai čia truputį iš tos pusės komunikacijos trūko.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Visgi komunikacijos, pasiekusios visuomenę Asamblėjos sesijų laikotarpiu, o ypač – po jos, apimtis vertinta kritiškiau. Jau minėtas **informacijos ribojimas** Asamblėjos metu, nors ir suprantamas, buvo vertintas gan kritiškai įvairių Asamblėjos suinteresuotųjų šalių atstovų. Jie atkreipė dėmesį, jog toks ribojimas **kėlė slaptumo ir atitinkamai nepasitikėjimo jausmą, skatino įtarimus, jog galbūt kažkas yra slepiama.** Tuo metu iš arti matant, kaip vyko VMPA procesas, kaip tik **norėjosi** juo (plačiau ir viešiau) **džiaugtis, didžiutis**, švęsti tokią Vilniaus miesto įgyvendintą galimybę. Apgailestaujant pastebėta, kad ir **po Asamblėjos komunikacijos buvo per mažai, ypač žinant, kokio masto tai buvo renginys.** Ypač atsižvelgiant į įtemptą bendrą politinį kontekstą, norėta **VMPA plačiau pateikti kaip pozityvų, įkvepiantį pavyzdį.**

„Suprantu, kodėl buvo neleidžiama dalyviams ir stebėtojams dalintis – kad būtent jų nuomonei nedarytų įtakos aplinkiniai žmonės asamblėjos metu. Bet man tai pasijuto toks per daug įslaptina. Aš norėjau net labiau taip džiaugtis. Aš vat jaučiau, kad kažkaip turiu kažką slėpt, vat sakau, kad einu šeštadienį į savivaldybę stebėti tokio proceso apie tokį naują demokratinį įrankį ir [skambėjo, – aut. past.] labai taip nežinau, sketchy [įtartina, – aut. past.] <...> kas manęs klausdavo – tokio iškart nepasitikėjimo... Norėtusi kaip tik sakyti, kad „o, čia labai faina! Sugalvojo, įtraukia, pasirūpina, maistas skanus, visiems kompensuojama“. Ta prasme, na, švęsti norėjosi, kad mes kaip valstybė galim, laimėjom va tokį projektą ir miestas turi tokią galimybę tiesiog švęsti tą net eksperimentą! <...> Supranti, kad čia viskas, na, kaip čia fainai, o, kai negali apie tai kalbėti, tai atrodo, kad kažkas negerai. <...> Žmonės įsivaizduoja tada, kad čia kažkas vyksta, kažkoks čia pinigų plovimas ar čia kažkokia imitacija. Gal, man atrodo, tiesiog lietuviai turi daug to nepatiklumo tokio trauminio, ar ne, posovietinio. Tai kaip tik bandymas apsaugoti dalyvius <...> galėjo gal taip net atvirksčiai gautis <...> tokio kaip tik kažkokio nepasitikėjimo gal sukelti. <...> Žinant, kokio masto tai yra renginys, tai tikrai yra palyginus gan mažai komunikacijos. Ypatingai dabartiniame politiniame klimato atrodo, kad kaip tik gal būtų fainai vat kažkokia pozityvi istorija, ar ne? Gal kažkaip įkvepianti? Tos įtraukties...“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 2, 2026 m. vasario 27 d.

Kiti, dalyvavę Asamblėjoje, VMPA įvardino kaip „neišnaudotą galimybę viešųjų ryšių prasme“ ir pabrėžė, jog viešumoje (kol kas) liko tinkamai neatspindėta (tiek komunikacijos masto, tiek turinio prasme), kokia vertinga patirtis tai buvo.

¹⁵¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 10, 2026 m. vasario 4 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Ašėjau su ta mintim ir ji manęs neapleido, kad tai yra, deja, nieko daugiau tik viešieji ryšiai. Kuriais, tarp kitko, vėlgi, mano vertinimu, nebuvo deramai pasinaudota. <...> Pirminė nuostata buvo einant į kongresą, kad aš esu tų viešųjų ryšių statistas. Iš esmės, po to pamatęs tik, kad kol kas nepasinaudota tuo, tai aš neatsisakiau tos minties <...>. Bet aš labai nustebau, kad apie tai buvo iš pradžių tylima, kad neva tai negalima būtų mums daryti įtakos. Bent jau aš girdėjau tokią mintį. O, reiškias, o paskui tam kongresui praėjus, kažkur tokia žinutėlė praskambėjo – ar tik ne su miestu susijusioji žiniasklaidoj, ar bendrai internetuose, gal per, nežinau, socialinius tinklus kažkur. Tai na, kad buvo, kad pasibalsavo, kažkas pakomentavo ir viskas. Ir tai rodo arba, A, arba kad žinutė buvo negyva – ta prasme, atsakymas, siūlymas, teiginys. Arba, B, parodė, kad pranešimas visuomenei buvo neiškomunikuotas taip, kad būtų suprantama, kokia vertinga buvo šita patirtis.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Vis tik greta įvairių Asamblėjos suinteresuotųjų šalių atstovų įvardinto komunikacijos su visuomene sąlyginio nepakankamumo vėlesniais Asamblėjos laikotarpiais, būtina atkreipti dėmesį ir į tai, jog **susidomėjimo VMPA tema trūko ir iš pačių medijų**. Nors Asamblėjos organizatoriai patvirtino, jog į baigiamąjį renginį – rekomendacijų perdavimo šventę – buvo kviesti ir žiniasklaidos atstovai, į renginį šie neatvyko. Vėlesnis Asamblėjos procesas ir jo rezultatai buvo padengti straipsniuose bei laidose¹⁵², tačiau, remiantis tų pačių Asamblėjos dalyvių įspūdžiais, pakankamo žinomumo neformavo. Galiausiai, **menkas**, nepaisant įdėtų pastangų, **žiniasklaidos susidomėjimas organizatorių traktuotas kaip įprastas piliečių asamblėjų atveju**. Vienas organizatorių pabrėžė, jog, kaip ir kitur, galbūt medijai pritrūko dramatiškų, skandalingų žinučių, nebuvo itin patrauklu nušviesti ramią diskusiją.

„<...> buvo bandyta ištiesti ranką, bet nebūtinai buvo ji paimta iš kitos pusės, tai... Bet kaip ir negaliu tiksliai pasakyti, kas buvo blogai padaryta iš tos komunikacinės pusės. Čia gal ir dėl to, kad tai neatrodo žurnalistas labai aktualus dalykas. Plius, kiek žinau ir iš kitų asamblėjų, kad dažniausiai problema yra ta, kad žurnalistas įdomiau istorijos apie tai, kur kas nors susipyko, kur kas nors blogai atsitiko, kur kokia nors drama, o čia toksai – rami diskusija. Nors ir kažkokia kitokia demokratijos forma, ir kitoks modelis, bet nebuvo nei kažkoks labai didelis skandalas, nei labai kažkoks didelis toksai dalykas, apie kurį kaip ir būtų jiems patrauklu raportuoti. Tai čia tokia gal klasikinė asamblėjų komunikacijos problema.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Atsižvelgiant ir į tam tikrą informacijos „karantiną“ pačios asamblėjos metu, **didelis su Asamblėja susijusių šalių** (organizatorių, fasilitatorių, dalyvių, stebėtojų) **dėmesys ir viltys kreiptos į platesnę išorinę VMPA komunikaciją po Asamblėjos**. Interviu medžiagoje matyti, jog visos

¹⁵²

Pavyzdžiui, <https://vilniusfm.lt/vilniaus-ritmu-beatrice-umbrasaitė-piliečių-asamblėja-budas-pazadinti-empatija/>, <https://www.lrt.lt/radioteka/irasas/2000583024/tramvajus-vilniuje-miestiečiai-sostinei-pateikė-siūlymus-kaip-mazinti-automobiliu-skaiciu>, <https://madeinvilnius.lt/naujienuos/miestas/susipazinkite-24-rekomendacijos-kurias-prieme-pirmoji-vilniaus-piliečių-asamblėja/>, <https://vilnius.lt/naujienuos/baigesi-pirmoji-vilniaus-piliečių-asamblėja-parengtos-rekomendacijos-darnesniui-judejimui-mieste>, <https://judu.lt/miestui-perduotos-24-gyventoju-rekomendacijos-kaip-judeti-tvariau/>, <https://vilnius.lt/naujienuos/baigesi-pirmoji-vilniaus-piliečių-asamblėja-parengtos-rekomendacijos-darnesniui-judejimui-mieste>, <https://diena.lt/naujienuos/vilnius/miesto-pulsas/susipazinkite-24-rekomendacijos-kurias-prieme-pirmoji-vilniaus-piliečių-asamblėja-1734540>; vėliau taip pat pasirodė <https://nara.lt/lt/articles-lt/demokratinio-raumens-manksta>, <https://madeinvilnius.lt/naujienuos/miestas/paiskejo-ka-savivaldybe-darys-su-vilniaus-piliečių-asamblėjos-24-rekomendacijomis/>.

suinteresuotosios šalys linkusios manyti, jog **vien ataskaitų įprasminant vykusį procesą ir ypač siekiant platesnių jo tikslų – paskatinti piliečių įsitraukimą, pasitikėjimą, atotrūkio tarp valdžios ir visuomenės mažinimą – nepakanka**. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad būsimas viešumas nebūtinai bus naudingas – jei rekomendacijos būtų suvoktos kaip nepakankamai atlieptos, tai kaip tik gali skatinti nusivylimą ir kritikos bangą.

Tolimesniame komunikacijos procese labai svarbiu tampa reguliarus komunikavimas apie rekomendacijų įgyvendinimo pažangą, kartu įpareigojantis ir nuolat jos siekti. Atitinkamai tam reikalingi ir po Asamblėjos priskirti už VMPA komunikaciją su visuomene atsakingi darbuotojai, pakankami žmogiškieji resursai. Siekiant platesnių Asamblėjos tikslų, susijusių su piliečių įgalinimu, pasitikėjimo valdžios institucijomis auginimu, atotrūkio tarp valdžios institucijų ir visuomenės mažinimu, demokratijos stiprinimu, reikšminga atrodo vieno iš organizatorių idėja organizuoti reguliarias dialogo grupes, palaikančias rekomendacijų įgyvendinimą, kaip tam tikras pokytį nešančias bendrakūros praktikas.

„Dabar retrospektyviai artikuliuoju, tai ir matau, <...> kad na [yra, – aut. past.] tas barjeras, sakykim, tas atotrūkis, kuomet yra visiška tylą, nes a la žinom, kad yra įgyvendinimo etapas jau dabar. Na ir tada žinom, formaliai bus dvi ataskaitos ten kovą ir gruodį, iš jūsų [vertintojų, – aut. past.] dvi ataskaitos ir tame tarpe daugiau nieko. Vienas dalykas, jokios komunikacijos, kas daroma, apie procesą, kaip bus tos ataskaitos rengiamos, ypač savivaldybės. Na, kad ir buriama darbo grupė ar panašiai. Antras, būtų gi galima, čia daug resursų nekainuoja, dialogo grupes daryti. Suomiai - labai didžiulis, <...> masinis jau renginys tapęs, kur žmonės susitinka ir kalbasi, ir kartu, [savivaldybės vietoje, – aut. past.] kas mėnesį daryčiau palaikymo tokius ratus, kur galėtų bet kas, na, sakykim, tuos pačius dalyvius sukviesti, savivaldybės ten žmonės, kas galėtų, ir daryt. Nes, na, man atrodo, tik apsiimti tuo standartiniu formalumu, raportais nėra sveika ir turbūt mūsų socialiniame vakuume ant to neina, kaip sakyti, pasitikėjimas ant to neauga – aš taip matyčiau. Viskas ateina per tas softines [švelniąsias, – aut. past.], bendrakūros, bendradarbiavimo, dialogo mezgimo etapus.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

3.3. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos poveikis

- *Asamblėjos rekomendacijos iš esmės vertinamos teigiamai, jų silpnosiomis vietomis įvardinamas gausus kiekis bei su tuo kiek susijęs rekomendacijų nekonkretumas, kuris gali apsunkinti įgyvendinimo procesą bei suteikti plačias interpretavimo galimybes už rekomendacijų realizavimą atsakingiems asmenims. Rekomendacijos buvo pristatytos politikams, tačiau jie nėra įsitraukę į įgyvendinimą, už kurį atsakinga iš Vilniaus miesto savivaldybės ir JUDU darbuotojų sudaryta grupė. Konkretų rekomendacijų poveikį judumo politikai pamatuoti sudėtinga, kadangi dalis jų – glaudžiai susijusios su Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginio plėtros plano uždaviniais (taigi, plano įgyvendinimas reikštų ir rekomendacijų atliepimą). Rekomendacijos taip pat gali prisidėti prie judumo politikos kaitos legitimuodamos tam tikrus viešosios politikos sprendimus.*
- *Asamblėjos poveikis jos dalyviams – daugialypis. Vertinimo metu dalyvavimo VMPA nulemta nuostatų kaita Asamblėjos temos atžvilgiu pastebėta tik iš dalies. Tai gali būti susiję su tuo, kad į Asamblėją susirinko nemaža dalis darnaus judumo tikslams pritariančių dalyvių, o kitos dalies miestiečių nuomonės mokymosi ir svarstymų metu nepavyko pakeisti. Vertinant nuostatas tam tikrų visuomenės*

grupių atžvilgiu, esminė kaita nepastebėta, tačiau užfiksuotas pasitikėjimo kitais žmonėmis išaugimas. VMPA taip pat prisidėjo prie nuostatų kaitos piliečių dalyvavimo ir įgalinimo srityje. Asamblėjos pabaigoje (lyginant su jos pradžia), išaugo dalyvių pasitenkinimas demokratija ir pasitikėjimas ja kaip turinčia pranašumą prieš kitas valdymo formas, sustiprėjo pasitikėjimas savo gebėjimais įsitraukti į sprendimų priėmimą bei noras įsitraukti į šį procesą. Nors šiek tiek išaugo dalyvių, manančių, kad įsitraukdami į VMPA jie turės įtakos sprendimų priėmimui svarbiais klausimais, dalis, bendrai Asamblėjos dalyviai ėmė skeptiškiau vertinti tokių metodų kaip piliečių asamblėja tinkamumą sprendimų priėmimui tiek vietos, tiek nacionaliniu lygmeniu, o galimybių daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui vertinimas iš esmės nepakito.

- Asamblėja atitiko didžiąją dalį politikų ir kitų sprendimų priėmėjų bei organizatorių jai keltų lūkesčių: išmėginta kaip naujas, jau pasitelkiamų piliečių įtraukimo instrumentų rinkinį papildantis metodas, ji įtikino organizatorius ir sprendimų priėmėjus savo tinkamumu Lietuvai, nustebino konstruktyvumu, produktyvumu, rezultatyvumu, pasiekta įtraukimų svarstymų kokybe, susitarimo kultūra, suteikė patirtį ir žinias bei besiformuojančią piliečių asamblėjų „ekosistemą“. Iš kitos pusės, nusivilta nepakankamu politikų bei savivaldybės administracijos darbuotojų dėmesiu Asamblėjai (nors politinis palaikymas ir darbuotojų pagalba atskirose situacijose jausti), kai kuriuos organizatorius nuvylė ir nepakankamu įvertintas Asamblėjos viešumas. Asamblėjos rekomendacijas politikai ir kiti sprendimų priėmėjai bei organizatoriai vertino kaip nebūtinai naujas ir netikėtas, tačiau naudingas, tiesa, taip pat atkreipdami dėmesį į skirtingo rekomendacijų konkretumo lygio bei plotmės keliamus iššūkius įgyvendinimui. Asamblėja įvertinta kaip atpirkusi jai skirtus išteklius, o formatas – vertas kartoti ateityje, tiesa, pabrėžta, jog tam reikalingi ne tik dideli žmogiškieji, laiko bei finansiniai resursai, tačiau ir aiškus politikų bei platesnio rato savivaldybės administracijos darbuotojų palaikymas bei įsipareigojimas. Asamblėjos patirtis taip pat didino dalies organizatorių ir kitų sprendimų priėmėjų motyvaciją įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą. Nors per pirmuosius mėnesius po Asamblėjos pabaigos jau buvo galima matyti naujų savivaldybės organizuojamų VMPA įkvėptų piliečių įtraukimo formatų, plačiau žinia apie šiuos formatus ar tokį Asamblėjos patirties pritaikymą kol kas nebuvo nuskambėjusi. Atsižvelgiant į tebevykstantį rekomendacijų įgyvendinimą ir atitinkamai dar neaiškią šio proceso baigtį, sudėtinga įvertinti platesnį Asamblėjos poveikį jos organizatoriams bei sprendimų priėmėjams. Vis tik, kaip jau pasireiškusi, netikėtą pozityvų Asamblėjos poveikį suinteresuotosios šalys įvardino tarpsektorinių rekomendacijų paskatintą didesnę skirtingų savivaldybės skyrių bendravimą, bendradarbiavimą ir koordinaciją.
- Asamblėjos poveikis visuomenei ataskaitoje vertintas per bendrą piliečių asamblėjų žinomumą. Dviejų reprezentatyvių Vilniaus miesto gyventojų apklausų duomenys atskleidžia, kad per VMPA įgyvendinimo laikotarpį piliečių asamblėjų kaip būdo gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime žinomumas Vilniuje išaugo 10 procentinių punktų. Girdėjusieji apie piliečių asamblėjas jas vertina labai palankiai, labiau nei negirdėjusieji pasitiki miesto institucijomis ir jų sprendimais, yra patenkinti demokratijos veikimu Lietuvoje, dažniau ketina dalyvauti viešųjų sprendimų priėmimo procese. Girdėjusiųjų apie piliečių asamblėjas grupėje per tirtą laikotarpį, priešingai nei negirdėjusiųjų, paaugo pasitenkinimas demokratijos veikimu bei savo kompetencijų dalyvauti viešųjų sprendimų priėmime vertinimas. Kita vertus, pasitikėjimo miesto institucijomis ir jų sprendimais pokyčiai šioje grupėje neišsiskyrė iš bendro konteksto, o klausiant apie nusiteikimą dalyvauti sprendimų priėmime, labiau nei kitose grupėse, augo neužtikintumas. Pastarosios tendencijos sietinos su kol kas neaiškiais rekomendacijų įgyvendinimo rezultatais.

3.3.1. Poveikis judumo politikai

Šiame poskyryje bus aptariamas **VMPA rekomendacijų poveikis judumo politikai** (ar Asamblėjos rekomendacijos viešai pristatytos, įtraukiant skirtingas sprendimų priėmėjų grupes, ar šios rekomendacijos svarstytos sprendimų priėmėjų ir vykdytojų, kokia apimtimi į jas atsižvelgiama ir kokį poveikį rekomendacijos turi priimant sprendimus apie judumą mieste). Vertinant šiuos aspektus, vadovautasi dokumentų analizės, VPMA dalyvių apklausos ir interviu su suinteresuotosiomis šalimis rezultatais.

Kaip minėta, Asamblėjos dalyviai parengė 24 rekomendacijas, kurios baigiamojo renginio metu buvo įteiktos Vilniaus vicemerui. Nors nemaža **dalyvių dalis buvo patenkinta šiuo rezultatu, įvairių suinteresuotųjų šalių nuomone, jų skaičius buvo kiek per gausus**. Aprašant Asamblėjos klausimą (3.1.2) ir fasilitavimo metodus (3.2.2) pastebėta, kad VMPA eigoje jos klausimas kiek plėtėsi, įgavo papildomus sluoksnius, o sugeneravus pirmines rekomendacijų idėjas pristigo laiko tolesniam jų išgryninimui, todėl galutinis rekomendacijų skaičius viršijo pirminius lūkesčius. Remiantis neigiama kitų šalių patirtimi, susidūrus su didelio asamblėjų metu sugeneruoto rekomendacijų skaičiaus įgyvendinimu, VMPA organizatoriai vylėsi, kad bus susikoncentruota į kelias (iki 10) išgrynintas ir kokybiškas rekomendacijas.

„Rygos savivaldybė, Ryga, man atrodo, priėmė apie trisdešimt kelias rekomendacijas ir Ryga sakė, nu čia yra tiesiog košmaras, nes žiauriai daug. Žiauriai daug ir jos kai kurios parašytos ne konkrečiai: ir apie viską, ir apie nieką. Sako, geriau būtų kokios trys ir tada mes galėtumėm aiškiai ties jomis dirbt ir dar aiškintis dalykus. Tai kažkaip priėmiau šitą, kad kiekybė tikrai nėra tikslas. Ir vat, kur mes ėmėm pavyzdį iš tos Danijos, Kopenhagos asamblėjos, ten buvo devynios rekomendacijos. Toks atrodo irgi visai geras skaičius.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

„Žinoma, viskas priklausys nuo rekomendacijų, kurios bus parengtos gyventojų, bet manau, kad ir ne kiekybėje yra esmė, o labiau, tikriausiai, kokybėje, nes tiek, kiek teko girdėti per pristatymus, kiek Talino, kiek Rygos asamblėjose buvo parengta rekomendacijų, tai tikrai skaičiai buvo gan dideli. Tai galbūt Vilnius nueis šiek tiek kitu keliu ir kaip tik fokusuosis ne į kiekį, kad irgi pasirengiame penkiasdešimt rekomendacijų, o galbūt geriau turėkime aštuonias, bet labai aiškias, labai konkrečias, kurios iš esmės darytų kažkokį ryškesnį poveikį judumo temai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos savanoriu(-e) nr. 1, 2025 m. spalio 1 d.

„Manau, kad jis nebuvo optimalus, ten paskui eigoje jau daugiau žmonių į tai įvažiavo, tai ten daug buvo išmėtyta. Tas kiekis nemanau, kad optimalus – jis per didelis, reikėjo kažkur tai koncentruotis. Į pagrindinius kažkokius... Nu ta prasme, į esminius, kurie esminiai galėtų atsakyti į Asamblėjos tą klausimą, bet nu... Čia lengva taip vat sakyti iš šono.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 30 d.

Gausus rekomendacijų skaičius savaime laikytas ne problema, o labiau trūkumu, esant ribotam Asamblėjos laikui neleidusiam pakankamai išnagrinėti bei išgryninti dalyvių siūlymų. Dalis interviu

dalyvių buvo kritiškai **rekomendacijų kokybei, o ypač – jų konkretumui**. Nors didžioji Asamblėjos dalyvių dalis džiaugėsi pasiektu rezultatu¹⁵³, jie taip pat pasidalino turėję lūkestį, jog pavyks suformuluoti konkretesnes, geriau pagrįstas ir argumentuotas rekomendacijas.¹⁵⁴ Apžvelgiant VMPA pateiktas rekomendacijas išties pastebimas svyravimas nuo itin konkrečių (pvz., „Formalizuotas, įtraukiantis gyventojus maršrutų rengimas“) iki itin abstrakčių (pvz., „Geležinkelis (Vilniaus mieste ir rajone) jau yra, bet mes jį nepakankamai išnaudojame“) siūlymų. Pastarieji vertinti kaip problematiški, kadangi palieka daug erdvės sprendimų priėmėjų interpretacijai ir todėl įgyvendintos rekomendacijos gali nebūtinai atliepti Asamblėjos dalyvių lūkesčius. Kaip šio toks rekomendacijų trūkumas minėtas ir **ribotas dalies rekomendacijų ryšys su pagrindiniu VMPA klausimu**. Diskusijos kilo dėl tokių rekomendacijų kaip, pavyzdžiui, „Kelių lygių (daugiaaukštės ir (ar) požeminės) aikštelės ir žaliosios zonos“, kurios iš pirmo žvilgsnio nėra tiesiogiai susijusios su paskata miestiečiams dažniau keliauti pėsčiomis, viešuoju transportu ar dviračiais.

„[A]š tikėjau, kad jos [rekomendacijos, – aut. past.] bus ir konkretesnės, ir gilesnės, ir gal labiau man bus aišku iš jų, kas bus įgyvendinama. Na, kad vat aš matau rekomendaciją ir suprantu, kad šita rekomendacija yra apie tai, kad mes galime įgyvendinti a, b, c, d punktus, bet ten toksai tobulinti infrastruktūrą, kažką, nu ta prasme... Ką reiškia tobulinti infrastruktūrą? Tas veiksmas, jį gali būti labai mažukas ir sakysim, kad mes padarėm tą rekomendaciją, tai aš matau daug pavojų su tuo.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 4, 2026 m. kovo 18 d.

„Jeigu tu padarai, kad va „pagerinkim šitą klasę“, rekomendaciją, tau parašys: „pagerinom šitą klasę“. O tai kaip jūs konkrečiai pagerinot? Nu pagerinom. Ar garso izoliaciją, ar čia perdažėt klasę, ar čia, nežinau, daugiau kėdžių pastatėt, ar šviesesnė tapo, ar kas dar? Tai, kaip sakyti, kokios rekomendacijos, toks bus dažniausiai ir feedback'as [grįžtamasis ryšys, – aut. past.], nes, jeigu tu negali normaliai pats suprasti rekomendacijos, kaip tikiesi, kad supras kiti ir kažką tai padarys?“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

„Man atrodo liko tos dvidešimt kelios, bet turbūt va ten ir buvo tos diskusijos, kad kai kur trūksta konkretumo, kai kurios yra labai per konkrečios ir nebūtinai tiesiogiai susijusios su judumu. <...> kai kur turėjom pritempinėti, ieškoti to sąryšio, o kai kurios buvo labai konkrečios ir labai aiškiai įvardintos, kad nu tai tiesiogiai siejasi su judumu mieste. Kai kur, formuluotės prasme, skaitai ir buvo nelabai aišku, ką norima ta rekomendacija pasakyti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 6 d.

Vertinant VMPA rekomendacijų turinį, interviu metu jos dažniausiai būdavo apibūdinamos kaip **naudingos, tačiau nenustebinusios**. Kitaip tariant, dalis rekomendacijų atliepė Vilniaus miesto savivaldybės planus, svarstyta idėjas ar netgi jau įgyvendinamas veiklas ir todėl buvo matomos kaip patvirtinančios Vilniaus miesto savivaldybės pasirinktą politikos kryptį, išryškinančios joje tam tikrus piliečiams aktualius niuansus. Tai nėra stebėtina, atsižvelgiant į tai, kad Asamblėjos klausimas buvo

¹⁵³ Pvz., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 10 d.

¹⁵⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 4 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 6, 2025 m. gruodžio 17 d.

suderintas su ilgalaikiais miesto plėtros tikslais, todėl dalis priemonių, kaip šie tikslai galėtų būti pasiekti, persidengė su jau suplanuotomis ar įgyvendinamomis savivaldybės. Tai matoma ir rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje – pavyzdžiui, kaip siūloma rekomendacijoje 3.1., šiuo metu jau įrengtos bei planuojamos plėsti „Statyk ir važiuok“ aikštelės.¹⁵⁵ Taigi, kaip ir minėta aptariant Asamblėjos mandatą (poskyris 3.1.1), jos **rekomendacijos gali būti vertinamos ne tik kaip prisidedančios prie darnaus judumo politikos įgyvendinimo, tačiau ir naudingos tam tikrų judumo sprendimų legitimavimui**. Svarbu paminėti, kad VMPA dalyviai pateikė ir netikėtų rekomendacijų – tokiomis dažniau įvardyti su neįgalųjų judėjimu mieste susiję siūlymai, taip pat didelis švietimui ir su juo susijusiems judumo mieste iššūkiams skirtas dėmesys.

„Ten nėra labai, kad nebūtų realistiška ir faina, kad nu tikrai paliestos ne vien tiesiogiai su ta tema judumo, bet ten susiję ir su švietimo sistemos, kaip sakyti, mokyklų atranka ir panašiai. Tai daug tokios socialinės infrastruktūros paliesta, kas irgi atrodo svarbu, ypač kalbant apie tą policentriškumą ir panašiai. Tai, kaip ir faina, kad jie išgirdo lūkestį iš savivaldybės apie tai kalbėti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Tai, aš manau, kad buvo pakankamai lengva [dirbti su gautomis rekomendacijomis, – aut. past.] ta prasme, kad daug dalykų miestas ir taip darė. Tai labai svarbu gaut patikrinimą, ar einame ta kryptim, kur ir nori visuomenė ir bendruomenės, tai ta prasme, pozityvas čia yra labai stiprus tas, kad nu mes gavom bent jau feedback'ą [grįžtamąjį ryšį, – aut. past.], kad ta kryptis yra gera, dėl kai kurių dalykų, dėl kitų, gavom pasiūlymų, kaip tam tikrus dalykus patobulinti <...>.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

„Na turbūt sakyti, kad nei vienos nesitikėjom, turbūt negalima – vis tiek jos yra susijusios su mūsų, su savivaldybės ar kitų įmonių veikla. Ar tai būtų miesto plėtros klausimai, ar tai eismo organizavimo klausimai, tame tarpe viešojo transporto, tai kažkokiuose formatuose vis tiek tam tikri pjūviai yra paliesti, jie tikrai girdėti bent vienam ar kitam kontekste. <...> mes tikrai ne visose rekomendacijose, bet dalyje jų mes matom, kad yra palaikymas, ta prasme Asamblėjos nariai susirinko ir jie mato tam tikrą pokyčių kryptį, kurią matom ir mes, tai, man atrodo, yra lengviau tada parduoti idėją miesto politikams, ieškoti sprendimų, tartis, kai yra palaikymas ir Asamblėjos <...>“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 6 d.

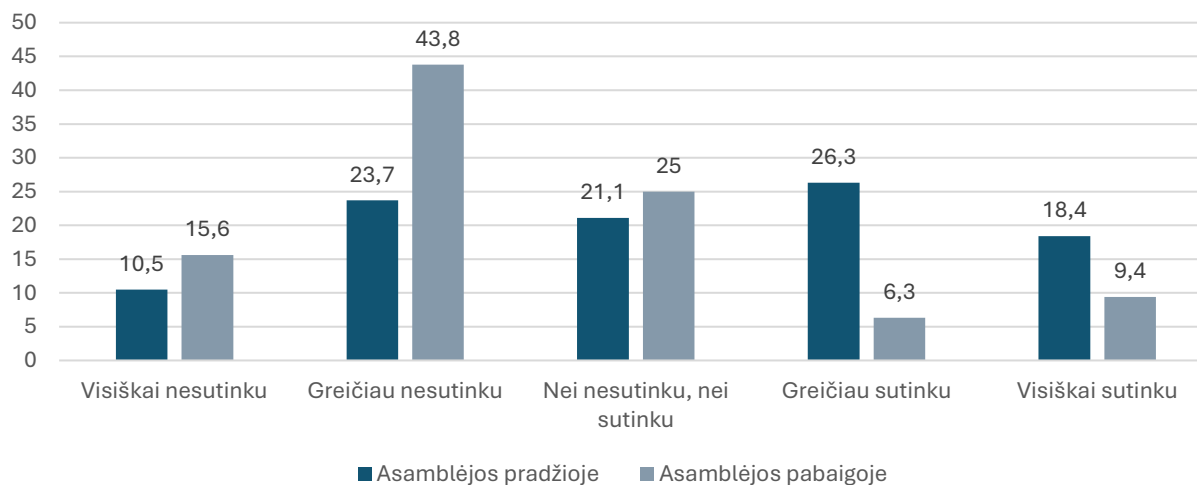
„Aš manau, kad tos rekomendacijos iš esmės nėra naujos turbūt savivaldybei, tikrai jos yra svarstomos ir tai, ką mes išgirdom anksčiau, tai jos yra kažkiek jau yra ir dabar įgyvendinamos, ten papildomų juostų steigimas, tai mes galbūt kažkokio labai naujo dviračio neišradom čionais <...> manau, kad dauguma jau yra atliepta ir tiesiog dauguma gali būt, kaip pasakyti, keletą gali tikrai atliepti ateityje.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 7, 2025 m. gruodžio 22 d.

¹⁵⁵ Vilniaus miesto savivaldybė (2026), p. 14.

Įdomu pastebėti ir tai, kad **nepaisant kartais skeptiško požiūrio į Asamblėjos efektyvumą, VMPA pabaigoje dalyviai mažiau abejojo, jog rekomendacijos virs praktiniais veiksmais.** Kaip pavaizduota žemiau pateiktame paveiksle (Paveikslas 5), Asamblėjos pradžioje kone pusė jos dalyvių (44 proc.) nuogąstavo dėl Asamblėjos poveikio, o dar penktadalis neturėjo aiškos pozicijos šiuo klausimu. Asamblėjai baigiantis, nuogąstavimai dėl rekomendacijų prasisklaidė – dalyvių grupėje buvo 29 procentiniais punktais mažiau sutinkančių ir 25 procentiniais punktais daugiau nesutinkančių, kad Asamblėjos rekomendacijos nevirs praktiniais veiksmais ir sprendimais, iš to nieko neišeis. Žvelgiant individualiu lygmeniu, **53 proc. dalyvių po Asamblėjos jos poveikį vertino pozityviau**, 22 proc. – negatyviau, o dar 25 proc. nuomonės nepakeitė. Tai galima sieti tiek su pasitenkinimu parengtomis rekomendacijomis ar pačiu Asamblėjos procesu, tiek su geriau suprastais savivaldybės tikslais judumo srityje, kas leido suprasti siūlomų rekomendacijų ryšį su jais ir, atitinkamai, tikėtis didesnio rekomendacijų poveikio.

Paveikslas 5. VMPA dalyvių, sutinkančių, kad Asamblėjos rekomendacijos nevirs praktiniais veiksmais, kaita, proc.

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Kokie Jūsų nuogąstavimai, susiję su dalyvavimu Asamblėje?“ (pirmoji apklausa), „O kiek sutinkate arba nesutinkate su šiais teiginiais?“ (teiginys: Manau, kad Asamblėjos rekomendacijos nevirs praktiniais veiksmais ir sprendimais – iš to nieko neišeis) (trečioji apklausa).

Asamblėjos metu parengtų rekomendacijų svarstymo eiga aprašyta skyriuje 1.3. Organizatorių teigimu, pirmųjų konkrečių veiksmų įgyvendinant rekomendacijas buvo imtasi praėjus vos keliems mėnesiams po Asamblėjos pabaigos (JUDU inicijuoti pristatymai seniūnams ir reguliarios apklausos dėl viešojo transporto maršrutų), kas demonstruoja jau pasireiškiantį VMPA indėlį į politikos kaitą. Vis dėlto, platesniu mastu rekomendacijų poveikį vertinti sudėtinga, kadangi, kaip minėta, dalis Asamblėjos siūlymų persidengia ar yra glaudžiai susiję su Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginio plėtros plano uždaviniais, taigi, sunku įvertinti, ar politikos kaita įvyktų ir be Asamblėjos siūlymų. Negana to, kaip ir minėta, organizuojant Asamblėją nebuvo suplanuotas rekomendacijų įgyvendinimo procesas, taigi, didelė dalis šiuo metu už rekomendacijų įgyvendinimą atsakingų asmenų nebuvo įsitraukę ir susipažinę su Asamblėjos procesu (kas gali sumažinti nuosavybės

jausmą), o į Asamblėjos organizavimą įsitraukę asmenys už tolesnį rekomendacijų įgyvendinimo sekimą nebėra oficialiai atsakingi. Tai kelia riziką, kad Asamblėjos rezultatas bus suvoktas kaip papildoma našta siekiant strateginių tikslų savivaldybei įprastais metodais.

„<...> aš jaučiu, kad reikia vis tiek pakankamai daug su tuo dirbti ir rekomendacijų įgyvendinimas tampa toksai, nu, kaip dar vienas dalykas, kurį turim padaryt, vietoj to, kad viduje būtų kažkoks atsakymas į klausimą, kurio mes nežinojom. Labiau tampa kaip papildomas darbas dabar tos rekomendacijos, o ne pagalba sužinant, kažką tikrai išsiaiškinant ir jaučiant, kad dabar daugiau suprantame, kur yra problema arba ką reikia spręsti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

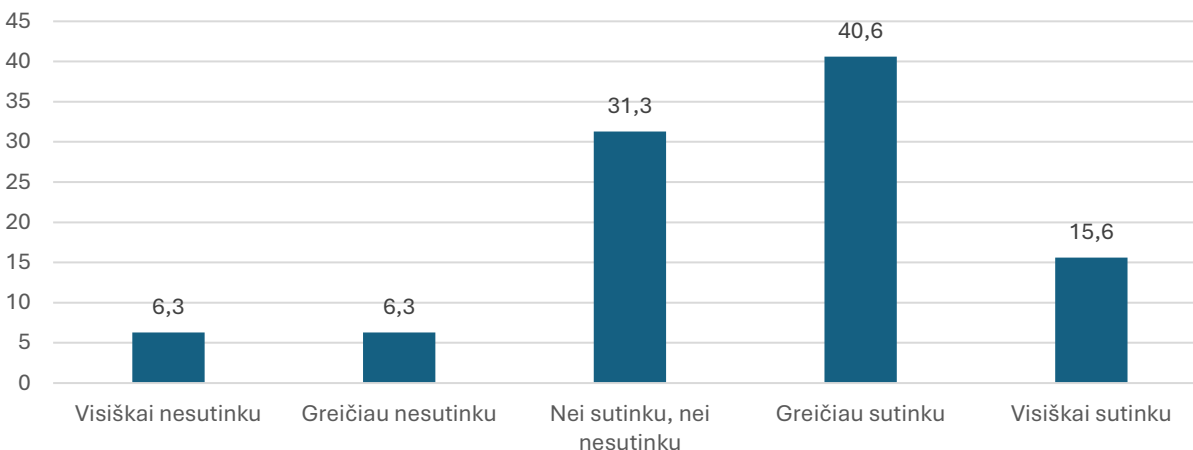
3.3.2. Poveikis Asamblėjos dalyviams

Šiame poskyryje bus aptariamas **Asamblėjos poveikis jos dalyviams**. Šis vertinimo klausimas bus analizuojamas atsižvelgiant į tris indikatorius: **nuostatų kaitą Asamblėjos temos atžvilgiu** (kokia apimtimi mokymasis ir svarstymai turėjo poveikį dalyvių nuostatomis Asamblėjos tema bei priežastys, dėl kurių ši kaita (ne)įvyko), **nuostatų kaitą tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu** (kokia apimtimi mokymasis ir svarstymai turėjo poveikį dalyvių nuostatomis įvairių visuomenės grupių atžvilgiu bei priežastys, dėl kurių ši kaita (ne)įvyko) ir **nuostatų kaitą piliečių dalyvavimo bei įgalinimo atžvilgiu** (kokia apimtimi dalyviai mano galintys daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui, vertina asamblėją kaip tinkamą instrumentą piliečių įtraukimui ir kaip ši nuomonė keitėsi Asamblėjos eigoje, kokiu mastu dalyviai mano, kad įsitraukimas į Asamblėją buvo vertas jų laiko bei kiek motyvuoti jaučiasi įsitraukti į kitas pilietines veiklas). Vertinant šiuos aspektus, vadovautasi VMPA dalyvių apklausų ir interviu duomenimis.

Nuostatų kaita Asamblėjos temos atžvilgiu

Kaip minėta poskyryje 3.2.1, **VMPA dalyviai jaučiasi pagilinę žinias Asamblėjos tematikoje**, tačiau vertinimo metu surinkti duomenys atskleidžia, kad šios žinios bei svarstymai **turėjo vidutinį poveikį nuostatų kaitai Asamblėjos temos atžvilgiu**. Kiek daugiau nei pusė (57 proc.) į trečiosios apklausos klausimus atsakiusių VMPA dalyvių greičiau ar visiškai sutiko, kad Asamblėjos eigoje pakeitė nuomonę apie Asamblėjoje aptartas temas. Viena vertus, tai gali būti vertintina kaip sąlyginai teigiamas rodiklis, antra vertus, ganėtinai didelė su teiginiu nei sutinkančių, nei nesutinkančių respondentų dalis (31 proc.) indikuoja, kad Asamblėjos poveikis šioje srityje nebuvo itin stiprus (Paveikslas 6).

Paveikslas 6. *VMPA dalyvių nuomonė apie nuostatų kaitą Asamblėjos temomis, proc.*

Šaltinis: vertintojų atlikta trečioji VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Prašome pagalvoti apie grupines diskusijas. Kiek sutinkate ar nesutinkate su šiais teiginiais? *Pakeičiau savo nuomonę apie Asamblėjoje aptartas temas*“ (N=32).

Tai sietina ir su 3.1.4 poskyryje apibūdinta tendencija, kad, nepaisant VMPA dalyvių įvairovės pagal atrankos kriterijus, **nemaža dalis jų iš esmės palaikė darnaus judumo idėjas**, kas pasireiškė ir mažiau nei tikėtasi intensyviomis diskusijomis ir/ar priešprieša svarstymų metu. Kaip minėta poskyryje 3.1.4, prielaida, jog automobiliu kaip pagrindine transporto priemone besinaudojantys miestiečiai atstovaus jos naudotojus, pasirodė nesanti visiškai teisinga – dalis vairuotojų šią transporto priemonę renkasi tik dėl nepakankamo darnaus judėjimo priemonių patogumo ir prieinamumo. Taigi, anot vieno VMPA dalyvių, nuostatos temos atžvilgiu Asamblėjos eigoje nepakito, buvo tik dar labiau paryškinti esami įsitikinimai.¹⁵⁶

„Ar pakeitė nuostatas judumo mieste... Šiaip nepasakyčiau, kad labai labai pakeitė, nes bent kol kas, sakykim, turbūt vis tiek aš važinėsiu automobiliu, bent jau tuo maršrutu ryte, vakare, nes kitaip nesigauna. <...> sunku pasakyti, kiek jis pakeitė. Iš esmės visada, kai būdavo galimybės, tai važiuoji tiesiog viešuoju. Kai yra galimybės ir aplinkybės nepalankios, tai tiesiog tada važiuoji automobiliu. <...> Tai ne, nelabai pakeitė, vis tiek toks, ta prasme... Ir taip, žodžiu, ir taip važinėju viešuoju, kažkiek tai, kiek leido galimybės.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

„Tai toj vietoj irgi kažkaip niekas nesikeičia. Gal tiesiog važiuojant miestu pradėdi atkreipti daugiau dėmesio į kažkokius krūmus, šalia augančius, kažkokias tai detales, niuansus taip atkreipi...“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2025 m. spalio 8 d.

Svarbu paminėti ir tai, kad nuostatų kaita galėjo vykti ne tik teigiama kryptimi – didesnio darnaus judumo palaikymo link, tačiau ir priešingai – auginti nepasitenkinimą šia tema. Nors šios tendencijos neatskleidžia apklausos duomenys, interviu metu **keli Asamblėjos dalyviai pasidalino, kad dalyvavimo Asamblėjoje patirtis neigiamai paveikė nuostatas darnaus judumo srityje**. Vienu šių atveju pastebima, kad nusivylimas Asamblėjos procesu bei galimybėmis padaryti poveikį viešajai

¹⁵⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

politikai, taip prisidedant prie problemos sprendimo, laikinai persikėlė ir į judumo elgseną. Nors tai nebuvo ilgalaikė nuostatų kaita, įdomu pastebėti, kad suvokiama Asamblėjos proceso kokybė ir pasitenkinimas ja gali persiduoti ir konkrečios politikos srities vertinimui. Kitu atveju akcentuota, kad, nors Asamblėja išplėtė požiūrį į judumą, kitų eisimo dalyvių poreikį gatvėse, tam tikri dizaino sprendimai ir idėjos liko svetimomis – nuomonė jų atžvilgiu nesikeitė, o šių idėjų siūlymas net kėlė tam tikrą susierzinimą. Svarbu paminėti, kad **tokie atvejai buvo labiau išskirtis nei bendra tendencija ir nuostatų kaita temos atžvilgiu dažniau arba nevyko, arba vyko į teigiamą pusę.**

„Sakyčiau, kad Asamblėja pastūmėjo mane priešinga linkme. Jau po pirmos dienos supratau, kad tai – beviltiška, mano poveikis bus labai mažas. <...> Ypač po to, kai išgirdau, kaip tai organizuojama ir supratau, kad niekas nepasikeis. Taigi, iš esmės darnus judumas atneša man žalą ir, jeigu matau, kad neįvyks jokie pokyčiai, kodėl aš turėčiau stengtis nenaudoti automobilio ir siekti sumažinti jo poveikį, jei šis poveikis yra ignoruojamas visų kitų. <...> [J]eigu su kažkuo nesutinki, bandai padaryti kažką prieš tai. Maniau, kad man neberūpi, tema neverta mano dėmesio, taigi, naudosiusi automobiliu dažniau. Po kurio laiko nustojau taip elgtis, nustojau pykti ant šios temos.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 4 d.

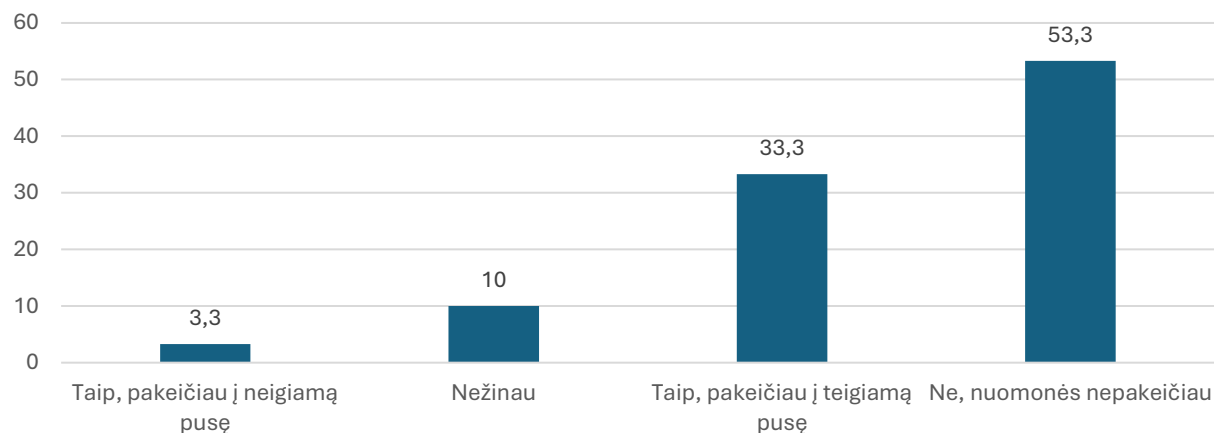
„Iš vienos pusės, kažkaip aš supratau, kad reikia mąstyti globališkiau vis tiek, nes čia vien ne vien mano gatvė Vilnius. Nu taip, tas viskas kaip ir su suprantama. Bet vat sakau, iš kitos pusės, ir tos naujos idėjos apie tą gatvę, kur ir kavinėje sėdi, staliukai šalia ir mašina važiuoja? Nu, tai čia išvis kažkoks nonsensas yra. Nežinau, iš kur jie traukia tokias idėjas netgi.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 18, 2026 m. kovo 4 d.

Nuostatų kaita tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu

Remiantis vertinimo metu surinkta medžiaga, **VMPA turėjo nedidelį poveikį dalyvių nuostatų kitų visuomenės grupių atžvilgiu kaitai.** Kaip pavaizduota žemiau pateiktame paveiksle (Paveikslas 7), daugiau nei pusė (53 proc.) į apklausos klausimus atsakiusių VMPA dalyvių teigė po dalyvavimo Asamblėjoje patirties nuomonės tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu nepakeitę. Apie trečdalis dalyvių (33 proc.) nurodė nuomonę pakeitę į teigiamą pusę ir tik mažuma jų (3 proc.) nurodė, kad pokytis įvyko neigiama kryptimi. Atsakydami į atvirą apklausos klausimą, apie kokias visuomenės grupes jų nuomonė pasikeitė, **dalyviai minėjo ne tik teigiamas ar neigiamas tendencijas, tačiau ir grupes, su kuriomis buvo susipažinę nepakankamai, o Asamblėjos metu tai padarė geriau.** Keturi respondentai tokia grupe įvardijo neįgaliuosius – atsakymuose akcentuota, kad dalyviai nebuvo susipažinę su šios grupės patiriamomis problemomis. Dar vienas respondentas akcentavo pakeitęs nuomonę apie jaunų šeimų ir senjorų patiriamus judėjimo iššūkius. Nors nuostatos kitų visuomenės grupių atžvilgiu pakito menkai, galima atkreipti dėmesį į **simbolinį teigiamą Asamblėjos poveikį pasitikėjimui kitais žmonėmis.** Lyginant VMPA dalyvių apklausos rezultatus pirmosios ir paskutinės Asamblėjos sesijų metu, pastebima, kad su teiginiu „apskritai, daugeliu žmonių galima pasitikėti“ sutinkančių dalyvių dalis paaugo nuo 42 iki 44 proc. (2 procentinių punktų skirtumas), o su šiuo teiginiu nesutinkančių dalyvių dalis sumažėjo nuo 24 iki 16 proc. (8 procentinių punktų skirtumas). Individo lygmeniu, bendras pasitikėjimas žmonėmis po Asamblėjos paaugo tarp 33 proc. dalyvių, o sumažėjo tarp 17 proc.

Paveikslas 7. VMPA dalyvių nuomonė apie nuostatų kaitą tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu, proc.

Šaltinis: vertintojų atlikta trečioji VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Asamblėjos metu aš pakeičiau savo nuomonę apie tam tikras visuomenės grupes“ (N=30, du dalyviai neatsakė į šį klausimą ir buvo eliminuoti iš imties).

Nuomonės pokyčiai sietini su sėkmingu mokymosi procesu bei bendravimu su rečiau sutinkamų suinteresuotųjų šalių atstovais (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.1). Apskritai, interviu metu VMPA dalyviai akcentavo esantys tolerantiški, turintys platų ir įvairų pažįstamų spektrą, todėl džiaugėsi galimybe Asamblėjos metu bendrauti su įvairiais žmonėmis.¹⁵⁷ Tai gali būti sietina ir su dalyvių savi-atrankos iššūkiais – sužinoję, koku principu vyks Asamblėja, į ją galimai registravosi bendradarbiavimo ir įvairių nuomonių įtraukimo į sprendimų priėmimą nauda tikintys miestiečiai. Dėl šios priežasties Asamblėja padėjo jiems **mokytis bendradarbiauti, susipažinti su dar platesne nuomonių įvairove, tačiau iš esmės nuomonės apie tam tikras visuomenės grupes nepakeitė** (t.y., pradinė pozicija buvo pakankamai gera, todėl įvyko tik nežymus pokytis).

„Tikrai nėra daug galimybių žmonėms iš skirtingų etninių grupių, su skirtingais įsitikinimais, skirtingo amžiaus kategorijose susitikti ir bandyti kartu išspręsti problemą. Manau, kad tokie susitikimai naudingi, siekiant sujungti visuomenę, kadangi jie verčia geriau pažinti save ir kitus, geriau suprasti vienas kitą.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 3 d.

„Gal nepasikeitė dėl to, kad mano aplinkoje yra įvairių irgi, įvairaus amžiaus grupių žmonių su įvairiais įpročiais ir ta situacija daugiau mažiau yra pažįstama. Tikrai dabar susidurta su dar daugiau požiūrio kampų. Bet iš principo, kad tai kažkokių tai naujienų tai neatnešė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

¹⁵⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 2, 2026 m. sausio 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 14, 2026 m. vasario 24 d.

Nuostatų kaita piliečių dalyvavimo ir įgalinimo atžvilgiu

VMPA dalyvių apklausos ir interviu duomenys atskleidžia, kad **Asamblėja neturėjo reikšmingo poveikio nuostatų kaitai piliečių dalyvavimo ir įgalinimo atžvilgiu**. Interviu metu vienas Asamblėjos organizatorių atskleidė įsitikinimą, kad VMPA neabejotinai prisidėjo prie nuostatų apie demokratinį sprendimų priėmimą kaitos, atskleisdama ir mokydama dalyvius alternatyvių įsitraukimo formų, tačiau pokytis, nors ir įvyko, nebuvo didelio masto.

„Aš manau, kad bendrai tai buvo vertinga organizuoti tą Asamblėją, nes tikrai, tai pakeitė didžiosios įsitraukusių žmonių dalies suvokimą, kas yra demokratija, kaip dalykai gali vykti, kas yra įmanoma.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Kaip pavaizduota žemiau pateiktoje lentelėje (Lentelė 15), pirmosios ir paskutiniosios VMPA sesijų metu atliktų apklausų rezultatai atskleidžia, kad po Asamblėjos jos dalyvių grupėje **išaugo pasitikėjimas demokratija** kaip turinčia pranašumą prieš kitas valdymo formas bei **pasitenkinimas jos veikimu** nacionaliniu ir vietos lygmeniu. Vertindami savo **galimybes daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui, dalyviai nuomonės iš esmės nepakeitė**: nors padidėjo sutinkančių, kad gali daryti įtaką Vilniaus mieste (nuo 42 iki 47 proc.), taip pat išaugo su šiuo teiginiu nesutinkančių dalyvių dalis (nuo 11 iki 16 proc.). Įtakos nacionalinio lygmens sprendimams vertinimas išliko kone nepakitęs – sumažėjo manančių, kad įtakos viešųjų sprendimų priėmimui jie padaryti negali (nuo 13 iki 9 proc.), tačiau neatsirado daugiau manančių priešingai.

Vis dėlto, **teigiamas pokytis pastebimas vertinant savo jėgas įsitraukti į viešųjų klausimų sprendimą**. Sumažėjo pritariančių (nuo 8 iki 6 proc.) teiginiui „viešųjų klausimų sprendimas yra per sudėtingas tokiems žmonėms kaip aš“ ir padidėjo jam nepritarančių (nuo 53 iki 63 proc.) VMPA dalyvių dalis. Tuo tarpu vertinant teiginį „tokie žmonės kaip aš, net veikdami kartu su kitais, negali išspręsti savo kaimynystės ar miesto problemų“ paaugo tiek su juo sutinkančių, tiek nesutinkančių dalyvių dalis, kas rodo didesnę dalyvių neapsisprendimą šiuo aspektu.

Lentelė 15. VMPA dalyvių nuomonė apie demokratijos veikimą ir galimybes įsitraukti į sprendimų priėmimą, proc.

	Aš jaučiu, kad galiu daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui Lietuvoje		Aš jaučiu, kad galiu daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui Vilniaus mieste		Demokratija turi pranašumą prieš kitas valdžios formas		Aš apskritai esu patenkintas(-a), kaip demokratija veikia Lietuvoje		Aš apskritai esu patenkintas(-a), kaip demokratija veikia vietos lygmeniu		Viešųjų klausimų sprendimas yra per sudėtingas tokiems žmonėms kaip aš		Tokie žmonės kaip aš, net veikdami kartu su kitais, negali išspręsti savo kaimynystės ar miesto problemų	
	W1	W3	W1	W3	W1	W3	W1	W3	W1	W3	W1	W3	W1	W3
Visiškai nesutinku	2,6	0	5,3	0	5,3	0	5,3	0	10,5	0	28,9	37,5	31,6	28,1
Greičiau nesutinku	10,5	9,4	5,3	15,6	,0	0	21,1	15,6	10,5	12,5	23,7	25,0	34,2	28,1
Nei nesutinku, nei sutinku	36,8	37,5	47,4	34,4	15,8	12,5	31,6	31,3	26,3	31,3	39,5	25,0	18,4	31,3
Greičiau sutinku	36,8	43,8	28,9	37,5	50,0	56,3	36,8	31,3	47,4	43,8	2,6	3,1	10,5	6,3
Visiškai sutinku	13,2	6,3	13,2	9,4	26,3	28,1	5,3	18,8	2,6	9,4	5,3	3,1	2,6	3,1
Neatsakė	,0	3,1	,0	3,1	2,6	3,1	,0	3,1	2,6	3,1	,0	6,3	2,6	3,1
Sutinku (bendrai)	50,0	50,0	42,1	46,9	76,3	84,4	42,1	50,0	50,0	53,1	7,9	6,3	13,2	9,4
Sutinku (bendras pokytis)		0,0		4,8		8,1		7,9		3,1		-1,6		-3,8
Nesutinku (bendrai)	13,2	9,4	10,5	15,6	5,3	0,0	26,3	15,6	21,1	12,5	52,6	62,5	65,8	56,3
Nesutinku (bendras pokytis)		-3,8		5,1		-5,3		-10,7		-8,6		9,9		-9,5

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Kiek sutinkate arba nesutinkate su šiais teiginiais?“

Žvelgiant individo lygmeniu, **pokytis nebuvo vienakryptis, bet dažniau – pozityvus**. Po Asamblėjos 26 proc. dalyvių jautė labiau galintys daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui Lietuvoje, tačiau kiti 23 proc., atvirkščiai, jautė galintys tai daryti mažiau. Kalbant apie jaučiamos galimybės daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui Vilniaus mieste pokyčius, Asamblėjai baigiantis 26 proc. dalyvių ją vertino pozityviau, o kiti 29 proc. – negatyviau. Pozityvūs pokyčiai individo lygmeniu dominavo vertinant demokratiją ir jos būklę. 20 proc. dalyvių demokratijos pranašumų prieš kitas valdžios formas matė daugiau, tuo metu 13 proc. – mažiau. Demokratijos veikimą Lietuvoje po Asamblėjos pozityviau vertino 42 proc. dalyvių, negatyviau – 19 proc. Vietos (Vilniaus miesto) atveju, pasitenkinimas demokratijos veikimu paaugo tarp 33 proc. dalyvių, o sumažėjo – tarp 17 proc. Nuomonė, kad viešųjų klausimų sprendimas yra per sudėtingas „tokiems žmonėms kaip aš“, po Asamblėjos sustiprėjo 20 proc. dalyvių, tačiau kitiems 20 proc. kaip tik susilpnėjo ir šis pokytis buvo stipresnis¹⁵⁸. Visais šiais atvejais **didžiausia** (ar santykinai didžiausia) **dalyvių dalis** (pvz., 40 proc. dalyvių, skeptiški apie galimybes žmonėms išspręsti savo kaimynystės ar miesto problemas ar 67 proc. demokratijos pranašumų prieš kitas valdymo formas vertinimo atveju), **savo nuomonės per Asamblėjos laikotarpį nepakeitė**. Vadinasi, Asamblėjos patirtis jiems nebuvo pakankama pakeisti išankstinius įsitikinimus ir nuostatas.

Vertinant šiuos pokyčius svarbu atsižvelgti į tai, kad **Asamblėja nebuvo izoliuota nuo bendro šalies politinio konteksto** – šalį krėtė korupcijos skandalai, XIX-ąją Vyriausybę pakeitė XX-oji Vyriausybė, prasidėjo masiniai protestai dėl siūlomų LRT įstatymo pataisų, kurie galėjo neigiamai paveikti miestiečių nuostatas. Vis tik, dalis rodiklių buvo itin specifiniai, susieti su Vilniumi (pvz., jaučiama galimybė daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui Vilniaus mieste), todėl tikėtina, kad šiais atvejais pavyko užčiuopti grynesnį Asamblėjos poveikį. Negana to, apklausos rezultatus patvirtina ir interviu duomenys.

Tai, kad dalyvių grupė po Asamblėjos **palankiau vertino demokratijos procesus ir savo gebėjimus įsitraukti į viešųjų klausimų svarstymą, tačiau tapo skeptiškesne galimybės daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui atžvilgiu**, galima paaiškinti keliais aspektais. Pirma, kaip minėta poskyryje 3.1.2, dalyvavimas Asamblėjos veiklose – mokymosi, svarstymų patirtis – įgalino dalyvius, paskatino jų pasitikėjimą savo žiniomis bei kompetencijomis, prisidedant prie kokybiško politikos formavimo. Išlaugęs pasitikėjimas kitais dalyviais, vertinant juos kaip galinčius sąžiningai, teisingai ir nesavanaudiškai prisidėti prie bendro sprendimų priėmimo galėjo prisidėti prie sustiprėjusio palaikymo demokratijai. Tam poveikį taip pat galėjo turėti ir susipažinimas su Asamblėja kaip nauja, inovatyvia dalyvavimo forma, pagrįsta mokymusi iš nuomonių įvairovės. Galiausiai, keli dalyviai akcentavo, kad didesnis informuotumas apie savivaldybės ir jos institucijų veiksmus paskatino didesnę pasitikėjimą jomis, pakeitė nuomonę į gerąją pusę (kaip bus minima vėliau, nuomonės šiuo aspektu tarp dalyvių išsiskyrė).¹⁵⁹

„Galbūt jau dabar, tarkim, pasijautė namo čia bendruomenė, rajone, kad tavo balsas, kad ir vienintelis, atrodo, kad visi sutinka, bet, tarkim, galbūt tu su kažkuo nesutinki ir, jeigu tu nieko

¹⁵⁸ Nuomonės stiprinimas stebėtas tik per vieną penkiabalės vertinimo skalės punktą, tuo tarpu pusės (10 proc.) nuomonę į negatyviąją pusę keitusių atveju – ir per du skalės punktus.

¹⁵⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d., Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 12, 2026 m. vasario 12 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

nesakysi, nieko nedarysi, tai niekas nepasikeis. Bet kartais šiaip reikia išskelti klausimus. Gali būt, kad tu ir sutinki su visa grupe, bet reikia išskelti klausimus, tuos, kuriuos kelia kiti, kurie tam prieštarauja. Todėl, kad kartais pažiūri per jų prizmę ir tu matai, kaip galbūt gali padaryti geriau. Ir, būtent, kaip ir sakau, jeigu nieko nesakysi, tai tu galbūt padarysi tada ir nu visi sutiks, padarysi gerai. Bet jeigu pažiūrėsi ir per kitą prizmę, tu padarysi dar geriau tiek bendruomenei, tiek visuomenei.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 15, 2026 m. sausio 28 d.

Vis dėlto pastebima, kad **Asamblėjos metu nesugebėta įtikinti dalyvių, jog jų balsas bus išgirstas, o rekomendacijos bus įgyvendintos**. Apklausoje, atliktoje pirmosios Asamblėjos sesijos metu, nemaža dalis dalyvių sutiko, tačiau apie ketvirtadalis dalyvių buvo neapsisprendę, ar valdžios institucijos išgirs jų nuomonę, ar jie padarys įtaką sprendimų priėmimui svarbiais klausimais ir ar Asamblėjos dėka įvyks pokyčių jų aplinkoje (Lentelė 16). Po Asamblėjos dalyviai dar skeptiškiau nei iki jos vertino tai, kad valdžios institucijos atsižvelgs į jų nuomonę, tačiau pozityviau vertino galimybes padaryti įtaką sprendimų priėmimui svarbiais klausimais, o ypač išaugo lūkestis dėl Asamblėjos dėka įvyksiančių pokyčių – tai galima interpretuoti kaip sustiprėjusį tikėjimą(si), kad rekomendacijos bus įgyvendintos (kaip minėta poskyryje 3.1.1).

Lentelė 16. VMPA dalyvių lūkesčiai, susiję su poveikiu viešajai politikai, ir jų vertinimas, proc.

	...valdžios institucijos išgirs mano nuomonę		...turėsiu įtakos sprendimų priėmimui svarbiais klausimais		...Asamblėjos dėka įvyks pokyčių mano aplinkoje	
	W1	W3	W1	W3	W1	W3
Visiškai nesutinku	10,5	6,3	7,9	6,3	5,3	6,3
Greičiau nesutinku	10,5	12,5	7,9	6,3	13,2	6,3
Nei nesutinku, nei sutinku	21,1	34,4	28,9	28,1	26,3	15,6
Greičiau sutinku	34,2	37,5	31,6	28,1	26,3	56,3
Visiškai sutinku	23,7	9,4	23,7	31,3	28,9	15,6
Neatsakė	,0	,0	,0	,0	,0	
Sutinku (bendrai)	57,9	46,9	55,3	59,4	55,3	71,9
Sutinku (bendras pokytis)		-11,0		4,1		16,6
Nesutinku (bendrai)	21	18,8	15,8	12,6	18,5	12,6
Nesutinku (bendras pokytis)		-2,2		3,2		5,9

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Kokius lūkesčius siejate su dalyvavimu Asamblėjoje?“ (pirmoji apklausa), „Prašome pagalvoti apie savo patirtis Asamblėjoje. Kiek sutinkate arba nesutinkate su šiais teiginiais?“ (trečioji apklausa).

Atsižvelgiant į tai, **sumenkęs nuomonės poveikio valdžios institucijoms vertinimas sietinas ne su rekomendacijų įgyvendinimo galimybėmis, bet su Asamblėjos procesu ir jos vaidmeniu sprendimų priėmimo procese**. Kaip minėta poskyryje 3.1.1, dalis VMPA dalyvių manė, kad

Asamblėja siekiama legitimuoti esamus ar būsimus viešosios politikos sprendimus, todėl gyventojų nuomonė bus pakreipiama miesto sprendimų priėmėjams naudinga kryptimi ir iš esmės nedarys poveikio sprendimų priėmimui. Iš profesinę patirtį su Vilniaus miesto savivaldybe turinčių miestiečių taip pat girdėtas paaiškinimas, jog nuostatos nesikeitė, kadangi Asamblėja matyta labiau kaip vienkartinė iniciatyva nei sisteminis veikimo formų pokytis. Galiausiai, kaip minėta skyriuje 1.2, dalyviai išreiškė nusivylimą dėl menko sprendimų priėmėjų įsitraukimo ir dalyvavimo Asamblėjoje, kas buvo suprantama ir kaip ribotas susidomėjimas bei įsipareigojimas VMPA.¹⁶⁰

„Nematau kam ten keistis. Struktūra yra bloga, ta prasme, tai čia irgi yra tiesiogiai susiję tiek su mano profesija, tiek su pačiu manim. Bet tai tikiu, kad žmonėms pasikeitė, nu žmonėms patinka, kai gražiai šneka, kai su jais gražiai priima, kai juos gerbia arba bent apsimeta, kad juos gerbia. Tai tokiu atveju, tai kaip, savivaldybė padarė viską labai gerai, sužaidė gražiai, sakysim taip. <...> Tai čia nu, dėl to, kad per daug glaudžių ir na, taip, ar glaudžių, ar per daug susijusių dalykų yra su savivaldybe, kad viena Asamblėja paimtų ir išmuštų. Tai šitoj vietoje vat požiūris, kaip ir sakiau, kad po Asamblėjos jina geriau pradės dirbti – tikrai ne, nes yra reikalingi ir tenai strateginiai pokyčiai, pačioj savivaldybėj, kad kažkas tai ir geriau ar blogiau būtų tai, kad nu... Asamblėja buvo toksai, nu, kaip sakau, toksai daugiau pačiai savivaldybei, tokiai kaip organizacijai, jeigu taip pavadinti, tai čia nu grynas PR'as. Kaip buvo, taip ir yra.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 20, 2026 m. kovo 7 d.

„<...> yra kas ir dirbę savivaldybėj, ir ministerijose, ir aukštose pareigose, tai žinau, kad, ta prasme, kaip vyksta darbai ir kad tai yra tiesiog didžiulė sistema stovinti ir tu tiesiog ne visą laiką gali viską sukontroliuoti. Tu gali ateit su pačiais geriausiais interesais, norais, idėjom, vis tiek tai turi, prasi... Nu per didžiulį noriu-nenoriu, tada finansinio planavimo ir panašiai, filtrą prasiskverbti. Tai tas yra sudėtinga. Tai šiuo atveju mano toks kažkaip požiūris sakyčiau, kad ne, jisai, kaip ir ne, nepasikeitė, nepasikeitė su valstybe, niekuo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 11, 2026 m. vasario 10 d.

Vertindami kitus Asamblėjai keltus lūkesčius ir jų atliepimą, dalyviai buvo pozityvūs. Didžiausias pozityvus pokytis, lyginant lūkesčius Asamblėjos pradžioje ir jų atliepimą pabaigoje pastebimas vertinant dalyvavimo Asamblėjoje paskatintą susidomėjimą ir norą įsitraukti į sprendimų priėmimo procesus (toks poveikis sau Asamblėjos pabaigoje jos dalyvių pozityviai vertintas 12 procentinių punktų dažniau) (Lentelė 17). Antras pagal dydį pozityvus pokytis (per 11 procentinių punktų) pastebimas vertinant galimybes įgytas žinias ir įgūdžius panaudoti ateityje. Kaip ir minėta anksčiau, VMPA suteikė dalyviams įsitraukimui į sprendimų priėmimą reikalingas kompetencijas ir paskatino jų pasitikėjimą savo gebėjimais. Taigi, įdomu pastebėti, kad nors **ganėtinai skeptiškai vertino galimybes, kad valstybės institucijos išgirs jų nuomonę, VMPA dalyviai jautėsi įkvėpti tolesniam įsitraukimui, aktyvesniam domėjimuisi politiniais procesais.**

¹⁶⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 17, 2026 m. kovo 3 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Jeigu bus rengiama asamblėja kita tema, dalyvausiu, tačiau ne dėl manymo, kad pagaliau galu kažką pakeisti. Šioje Asamblėjoje dalyvavau su viltimi, kad galbūt kažkas pasikeis. Jos žlugo. Dabar dalyvausiu su mintimi, kad tai gali būti įdomi patirtis ateičiai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 1, 2026 m. vasario 3 d.

„Mano akiratį praplėtė tikrai. Tikrai tokio norisi, norisi dar kažkur kažką pasakyti, pasiūlyti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 14, 2026 m. vasario 24 d.

„Kadangi anksčiau išvis tokios galimybės nebuvo, o staiga atsirado, tai vienas dalykas, mane tas labai stipriai nudžiugino, kad nors ir atsitiktine tvarka, bet buvau įtraukta. Ateity galbūt norėtusi kažkur pažymėti kažkokią varnelę, kad esu suinteresuota tokiuose klausimuose dalyvauti, kad iš principo žinotų, kad galima [mane, aut. past.] kviesti. <...> tikrai turi tą efektą, nes staiga sudomino ir ką mano seniūnija veikia, ir mano seniūnaičiai: kokie sprendimai, kas ten tie žmonės, gal prisijungt, gal tiesiog stebėti – tai praplėtė akiratį toj vietoj.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos dalyviu(-e) nr. 16, 2026 m. kovo 2 d.

Lentelė 17. Kiti VMPA dalyvių lūkesčiai ir jų vertinimas, proc.

	...susipažinsiu su įdomiais žmonėmis		...dalyvausiu įdomioje diskusijoje		...patirsiu kažką naujo		...praplėsiu savo žinias ir įgysiu naujų įgūdžių		...įgytas žinias ir įgūdžius galėsiu panaudoti ateityje		...dalyvavimas Asamblėjoje padidins mano susidomėjimą ir norą įsitraukti į sprendimų priėmimo procesus	
	W1	W3	W1	W3	W1	W3	W1	W3	W1	W3	W1	W3
Visiškai nesutinku	2,6	,0	2,6	,0	2,6	,0	2,6	3,1	5,3	3,1	5,3	6,3
Greičiau nesutinku	2,6	,0	,0	6,3	,0	,0	,0	3,1	5,3	3,1	2,6	3,1
Nei nesutinku, nei sutinku	18,4	15,6	5,3	6,3	5,3	3,1	13,2	6,3	26,3	21,9	26,3	12,5
Greičiau sutinku	39,5	34,4	52,6	50,0	36,8	34,4	31,6	31,3	34,2	40,6	44,7	56,3
Visiškai sutinku	34,2	50,0	36,8	37,5	52,6	62,5	52,6	56,3	26,3	31,3	21,1	21,9
Neatsakė	2,6	,0	2,6	,0	2,6	,0	,0	,0	2,6	,0	,0	,0
Sutinku (bendrai)	73,7	84,4	89,5	87,5	89,5	96,9	84,2	87,5	60,5	71,9	65,8	78,1
Sutinku (bendras pokytis)		10,7		-2,0		7,4		3,3		11,4		12,3

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Nesutinku (bendrai)	5,2	0	2,6	6,3	2,6	0	2,6	6,2	10,6	6,2	7,9	9,4
Nesutinku (bendras pokytis)		-5,2		3,7		-2,6		3,6		-4,4		1,5

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Kokius lūkesčius siejate su dalyvavimu Asamblėjoje?“ (pirmoji apklausa), „Prašome pagalvoti apie savo patirtis Asamblėjoje. Kiek sutinkate arba nesutinkate su šiais teiginiais?“ (trečioji apklausa).

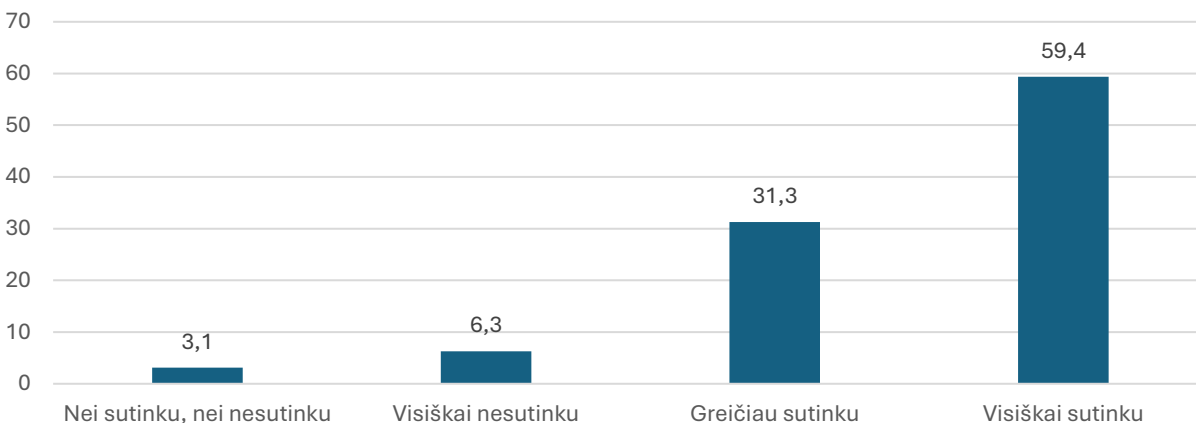
Baigiantis Asamblėjai, beveik visi dalyviai jautėsi patyrę kažką naujo (97 proc.), taip pat pasiteisino lūkesčiai dėl dalyvavimo įdomioje diskusijoje ir galimybės praplėsti savo žinias bei įgyti naujų įgūdžių (po 88 proc. su tuo sutinkančių), dalyviai jautėsi susipažinę su įdomiais žmonėmis (84 proc.). Taigi, vertinant duomenis bendrai, **nors gyventojai turėjo lūkestį prisidėti prie sprendimų priėmimo Vilniaus mieste, dalis jų šią galimybę vertino kiek skeptiškai**, nebuvo užtikrinti dėl savivaldybės atvirumo miestiečių idėjoms, **tuomet tarp dauguma Asamblėją matė kaip mokymosi, naujos patirties šaltinį**.

„Tai neturėtų būti tikslas piliečių asamblėjų, bet kaip šoninis rezultatas yra malonus, kad tai suteikia socialumą, pavyzdžiui, ypač senjorams ir galop prie tokios mankštos vėl save įgarsinti, padiskutuoti, gal ir pasiginčyti, tada ir kažkokio sąlyčio ieškojimo, kad, na, tikrai labai skirtingi asmenys ir tikrai skirtingo amžiaus ir visa kita, susėda šalia ir dirba visą dieną, tai tas toksai geras socialinis veikimas. <...> Man atrodo, tikrai kai kuriems tai buvoėjimas per daug komforto laužymo laiptelių ir galima gal naudoti ir čia paieškoti, tik aišku, jeigu čia būtų tikslas, tai būtų per brangi pasirinkta priemonė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 11 d.

Apibendrinant, dalyvių patirtis **Asamblėjoje buvo itin pozityvi, o didžioji dalis jų sutiktų dalyvauti ir kituose panašaus pobūdžio susitikimuose**. Kaip pavaizduota žemiau pateiktame paveiksle (Paveikslas 8), didžioji dalyvių dalis (91 proc.) greičiau ar visiškai sutinka, kad jų dalyvavimas VMPA buvo vertas tam skirtu laiku. Atsakydami, ar ateityje rinktųsi dalyvauti panašiam procese kitomis visuomenei svarbiomis temomis, didžioji dalis dalyvių taip pat atsakė teigiamai: vidurkis siekė 8,9 (skaleje nuo 1 iki 10, kur 1 reiškė „tikrai ne“, o 10 – „tikrai taip“). Nei vienas dalyvis nepasirinko žemesnio nei 5 balų įvertinio, o beveik pusė (44 proc.) respondentų pasirinko 10 balų įvertinimą. Tai galimai sietina ir su aukščiau aprašytu pagrindinių lūkesčių atliepimu. Nors Asamblėjos mandatas buvo labiau siejamas su rekomendacijomis ir indėliu į miesto judumo politikos kaitą, dalyvių lūkesčiai taip pat buvo nukreipti į naujas patirtis, dalyvavimą įdomiose diskusijose, žinių praplėtimą ir naujų įgūdžių įgijimą, kas buvo reikšmingai atliepta Asamblėjos metu. Dalis dalyvių ryškiai susiejo Asamblėjos vertinimą su rekomendacijų įgyvendinimu, tačiau dalis savarankiško indėlio į viešosios politikos kaitą lūkesčių neturėjo ar prarado juos VMPA eigoje, todėl galutinis vertinimas – teigiamas, su galimybe kisti ateityje, priklausomai nuo Asamblėjos poveikio viešajai politikai.

Paveikslas 8. Dalyvių nuomonė apie tai, ar įsitraukimas į VMPA buvo vertas jų laiko, proc.

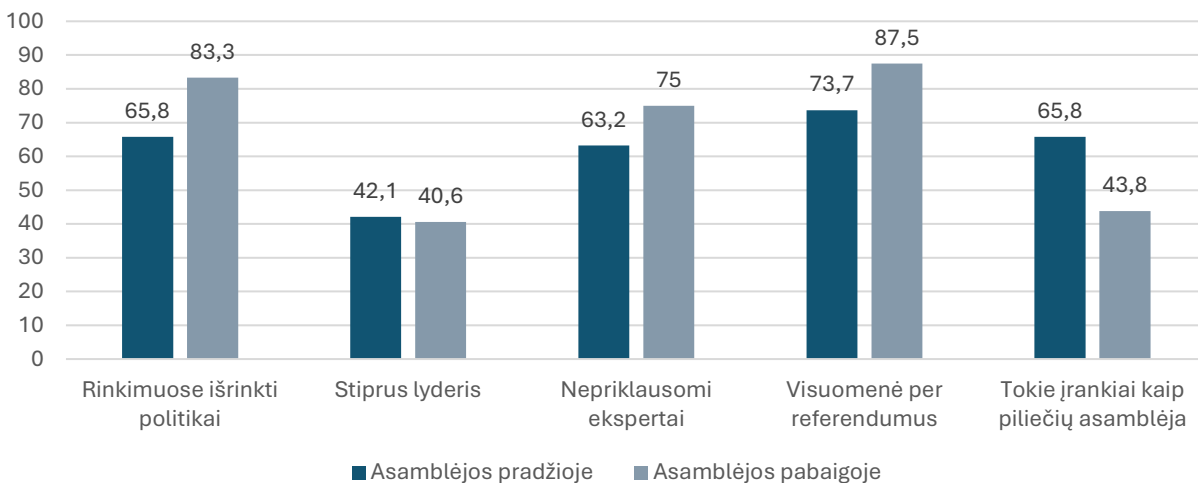

Šaltinis: vertintojų atlikta trečioji VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Apibendrinus, manau, kad dalyvavimas Vilniaus miesto piliečių asamblėjoje buvo vertas mano skirto laiko“ (N=32).

Vis dėlto ši **patirtis neįtikino dalyvių, kad politiniai sprendimai vietos ar nacionaliniu lygmeniu turėtų būti priimami pasitelkiant piliečių asamblėjas** – po VMPA palaikymas šio metodo taikymui sprendimų priėmimo kiek smuktelėjo žemyn. Kaip pavaizduota žemiau pateiktame paveiksle (Paveikslas 9), Asamblėjos dalyviai politinių sprendimų teisę valstybės lygmeniu daugiausia buvo linkę priskirti visuomenei per referendumus, rinkimuose išrinktiems politikams bei atsitiktinai atrinktiems žmonėms, pasitelkiant tokius įrankius kaip piliečių asamblėja, nepriklausomiems ekspertams ir santykinai mažiausiai – stipriam lyderiui. VMPA pabaigoje šio pasiskirstymo eiliškumas nepasikeitė, tačiau reikšmingai sumažėjo tokių įrankių kaip piliečių asamblėja vertinimas (per 22 procentinius punktus), šiek tiek sumažėjo stipraus lyderio vertinimas (per 2 procentinius punktus), o likusių trijų veikėjų (išrinktų politikų, ekspertų ir visuomenės per referendumus) vertinimas išaugo. Vertinant nesutinkančiuosius, stipriai sumažėjo nesutinkančių, kad sprendimus turėtų priimti nepriklausomi ekspertai (nuo 18 iki 3 proc., per 15 procentinių punktų), šiek tiek sumažėjo ir nepritariančių tokiems įrankiams kaip piliečių asamblėja (nuo 18 iki 13, per 5 procentinius punktus). Žvelgiant į individo lygmens pokyčius, matyti, jog ryškiausias jų – tai, kad beveik pusė dalyvių (43 proc.) per Asamblėjos laikotarpį pradėjo skeptiškiau vertinti, jog sprendimus turėtų priimti atsitiktinai atrinkti žmonės tokiais būdais kaip piliečių asamblėjos (20 proc. pakeitė nuomonę į palankesnę pusę tokio sprendimų priėmimo būdo atžvilgiu, 37 proc. nuomonės nepakeitė).¹⁶¹

¹⁶¹ Didžioji dalis dalyvių pozityviau kryptimi pakeitė požiūrį į sprendimų priėmimą referendumuose (30 proc. pozityviau vertinusių tokį sprendimų priėmimo būdą Asamblėjos pabaigoje nei pradžioje, 17 proc. – atvirkščiai, 53 proc. nuomonės nepakeitusiųjų). Tai, jog sprendimus turėtų priimti nepriklausomi ekspertai, per Asamblėją palankiau ėmė vertinti 29 proc., kiti 25 proc. tokį sprendimų priėmimo būdą ėmė vertinti skeptiškiau, likusiems 43 proc. nuomonės nepakeičiant. Pozicija, jog sprendimus nacionaliniu lygmeniu turėtų priimti stiprus lyderis per Asamblėją susilpnėjo 25 proc. dalyvių, sustiprėjo 18 proc., o nepasikeitė 54 proc. Galiausiai, dalyviai mažiau pritaria teiginiui, jog sprendimus nacionaliniu lygmeniu turėtų priimti išrinkti politikai (28 proc.), nei jį padidino (14 proc.). Grupės lygmens analizė leidžia įžvelgti priešingą tendenciją, nes bendras pasiskirstymas tarp bangų atspindi skirtingų momentų nuomonių struktūrą, o pokyčio analizė leidžia matyti, kaip kito tų pačių respondentų vertinimai; priešprieša rodo, kad bendri pasiskirstymai tarp bangų gali maskuoti individualių nuomonių pokyčius, todėl vien tik agreguotas palyginimas ne visada atskleidžia tikrąją kaitos kryptį.

Paveikslas 9. VMPA dalyvių, sutinkančių, kad sprendimus svarbiais šaliai klausimais turėtų priimti paminėti veikėjai, kaita, proc.

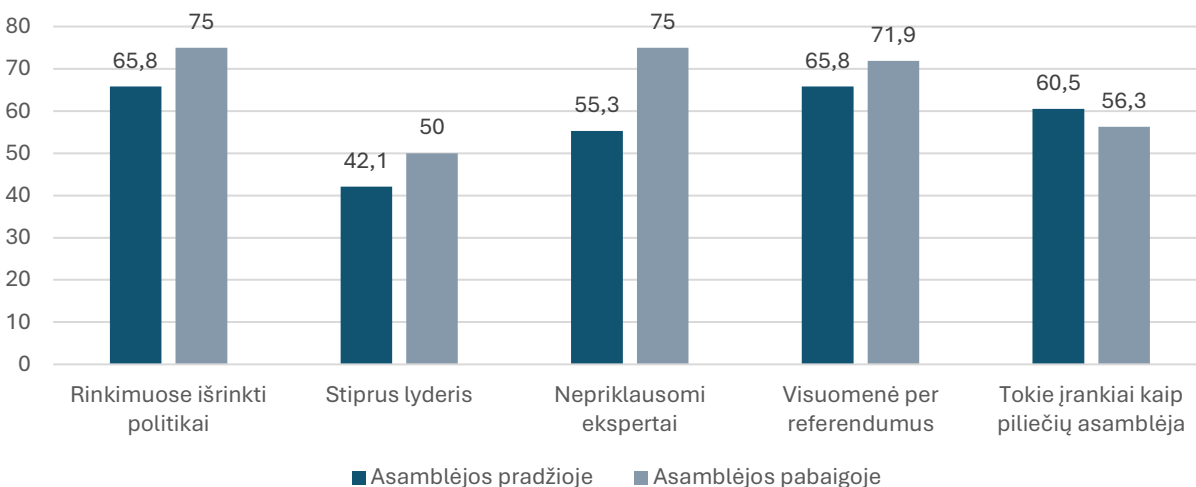
Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Kiek sutinkate arba nesutinkate su šiais teiginiais apie tai, kaip politiniai sprendimai turėtų būti priimami valstybės lygmeniu?“. Formuliuotė „Tokie įrankiai kaip piliečių asamblėja“ – sutrumpinta, apklausoje pasitelkta formuliuotė „atsitiktinai atrinkti žmonės, kurie, išlausę ekspertų ir visų pusių argumentus, kartu aptaria tam tikrą klausimą (pvz., piliečių asamblėja)“.

Taigi, VMPA patirtis **reikšmingai sumažino piliečių asamblėjų tinkamumui, siekiant priimti sprendimus, pritariančių dalyvių dalį**. Tai galima sieti su geriau suvoktu asamblėjų veikimo principu, kompleksiskumu bei problemos sprendimo mastu – dalis VMPA dalyvių teigė, kad Asamblėjoje nagrinėjami klausimai buvo per platūs, tuo tarpu tikėtina, kad sprendžiant nacionalinio lygmens problemas šis plotis dar labiau padidėtų, taigi, taptų dar sudėtingiau priimti giliai išdiskutuotas ir kokybiškas rekomendacijas.

Panašios tendencijos pastebimos ir vietos lygmeniu, kur palankus asamblėjų vertinimas taip pat šiek tiek sumažėjo VMPA eigoje. Kaip pavaizduota žemiau pateiktame paveiksle (Paveikslas 10), Asamblėjos pradžioje tinkamiausiu sprendimų priėmimo būdu dalyviai laikė visuomenės nuomonės išsakymą per referendumus bei rinkimuose išrinktų politikų priimamus sprendimus, palankiai vertintas nepriklausomų ekspertų sprendimų priėmimas, tokių metodų kaip piliečių asamblėja taikymas, o mažiausiai palankiai vertintas stipraus lyderio sprendimų priėmimas. Asamblėjos pabaigoje, preferencijų eiliškumas kiek pasikeitė – pozityviausiai vertinti rinkimuose išrinkti politikai ir nepriklausomi ekspertai, toliau rikiavosi visuomenės sprendimų priėmimas per referendumus, tokie įrankiai kaip asamblėja ir stipraus lyderio priimami sprendimai. Tokių įrankių kaip piliečių asamblėjos taikymą sprendimų priėmimui vietos lygmeniu VMPA pradžioje palaikė daugiau nei pusė (61 proc.) dalyvių, tačiau Asamblėjos pabaigoje palaikymas sumažėjo iki 56 proc. (per 4 procentinius punktus), o palaikymas visoms kitoms sprendimų priėmimo formoms augo. Įdomu pastebėti, kad **tokių įrankių kaip piliečių asamblėjos atveju ne tik sumažėjo palaikymas jiems, tačiau ir padidėjo nesutinkančių, kad tai – tinkamas būdas priimti sprendimus vietos lygmeniu, dalis** (nuo 16 iki 19 proc., per 3 procentinius punktus). Individo lygmeniu, per Asamblėjos laikotarpį 30

proc. dalyvių nuomonė apie tokių įrankių kaip piliečių asamblėjos tinkamumą sprendimų priėmimui suprastėjo, kitų 23 proc. dalyvių nuomonė pagerėjo, o dar 47 proc. dalyvių nuomonė nepakito.¹⁶²

Paveikslas 10. VMPA dalyvių, sutinkančių, kad sprendimus svarbiais vietos (savivaldybės) klausimais turėtų priimti paminėti veikėjai, kaita, proc.

Šaltinis: vertintojų atlikta pirmoji (N=38) ir trečioji (N=32) VMPA dalyvių apklausa. Klausimas: „Kiek sutinkate arba nesutinkate su šiais teiginiais apie tai, kaip politiniai sprendimai turėtų būti priimami vietos (savivaldybės) lygmeniu?“. Formuliuotė „Tokie įrankiai kaip piliečių asamblėja“ – sutrumpinta, apklausoje pasitelkta formuliuotė „atsitiktinai atrinkti žmonės, kurie, išlausę ekspertų ir visų pusių argumentus, kartu aptaria tam tikrą klausimą (pvz., piliečių asamblėja)“.

Apibendrinant šiuos rezultatus pastebima, kad Asamblėjos eigoje **ši įrankį pradėta matyti kaip mažiau tinkamą sprendimų priėmimui vietos lygmeniu**. Nors vertinimo skirtumas, lyginant rezultatus Asamblėjos pradžioje ir jos pabaigoje nėra toks didelis, kaip vertinant sprendimų priėmimą nacionaliniu lygmeniu, galima manyti, kad prie labiau kritiško vertinimo prisidėjo nepasitenkinimas tam tikrais VMPA proceso elementais (daugiau – poskyryje 3.2.2) bei rekomendacijų aspektais (daugiau apie tai – anksčiau šiame poskyryje).

3.3.3. Poveikis Asamblėjos organizatoriams ir sprendimų priėmėjams

Šiame poskyryje aptariama, kokį **poveikį VMPA turėjo jos organizatoriams ir sprendimų priėmėjams**, t.y., ar ir kokias, kokia apimtimi šių grupių nuostatas piliečių įtraukimo atžvilgiu ji paveikė. Remiantis interviu su įvairiomis suinteresuotomis Asamblėjos šalimis, analizuojami VMPA organizatorių ir sprendimų priėmėjų lūkesčiai piliečių asamblėjai ir jų atitikimo vertinimas, požiūris į Asamblėjos rekomendacijų naudingumą, bendrą Asamblėjos vertę bei tolesnė motyvacija įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą.

¹⁶² 50-52 proc. dalyvių išlaikė tą pačią nuomonę ir apie likusius sprendimų priėmimo būdus, tiesa, su stipraus lyderio išimtimi (šiuo atveju 19 proc. dalyvių nuomonė išliko ta pati, 35 proc. pablogėjo, o 46 proc. pagerėjo). Nuomonė, jog sprendimus vietos lygmeniu turėtų priimti rinkti politikai, 21 proc. Asamblėjos dalyvių per jos procesą pakito į neigiamą pusę, kitiems 28 proc. – į teigiamą. Visuomenės balsą per referendumus kaip sprendimų priėmimo būdą Asamblėjai baigiantis palankiau ėmė vertinti 27 proc., o kritiškiau – 23 proc. Galiausiai, Asamblėjos metu ženkliai dalis jos dalyvių (31 proc.) pagerino nuomonę apie ekspertus kaip sprendimų priėmėjus vietos lygmeniu (19 proc. dalyvių nuomonė suprastėjo).

Asamblėjos organizatorių ir sprendimų priėmėjų lūkesčiai VMPA ir jų atitikimo vertinimas

„Žiūrėsim. Nežinau, tai naujas dalykas, idėja tikrai labai gera. Metodologija, visa struktūra irgi yra labai gera. Manau, kad čia tikrai bus gerai, tikrai klausimas, ar labai gerai, ar gerai. Tai vat pamatysim, laikas parodys.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d.

Citata aukščiau vaizdžiai iliustruoja, jog **bendras išankstinis organizatorių ir politikų bei kitų sprendimų priėmėjų, prisidėjusių prie organizavimo, lūkestis VMPA buvo labai pozityvus**. Asamblėja matyta kaip **puikus būdas įtraukti ir įgalinti piliečius**, leisti jiems pasijausti miesto šeimininkais („valstybė – tai mes“), taip pat – ir kaip būdas **„išjudinti pokyčius savivaldybėje“, skatinant labiau įtraukti miesto gyventojus į savivaldos sprendimų priėmimą**, priimti, jog nebūtinai sprendimų priėmėjai „viską žino“ ir pasitikėti piliečių nuomone¹⁶³. Organizatoriai **Asamblėjos atidarymo kalbose jautė politikų ir kitų sprendimų priėmėjų**¹⁶⁴ kuriamą laukiančią ir priimančią atmosferą. Tiesa, vienas į organizavimą **neįsitraukusių** politikų, nors ir girdamas piliečių asamblėjas kaip instrumentą, leidžiantį piliečiams patikėti, jog gali dalyvauti diskusijoje dėl svarbių miesto klausimų, spręsti patys, visgi **žvelgė į Asamblėją ir kaip į galimą manipuliaciją**¹⁶⁵. Toliau kiek detaliau apžvelgsime organizatorių, politikų ir kitų sprendimų priėmėjų turėtus lūkesčius Asamblėjai ir jų atitikimą pasiektam rezultatui.

Pirmiausia, kalbant apie poveikį piliečių įtraukimo nuostatoms, pastebėtina, jog **VMPA Vilniaus miesto savivaldybės politinio ir administracinio lygmens atstovų buvo matoma kaip dar vienas įrankis platesniame savivaldybės inicijuojamame piliečių įtraukimo kontekste**. Interviu metu politikai ir kiti sprendimų priėmėjai akcentavo, jog matytas didelis gyventojų nepasitikėjimas savivaldybe jau prieš kelis metus paskatino „keisti kultūrą“ ir stengtis labiau įtraukti vilniečius į priimamus savivaldybėje sprendimus, bent jau susijusius su miesto, teritorijų planavimu¹⁶⁶. Ieškant veiksmingų įtraukimo būdų, leidžiančių atkurti miestiečių pasitikėjimą savivaldybe, imtasi eksperimentuoti – minėti įvairūs kiti mieste jau išmėginti piliečių įtraukimo formatai (organizuojamos kūrybinės dirbtuvės projektuojant viešąsias erdves, įvairios kitos skirtingos bendrakūros formos, dalyvaujamas biudžetas, startavusi visuomenės dalyvavimo platforma internete ir kt.)¹⁶⁷. Taigi ir į piliečių asamblėją žvelgta kaip į vieną iš priemonių platesniame kontekste, atitinkančią bendrą vykdomą piliečių įtraukimo kryptį. Kartu interviu pastebėta, jog **atitikimas platesnei strateginei kryptčiai sąlygojo ir aukščiausio savivaldos lygmens politikų palaikymą piliečių asamblėjos idėjai, jos organizavimui**.

„Mes turim atkurt pasitikėjimą <...> reikia eksperimentuoti. Tai, man atrodo, visi supranta, kad mes nieko nekeisdami ir nepakeisime nieko.“

¹⁶³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. spalio 2 d.

¹⁶⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

¹⁶⁵ Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

¹⁶⁶ Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d., interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

¹⁶⁷ Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

„Tai [Asamblėja, – aut. past.] yra dalis to, ką mes bandom čia, kaip sakant, Vilniaus miesto administracijoje daryti. Dėl to, kad, na, apskritai tikslas ir ambicija yra tokia, kad keisti valdymo metodus ir veiklos kryptis apskritai nuo „iš viršaus į apačią“ link „iš apačios į viršų“. Tai piliečių asamblėja yra tikrai dalis to <...> Nebuvo labai sunku, tiesiog buvo politinė valia labai aiški nuo pat pradžių, meras mūsų visa tai palaikė. Ta prasme, kad mes bandom konstruoti tą visą politiką taip, kad nueiti pas žmonės, nenuleidinėti, per prievartą nedaryti nieko, ko nenori. Tai, kadangi tai [piliečių asamblėja, – aut. past.] yra labai geras instrumentas būtent tam pasiekti, tai su ta politine valia ir palaikymu viskas pakankamai sklandžiai.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d.

Taigi, Asamblėja organiškai papildė platesnį piliečių įtraukimo būdų sąrašą, įsiliejo į bendresnę savivaldybės strateginę kryptį, tačiau **kartu tai reiškė, jog abstrakčiausiame lygmenyje politikų ir kitų sprendimų priėmėjų nuostatos piliečių įtraukimo atžvilgiu reikšmingiau nepakito** – buvę pozityvios, tokios ir liko.

„Taip, tai [Asamblėja, – aut. past.] požiūrio nepakeitė – mes visada už tai, kad piliečiai būtų kuo labiau įtraukti.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

Šiame platesniame kontekste, organizatoriai, politikai ir kiti sprendimų priėmėjai taip pat **kėlė lūkestį** Asamblėjai **plėsti demokratinę** – bendradarbiavimo, dalinimosi, mokymosi – **kultūrą, keisti savivaldybės ir piliečių tarpusavio bendravimo stilių** iš konfrontacijos į susitarimą, mokytis atitinkamai kalbėti(s). Pastebėta, jog piliečių asamblėjos formatas – tam ypač dėkingas. Ypač opioje, jautrioje temoje (kokia ir įvardintas darnus judumas – žr. toliau) **Asamblėja traktuota kaip galimybė išsamiai apsvarstyti, ieškoti susitarimų, nepanirti į emocingą kovą**¹⁶⁸.

„Tikiuosi, kad tai pakeis, na, ir manau, kad jau, na, pakeitė dalies savivaldybės darbuotojų tokį suvokimą, kas yra, kaip tą demokratiją galima matyti ir koks yra jų santykis su piliečiais.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

Šia – mokymosi diskutuoti ir susitarti, plėsti demokratinę kultūrą ir keisti piliečių ir institucijų bendradarbiavimo stilių – **prasme**, politikų, administracinio lygmens sprendimų priėmėjų ir organizatorių **lūkesčiai VMPA buvo visiškai atliepti ir net viršyti**. Interviu atsiskleidė politikų ir kitų sprendimų priėmėjų **nuostaba dėl įvykusio Asamblėjos proceso produktyvumo, grupės gebėjimo tartis ir susitarti, konstruktyviai diskutuojant kartu pasiekti sprendimus**. VMPA įvardinta kaip **gerasis pavyzdys, paneigęs įprastus valdžios institucijų atstovų nuogąstavimus** – jog, pavyzdžiui, įtraukimas bus nekonstruktyvus, chaotiškas, pernelyg emocingas.

¹⁶⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. spalio 2 d., interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2025 m. spalio 24 d., interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

„Žmonės turėjo galimybę ir maisto turėti, ir pertraukų, ir pasikalbėti, ir kad buvo labai aiškiai fasilituojama. Tos buvo taisyklės, man atrodo, iš šono taip žiūrint, kad jie jau žino, kaip nusiraminti, kaip nupilti [emocijas, – aut. past.], kur čia susirinkti. <...> gal tose pirmose buvo daugiau chaoso, bet ilgainiui žmonės suprato, su kuo čia valgoma ir pasirodo, kad galima ne rėkiant kalbėtis. Mane va šitas nustebino, nes [žinant, – aut. past.] šituos visus viešuosius įkainius [viešojo transporto, – aut. past.], tai pasiruošus blogiausiam, nes tie žmonės negatyviai taip nusiteikę. Tai vat nustebino tas, kad jie kambaryje tapo bendraautoriai, bendrakūrėjai, nors ir skirtingi būdami, skirtingo, matyt, išsilavinimo, žinojimo. Bet ore matėsi, kad jiems įdomu susitarti ir jiems rūpi.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

„Kaip matot, to įtraukimo baimė dažniausiai būna ta, kad nebus konstruktyvaus darbo, kad prasidės tam tikras turgus, gal nesu... nekonstruktyvūs pasiūlymai, bus daug emocijų ir iš to nieko nebus. Tai tokia baimė yra. Bet ši Asamblėja parodė, kad, jeigu yra labai padaroma kompetentingai, atrenkami tie žmonės, kad jie reprezentuotų skirtingus segmentus, kad jie supažindinami su visa reikiama informacija, kad jie yra konsultuojami, tai tas darbas gali būti labai ir netgi labai konstruktyvus. Tai manau, kad ta baimė tikrai nepasiteisino ir jina – [Asamblėja, – aut. past.] puikus pavyzdys rodant, kad su bendruomenėmis galima dirbti konstruktyviai ir kad tai gali tapti realiu patarėju, o ne kažkokiom riaušėm ar ten mitingu ten, žinot, nekonstruktyviu emocijų reiškimusi, ko kartais bijoma. Tai čia, manau, ta prasme tikrai yra geras pavyzdys.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

„Nes aš net turiu su kuo palyginti – tai buvo labai konstruktyvi [diskusija, – aut. past.], tiesiog tai buvo jos tikslas, skirtingos nuomonės, skirtingi poreikiai buvo išsakyti ir tas, kaip tik tokį pachallenge'ina [meta iššūkį, – aut. past.] dar truputį mąstymą platesnį ir tai viskas tikrai vyko konstruktyviai. Nes tikrai turiu pavyzdžių, kur tos diskusijos buvo gerokai nekonstruktyvesnės. Kur tiesiog rėkė. Na tai griaua, ta prasme, tą būtent visą, kažkokią tokią, kaip susitikimo, įsitraukimo dalį. Bet va čia to nebuvo. Čia tikrai buvo tas pachallenge'inimas [kvestionavimas, iššūkio metimas (turi omenyje ir savivaldybės, JUDU atstovams), – aut. past.] toks labai sveikas ir tikrai jis yra reikalingas, mano nuomone. Taip, nes yra, būta susirinkimų, kur tiesiog rėkia ir kitiems net neleidžia žmonėm pasisakyti. Arba matai, kad žmogus nori paklausti, bet jau bijo, nes jo galbūt nuomonė yra kitokia negu to šaukiančio nuomonė. Tai, kai vyksta ramiu balsu, ramiu tonu ir su argumentais, pradėkim nuo to – su argumentais [pabrėžia, – aut. past.], tai yra visai kas kita, negu tiesiog rėkia <...>“.

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2025 m. spalio 24 d.

Kaip matyti, išsamus mokymosi, medžiagos pateikimo ir kokybiškas, profesionalus fasilitavimo procesai, įgalinę informuotus, įtraukius svarstymus laikomi vienomis pagrindinių tokio sėkmingai įvertinto Asamblėjos proceso priežasčių. **Vyravusi konstruktyvi atmosfera taip pat kildinta iš Asamblėjos atrankos principų** – kaip teigiamą aspektą politinio ir administracinio lygmens sprendimų priėmėjai išskyrė ir tai, kad Asamblėjos formatas leido suburti reprezentatyvesnę Vilniaus gyventojų grupę (lyginant su įprastiniais miestiečių įtraukimo būdais), taip išplečiant grupę tų

piliečių, su kuriais kalbamasi, už dažniausiai matomų, įsitraukiančių (neretai pasipiktinusiųjų, labai emociškai reaguojančiųjų) ribų.

„tas procesas [atrankos, – aut. past.] buvo skaidrus ir taip, kaip ir siekta, ne, ne konkrečiam numatytiems žmonėms, nes labai akivaizdu, kad nu įsai sukonstruotas tam, kad mes išrinktumėm visuomenę tokią, kokia jina yra, tarkim, mini Vilniaus grupę, kuri gali diskutuoti savo vienas ar kitais argumentais, bet nekalbėtumėm vien su tais pačiais, kurie rėkia nuo bačkos, ne, nesakau, kad kalba, bet rėkia [pabrėžia, – aut. past.] nuo bačkos. Na, labai sunku susikalbėti su tais pačiais, kurie atrodo, tą daro procesą dėl proceso – na, tiesiog oponuoti. Tai, nes mūsų tikslas nėra procesas, [nėra, – aut. past.] oponuoti. Mūsų tikslas yra susitarti. O čia yra sunkioji dalis – susitarti. <...> Mokintis kalbėti – mes vis dar turim lūkestį iki šiol – su visuomene.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

Svarbu, jog tiek organizatoriai, tiek politikai ir kiti sprendimų priėmėjai **į Asamblėją taip pat žiūrėjo kaip į galimybę aptarti jautrias temas, išjudinti didelius, nepatogius, priešinančius ir nepopuliarius, bet reikalingus sprendimus**, sumažinant institucijose pastebimą polinkį vengti tokių sprendimų imtis – Asamblėjos metu **gaunant naujų idėjų ir kartu pasidalinant su piliečiais sprendimo atsakomybę, gaunant didesnį legitimumą ir sumažinant įtampą**¹⁶⁹. Darnus judumas matytas būtent kaip tokia jautri tema, kurioje reikalingi „drastiški“ sprendimai, kuriuos delsiama, nesiryžtama priimti.

„Tai, viena vertus, ir palengvina labai darbą politikams, nes tada niekas negalės kaltinti, kad tu čia vienas priėmėi nepasitaręs ir, kita vertus, tai yra ir satisfakcija tam tikra pačiai bendruomenei. Tai va, tai viešasis transportas, ypač jautri sritis, judumas kaip toks apskritai – ar reikia siaurint, ar platint gatves, ar reikia daugiau dviračių takų, nes jį [plotą takui, – aut. past.] reikia iš kažkur atimti, tai visi šitie jautrūs klausimai labai tikslingai ir turėtų būti atsakyti, nu bent jau mūsų toks lūkestis.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d.

„kadangi turim didžiausią plėtros stigmą – tai yra transportas, judėjimas ir mobilumas. Vilniaus didžiosios problemos ir su tuo susijusi transporto arba mobilumo strategija. Ir kaip mums nesiseka jos įgyvendinti. <...> patvirtintas darnaus judumo planas, kuris atrodo gal kartais kaip kažkoks visiems teorinis dokumentas į kurį nieks, na, rimtai nežiūri. Taip drįstu teigti, nes rodikliai pagal šitą darnaus judumo planą ne gerėjo, o blogėjo, ir mes, mano galva, nedarom nieko, kad mes pagerintumėm tuos rodiklius, o jie apima labai drastiškus sprendimus. Ir kas atsitinka, kai drastiški sprendimai atsigula ant stalo – tai reikia juos visaip apsvarstyti plačiau ir, na, sunkius sprendimus vienam žmogui, tarkim, merui, ten architektui, ar konkrečiai čia vyr. inžinieriui reikėtų gal net daryt sprendimą, tai tikrai sudėtinga ir bet kuriuo atveju <...> susiduriam su daugybe žmonių nuomonių, matymų ir turim išdiskutuoti ir galų gale ateinam prie bendro sprendimo. Tai įsivaizduokit, ką tai reiškia miestui kalbėti apie judumą ir apie įpročių keitimą. Nes jo reikia – kaip mes susitarsim su

¹⁶⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2025 m. spalio 24 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d., interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d., interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

miestiečiais, kad mes visi turime po truputį kažką padaryti, kad mieste būtų geriau. Tai neužtenka parašyti Feisbuke posto [argumentuojama už Asamblėją, – aut. past.].“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

Šis lūkestis referuoja į didelius, konfrontaciją keliančius pokyčius, kuriems Asamblėja galėtų suteikti mandatą (pavyzdžiui, pasaulyje tokio tipo lūkesčių įgyvendinimo etalonu yra tapusi Airijos piliečių asamblėja, tapatinama su abortų politikos pokyčiu). **Visgi pasibaigus VMPA pastebima, kad jautresnių, didesnio masto pokyčius apimančių Asamblėjos pateiktų rekomendacijų** (pavyzdžiui, dėl bėginės transporto priemonės, mažos taršos zonos išplėtimo) **imtis nedrįstama**, nepasitikint, jog įvykusi Asamblėja suteikia pakankamą pagrindą atremiant bendrą pasipriešinimą¹⁷⁰. Tikėtina, jog būtent šiems didesniems konkretiems lūkesčiams atliepti, stipresnį palaikymą suformuoti parankesnė būtų buvusi konkrečiau į atitinkamus jautriausius darnaus judumo lauke klausimus, aspektus (geriausia, vieną) sufokusuota asamblėjos tema ir pagrindinis klausimas – vienam aspektui skyrus visą dėmesį, per Asamblėjai skirtą laiką jis galėjo būti itin išsamiai ir įvairiapusiškai apsvarstytas, pateikiant atitinkamai į vieną (jautriausią) aspektą fokusuotas, detalesnes, išsamiau, visapusiškiau pagrįstas rekomendacijas vienu klausimu, kuriomis atitinkamai tame jautriame aspekte besiremiamos institucijos, tikėtina, jaustųsi tvirčiau.

Kadangi piliečių asamblėjos formatas Vilniaus miesto dar nebuvo išbandytas, tarp organizatorių ir politikų bei kitų sprendimų priėmėjų **lūkesčių buvo ir noras tiesiog išsimėginti šį piliečių įtraukimo būdą kaip naują, patikrinti ir geriau suprasti jo stipriąsias ir silpnąsias vietas, tinkamumą ir pritaikomumą** Vilniaus miesto kontekstui, kaip įvardinta – apskritai visuomenės kultūrai. Šie **lūkesčiai buvo atliepti – įsitikinta**, kad piliečių asamblėjas, kaip gerąją tarptautinę praktiką, galima kokybiškai įgyvendinti ir Lietuvoje, o tiek valdžios institucijos, tiek miestiečiai yra pakankamai pasirengę tokiam procesui.

„Lūkestis buvo tiesiog išbandyti šį įrankį, metodiką ir suprasti apie ką tai yra. Tai įvyko <...> yra toks jausmas ko trūksta šiam procesui, ar ne, tai, tai gal čia ateity, bet lūkestis, kad toks procesas įvyktų, tai jįsai išsipildė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

„Tai koks tikslas? Pasitikrinti, kiek mes esame brandūs, ar mes, na, ar mūsų visuomenė nori įsitraukti? Nes jeigu, na irgi, visuomenė išvis net nenori dalyvauti, tai kam mes čia tada? Jei čia tada autoritarinis valdymas, mums deleguotos teisės spręsti, tada jau tokie būkit mieli, nerašykit savo blogų atsiliepimų. Jeigu mūsų sprendimai kaip savivaldos kažkaip jūsų netenkina. Tai ir kitas dalykas mums patiems [savivaldybėje - aut. past.] išmokyti, jeigu tai, tarkim, suveikė ir matom, kad tai yra įrankis, kurį naudoja skirtingos šalys, nes, na, labai yra skirtingos brandos, aktualios kultūra, skiriasi, na, tose šalyse. Gal ten žinai, mes nuspręsim, kad vieną kartą pabandėm ir daugiau nebandysim, nes nesisekė. <...> O šiaip – viršija lūkesčius, manau, rezultatai. Būčiau pateisinus šitą eksperimentą, bet kuriuo atveju, nes tai, na reikia, karts nuo karto pasitikrinti, kur, kiek mes galime, kiek mes negalime eksperimentuoti ir siūlyti naujų būdų tartis. Nes iš visuomenės, sakau, iš to

¹⁷⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Feisbuko tai girdim, kad jiems labai rūpi. Bet ar tikrai rūpi? Įrodykit savo aktyvumu, dedikuokit tiems susitikimams savo šeštadienius.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

„Manau, kad pavyko kažkaip, na, parodyti, kad tas modelis – yra įmanoma jį įgyvendinti ir Lietuvoje. Nes tikrai buvo daug visokio skepsio. Ir tikrai, manau, kad tai buvo parodyta.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Tiesa, pats Asamblėjos organizavimo procesas nebuvo lengvas. Šia prasme pastebėta, jog naujumas pats savaime reikalavo labai daug organizatorių pastangų, nuolatinės lyderystės „einant nepramintais takais“, dažnai susiduriant su kliūtimis¹⁷¹. Tačiau sprendžiant šiuos kylančius iššūkius įgytos žinios, rasti sprendimai **atliepė dar vieną organizatorių ir sprendimų priėmėjų keltą lūkestį – išmokti organizuoti tokio tipo piliečių įtraukimo formatus**. Interviu metu pastebėta, jog kitą kartą organizuojant piliečių asamblėją daug kas vyktų lengviau – jau būtų aiškūs tam tikri procesai, algoritmai, žmogiškųjų ir finansinių resursų poreikis, o surasti sprendimai galėtų pasitarnauti kaip precedentas¹⁷².

„Viduje sistemos daryti pokytį, inovaciją yra žymiai sunkiau, nes tavo tiesiog suvalgo, įtraukia ir tu vis tiek, na, tavo pareigos yra, tu turi daryti, ką tau paskyrė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Reikėjo nemažai sujungti taškų. <...> Tai su išmoka, kaip ir su kiekvienu Asamblėjos dalyku, pirmas atsakymas buvo, kad tai yra neįmanoma. Laiškų išsiųst neįmanoma, išmokų mokėti neįmanoma, viskas yra neįmanoma. Bet pasirodo, kad kai kalbiesi su žmonėmis, atrandi [sprendimus, – aut. past.] ir viskas gal ir įmanoma“.

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Toks mokymasis kartu **atliepė dar vieną susijusį suinteresuotųjų šalių turėtą lūkestį – plėsti susidomėjimą piliečių asamblėjomis, didinti žinomumą, stiprinti besiformuojančią organizavimo praktiką**, t.y., vieno organizatorių žodžiais – stiprinti piliečių asamblėjomis reikalingą „ekosistemą“. Po Asamblėjos toks lūkestis, remiantis įvairių suinteresuotųjų šalių interviu medžiaga, laikytas įgyvendintu: pastebėta, jog patys organizatoriai įgavo reikalingų įgūdžių, žinių, piliečių asamblėjos tapo žinomos ir patraukė platesnės auditorijos – tiek savivaldybės administracijos, tiek visos visuomenės – dėmesį, leido iš arčiau susipažinti su piliečių asamblėjomis kitų institucijų atstovams (pvz., dalyvavusiems stebėtojų teisėmis), o dalis įsijungusiųjų tapo ir aktyviais piliečių asamblėjų kaip įtraukimo metodo „ambasadoriais“.

„Kažkokia kita asamblėja turės irgi dėliotis iš kažkokių dalių. Tai, žodžiu, mano toks būtų kažkoks, galbūt antrinis lūkestis, kad ta ekosistema toliau vystytųsi ir būtų tas susidomėjimas.“

¹⁷¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

¹⁷² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

„Taip pat yra man vienas iš pagrindinių rezultatų yra žmonių užsidegimas <pasakoja apie VMPA komandos paskirų narių įsitraukimą į tarptautinius tinklus, projektus, susijusius su piliečių asamblėjomis> Man tai yra vienas iš tokių didelių laimėjimų, kad atsirado šiek tiek daugiau ekosistemos ir žmonių, kurie nori tą tęsti, taip užsidegančiai. <...> Net ir patys fasilitatoriai po proceso dabar į mane kreipiasi, klausia, ar čia, ar bus kitų asamblėjų, ar galima organizuoti. Tai jau galiausiai jie yra jau irgi dabar pasidarę šio proceso labiau fanai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„Atrodo, kai tu pradėjai, kad nu nieko nėra ir ką tu čia <...>, bet tada ateini į kokį skyrių ir pasakai „man reikės to ir to“, ir jie įsijungia į procesą ir daro. Tai vat man tas. Labai daug tokių, kur galėjo uždaryti duris ir sakyti „man čia pagal funkciją neprašyta ir aš nedarysiu“, bet tikrai labai daug skyrių savivaldybės šitam dalykui pasijungia <...> Jaučiu, kad irgi žmonės ta idėja susižavi, kiek papasakoji, apie ką čia, jie tokie „nu atrodo fainai“, tai vat daug tokio irgi yra jausmo, kad kažkas naujo, kažkas prasingo, gal kažkas, ko nedarom, ne taip biurokratiška ir žmonės įsijungia.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

Šioje besikuriančioje piliečių asamblėjų praktikoje, kultūroje **ne tik stiprėjo organizatorių ir institucinės kompetencijos, tačiau atsirado ir daugiau drąsos, laisvumo kurti savą, unikalų, lietuviškam kontekstui tinkamą formato variantą.** Prie to labai prisidėjo ir patirtis, praktiškai susidūrus su skirtingų piliečių asamblėjų organizavimo mokyklų siūlomais skirtingais sprendimais. Mentoriams suteikiant teorines žinias, platų kontekstą, organizatoriai, fasilitatoriai taip pat ieškojo ir atsakymų į kylančius praktinius klausimus, o atsakymai kartais neatitikdavo teorijos – tokiu atveju teko patiems priiminti sprendimus, kurti. Ši patirtis įgalino ir didesnę pasitikėjimą savo jėgomis.

„Labai pasijuto man dabar kelios mokyklos. <...> kreipėmės ten ir rašėm ir „We Do Democracy“, ir man rodos, esam latviams, estams net rašę, kreipėmės, nes kai kur matėsi – nebežinai, kas yra tiesa. Jie [„DemocracyNext“, – aut. past.] kaip teoretikai sako, kad pagal teoriją turėtų vykti šitaip, kiti sako, kad praktiškai, „We Do Democracy“ sako, mes darom kitaip. O kaip mes tada? Ir tada tu, reikia, turi pats priimti sprendimą, kaip tu pats kuri. Tai aš labai matau, kad pats metodas tiesiog kviečia savo mokyklą kurti. Išsibandėm va klasikinę, sakykim tą, nes mes ėjom pagal „DemocracyNext“, kaip jie daro, bet aš dabar tikrai labiau pasileisčiau plaukus. Ir daugiau žinau, eičiau taip, kaip sakyti, to bendradarbiavimo kurti, kad laužyt tas sienas [tarp valdžios institucijų ir piliečių, – aut. past.] tarpusavyje.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Didžiausias nusivylimas ir turėtų lūkesčių neišsipildymas VMPA organizatoriams buvo nepakankamai matytas politikų, taip pat ir aukščiausio lygmens, Asamblėjai skirtas dėmesys. Nors kaip jau minėta, VMPA turėjo aiškų politinį savivaldybės vadovų palaikymą, jos idėją patvirtino ir savivaldybės taryba, taigi startuojant jausta, jog politiniame lygmenyje vyrauja pozityvus požiūris, pripažįstama Asamblėjos vertė ir nauda, tačiau ilgainiui pasigesta aktyvesnio politikų įsitraukimo, pavyzdžiui, apsilankymo stebėtojų teisėmis (šia teise pasinaudojo vos pora politikų). Tai demotyavo

ir dalį pačios suburtos Asamblėjos organizavimo, įgyvendinimo komandos. Ypač pasigesta mero dalyvavimo – jo nuotrauka buvo panaudota vilniečiams siųstuose kvietimuose dalyvauti Asamblėjoje, meras davė pora interviu, tačiau tikėtasi, jog **asmeninis apsilankymas Asamblėjos metu, juo parodytas dėmesys būtų papildomai motyvavęs Asamblėjos dalyvius, parodęs stiprų palaikymą ir proceso aukštą vertinimą, suteikęs dalyviams daugiau pasitikėjimo ir tikėjimo, jog į rekomendacijas bus atsižvelgta**. Kartu organizatoriai (kaip ir dalyviai) pabrėžė, jog **net ir trumpas sudalyvavimas procese (kad ir stebėtojo teisėmis), leidžia aiškiau įsivaizduoti, kaip atitinkamos rekomendacijos buvo pasiektos, įtikina proceso vertingumu**. Šiuo atveju taip pat pastebėtina, jog dėmesio skyrimas ir net iš anksto labai kritiškai VMPA atžvilgiu nusiteikusiųjų apsilankymas Asamblėjoje gerokai švelnino jų pirminę poziciją¹⁷³.

„mes padarėm pristatymą Tarybai ir kas labai įdomu buvo ir nustebino mus, kad vienareikšmiškai visi Tarybos nariai buvo už šitą eksperimentą ir už šitą projektą. Ir jie palaimino jį prieš einant. Tas labai labai svarbu.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

„Tai vienareikšmiškai tas nuo nulinės fazės įtraukimas aukščiausių vadovų – apie šitą procesą jie žinojo, kad tai vyksta. <Nuo pat pradžių> vyko reguliarus toksai kaip atnaujinimas, kas vyksta su projektu ir su kuo dabar dirbam, kad jie jaustų pulsą to projekto, bet ir taip pat įtraukimas svarbus. <...> Aš labai noriu, kad jie ateitų bent vieną valandėlę pabūti tame kambaryje, dar bandysim <...> įkalbinti kažkaip, kad jie užeitų ir pamatytų, kas tas yra. Nes kol tu nepamatai kambaryje, turbūt sunku kažkaip – atrodo kaip eilinis kažkoks susitikimas su gyventojais, bet tai šiek tiek kitoks. Tai vat norisi, kad jie pajautų ir tada jau jie spręstų.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d.

„Ir tikiuosi, kad dalyvaus, kad ateis pasižiūrėti, galbūt ir daugiau, ir Tarybos, ir savivaldybės kitų [atstovų, – aut. past.], na, pakviestų ir panašiai, kaip tie piliečiai svarsto ir taip toliau. Kad jie tą galėtų pamatyt, suvokti ir pamatytų naudą tų asamblėjų ir padidėtų kažkoks galbūt jomis susidomėjimas ir, idealiu atveju, aišku, noras kažkaip daugiau jų organizuoti, o gal net ir kažkokiu labiau sistemišku, institucionalizuotu būdu.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

„[A]š labai nusivylusi, nes meras niekur nedalyvavo – jis buvo tik laiške pirminiam mero parašas yra ir Delfi interviu davė apie Asamblėją, bet niekur kitur kaip meras, kuris kalba, kuris gyvai su dalyviais susitinka – to nebuvo.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Apie įsitraukimą kalbant, tai žinau, kad labai pasyviai nu jie [savivaldybės tarybos nariai, – aut. past.] lankėsi. Na, aišku, tie susitikimai būdavo šeštadieniais, turi dedikuoti savaitgalį, bet žinau, kad lankydavosi tie Tarybos nariai, kuriems įdomu matyti patį procesą. Tai čia mes padarėm viską,

¹⁷³ „Aš iš tokio labai aršaus skeptiko susitraukiu iki konstruktyvaus kritiko.“ Interviu su politiku(-e) ar kitu (-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

ką galėjom. Matyt, kad patys Tarybos nariai irgi galėjo daugiau savo indėlių įdėti, tai jų pasyviausias [indėlis, – aut. past.]. Pasyviausia reakcija buvo tai, kad buvo skirtas laikas Tarybai išgirsti Asamblėjos rezultatus ir atėjo tik vienas Tarybos narys. Jau po visos Asamblėjos. Jau aišku, ten visi sužinojo, viską žinojo, bet, kai atsitiko atskiras dedikuotas laikas visiems rezultatams, procesui aptarti, <...> parodė pristatymą, tai tas aktyvumas buvo mažas.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

Tiesa, patys interviu metu kalbinti politikai aiškino, jog VMPA sesijose nesilankė dėl laiko stokos, bei teigia, jog buvo nuolat detalai informuojami kolegų apie eigą, sekė situaciją. Mero nedalyvavimas taip pat aiškintas intensyvia darbotvarke, o vicemero delegavimas – kaip natūralus pagal atliekamas funkcijas. Opozicijos politikas savo ruožtu teigė, jog jiems trūko informacijos apie Asamblėją, apie kurią apskritai sužinojo tik iš viešosios erdvės, todėl net susidarė įspūdis, jog procesas nuo opozicijos slepiamas, juo manipuluojama¹⁷⁴.

Nors, kaip minėta aukščiau, organizatoriai džiaugėsi savivaldybės administracijos kolegų geranoriška pagalba organizuojant Asamblėją, tačiau taip pat **apgailestauta ir nusivilta, jog tarp administracijos darbuotojų taip pat pritrūko didesnio dėmesio Asamblėjai**. Interviu teigta, jog išskyrus pačius organizatorius „ir dar porą žmonių“, kiti buvo mažai susidomėję, nesuprato Asamblėjos esmės, prasmės ir svarbos – kaip to signalas įvardintas ir neįvykęs apsilankymas Asamblėjoje stebėtojo teisėmis: pastebėta, kad daugiau žmonių dalyvavo „iš išorės“, įskaitant kitas institucijas, ministerijas, nei kad iš pačios Vilniaus miesto savivaldybės. Atitinkamai **nuogąstauta, kad** ypač tais atvejais, kai atitinkamiems darbuotojams teks prisidėti prie Asamblėjos rekomendacijų įgyvendinimo, jiems labai **trūks platesnio supratimo apie tai, iš kur ir kaip šios rekomendacijos kilo bei gali mažėti įsipareigojimo joms stiprumas**.

„Aš manau, kad mažai kam rūpėjo ta Asamblėja apart <...> ir poros žmonių, tai jie tiesiog... Aš tikiu, kad iki šiol mažai kas iš savivaldybės vidaus supranta pačios Asamblėjos esmę, prasmę, svarbą. <...> matėsi net iš tų pačių stebėtojų: iš savivaldybės vienetų buvo, man atrodo, daugiau atėjo išorės dalyvių, net ministerijų dalyvavo ten pora, negu pačios savivaldybės. Tai man tada ir parodo, kokią svarbą jiems tai turi.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Kaip dar **vienas ne iki galo atlieptas lūkestis** organizatorių buvo **įvardintas nepakankamas Asamblėjos išviešinimas**: nors žinia apie rengiamą piliečių asamblėją pasklido, vis dėlto apgailestauta, jog ji buvo verta pasiekti didesnę auditoriją. Visgi kartu svarstyta, jog tai gali būti ir pačių medijų menko skirto dėmesio problema (daugiau apie tai 3.3.4 poskyryje).

Taigi didžiąja dalimi Asamblėja atitiko jai keliamus organizatorių ir sprendimų priėmėjų lūkesčius – ji išmėginta kaip naujas jau pasitelkiamų piliečių įtraukimo instrumentų rinkinį papildantis metodas, įtikinęs organizatorius ir sprendimų priėmėjus jo tinkamumu Lietuvai, nustebinęs savo konstruktyvumu, produktyvumu, rezultatyvumu, pasiekta įtraukimų svarstymų kokybe, susitarimo kultūra, suteikęs patirtį ir žinias bei ženkliai sustiprinęs besiformuojančią piliečių asamblėjų

¹⁷⁴ Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 2, 2025 m. spalio 28 d.

„ekosistemą“. Iš kitos pusės, nusivilta nepakankamu politikų bei savivaldybės administracijos darbuotojų dėmesiu Asamblėjai (nors politinis palaikymas ir darbuotojų pagalba atskirose situacijose jausti), kai kuriuos organizatorius nuvylė ir pasiektas (įvertintas nepakankamu) Asamblėjos viešumas.

Asamblėjos organizatorių ir sprendimų priėmėjų požiūris į Asamblėjos rekomendacijų naudingumą ir panaudojamumą

Nei prie VMPA prisidėję politikai ir kiti sprendimų priėmėjai, nei organizatoriai interviu metu nekalbėjo apie iš anksto turėtus konkrečius turinio lūkesčius Asamblėjos rekomendacijoms. Kaip tik, teigta, jog priimti ir priimtini bus bet kokie galimi pasiūlymai. Klausiant apie nepatogius – užsiminta, jog net ir nuo strateginių Darnaus judumo plano prioritetų nukrypstantys pasiūlymai būtų apsvarstomi, nors nebūtinai priimami tiesiogiai – labiau ieškoma kompromisų¹⁷⁵. Interviu metu pabrėžtas **noras išlaikyti neutralumą, nenubrėžti krypties rekomendacijoms ir atitinkamai Asamblėjos pradžioje kilusi nežinomybė dėl to, ko būtų galima tikėtis** iš jos rezultatų (platesnė diskusija apie nešališkumą – 3.2.1).

„Jeigu tu žinotum, kad rezultatas, kuris yra, ar ne, visiškai nenusipėjamas (nes darbas žmonių), baigtųsi viena ar kita linkme, tai čia tada nedarytumėm, nes norim kažkokio rezultato, kurį tikimės ir projektuojam. <...> Mes neprojektavom jokio rezultato. <...> rezultatai niekaip negali turėt lūkesčių, nes tada, taip būtų labai kreiva viskas.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

Kita vertus, **tikėtasi, jog rekomendacijos bus pakankamai konkrečios tam, kad su jomis būtų lengviau toliau dirbti, jas panaudoti**. Dauguma kalbintų organizatorių ir sprendimų priėmėjų pabrėžė (taip pat ir prieš Asamblėją), jog labai laukia ir deda **daug vilčių į VMPA metu parengtų rekomendacijų įgyvendinimą**, akcentuodami, jog tai svarbu tiek dėl pačios darnaus judumo politikos, tiek ir plačiau, kaip pozityvus, užkrečiantis ir pagrindą ateities piliečių įsitraukimui kuriantis pavyzdys.

„Aš tai labai norėčiau, kad jos [rekomendacijos, – aut. past.] būtų panaudotos ir to tikiuosi. Nes manau, kad tos rekomendacijos, na, Vilniui tai, na, kaip geri vitaminai – jų labai labai reikia. Tai na, vieni [pasiūlymai, – aut. past.] lėčiau eis, kiti greičiau gal. Daug iš tų procesų mes jau šiaip ir darom.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

„Aš tikiuosi, kad tos rekomendacijos bus pakankamai konkrečios. Ir kad jos bus priimtose rimtai sprendimų priėmėjų. Ir kad, na, kiek įmanoma, į jas bus atsižvelgta. Tai dėl to tikrai. Tada tikiuosi, kad bus <...> ataskaitos, kaip, kas su jomis [rekomendacijomis, – aut. past.] vyksta. Tai yra labai svarbu, viso to proceso realiai esmė.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

¹⁷⁵ Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d.

Gautas rekomendacijas VMPA organizatoriai ir sprendimų priėmėjai **vertino įvairiai** (panašiai kaip ir kitos grupės, žiūrėti poskyrį 3.3.1). Visų pirma, pastebėta, jog jos **labai nevienodos – rinkinyje** matytos ir siauros, ir plačios, ir labai detalios bei konkrečios, ir abstraktesnės – tokios, kurias įgyvendinti bus sunkiau¹⁷⁶. **Kai kurie iš organizatorių laikėsi požiūrio, jog daugiau naudos būtų atnešę rekomendacijos konkretniu sprendžiamu klausimu, kartu atliekant gilesnę to vieno aspekto analizę, ar mažesnės aprėpties**, pvz., mažesniems rajonams skirtos rekomendacijos. (Dalis) rekomendacijų platumas, konkretumo trūkumas šiuo atveju sietas su temos platumu¹⁷⁷. Kita vertus, dalis kitų rekomendacijų kaip tik įvertintos kaip per konkrečios – laikytasi nuomonės, jog **rekomendacijų galėjo būti mažiau, bet turinčių didesnį poveikį, pageidautina – kad rekomendacijos būtų buvę formuluojamos labiau kaip kryptis, o ne „konkretūs namų darbai institucijoms“**¹⁷⁸. Kiti organizatoriai apgailestavo, jog rekomendacijose, jų įsitikinimu, **liko paviršutiniškumo – išreikštas didesnio grynumo, aiškumo poreikis**, ir nors vieniems patiko atskirų rekomendacijų sugrupavimas į blokelius, kiti kaip tik skeptiškiau vertino tai, kad rekomendacijos **gana paskiros, pavienės** – norėta aiškesnės bendros visumos¹⁷⁹. Visi šie aspektai matyti kaip keliantys mažesnių ar didesnių **iššūkių rekomendacijų panaudojamumui, įgyvendinimui**. Kita vertus, kiti organizatoriai išskyrė ir tai, jog svarbiausia, kad Asamblėjoje parengtiems į galutinį rekomendacijų sąrašą pakliuvusiems siūlymams buvo **išreikštas aukštas Asamblėjos dalyvių palaikymas**¹⁸⁰ – tai ne tik suteikia rekomendacijoms legitimumo, bet ir **papildomo svorio**, didina panaudojamumo, įgyvendinimo tikimybę.

Politikų ir kitų sprendimų priėmėjų vertinimu, Asamblėjos rekomendacijose **pateikta naudingų pasiūlymų – net jei ne visi jie nauji ir netikėti**, tačiau laikytasi požiūrio, kad visi jie **gali padėti tobulinti** procesus. Tai, kad sulaukta rekomendacijų, kurios buvo gana tikėtos, nekėlė frustracijos – iš dalies to buvo ir tikėtasi atsižvelgiant, kad miestiečiai dažnai nežino visų vykdomų darbų, projektų. Tokiu atveju rekomendacijos **priimtos kaip gautas patvirtinimas**, jog darnaus judumo srityje „einama teisinga kryptimi“, o **miestiečių matoma pokyčių kryptis – ta pati**, kaip išreikštas palaikymas. Juokauta, jog **darbą ištis palengvina tai, kad Idėjos nebuvo „revoliucinės“, nepatogios**.

„Tai aš manau, kad gavom tikrai labai naudingų patarimų ir tame tarpe naudingų ta prasme, kad dalį tų dalykų mes ir taip darydavom, tai tam tikri patarimai tiesiog padės tuos sprendimus patobulinti, o gavom ir tokių visai pakankamai originalių ir, sakykime, naujų pasiūlymų, kuriuos taip pat esam įsipareigoję svarstyti ir tą ir darom <...> Tai labai svarbu gaut patikrinimą, ar einame ta kryptimi, kur ir nori visuomenė ir bendruomenės. Tai ta prasme pozityvas čia yra labai stiprus tas, kad, na, mes gavom bent jau feedback'ą, kad ta kryptis yra gera dėl kai kurių dalykų. Dėl kitų gavom pasiūlymų, kaip tam tikrus dalykus patobulinti <...> matytumėm, kaip tikrai teigiamą dalyką. Nebuvo tai kažkokios revoliucinės idėjos, bet na, žinot, tame judume turbūt labai daug naujų dalykų, išrasti

¹⁷⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 6 d.

¹⁷⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 6 d.

¹⁷⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 6 d.

¹⁷⁹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

¹⁸⁰ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

dviračio nelabai yra kur. Bet tai, ką mes darom ir tai, kas buvo pasiūlyta, na, panašu, kad vienam puslapyje esam su bendruomene, su vilniečiais. Tai tas labai džiugu.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

Galiausiai, nors vieni sprendimų priėmėjai žavėjosi kai kurių iš rekomendacijų drąsa, siūlomo pokyčio dydžiu ir **džiaugėsi svarstymų, kuriuose atvirai diskutuojant keitėsi dalyvių nuomonės, kokybe kaip veiksmu, įgalinusių argumentuotas, problemas atliepiančias rekomendacijas, kiti, atsižvelgiant būtent į tą patį Asamblėjos procesą, jautėsi kiek nusivylę rekomendacijomis. Matytas kokybiškai organizuotas procesas jiems kaip tik kėlė aukštesnius lūkesčius, kuriems pasiektas rezultatas (rekomendacijos) neprilygo. Abiem atvejais tai dar kartą pabrėžia politikų ir kitų sprendimų priėmėjų aukštai vertintą įgyvendintą Asamblėjos mokymosi ir svarstymo procesą.**

„Akivaizdu, kad žinai, jie girdi. Kai kurios rekomendacijos tai labai nustebino, kad jie patys teikia tokius siūlymus, kurie yra drąsūs, kuriems reikia didžiulio pokyčio <...> Panašu, kad jie išgirdo problemą ir atliepė į tos problemos galimą sprendimą tiek, kiek jiems buvo galima žinoti. <...> jie ir patys liudija, kad iš pradžių buvo vienos nuomonės, o po to jų nuomonė keitėsi su kiekvienu kartu, kai žinios ateidavo ir argumentai taip atsirasdavo, nes kai nėra argumentų, tada yra pirma emocija. Tai tie atsakymai, rezultatai buvo. <...> Vadinas, kad na ne šiaip sau. Negalėjo būt tokių rekomendacijų neįvykus tokiame procesui, tiesiog nebūtų įmanoma.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

„Aš kai dalyvavau procese ir aš, kai aš pamačiau tas galutines rekomendacijas, tai man buvo šiek tiek nusivylimo. Man jos pasirodė, man pasirodė, kad proceso metu buvo daug idėjų, įdomių dalykų, gilių dalykų, o rekomendacijos tokios gavosi ganėtinai abstrakčios. Ir man, aš tikėjausi, kad jos bus ir konkretnės, ir gilesnės, ir gal labiau man bus aišku iš jų, kas bus įgyvendinama. <...> Ir ar tikrai tos rekomendacijos, ar jos tikrai yra vertesnės negu, jeigu būtų, pavyzdžiui, užsakoma gili studija, kurią būtų atlikę konsultantai, ir padarę tas pačias fokus grupes. Ar rezultatai nebūtų geresni pačių rekomendacijų, pavyzdžiui?“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 4, 2026 m. kovo 18 d.

Asamblėjos organizatorių ir sprendimų priėmėjų požiūris į bendrą Asamblėjos vertę

Kai kurie **politikai ar kiti sprendimų priėmėjai dar prieš pačią Asamblėją buvo tvirtai įsitikinę, jog jos atnešama nauda – verta skiriamų išteklių. Po Asamblėjos jų pozicija esmingai nekito, Asamblėjos nauda pirmiausia argumentuota per atlieptą miestiečių pozicijos sužinojimo lūkestį, leidžiantį orientuotis tolimesniuose darbuose. Atkreiptinas dėmesys, jog kiek atsargos į Asamblėjos vertės nustatymą įneša ir dar neaiški proceso pabaiga, „neužsibaigęs ciklas“.**

„Tai yra tikrai nereikšminga suma [palyginus, – aut. past.] su ta nauda, kurią gauna miestas. Dėl to, kad tai visų pirma nuima tam tikras įtampas dėl svarbių dalykų, nes tu tiesiog gauni, na, labai legitimų patarimą, kaip tau elgtis, kaip politikui, ir tu gauni pasiūlymų, kurių pats gal net nesugalvotum. Tai ta suma, tikrai, manau, kad atsipirks vienareikšmiškai.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d.

„Tai labai sunku pasakyti čia. Turbūt po kelių metų jau bus aišku, kai pasimatys konkretūs darbai. Bet aš manau, kad atsipirko, atsipirko ta prasme, kad mes gavom legitimų balsą iš visuomenės, kaip visuomenė mato tam tikrų procesų sprendimą, ir tai yra labai svarbu. Nes daugeliu atvejų be to, na, politinei vadovybei, administracijai tenka kartais spėlioti, kaip čia, ko čia reikia tiems gyventojams, ar ne, ir kur yra dauguma, kur nuomonės vidurkis, kur yra ta viena ar kita kryptis. Tai taip, ta prasme labai atsipirko.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

Organizatoriai, Asamblėjai pasibaigus, pabrėžė, jog ji **buvo verta skirtų pastangų ir išteklių** – argumentuota tuo, jog VMPA organizavimo metu **daug išbandyta, išmokta, atsirado didesnis bendras supratimas** apie piliečių asamblėjas kaip būdus įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimą, atitinkamai **išjudinta reikalinga infrastruktūra**, jaustas **bent kažkiek sustiprintas pasitikėjimo ryšys**. Pabrėžta, jog tokių gyventojų įtraukimo būdų kaip piliečių asamblėjos **naudą ar tinkamumą labai sunku iš anksto įvertinti naujame kontekste, tad**, ieškant būdų kaip priartinti valdžios institucijas prie gyventojų, atkurti pasitikėjimą, **telieka eksperimentuoti**. O kaip eksperimentas VMPA **pavyko**. Kalbėta taip pat ir apie asmeninę vertę, naudą įsitraukusiesiems – naujų žinių įgijimą, ženklių įgūdžių patobulinimą¹⁸¹ – šias naudas galima priskirti anksčiau minėtajam atlieptam piliečių asamblėjų **ekosistemos kūrimo** lūkesčiui.

„[apie fasilitatorius, – aut. past.] jie yra jau irgi dabar pasidarę šio proceso labiau fanai negu buvo prieš tai. Jiems pasirodė galiausiai, kad čia, kai jau tai įvyko, kad čia buvo viskas labai gerai, gal ne tai, kad gerai, bet kad buvo verta. Ir aš manau, kad tikrai daug visko labai išbandyta ir išmokta šitame visame procese ir padaryta ta pirmoji random selection [atsitiktinė atranka, – aut. past.], ir didesnis suvokimas bendrai, kas tai per dalykas.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„Turbūt verta eksperimentuoti, nes mes gyvenam tokioje ekosistemoje, kur viskas labai nepamatuojama ir turbūt tik per eksperimentą, tuo būdu pamatysi, ar veikia, ar ne. Nes, aš manau, vienaip ar kitaip, bent jau kažkoks ryšys užmegztas bus, bent jau kažkokia infrastruktūra išjudinta pirmoji ir gal iš to bus kažkokie daromi veiksmai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Iš kitos pusės, kai kuriems suinteresuotųjų šalių atstovams jau aptartas **pajaustas nepakankamas savivaldybės politinio lygmens atstovų dėmesys įneša skepsio** mąstant apie Asamblėjos vertę. Kai kurie organizatoriai Asamblėjos pabaigoje nebuvo visiškai tikri dėl politikų požiūrio – kiek pastarieji mato svarstomąją demokratiją bei jos atskirus būdus kaip tinkamus ryšiui su piliečiais megzti, kalbėtis, ir kiek išties rimtai priima VMPA, o kiek Asamblėja politikams tapo vienkartinė iniciatyva, pasibandymu, nesukuriančiu aiškaus įsipareigojimo jį tęsti ateityje¹⁸². Šiuo atveju,

¹⁸¹ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos fasilitatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 27 d.

¹⁸² Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

nematant pakankamo politinio lygmens dėmesio ir įsipareigojimo, abejota ir Asamblėjos verte – tuo, ar tokiu atveju verta piliečių asamblėjas išvis organizuoti¹⁸³.

Apskritai, **Asamblėjos vertė daugiausia interviu metu vertinta per (ne)atspindėtus turėtus jai lūkesčius.** Tačiau VMPA turėjo poveikį ir nenumatytose srityse. Bene didžiausiais toks įvairių suinteresuotųjų šalių pastebėtas **neplanuotas, netikėtas**, tačiau labai pozityviai vertintas VMPA poveikis, keliantis ir pačios Asamblėjos vertę – **paskatintas savivaldybės skyrių bendradarbiavimas.** Dar pačioje Asamblėjos pradžioje kaip problema buvo įvardintas ir pabrėžtas skirtingų savivaldybės skyrių nepakankamas bendradarbiavimas – pastebėta, jog jo nesant, labai sunku praktikoje siekti VMPA idėjos įgyvendinimo, tenka visus įtikinėti atskirai¹⁸⁴. Visgi **VMPA suformuotos tarpsektorinės rekomendacijos ir jų įgyvendinimo poreikiai skatino skirtingus savivaldybės skyrius daugiau bendrauti, kurti bendrus bendradarbiavimo formatus, koordinuoti.** Asamblėja suveikė kaip tam tikras papildomas impulsas – suteikdama tokiam bendradarbiavimui aiškią kryptį, spausdama nusimatytais rekomendacijų įgyvendinimo terminais, įliedama papildomos energijos. Įvairios suinteresuotosios šalys atkreipė dėmesį į tokį išaugusį savivaldybių skyrių bendradarbiavimą kaip į didelį privalumą, netikėtą Asamblėjos postūmį, pabrėžė, jog tokie reguliarūs susitikimai būtų labai naudingi¹⁸⁵.

„<...> rekomendacijos nukeliavo į skirtingus departamentus, bet iš tų departamentų atėjo atsakas, kad mes negalim priimti atsakymų, nes pačios rekomendacijos labai tarpsektorinės, sakykim, kompleksinės, kad reikia burti visą darbo grupę, kuri vėl susitiktų ir priimtų tarpusavyje. Tai va, mokytųsi bendradarbiauti, kas irgi labai gerai.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

„Taip, taip, tai vienareikšmiškai. Tai vien tik tas pats faktas, kad mes turim terminus ir turim atsakyti į konkrečius klausimus jau mobilizuoja ir yra įpareigojantis. Tai yra tam tikras atskiras tam [tarpsektoriniam Asamblėjos rekomendacijų įgyvendinimui, – aut. past.] sukurtas formatas <...>, tai dar vienas papildomas veiksnys, kad mes jas kažkaip tai labiau atliepiant visuomenės balsą spręstumėm dar aktyviau. Tai nesakau, kad čia jos čia nebūdavo anksčiau sprendžiamos, bet, na, kartais būdavo pasigendama arba pagreičio, arba krypties tam tikros. Tai čia, manau, kad tikrai prisidėjo, įnešė papildomos energijos ir aiškumo.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

Tiesa, kai kurie pašnekovai, besidžiaugdami, jog savivaldybės skyriai pradėjo daugiau bendradarbiauti tarpusavyje, **visgi apgailestavo, jog glaudesnio tų pačių skyrių bendradarbiavimo su dalyviais, artimesnės diskusijos, atviro dialogo taip ir nepavyko pasiekti.** Kartu tai matyta ir kaip **tobulintinas Asamblėjos programos aspektas¹⁸⁶.**

¹⁸³ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

¹⁸⁴ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. spalio 2 d.

¹⁸⁵ Pavyzdžiui, interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 4, 2026 m. vasario 6 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d., interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d., interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

¹⁸⁶ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Asamblėjos organizatorių ir sprendimų priėmėjų tolesnė motyvacija įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą

Kalbant apie organizatorių ir politikų bei kitų sprendimų priėmėjų motyvaciją po VMPA labiau įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą organizuojant piliečių asamblėjas ar pasitelkiant kitas dalyvavimo formas, vėlgi, reiktų pastebėti, jog **dar prieš VMPA politikai bei kiti sprendimų priėmėjai buvo nusiteikę piliečių asamblėjų praktiką plėsti, jei ji pasiteisins** pirmosios Asamblėjos metu (į ją, kaip jau matėme, buvo dėta daug vilčių). Kalbantis su šiomis grupėmis po Asamblėjos pabaigos, 2026 m. pradžioje, **patvirtinta, jog piliečių asamblėjų praktiką savivaldybėje ketinama tęsti, tačiau kol kas** apie tai detaliau negalvojama, **susitelkiant ties ką tik įvykusios VMPA rezultatų įgyvendinimu.**

„Manau, kad taip, vienareikšmiškai. Tik aš manau, kad reikia pažiūrėti, kaip veiks šitas mūsų bandymas ir, jeigu pasiteisins, tai aš manau, kad tą mes plėsim [piliečių asamblėjų praktiką, – aut. past.], kiek rinkimai leis.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2025 m. spalio 14 d.

„O dėl kitų temų nagrinėjimo tai tikrai neatmetam. Dar aišku, čia nesibaigia, dar reikia praeiti visus žingsnius, visą ciklą, ir taip, planuojam tęsti [piliečių asamblėjų praktikas, – aut. past.]. Tiktai dabar kol kas dar negaliu pasakyti temų konkrečiai, kur, bet matom tą tolimesnį platesnį pritaikomumą ir tikrai tikrai tęsime. <...> Kol kas signalai yra geri, pridėtinę naudą matom ir tada pasižiūrėsime, neatmetu, kad tai galėtų būti vienas iš būdų [įtraukti piliečius, – aut. past.]. Todėl, kad ypatingai visuomenei bręstant, miestui augant, didėjant, turtingėjant gyventojai turbūt nori labiau įsitraukti į tą patį valdymą ir čia yra patikrintas laiko ir kitų miestų metodas, kaip tai galima būtų padaryti.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

Kiti sprendimų priėmėjai taip pat pabrėžė, jog piliečių asamblėjos procesas – **vertingas, tačiau pareikalavęs ištisus daug žmogiškųjų, laiko, finansinių resursų**, tad įsitikinta, jog jam **būtina ruoštis, skirti dėmesio ne tik užsitikrinant minėtus resursus, bet ir savivaldybės administracijos bei politikų įsitraukimą. Taigi** motyvacija rengti piliečių asamblėjas ateityje yra, tačiau **pabrėžiamos ir tokiam procesui suorganizuoti ir įgyvendinti reikalingos sąlygos. Atitinkamai** suinteresuotosios šalys svarstė, jog reikalingi dideli įvairių tipų resursai, o pats piliečių asamblėjų formatas orientuoja į **strateginius klausimus, didesnio masto, tačiau retesnes** asamblėjas.

„Šitas projektas yra didžiulis, jis kainuoja pastangų administracinių, resursų, ne tik ekonominių, jam reikia ruoštis ir turi būti įsitraukimas visos savivaldybės sąmoningai ir politikų. Akivaizdu, kad tu tokį didelį darbą gali daryti ne dažnai. Na, tiesiog normalu, kad jam reikia laiko, energijos ir tikslingumo. Tikslingumas vis tiek išlieka aukščiausio prioriteto problemų sprendimas. <...> gal būtų labai logiška turėti vieną asamblėją vienai kadencijai. Tai, jeigu keičiasi merai, kad meras turėtų savo vieną konkrečią strateginę temą, kuria jis pasitartų su gyventojais. <...> Jeigu tai būtų dažniau, tai čia valio, priklauso nuo politikų, nuo jų keliamų problemų, nes visa tai reikės įgyvendinti! <...> tai čia priklauso nuo to meto aktualijų miestui, kurios yra svarbios.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

Pastebėjimai apie krūvį ir reikalingus resursus **atliepia ir organizatorių patirtis**. Pastarieji taip pat, viena vertus, **jaučia pokyčius asmeniniame lygmenyje, yra labiau motyvuoti asmeniškai įsitraukti ir įtraukti ateityje**, toliau dirbti su piliečių įtraukimo temomis, **tačiau**, kita vertus, pastebi, jog Asamblėjos organizavimas pareikalavo daug startinio darbo, lyderystės, derinimosi, tad kyla **abejonių, ar tokiomis pačiomis sąlygomis ryžtusi organizuoti Asamblėją antrą kartą – organizatoriams norėtusi didesnės komandos, perduoti dalį darbų (gal net ir samdant iš išorės)**. Tiesa, šioje vietoje organizatoriai iškart atkreipia dėmesį, jog daug pastangų, laiko resursų pareikalavusių darbų, tokių kaip formatui reikalingų naujų sprendimų derinimas, nuolatinis idėjos pristatymas ir pan., antrą kartą organizuojant jau nebereiktų atlikti, kas gerokai palengvintų darbą¹⁸⁷.

Kartu organizatoriai po Asamblėjos **išreiškia tiek matomą prasmę institucionalizuoti piliečių asamblėjas, tiek plėsti piliečių įtraukimo praktikas dar plačiau, įtraukti naujas formas, per reguliarumą užtikrinančias nuolatinį dialogo mezgimą** – rengti nebūtinai piliečių asamblėjų formato, tačiau panašius reguliarius (kalbėta ir kas mėnesį ar kas ketvirtį vykstančius) susitikimus, kuriuose būtų išgirstami miestiečių poreikiai, susirenkama informacija, atsakoma į kylančius klausimus, reguliariai (pvz., keliskart į metus) inicijuoti (galbūt ir mažesnio masto nei Asamblėja) bendrakūros procesus¹⁸⁸.

Išorės stebėtojai tuo metu po Asamblėjos **pasigenda konkretesnių tąsų veiksmų** iš savivaldybės pusės įtraukiant piliečius į sprendimų priėmimą ir **pastebi, jog VMPA patirtis lieka neišnaudota**, asamblėjos procesą priimant kaip rezultatą patį savaime ir neturint konkretesnių platesnės strategijos planų, gairių. Patys **savivaldybės atstovai, priešingai**, teigia, jog VMPA **patirtys jau pritaikomos kituose kontekstuose, išmokta atviriau bendradarbiauti**¹⁸⁹.

„Aš iš tikrųjų nežinau tų visų strateginių tikslų ir aš esu optimistas, tai realiai stengiuosi būti optimistiškai mąstančiu realistu. Bet iš tikrųjų tikslų, kokie bus po metų, dviejų, nežinau, nes nematau, ar bus tęsiamas šis vidinis, kasdienis darbas. Man buvo aišku, kad <prie VMPA organizavimo prisidėjusieji> buvo be galo laimingi ir patenkinti tuo, kad Asamblėja įvyko ir tai yra iš tiesų smagu, bet kažkokių tai kitų žingsnių po šios Asamblėjos, kurie išsiverstų į kitus su piliečių dalyvavimu, įtraukimu [susijusius, – aut. past.] žingsnius, aš kol kas nemačiau. Praėjo jau kiek, pusė metų ar 3 mėnesiai kokie? Tas laikas greitai bėga. <...> dabar su kiekvienu mėnesiu kažkaip atrodo, kad tikslas galbūt ir buvo tiesiog turėti Asamblėją. Tai kažkaip pradeda vis labiau ryškėti, nes, na, jeigu nėra kitų sprendimų, viešai skelbiamų kitų žingsnių, ir yra tik piliečių asamblėja, tai tikriausiai tai, kad įvyko piliečių asamblėja ir buvo rezultatas. Bet gali būti, kad aš tiesiog nepakankamai žinau arba kažko nematau.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos stebėtoju(-a) nr. 1, 2026 m. vasario 26 d.

¹⁸⁷ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2025 m. rugsėjo 30 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 2, 2026 m. kovo 9 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. spalio 2 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

¹⁸⁸ Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2025 m. spalio 2 d., interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2025 m. rugsėjo 25 d.

¹⁸⁹ Daugiau informacijos apie citatoje minimą Medinių Šnipiškių urbanistinės miesto plėtros vizijos pavyzdį: <https://vilnius.lt/naujienos/mediniu-snipiskiu-urbanistine-vizija-bus-kuriama-kartu-su-vietos-gyventojais>, <https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/projects/mediniu-snipiskiu-urbanistine-pletros-vizija>.

„Daug išeitinių taškų, kodėl, mano galva, pasiteisino Asamblėja. Tai vienas iš jų, kad mes dabar Šnipiškėm pritaikom panašų modelį, mąstymo būdą, struktūrą. Mes niekaip nebūtumėm to sugalvoję, neturėdami patirties po asamblėjos. Einam visai kitu keliu – mažiau, nežinau, nededikuojam pinigų, nemokam ten žmonėm, kaip ten buvo Asamblėjos atveju, viską lengvesne forma, bet [pabrėžia, – aut. past.] įtraukiam į tą Šnipiškių sudėtingą temą lygiai taip pat dedikuotus žmones ir jų klausiam: „Ar jūs sakot, kad jums svarbu šita teritorija?“ ir jeigu taip, „Ar esat įsipareigoję prisidėti ne tiesiog rekimu, o dalyvavimu realiu?“. Ir mes šiandien dienai formuojam tris komandas, turim darbą, susidėjom ten architektus, kurie ves tas komandas iki gegužės mėnesio. Architektai, planuotojai, projektuotojai ir gyventojai. Tai ir dar plėtotojai. Tai įsivaizduokit. Tokių dalykų nebuvo. Čia išvis, nežinau. Aš tik nežinau, kaip baigsis. Nieks nežino, kaip baigsis, ne mes gi čia sprendžiam. Kam tada darytumėm, jeigu žinotumėm tą pabaigą? Mes sakom, kad, jeigu taip šalys yra susipriešinusios, tai sėdam visi ir susitariam prie vieno stalo.“

Interviu su politiku(-e) ar kitu(-a) sprendimų priėmėju(-a) nr. 3, 2026 m. vasario 4 d.

Sugretinant šias pozicijas galima pastebėti, jog Asamblėjos poveikis sprendimų priėmėjų motyvacijai ir veiksams plačiau, įvairesniais formatais įtraukiant piliečius į sprendimų priėmimą išties matomas (citatoje minėto pavyzdžio – Medinių Šnipiškių urbanistinės miesto plėtros vizijos formavimo – dizaine atpažįstant VMPA atgarsius, elementus atrankos ketinimuose, mokymosi sesijoje, diskusijose), tačiau kartu, jog toks poveikis dar nėra pakankamai pastebimas viešojoje erdvėje, be to, kol kas matomas daugiau kaip pavienės iniciatyvos.

Apskritai, kalbant apie Asamblėjos poveikį jos organizatoriams bei politikams ir kitiems sprendimų priėmėjams galima pastebėti, jog tokio **poveikio masto vertinimą labai riboja** pačių šių suinteresuotųjų šalių pastebėjimuose atsispindintys du aspektai. Viena vertus, **sąlyginai trumpas laiko tarpas**, praėjęs nuo Asamblėjos pabaigos, į kurį referuota veik visuose interviu, labiausiai atkreipiant dėmesį į vis dar neaiškią rekomendacijų įgyvendinimo proceso baigtį, taip pat į būsimas politikų komunikacines žinutes apie Asamblėją (šiuo atveju baimintis manipuliatyvaus Asamblėjos komunikacinio instrumentalizavimo priešrinkiminiame procese). Antra, kaip platesnio, reikšmingesnio poveikio ribojimas matyta ir tai, jog **VMPA kol kas tebuvo viena**, tad jos galimybės tiek reikšmingam, platesniam pokyčiui visuomenėje, tiek ir pačioje savivaldybėje, keičiant nuostatas miestiečių įtraukimo atžvilgiu už tiesiogiai prie Asamblėjos organizavimo ir įgyvendinimo prisidėjusiųjų rato ribų – suvaržytos.

3.3.4. Poveikis Vilniaus miesto gyventojams

Šiame poskyryje, remiantis dviejų reprezentatyvių Vilniaus miesto gyventojų apklausų duomenimis, analizuojamos **gyventojų nuostatos piliečių įsitraukimo į sprendimų priėmimą klausimais bei jų sąsajos su informuotumu apie piliečių asamblėjas**. Taip pat lyginami pagrindiniai rodikliai prieš VMPA įgyvendinimą ir jai pasibaigus, siekiant įvertinti, ar šiuo laikotarpiu fiksuojami reikšmingesni gyventojų nuostatų pokyčiai.

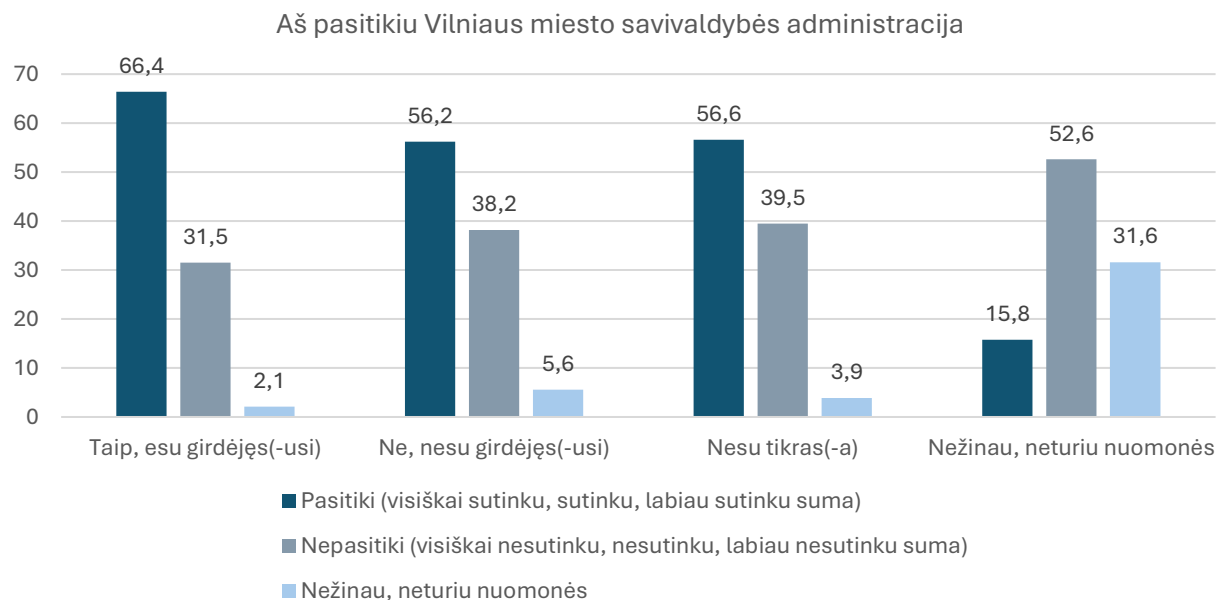
Prieš prasidedant pirmajam atrankos į VMPA etapui ir kartu startavusiai plačiai miestiečių informavimo apie būsimą Asamblėją komunikacijos kampanijai (daugiau apie tai – poskyryje 3.2.4), 2025 m. liepos 4-14 d. buvo atlikta reprezentatyvi Vilniaus miesto gyventojų apklausa (*omnibus*).

Antroji tokia apklausa vykdyta Asamblėjai jau pasibaigus, 2026 m. sausio mėn. 27 d. – vasario 9 d.¹⁹⁰ Šių apklausų duomenys leidžia analizuoti, kaip gyventojų žinojimas apie piliečių asamblėjas siejasi su pasitikėjimu miesto institucijomis ir bendru pasitenkinimu demokratija, taip pat su asmeniškai jaučiama kompetencija dalyvauti, ketinimais įsitraukti į pilietines veiklas bei leidžia pamatuoti piliečių asamblėjos kaip gyventojų įtraukimo priemonės vertinimą. Dviejų apklausų bangų palyginimas taip pat leidžia įvertinti, ar šie rodikliai kito prieš ir po Vilniaus miesto piliečių asamblėjos.

Kaip jau apžvelgta 3.2.4 skyriuje, nuo 2025 m. liepos iki 2026 m. sausio – vasario (kuomet buvo atliktos apklausos), **piliečių asamblėjų kaip būdo gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo žinomumas Vilniuje išaugo 10 procentinių punktų** – nuo 14 proc. iki 24 proc. (dar 7 procentiniais punktais padaugėjo tiksliai neprisimenančiųjų). Taigi, šiuo, VMPA įgyvendinimo, laikotarpiu piliečių asamblėjų tema tapo labiau matoma ir atpažįstama tarp miesto gyventojų.

Analizuojant antrosios apklausos duomenis matyti, kad **apie piliečių asamblėjas girdėję gyventojai pasižymi didesniu pasitikėjimu miesto institucijomis**. Tarp girdėjusiųjų, pasitikėjimą Vilniaus miesto **savivaldybės administracija** išreiškė 66 proc. respondentų, o tarp negirdėjusiųjų tokių buvo 56 proc. Nepasitikėjimą savivaldybės administracija deklaruojančių gyventojų dalis taip pat buvo mažesnė tarp apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų nei tarp negirdėjusiųjų (Paveikslas 11).

Paveikslas 11. Pasitikėjimas Vilniaus miesto savivaldybės administracija girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas grupėse, proc.

Šaltinis: Reprezentatyvi Vilniaus miesto gyventojų *omnibus* apklausa, kurią atliko Norstat 2026 m. sausio mėn. 27 d. – vasario 9 d. (N=1001). Pilnos klausimų formuluočių: „*Piliečių asamblėja – tai gyventojų įtraukimo į sprendimų priėmimą įrankis. Atsitikinęs atrankos būdu surinkta reprezentatyvi gyventojų grupė mažiausiai 5*

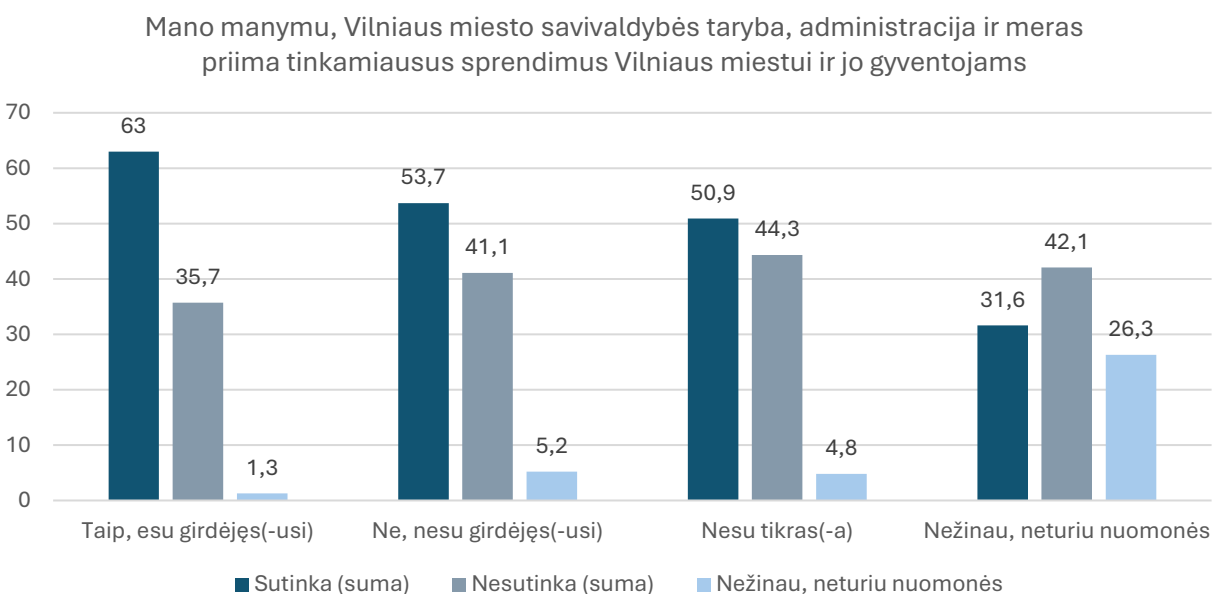
¹⁹⁰ Abi apklausas užsakė Vilniaus miesto savivaldybė, atliko tarptautinė rinkos tyrimų ir apklausų duomenų rinkimo įmonė Norstat. Daugiau informacijos pateikiama poskyryje 2.2.

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

dienas susipažįsta su tema lydimi nepriklausomų ekspertų, tarpusavyje diskutuoja ir formuluoja rekomendacijas jiems užduotu klausimu miesto ar valstybės vadovams. Tokia asamblėja 2025 m. rudenį vyks/vyko ir Vilniuje. Asamblėjos tema: *Kaip pasiekti, kad Vilniuje kuo dažniau rinktumėmės keliauti viešuoju transportu, dviračiu arba pėsčiomis nepriklausomai nuo gyvenamos vietos? Ar esate girdėjęs(-usi) apie piliečių asamblėją kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo?* ir „Aš pasitikiu Vilniaus miesto savivaldybės administracija“.

Panaši tendencija matoma ir vertinant gyventojų nuomonę apie mieste priimamų sprendimų tinkamumą. Apie piliečių asamblėjas girdėję respondentai reikšmingai dažniau sutiko su teiginiu, kad Vilniaus miesto **savivaldybės taryba, administracija ir meras priima tinkamiausius sprendimus miestui** bei jo gyventojams. Tarp girdėjusiųjų taip manė 63 proc. respondentų, tarp negirdėjusiųjų – 54 proc. (Paveikslas 12).

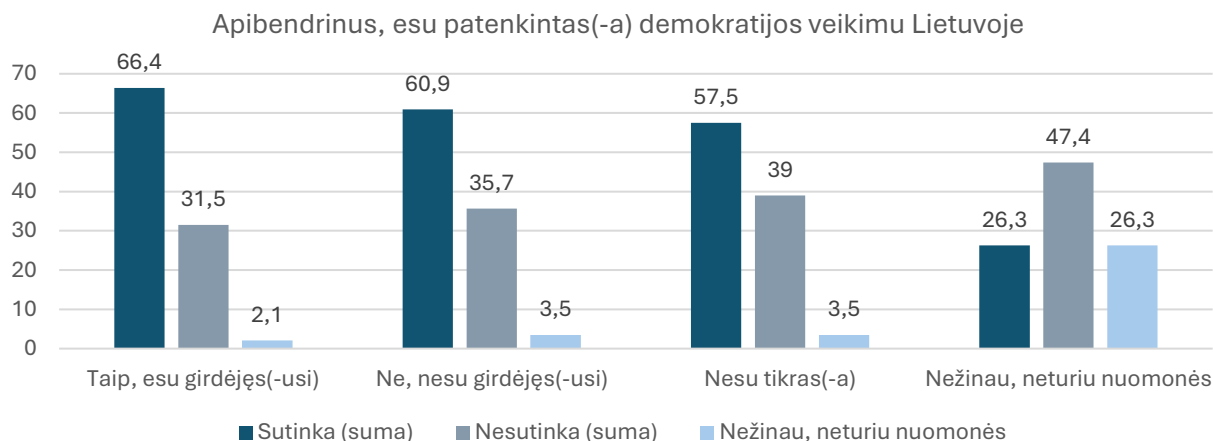
Paveikslas 12. Vilniečių vertinimas, ar miesto sprendimų priėmėjai priima tinkamiausius sprendimus, girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas grupėse, proc.

Šaltinis: Reprezentatyvi Vilniaus miesto gyventojų *omnibus* apklausa, kurią atliko Norstat 2026 m. sausio mėn. 27 d. – vasario 9 d. (N=1001). Pilnos klausimų formuluotės: „*Piliečių asamblėja – tai <...> Ar esate girdėjęs(-usi) apie piliečių asamblėją kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo?*“ ir „*Mano manymu, Vilniaus miesto savivaldybės taryba, administracija ir meras priima tinkamiausius sprendimus Vilniaus miestui ir jo gyventojams*“.

Girdėjusieji apie piliečių asamblėjas dažniau teigiamai vertino ir demokratijos veikimą Lietuvoje. Su teiginiu, kad apskritai yra patenkinami demokratijos veikimu Lietuvoje, sutiko 66 proc. girdėjusiųjų ir 61 proc. negirdėjusiųjų (Paveikslas 13). Nors skirtumai tarp grupių čia mažesni nei pasitikėjimo miesto institucijomis ir jų priimamais sprendimais atveju, kryptis išlieka ta pati – girdėjusieji pateikia palankesnius vertinimus. Taigi matyti, jog informuotumas apie piliečių asamblėjas pozityviai susijęs tiek su savivaldos institucijų, tiek su bendru, nacionalinio lygmens, demokratinį procesų vertinimu.

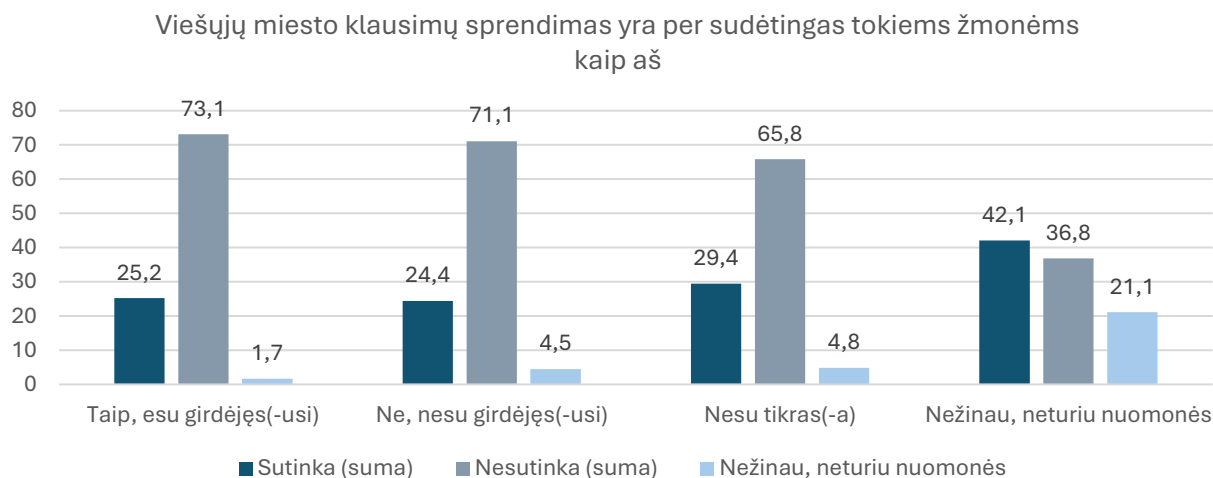
Paveikslas 13. Pasitenkinimas demokratijos veikimu Lietuvoje girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas grupėse, proc.

Šaltinis: Reprezentatyvi Vilniaus miesto gyventojų *omnibus* apklausa, kurią atliko Norstat 2026 m. sausio mėn. 27 d. – vasario 9 d. (N=1001). Pilnos klausimų formuluotės: „Piliečių asamblėja – tai <...> Ar esate girdėjęs(-usi) apie piliečių asamblėją kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime?“ ir „Apibendrinus, esu patenkintas(-a) demokratijos veikimu Lietuvoje“.

Vertinant subjektyvų vidinį politinį veiksmingumą (kiek respondentai jaučiasi galį supracsti ir prasmingai dalyvauti politikoje), **reikšmingų skirtumų tarp girdėjusių ir negirdėjusių gyventojų nenustatyta**. Su teiginiu, kad viešųjų miesto klausimų sprendimas yra per sudėtingas tokiems žmonėms kaip jie, sutiko panaši dalis respondentų tiek girdėjusiųjų, tiek negirdėjusiųjų grupėse (atitinkamai 25 proc. ir 24 proc. apklaustų vilniečių, Paveikslas 14) Tai leidžia daryti išvadą, kad vien žinojimas apie piliečių asamblėjas nėra tiesiogiai susijęs su gyventojų pasitikėjimu savo pačių gebėjimais supracsti ar vertinti viešuosius miesto klausimus – šias nuostatas patikimiau keičia asmeninio įsitraukimo praktika (kaip minėta poskyryje 3.3.2).

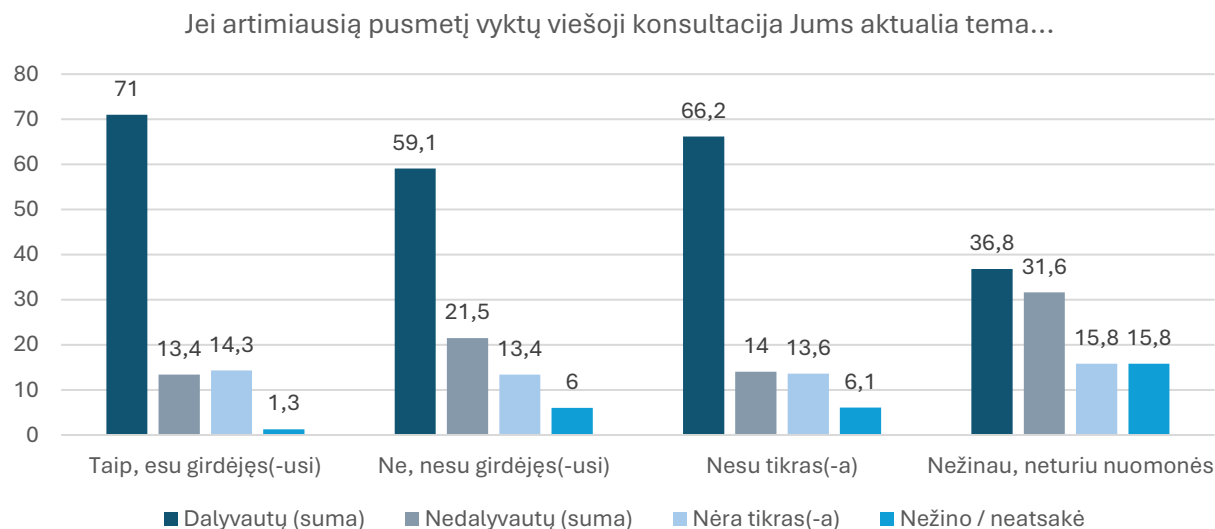
Paveikslas 14. Vilniečių vertinimas, ar miesto sprendimų priėmėjai priima tinkamiausius sprendimus, pagal tai, ar gyventojai yra girdėję apie piliečių asamblėjas, proc.

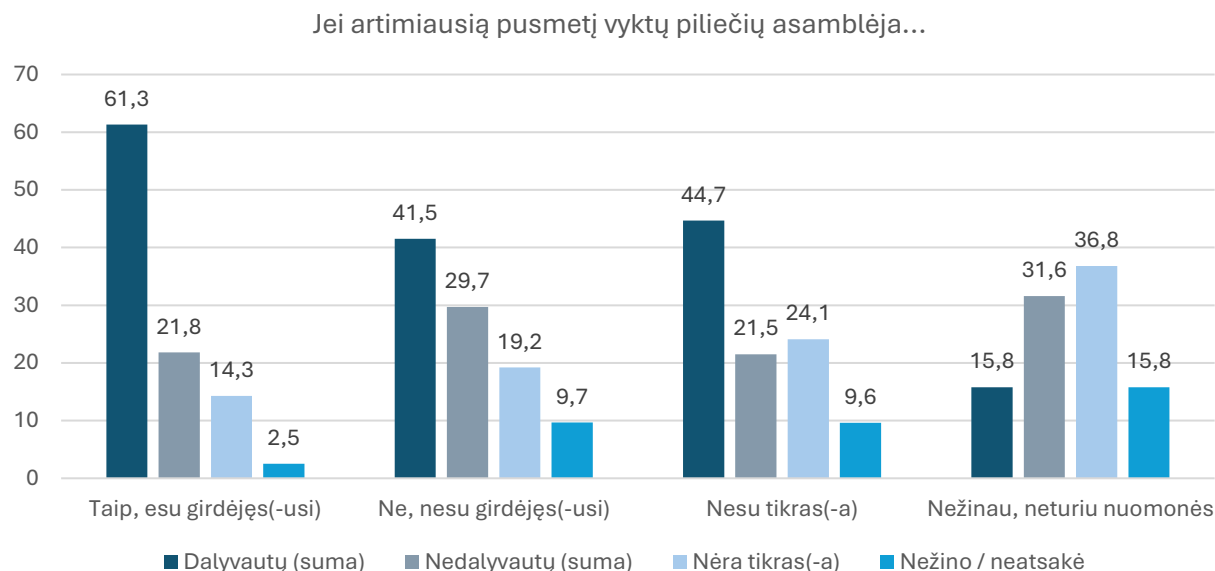
Šaltinis: Reprezentatyvi Vilniaus miesto gyventojų *omnibus* apklausa, kurią atliko Norstat 2026 m. sausio mėn. 27 d. – vasario 9 d. (N=1001). Pilnos klausimų formuluotės: „*Piliečių asamblėja – tai <...> Ar esate girdėjęs(-usi) apie piliečių asamblėją kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime?*“ ir „*Viešųjų miesto klausimų sprendimas yra per sudėtingas tokiems žmonėms kaip aš*“.

Galiausiai, **girdėjusieji apie piliečių asamblėjas taip pat ženkliai dažniau pasižymėjo pasiryžimu įsitraukti į sprendimų priėmimo procesą ateityje** (Paveikslas 15). Apklausos duomenimis, jei artimiausią pusmetį vyktų viešoji konsultacija jiems aktualia tema, joje dalyvautų 71 proc. apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų (17 proc. jų ryžtingai teigia, jog „tikrai dalyvautų“), o tarp negirdėjusiųjų tokių būtų 59 proc. (8 proc. jų rinkosi atsakymą „tikrai dalyvaučiau“). Analogiška tendencija matoma ir vertinant potencialų dalyvavimą kitoje piliečių asamblėjoje¹⁹¹ – dalyvauti joje būtų linkę 61 proc. girdėjusiųjų ir 42 proc. negirdėjusiųjų respondentų (iš jų, pirmoje grupėje nusiteikusių „tikrai dalyvauti“ – 13 proc., antroje – 7 proc.). Tai leidžia teigti, kad piliečių asamblėjų žinomumas susijęs su didesniu deklaruojamu pasiryžimu įsitraukti į įvairias dalyvavimo formas ateityje. Visgi pastebėtina, jog pasiryžimas **nevienodas abiejų skirtingų įsitraukimo formų atveju – viešoji konsultacija**, apklausos duomenimis, **išlieka patrauklesne įsitraukimo forma net tarp apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų** – tai signalizuoja, jog į piliečių asamblėjas, galbūt dėl jų neįprastumo, vis dar žvelgiama atsargiau.

Paveikslas 15. Tikimybė dalyvauti viešojoje konsultacijoje ir piliečių asamblėjoje tarp girdėjusių ir negirdėjusių apie piliečių asamblėjas, proc.

¹⁹¹ Daroma prielaida, jog apklausos metu teigusieji, kad apie Asamblėją nebuvo girdėję, atsakydami į klausimą ar dalyvautų piliečių asamblėjoje ateityje, rėmėsi apklausos klausimyne pateiktais išsamiais paaiškinimais, pristatančiais šią įsitraukimo į sprendimų priėmimo procesą formą.

Šaltinis: Reprezentatyvi Vilniaus miesto gyventojų *omnibus* apklausa, kurią atliko Norstat 2026 m. sausio mėn. 27 d. – vasario 9 d. (N=1001). Pilnos klausimų formuluotės: „*Piliečių asamblėja – tai <...> Ar esate girdėjęs(-usi) apie piliečių asamblėją kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo? ir „Jeį artimiausią pusmetį vyktų viešoji konsultacija Jums aktualia tema. Jeį artimiausią pusmetį vyktų žemiau išvardinti renginiai – kiek tikėtina, kad juose dalyvautumėte? Jeį artimiausią pusmetį vyktų piliečių asamblėja.“*

Tiesa, apskritai imant, piliečių asamblėjos apie jas girdėjusiųjų vertinamos labai palankiai: **piliečių asamblėją kaip tinkamą būdą įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimo procesą apklausoje įvardino 90 proc.** apie asamblėjas girdėjusių vilniečių (negirdėjusiesiems šis klausimas nebuvo užduotas). Lyginant su pirmosios apklausos duomenimis, bendras palankumas piliečių asamblėjomis išliko beveik nepakitęs – pirmoje apklausoje jis buvo lygus 88 proc.¹⁹² Tačiau reikšmingai pakito palaikymo pasiskirstymas: jei 2025 m. vasarą 45 proc. apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų laikėsi nuomonės, jog tai – „tikrai tinkamas būdas įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimą“, o dar 43 proc. sutiko, jog tai – „greičiau tinkamas būdas“, tai 2026 m. sausį – vasarį matyti, jog jau 35 proc. apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų jas užtikrintai laikė „tikrai tinkamu būdu“ ir dar 55 proc. – „greičiau tinkamu“. Pastebėtina, jog tokį užtikrintumo sumažėjimą galėtų paaiškinti gerokai išaugusi apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų dalis – ji pakankama paaiškinti bendrai matomą didesnę atsargumą. Kita vertus, tokiu atveju tai kartu signalizuotų, jog naujai apie piliečių asamblėjas sužinojusieji nebuvo itin stipriai įtikinti šios įsitraukimo formos tinkamumu¹⁹³.

Žvelgiant į kitus vilniečių nuostatų **pokyčius per VMPA įgyvendinimo laikotarpį**, matyti, jog pasitikėjimo miesto institucijomis pokytis per aptariamą laikotarpį buvo arba nereikšmingas, arba pozityvus. **Bendras pasitikėjimas Vilniaus miesto savivaldybės administracija kito statistinės paklaidos ribose** (nuo 55 proc. iki 58 proc.), nors detaliau žvelgiant matyti, jog šiek tiek, ties statistinės paklaidos riba, sustiprėjo stipriau pasitikinčiųjų. Tuo metu Vilniaus miesto savivaldybės

¹⁹² Statistinė paklaida, esant tokiame atsakymų pasiskirstymui – apie 1,9 proc.

¹⁹³ Kadangi apklausose dalyvavo ne tie patys respondentai, užtikrintai sekti nuostatų pokyčių individo lygmeniu negalime – pasiskirstymas galėjo kisti ir dėl kitų priežasčių.

tarybos, administracijos ir mero priimamų sprendimų Vilniaus miestui ir jo gyventojams **tinkamumas imtas vertinti 7 procentiniais punktais pozityviau** (pokytis nuo 48 proc. iki 55 proc.). **Tiesa, panašu, jog šie pokyčiai nebuvo tamptariai susiję su VMPA** – abiem atvejais gana panašūs nuostatų pokyčiai fiksuoti tiek apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų, tiek negirdėjusiųjų grupėse. Atsižvelgiant į interviu medžiagą, būtų galima spėti, jog didesnis su piliečių asamblėjomis susijęs pasitikėjimo Vilniaus miesto institucijomis pokytis nefiksuotas dar nesant aiškumo dėl VMPA parengtų rekomendacijų likimo – kiek į jas galiausiai bus atsižvelgta.

Kita vertus, abstraktesniame lygmenyje galima matyti su piliečių asamblėjomis sietinus pokyčius. Nors **pasitenkinimas demokratijos veikimu** Lietuvoje per tiriamą pokytį statistiškai **reikšmingai nekito** (2025 m. vasarą buvo lygus 64 proc., o 2026 m. žiemą – 61 proc.), reikšmingesnius pokyčius galime pamatyti žvelgdami į apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų ir negirdėjusiųjų grupes. Pirmojoje, **apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų, grupėje pasitenkinimas demokratijos veikimu Lietuvoje paaugo 6 procentiniais punktais, tuo metu antrojoje, apie piliečių asamblėjas negirdėjusiųjų grupėje, 5 procentiniais punktais sumažėjo**. Tad panašu, jog informuotumas apie piliečių asamblėją, kaip demokratijos inovaciją, ištis gerino bendro pasitenkinimo demokratija rezultatus.

Kalbant apie motyvaciją dalyvauti, pokytis visuomenėje taip pat nėra didelis. Pirmiausia, iš esmės **nepakito bendras vilniečių įsitikinimas savo kompetencijomis spręsti miesto klausimus** – tiek manančiųjų, jog miesto klausimų sprendimas yra per sudėtingas „žmonėms kaip aš“, tiek šiai nuomonei prieštaraujančiųjų respondentų dalis kito statistinės paklaidos ribose (nuo 25 proc. 2025 m. vasarą iki 24 proc. 2026 m. žiemą). **Tiesa, tarp apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų respondentų** šis pokytis buvo reikšmingesnis – **subjektyvus vidinis politinis veiksmingumas** šioje grupėje **pakilo 4 procentiniais punktais** (negirdėjusiųjų grupėje – statistinės paklaidos ribose, 1 procentiniu punktu). Galiausiai, **nusiteikimas įsitraukti į konkrečias dalyvavimo sprendimų priėmimo veiklas smarkiai nekito** visų miesto gyventojų lygmenyje (artimoje ateityje į viešąją konsultaciją teigė, jog prisijungtų 64 proc. respondentų 2025 m. vasarą ir 63 proc. 2026 m. žiemą; į piliečių asamblėją – 48 proc. ir 47 proc. atitinkamais laikotarpiais). Tiek girdėję, tiek negirdėję apie piliečių asamblėjas žiemos apklausoje buvo linkę rečiau nurodyti, jog įsitrauktų šiais dviem būdais¹⁹⁴, tačiau būtent **tarp girdėjusiųjų apie piliečių asamblėjas abiem atvejais ženkliau išaugo neužtikrintumas** („nesu tikras(-a)“), ar prisijungtų (10 procentinių punktų viešosios konsultacijos atveju ir 12 procentinių punktų piliečių asamblėjos atveju).

Apibendrinant galima teigti, kad apie piliečių asamblėjas kaip būdą gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime girdėję Vilniaus gyventojai labai palankiai vertina piliečių asamblėjas kaip gyventojų įtraukimo priemonę, pasižymi didesniu pasitikėjimu miesto institucijomis ir pasitenkinimu kaip veikia demokratija šalyje, taip pat dažniau deklaruoja ketinimą dalyvauti įvairiose pilietinio dalyvavimo veiklose (vis dėlto turimi duomenys neleidžia daryti tvirtų išvadų apie būtent VMPA priežastinį poveikį tam). Tiesa, savo kompetencijų miesto sprendimų priėmimo vertinimo aspektu girdėjusieji apie piliečių asamblėjas nesiskiria nuo negirdėjusiųjų.

¹⁹⁴ Bendrame miestiečių nuostatų pokytyje tai stipriai neatsispindi dėl kitų dviejų grupių (nėra tikri, ar girdėjo apie piliečių asamblėjas ir nežinantys, neatsakę į klausimą) atsakymų kompensacinio pobūdžio.

Atkreipiant dėmesį į šios, apie piliečių asamblėjas girdėjusios, grupės nuostatų pokytį VMPA įgyvendinimo metu, pastebėtina, jog net nesant didesnių bendro vilniečių pasitenkinimo demokratija ir subjektyvaus vidinio politinio veiksmingumo vertinimo pokyčių, apie piliečių asamblėjas girdėjusi grupė išsiskyrė pozityvia, nors ir nedidele, nuostatų kaita (pokyčius lyginant su negirdėjusiųjų apie piliečių asamblėjas grupe). Apie piliečių asamblėjas girdėjusiųjų grupėje 6 procentiniais punktais paaugo pasitenkinimas demokratijos veikimu Lietuvoje bei 4 procentiniais punktais – subjektyvaus politinio veiksmingumo vertinimas. Tiesa, pasitikėjimo pokyčiai miesto sprendimų priėmėjais, jų sprendimų tinkamumu, šioje grupėje per tirtą laikotarpį neišsiskyrė. O klausiant apie galimą būsimą dalyvavimą viešojoje konsultacijoje ar piliečių asamblėjoje, grupė kaip tik išsiskyrė itin išaugusiu neužtikrintumu dėl savo veiksmų (lyginant su negirdėjusiųjų grupe).

Kalbant apie ribotą su piliečių asamblėjomis galimą sieti Vilniaus miesto gyventojų nuostatų pokytį VMPA įgyvendinimo metu, reiktų atkreipti dėmesį, jog itin didelio pokyčio visuomenėje, Vilniaus mieste nesitikėjo ir patys organizatoriai – tiek dėl sklaidos iššūkių, būdingų ir kitose šalyse vykstančioms piliečių asamblėjoms, tiek dėl tokios praktikos, įsitraukimo į sprendimų priėmimą būdo naujumo. Būtų galima pridėti ir tai, jog piliečių vertinimams didelę įtaką daro ir galutinis rezultatas – piliečių asamblėjoje parengtų rekomendacijų įgyvendinimas. Tuo metu šiame poskyryje aptartosios antros apklausos metu apie VMPA parengtų rekomendacijų įgyvendinimo baigtį dar nebuvo žinoma. Dėl šių priežasčių, pastebėti pokyčiai, kad ir nedideli, visgi yra svarbūs.

„Kaip ir buvo galima tikėtis, nėra lengva pasiekti tą plačiąją visuomenę ir didinti tą supratimą apie asamblėjas šiek tiek platesne prasme. Tai gal šiek tiek tas lūkestis ne iki galo išsipildė. Nors tikrai buvo dėta į tai pastangų, bet šiaip, kai matome kitų šalių pavyzdžius, tai kaip ir buvo galima to tikėtis, nes asamblėjos jau vyksta gal apie 30 metų, bet jos nėra labai plačiai žinomas dalykas. Plačioji visuomenė nebūtinai supranta, kas tai yra. Tai nebent tokiose situacijose kaip, tarkim, Airijoje, kur įvyksta nacionalinė kokia asamblėja, kur labai garsiai nuskamba, tai tada tą žinomumą padidina. Bet tokios vietinės asamblėjos gal tiek daug nepasiekia, kiek norėtųsi.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 1, 2026 m. sausio 30 d.

„Aplinkiniai apie tai sužinojo kažką, bet turbūt daug paklausimų, daug kas ir nežino. Na per vieną kartą [ir nenuostabu, – aut. past.], turbūt čia reikėtų daryti kokius penkis kartus, kad tu galėtum sakyti, kad kažkas jau bręsta daug. Tai va, turbūt aš dėl to jaučiuosi, kad po vieno karto labai sunku pamatuoti.“

Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizatoriumi(-e) nr. 3, 2026 m. vasario 17 d.

Išvados ir rekomendacijos

Apibendrinant Asamblėjos vertinimo rezultatus, galima teigti, kad tai buvo **vertingas, gerąsias tarptautines praktikas atliepiantis procesas, metodiškai ir skaidriai įtraukęs įvairią Vilniaus miesto gyventojų grupę į Vilniaus judumo politikos sprendimų priėmimą**. Proceso stipriosiomis pusėmis laikytinas aktualus klausimas, nuosekli komunikacija su Asamblėjos dalyviais ir jiems skirtas dėmesys, subalansuotas ir įvairias pozicijas atliepiantis mokymosi procesas, metodų įvairovė, nešališkumu, įtraukumu ir dalyvių poreikių atliepimu pasižymėjęs fasilitavimas svarstymų ir rekomendacijų formulavimo etapuose, profesionali ir aktyvi išorės komunikacija apie VMPA ankstyvose jos stadijose.

Nepaisant to, pastebėtini ir keletas kritinių elementų, kurie galėtų tapti erdve tobulėjimui organizuojant asamblėjas ateityje. Šiai kategorijai būtų galima priskirti siaurą Asamblėjos iniciatorių ir organizatorių ratą, neleidusį plačiau telkti žinių ir palaikymo VMPA metu parengtoms rekomendacijoms Vilniaus miesto savivaldybėje. Nors iniciatyvai **suteiktas politinis palaikymas, jai stigo politinio dėmesio** – miesto politikai ir sprendimų priėmėjai nebuvo aktyvūs VMPA sesijų stebėtojai, vangiai įsitraukė į savivaldybės Tarybai rengtus pristatymus, didesnio susidomėjimo nesulaukė ir Asamblėjos rekomendacijų pristatymo renginys. Visa tai kelia rizikas dėl palaikymo Asamblėjos rekomendacijų įgyvendinimui ir piliečių įtraukimui kaip reikšmingai sprendimų priėmimo praktikai. Vertėtų atsižvelgti ir į **sąlyginai vėlyvą (likus porai savaitių iki Asamblėjos pradžios pasibaigusį) dalyvių atrankos procesą**, kuris, atsižvelgiant į ribotus žmogiškuosius išteklius, neleido laiku pritaikyti rizikos valdymo priemonių, susidūrus su atrinktų miestiečių atkryčiu. Nors patyrus pirmąjį dalyvių skaičiaus sumažėjimą VMPA dalyvių imtis išliko reprezentatyvi, Asamblėjos eigoje jai dar labiau susitraukus, dalis visuomenės grupių (ypač – jaunimas) buvo atstovaujamos mažiau. Paminėtinas ir **Asamblėjos įgyvendinimo metu vykęs jos programos planavimas**, kuris, viena vertus, suteikė lankstumo, tačiau, antra vertus, atvėrė erdvę skubotiems pokyčiams. Galiausiai, **susidurta su iššūkiais dėl rekomendacijų gausos** (buvo parengti 24 siūlymai) ir, atitinkamai, nepakankamo gylio (ar priešingai – itin konkrečių ir techninių detalių), kas gali būti paaiškinta sąlyginai plataus klausimo išplėtimu fasilitavimo procese bei eigoje pakitusiu balansu tarp mokymosi ir rekomendacijų svarstymui bei formulavimui skirto laiko.

Vadovaujantis šios ataskaitos prieduose pateiktoje intervencijos logikoje nurodytais **lūkesčiais Asamblėjos rezultatams, galima teigti, kad jie buvo didžiąja dalimi pasiekti**, tačiau tikslesniam vertinimui būtų reikalinga stebėsena, apimanti ilgesnį rekomendacijų įgyvendinimo etapą. Atsižvelgiant į trumpą laikotarpį nuo Asamblėjos pabaigos, šiame vertinime nuosekliai nėra įvertinamas jos ilgalaikis poveikis – tam reikalinga tolesnė stebėsena ir stipresnis pokyčio impulsas (pvz., dar vienos asamblėjos įgyvendinimas). Pirma, nors rengiant šią ataskaitą (2026 m. pavasarį) kol kas **nėra galima tiksliai nurodyti pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo lygio**, teigiamu ženklu laikytinas sukurtas atskaitingumo dalyviams ir visuomenei mechanizmas (teikiamos ataskaitos), Vilniaus miesto savivaldybėje veikianti tarpsektorinė darbo grupė bei rekomendacijų suderinamumas su Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginiu plėtros planu. Šios priežastys bei tai, kad dalis rekomendacijų – jau pradėtos įgyvendinti, leidžia manyti, kad VMPA prisidės prie darnaus ir

įvairioms Vilniaus miesto gyventojų grupėms prieinamo judumo įsitvirtinimo mieste. Antra, Vilniaus miesto savivaldybėje **suformuota pradinė institucinė piliečių asamblėjų įgyvendinimo praktika, tačiau kol kas ji nėra tinkamai institucionalizuota** – įgytos žinios ir gebėjimai yra labiausiai susieti su VMPA procese dalyvavusiais asmenimis, todėl kyla rizika, kad šiems palikus pareigas, dalis žinių bus prarasta.

Trečia, piliečių asamblėjų kaip būdo gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmimo žinomumas Vilniuje išaugo 10 procentinių punktų – nuo 14 proc. iki 24 proc. (lyginant laikotarpį prieš Asamblėjos pradžią ir jai pasibaigus). Taigi, **piliečių asamblėjos tapo labiau matomomis ir atpažįstamomis tarp miestiečių**. Negana to, tiek dalyvavimas VMPA, tiek žinojimas apie ją stiprino miestiečių pasitenkinimą demokratijos veikimu, o apie asamblėjas girdėję gyventojai yra labiau linkę pasitikėti miesto savivaldybe ir jos institucijomis. Priešingai nei tikėtasi intervencijos logikoje, **galimybių daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui vertinimas tarp Asamblėjos dalyvių iš esmės nepakito**. Taip pat svarbu pastebėti, kad po Asamblėjos patirties sumenko jos dalyvių vertinimas apie Asamblėją kaip tinkamą būdą sprendimų priėmimui. Tai leidžia daryti prielaidą, kad dalyviai teigiamai vertino procesą, jo patirtį, įgytas žinias, galias diskusijas, tačiau nevertino VMPA kaip efektyvaus būdo viešosios politikos sprendimų priėmimui.

Galiausiai, **esminiai kultūriniai ir/ar instituciniai pokyčiai, įtvirtinantys piliečių asamblėjų taikymą savivaldos ir/ar nacionaliniu lygmeniu šiuo metu nėra pastebimi**. Pagrindiniu VMPA poveikiu šioje srityje laikytina žinių apie svarstomosios demokratijos praktikas kaip piliečių įtraukimo įrangį sklaidą bei sukaupia patirtis, kuri gali būti perkeliama organizuojant piliečių asamblėjas ar kitus piliečių įtraukimo formatus ateityje (šiuo metu Lietuvoje jau numatytas dar bent dviejų piliečių asamblėjų įgyvendinimas skirtingose savivaldybėse). Vis dėlto, svarbu pabrėžti, kad **Vilniaus miesto savivaldybėje su šiuo procesu susipažinę politikai ar kiti sprendimų priėmėjai daugiausia buvo pozityvūs dėl metodo taikymo ateityje**, tačiau pilnam to vertinimui svarbus tolesnis rekomendacijų įgyvendinimas ir jo rezultatai.

Tolesnėse dalyse pateikiamos kiekvienos vertinimo dimensijos santraukos su rekomendacijomis, leidiančiomis patobulinti asamblėjų taikymą ateityje (rekomendacijos nepateikiamos tik prie poveikio dalies, kadangi pastarosios rezultatai yra nulemti aptartų dizaino ir proceso sprendimų) bei pateikiami siūlymai, galintys padėti institucionalizuoti svarstomosios demokratijos praktikas Lietuvos sprendimų priėmimo.

Asamblėjos dizainas

VMPA **valdymo struktūra** buvo kompaktiška, iš dalies pritaikyta Vilniaus miesto kontekstui bei apimanti pagrindines suinteresuotąsias šalis. Maža valdymo struktūra taip pat gali būti paaiškinta tuo, kad VMPA pirmiausiai kilo kelių iš kelių žmonių, o ne plačios iniciatyvos. Vis tik, nebuvo sukurti nuolatiniai suinteresuotųjų šalių įtraukimo mechanizmai, esamas atsakomybių pasiskirstymas suformavo neproporcingai didelį darbo krūvį pagrindinėms Asamblėjos organizatorėms, o neaiškus funkcijų pasidalinimas tarp iniciatoriaus ir vykdytojo galėjo sukurti šališkumo regimybę. Menkas platesnio sprendimų priėmėjų rato į(si)traukimas ankstyvose proceso stadijose taip pat tapo kliūtimi rekomendacijų įgyvendinimui – už tai atsakingus darbuotojus reikėjo papildomai informuoti apie

vykusį procesą, paaiškinti rekomendacijų turinį. Kita vertus, interviu dalyviai patvirtino, kad net dalyvavimas grįžtamojo ryšio grupėje buvo itin naudingas vėliau, įsitraukus į už rekomendacijų įgyvendinimą atsakingos grupės veiklą. Neapibrėžtumas valdymo bei strateginių klausimų priėmimo procese tapo kliūtimi ir fasilitatoriams, kilus poreikiui Asamblėjos eigoje koreguoti specifinius jos dizaino elementus. Galiausiai, svarbu paminėti, kad valdymo struktūra veikė tik VMPA metu – prasidėjus rekomendacijų įgyvendinimo procesui, sudarytas naujas sprendimų priėmimo mechanizmas, kuriame lyderystė iškilo labiau neformaliai.

Asamblėjos **mandatas** suinteresuotųjų šalių buvo suvokiamas panašiai, tačiau greta vertinančių VMPA kaip būdą tobulinti judumą Vilniaus mieste (orientacija į viešosios politikos pokyčius) iškilo alternatyvūs požiūriai. Dalis suinteresuotųjų šalių VMPA vertino kaip eksperimentą – naujo piliečių įtraukimo į sprendimų priėmimą metodo išbandymą (orientacija į demokratijos inovacijas), dalis atskleidė neturintys lūkesčių Asamblėjos atžvilgiu ir matantys ją kaip Vilniaus miesto savivaldybės komunikacijos įrankį, padedantį legitimuoti esamus ar būsimus viešosios politikos sprendimus. Pastarąjį požiūrį galima paaiškinti Asamblėjos sąsaja su Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginiu plėtros planu: tikėtasi, kad VMPA rekomendacijos bus orientuotos į tai, *kaip* turėtų būti įgyvendinami jame iškelti darnaus judumo uždaviniai, o ne *kokia* strateginė kryptis turėtų būti pasirenkama. Nors toks lūkestis savaime nereiškia Asamblėjos politizacijos, o labiau referuoja į konkretų jos mandato apibrėžimą ir sprendimų priėmėjų poreikius, dalies dalyvių jis buvo suprastas priešingai.

VMPA **klausimas** buvo suformuluotas įtraukiant įvairias suinteresuotąsias šalis, o jo plotis ir atvirumas sudarė sąlygas reikšmingam piliečių įsitraukimui į svarstymus ir rekomendacijų formulavimą. Nepaisant to, klausimo formulavimo procesas buvo sąlyginai ilgas, o visas pagrindines suinteresuotąsias šalis jungiančio valdymo darinio stoka tapo papildoma našta Asamblėjos iniciatorei derinant klausimo formuluotę su pagrindiniais naudos gavėjais ir įsitraukusiomis šalimis. Vertinant pasirinktą klausimo formuluotę dažnai akcentuotas jos plotis ir kompleksiskumas, tačiau tai veikiau sietina ne su pačiu klausimu, o su tolesniu jo nagrinėjimu ir pasirinktais Asamblėjos dizaino sprendimais (pvz., miesto teritorinio zonavimo kategorijų įvedimu).

Vertinant Asamblėjos **trukmę**, pastebėtina, kad ji atliepė gerąsias tarptautines praktikas ir buvo pozityviai vertinama pačių dalyvių. Tam tikru trūkumu šiuo aspektu laikytinas tik kiek trumpesnis nei planuota svarstymams ir rekomendacijų formulavimui skirtas laikas: dėl papildomo, iš anksto nenumatyto antrojo JUDU pristatymo išsitęsęs mokymosi daliai, mažiau laiko liko darbui su rekomendacijomis. Šis laikas buvo itin svarbus, atsižvelgiant į klausimo išplėtimą, įvedus miesto teritorinio zonavimo kategorijas. Taigi, nors Asamblėjos eigoje siekta prisitaikyti prie dalyvių poreikių, atlikti programos ir turinio pakeitimai kiek padidino dalyviams tenkantį krūvį ir sumažino svarstymams ir rekomendacijų formulavimui skirtą laiką.

VMPA dalyvių atranka buvo organizuota remiantis demokratinės loterijos principu ir tarptautines gerąsias praktikas atitinkančiais kriterijais, kurie leido suformuoti įvairią bei pagal pasirinktus požymius **reprezentatyvią dalyvių grupę**. Papildomo kriterijaus, susijusio su kasdien naudojama transporto priemone, įtraukimas sudarė prielaidas geriau atspindėti skirtingas miesto gyventojų judumo patirtis, tačiau nebuvo pakankamas pritraukti žmones, kurie iš esmės nepritartų darnaus judumo principams. Vis dėlto, daliai atrinktų gyventojų atsisakius dalyvauti, o vėliau mažėjant

dalyvių aktyvumui, kai kurios visuomenės grupės Asamblėjos eigoje buvo atstovaujamos silpniau, ypač jaunimas. Nors demografinė įvairovė iš esmės buvo išlaikyta, procese, kaip ir daugelyje panašių iniciatyvų, išryškėjo savi-atrankos efektas – Asamblėjoje dalyvavo pilietiškai aktyvesni nei vidutiniškai visuomenės nariai. Organizatoriai sudarė palankias dalyvavimo sąlygas, kurios dalyvių buvo vertinamos itin teigiamai ir tapo viena stipriausių proceso dizaino pusių. Apklausų ir interviu duomenys taip pat rodo, kad Asamblėjoje buvo sudarytos sąlygos įtraukimui ir pagarbioms diskusijoms, tačiau dalis suinteresuotųjų šalių pasigedo ryškesnio skirtingų pozicijų susidūrimo, ypač judumo politikos klausimais. Tai gali būti siejama tiek su pačia Asamblėjos klausimo formuluote, orientuota į darnaus judumo tikslų įgyvendinimą, tiek su pasirinktais fasilitavimo ir darbo grupėse metodais, kurie skatino bendro sutarimo paiešką ir silpnino grupinių tapatybių bei priešingų pozicijų konsolidaciją.

Rekomendacijos svarstomosios demokratijos praktikų taikymui ateityje:

1. Aiškiai apibrėžti ir iš anksto sutarti įsitraukusių veikėjų funkcijas prieš, asamblėjos metu ir po jos. Užtikrinti iniciatoriaus ir vykdytojo funkcijų atskyrimą, samdant išorinį asamblėjos organizatorių (pvz., nepriklausomą nevyriausybinių organizaciją) ar sukuriant specializuotą darinį institucijoje. Šis principas itin aktualus asamblėjos dizaino kūrimo etape – už jį atsakinga grupė ar organizacija turėtų veikti nepriklausomai nuo asamblėjos iniciatoriaus, taip prisidedant prie didesnio proceso legitimumo;
2. Suformuoti priežiūros grupę ir / ar projekto komandą, į kurią nuo ankstyvų asamblėjos planavimo stadijų būtų įtraukiami miesto sprendimų priėmėjai, politikai, kitos su rekomendacijų įgyvendinimu susijusios suinteresuotosios šalys (t.y., vystyti valdymo struktūrą atsižvelgiant ne tik į asamblėjos specifiką, bet ir bendrą valdymo kontekstą). Įtraukiant juos į tokių kertinių sprendimų, kaip, pavyzdžiui, asamblėjos klausimo formuluotę, priėmimą, būtų stiprinama proceso ir jo metu sukurtų rekomendacijų nuosavybė, kas, tikėtina, palengvintų ir jų įgyvendinimą. Tokiu būdu įsitraukusių organizacijų viduje taip pat būtų įtvirtinamos žinios apie svarstomosios demokratijos praktikas;
3. Atvirai komunikuoti asamblėjai keliamus lūkesčius visuomenei ir dalyviams, pabrėžiant, kuriame sprendimų priėmimo lygmenyje (strateginiame – krypties ar operaciniame – įgyvendinimo) reikalingas jų indėlis, ko tikimasi iš parengtų rekomendacijų ir kam jos bus pasitelkiamos. VMPA pavyzdys patvirtina, kad tinkamas asamblėjos klausimas gali būti suformuotas ir operaciniame lygmenyje, tačiau norint prasmingo piliečių įtraukimo, vertėtų vengti itin techninių klausimų, kurių atsakymui labiau derama ekspertų konsultacija. Siekiant tikslios lūkesčių komunikacijos, svarbus išankstinis asamblėjos rekomendacijų peržiūros, įgyvendinimo, jo priežiūros ir atskaitingumo mechanizmo bei atsakomybės už jį numatymas;
4. Įgyvendinant piliečių asamblėjas, suderinti jų mokymuisi ir svarstymams bei rekomendacijų formulavimui skirtą laiko trukmę. Atsižvelgiant į asamblėjos klausimo kompleksiskumą ir plotį, daugiau laiko turėtų būti skiriama ir diskusijoms, rekomendacijų gryninimui. Remiantis VMPA vertinimu, laiko atžvilgiu perpus (į mokymosi ir svarstymo/rekomendacijų rengimo dalis) padalinta asamblėjos programa nėra idealusis variantas, kadangi nesuteikia pakankamai galimybių išdiskutuoti mokymosi dalyje išgirstas idėjas, jas nukreipti į rekomendacijų formavimą bei nuosekliai aptarti, išgryninti ir suformuluoti viešosios politikos procesui labiausiai pritaikytus siūlymus;
5. Įvesti rizikų valdymo priemones dėl dalyvių atkritimo. Tam galimos kelios alternatyvos: 1) iš anksto parengiamas ilgesnis nei būtina galimų dalyvių sąrašas. Susidūrus su atkritimu ankstyvoje stadijoje,

vykdomas papildomas dalyvių kvietimas (atsižvelgiant į atrankai svarbias charakteristikas); 2) susidūrus su atkritimu, vykdoma papildoma dalyvių atranka ir kvietimas; 3) iš karto kviečiami „atsarginiai“ dalyviai, įspėjant juos, kad, jei pasirodys visi suplanuoti dalyviai, jų dalyvavimas asamblėjoje nebus reikalingas bei numatant kompensaciją už skirtą laiką. Taip pat rekomenduojama dalyvių atrankos procedūrą užbaigti likus bent mėnesiui iki asamblėjos pradžios, taip ne tik pasiliekančią laiko suvaldyti dėl išankstinio dalyvių atkritimo kylančias rizikas, bet ir sudarant galimybes laiku informuoti atrinktuosius, juos pakviesti ir suteikti daugiau laiko dalyviams prisitaikyti bei pakoreguoti asmeninius planus. Asamblėjos eigoje rekomenduotina išsiaiškinti priežastis, lėmusias kiekvieno dalyvio sprendimą pasitraukti;

6. Komunikuojant ir atrenkant asamblėjos dalyvius, įvesti papildomus mechanizmus (pvz., komunikacines priemones, atrankos kriterijus), kurie leistų prioritetizuoti įprastai menkiau pilietiškai aktyvių gyventojų dalyvavimą. Rekomenduojama iš anksto numatyti pakankamus finansinius ir organizacinius išteklius priemonėms, padedančioms sumažinti dalyvavimo kliūtis įvairioms gyventojų grupėms. Tokios priemonės kaip vaikų priežiūros, socialinės pagalbos ar kitos individualiems poreikiams pritaikytos paslaugos gali reikšmingai prisidėti prie platesnio, įvairesnės patirtis atstovaujančių gyventojų įsitraukimo. Taip pat svarbu aiškiai ir atvirai komunikuoti apie šias galimybes, kad potencialūs dalyviai drąsiai jomis naudotųsi. Nors nepavyko rasti konkrečių įrodymų, kad nesant proaktyvios komunikacijos apie teikiamas pagalbines priemones (pvz., vaiko priežiūrą, socialinį taksį) dalis miestiečių atsisakė dalyvauti VMPA, tokios komunikacijos įvedimas rekomenduotinas ateities asamblėjoms, siekiant užtikrinti vienodas galimybes visiems dalyviams;
7. Užtikrinti registracijos į asamblėją priemonių įvairovę, įvedant galimybę užsiregistruoti gyvai, atvykus į Vilniaus miesto savivaldybę ar miestiečiui patogią seniūniją. VMPA pavyzdys parodė, jog dalis gyventojų nesinaudoja telekomunikacinėmis ar skaitmeninės komunikacijos priemonėmis, todėl, siekiant užtikrinti dalyvių įvairovę, svarbu dar labiau išplėsti registracijos prieinamumą.

Asamblėjos procesas

Mokymosi procesas Asamblėjoje vyko įvairiais formatais, daugumai dalyvių palikdamas labai pozityvų įspūdį: bendrai imant, pateikta informacija vertinta kaip suprantama, vertinga tiek asmeniniam tobulėjimui, tiek tolimesniame Asamblėjos procese. Tiesa, turėta ir pastabų dėl ne visos gautos informacijos reikšmingumo vėlesniame svarstymų ir rekomendacijų rengimo procese – tikėtina, dalyvių pastebėtą mažesnį pirmųjų (labiau į kontekstą, bendrąją problematiką orientuotų) pristatymų aktualumą vėliau formuluotoms rekomendacijoms lėmė ir Asamblėjos metu įvestos papildomos klausimo kryptys. Asamblėjos dalyviams parengta medžiaga, atrinktų ekspertų pranešimų kokybė, ekspertiškumas ir patikimumas dalyvių vertinti labai teigiamai. Nors turėta nemažai pasiūlymų, didžiąjai daliai dalyvių pakankama pasirodė ir mokymosi procese atstovaujamų požiūrių įvairovė, balansas tarp pristatomų pozicijų. Tiesa, Asamblėjos proceso metu keista programa (antrojo JUDU pristatymo įtraukimas) ne tik pademonstravo organizatorių atliepumą dalyvių pageidavimams, tačiau iškėlė ir prasčiau (be išankstinio nuodugnesnio pasirengimo) suvaldytų šališkumo, nukreipiančio pristatymo rizikų. Visgi, dalyviai tokį galimą pristatymų šališkumą, nukreipimo poveikį nuvertino, pabrėždami jaustą laisvę su pateikiamais rekomenduojamais sprendimais nesutikti, taip pat pasitikėdami vieni kitais ir aukštai vertindami vidines dalyvių grupės kompetencijas.

VMPA **svarstymų ir rekomendacijų formulavimo etape** buvo taikomi įvairūs fasilitavimo metodai, pasiektas optimalus balansas tarp darbo bendroje grupėje ir mažesnėse grupelėse, o pats procesas baigėsi aiškiu rezultatu – bendru grupės susitarimu ir kartu parengtomis rekomendacijomis. Procesui užtikrintas legitimumas. Fasilitatoriai nuosekliai akcentavo dalyvių vaidmenį, perdavė jiems atsakomybę už Asamblėjos rezultatus, sukūrė pasitikėjimu grįstą, saugią erdvę diskusijoms. Svarstymų ir rekomendacijų formulavimo procesas įvairių suinteresuotųjų šalių vertintas kaip itin įtraukus (nepriverstinai), o sukurta atmosfera įgalino skirtingas, kartais priešingas nuomones turinčias grupes laisvai, lygiavertiškai ir pagarbiai diskutuoti. Fasilitatoriai daugumos vertinti kaip objektyvūs ir nešališki, atliepūs ir dėmesingi, nors tam tikra įtampa jausta tarp fasilitatorių orientacijos į proceso kokybę per įtrauktį bei dalyviams perleistą atsakomybę, ir dalies dalyvių lūkesčio didesniai efektyvumui bei orientacijai į rezultatą. Sėkmingai organizuoto, įtraukaus proceso rezultatas – Asamblėjos rekomendacijos didžiosios dalies dalyvių buvo priimtose kaip „savos“.

Nepaisant bendro labai teigiamo vertinimo, identifikuota ir keletas silpnesnių svarstymo ir rekomendacijų formulavimo proceso vietų. Pirmia, nors atskiros užduotys dalyviams buvo aiškos, jiems pritrūko bendro proceso aiškumo, susiejant atskirus etapus, užduotis su visuma (tikėtina, dėl eigoje kurtos ir tikslintos programos). Pavyzdžiui, dalyviams buvo neaišku, nuo kada naujos idėjos svarstymui jau nebegali būti siūlomos, kada ir kaip reiktų pateikti alternatyvią nuomonę. Antra, nemažai dalyvių apgailestavo, jog proceso metu „pasimetė“ kai kurios pradinės, vertingomis laikytos idėjos. Nors buvo dalyvių, kurie, praleidę dalį sesijų, tai siejo su nesklaidriu procesu, dauguma tokių idėjų „pasimetimą“ siejo su pasitelktais metodais, pavyzdžiui, besikeitusiomis atskiras rekomendacijas formuluojančiomis grupelėmis, kuriose trūko prie teksto keičiantis grupėms paliekamų komunikatorių, „vedlių“ (fasilitatoriai, nuolat keisdami prie rekomendacijų dirbančias grupes, siekė kuo didesnei dalyvių daliai sukurti rekomendacijų „savininkiškumo“ jausmą). Trečia, dėl papildomai mokymosi daliai skirto laiko, jo kiek pritrūko rekomendacijų formulavimui, o kompleksinė klausimo formuluotė ir didelis idėjų kiekis nulėmė kompromisą tarp kiekybės ir gylio, kai kurioms suinteresuotosioms šalims sukėlusį tiek proceso klampumo, tiek paviršutiniškumo pojūtį.

Asamblėjos metu **komunikacija su dalyviais** buvo vertinta itin palankiai – tiek bendrai su visa grupe, tiek individualiai. Dalyviai ypač pabrėžė organizatorių prieinamumą, komunikacijos išsamumą, reguliarumą, savalaikiškumą, įvairius naudojamus kanalus (el. paštą, telefoną) ir kalbas, taip pat jaučiamą dėmesį bei rūpestingumą. Vis dėlto apie žingsnius po Asamblėjos dalyviai jautėsi informuoti kiek mažiau. Tai siejasi ir su tuo, kad už komunikaciją atsakingai organizatorei pasitraukus iš darbo iškart po Asamblėjos, vidinė komunikacija nutrūko. Tuo pat metu dalis dalyvių išreiškė norą toliau būti informuojami ir įtraukti, tačiau vertinimo metu šis poreikis dar nebuvo pakankamai atlieptas.

Didžiausias **dalyvių „nubyrėjimas“** fiksuotas iki Asamblėjos pradžios – tarp atrinktų asmenų, kurie galiausiai nepatvirtino dalyvavimo arba patvirtinę vis tik neatvyko į Asamblėjos sesijas. Tokį sprendimą atkritisieji argumentavo nepalankiai susiklosčiusiomis gyvenimo aplinkybėmis, pernelyg dideliu reikalingu įsipareigojimu (kurio masto nebuvo supratę) ar nepakankamomis savo

galimybėmis. Pasitaikė ir atvejų, kai registracija buvo labiau „patikrinimo“, ar pavyks būti pakviestam, pobūdžio. Vėlesniuose etapuose atkritimas buvo mažesnis, nors didžioji dalis dalyvių praleido bent vieną sesiją, o visose dalyvauti pavyko mažiau nei pusei. Dalyvių įsitraukimą stiprina atsakomybės ir įsipareigojimo jausmas, prie kurio reikšmingai prisidėjo kokybiškas proceso organizavimas ir organizatorių rodomas dėmesys. Nors dalyviams mokėtas finansinis atlygis nebuvo įvardijamas kaip pagrindinis motyvas dalyvauti, jis buvo vertinamas kaip sąžininga kompensacija už skirtą laiką ir galimai prisidėjo prie didesnės dalyvių įvairovės, sudarydamas daugiau galimybių įsitraukti ekonomiškai sunkiau besiverčiantiems ir mažiau aktyviems miestiečiams. Vertinimas taip pat parodė, kad Asamblėjos pabaigoje tokios kompensacijos poreikis dalyvių buvo vertinamas palankiau nei pradžioje.

Komunikacija su visuomene intensyviausiai vykdyta pradiname Asamblėjos etape – kartu su pirmuoju dalyvių atrankos etapu startavusi Vilniaus miesto savivaldybės komunikacijos skyriaus koordinuojama informacinė kampanija įvairiais kanalais skleidė žinią apie prasidėsiančią VMPA ir kvietė vilniečius registruotis. Prasidėjus Asamblėjai, išorinė komunikacija aprimo dėl sąmoningo organizatorių pasirinkimo Asamblėjos metu, saugant dalyvius nuo išorinio spaudimo, riboti į išorę perduodamos informacijos kiekį. Nors po Asamblėjos sesijų šie ribojimai buvo panaikinti, didesnio medijų dėmesio nebepavyko pritraukti: įvairios su Asamblėja susijusios šalys komunikaciją po renginio įvertino kaip nepakankamą, neatspindinčią vykusio proceso masto, svarbos ir patirčių gylį. Viešai prieinama informacija apie vykusią Asamblėją vertinama kaip pakankamai išsami, detali ir atvira.

Rekomendacijos svarstomosios demokratijos praktikų taikymui ateityje:

1. Ruošiant medžiagą piliečių asamblėjos dalyviams nuosekliai atsižvelgti į visų dalyvaujančių grupių poreikius. Tam reikalinga iš anksto identifikuoti, ar grupėje bus specialiųjų poreikių turinčių dalyvių – akliųjų, kurčiųjų, neuroįvairovės ar kitas grupes atstovaujančių – ir pritaikyti medžiagą jiems. Taip pat identifikuoti prasčiau matančius dalyvius ir turėti parengtą pranešimų medžiagą jiems patogiu būdu – spausdintą, stambesniu šriftu ir pan. Dalyvaujančių užsieniečių atveju – maksimaliai kokybiškam dalyvavimui užtikrinti reikalingos išverstos pristatymų skaidrės (jei ne dvikalbės ekrane, tai parūpintos patiems dalyviams ir vertėjams elektronine ar spausdinta forma pranešimų metu). Ypač aktualu, kai skaidrėse daug informacijos, duomenų ir pan.;
2. VMPA informacinis leidinys dalyvių vertintas puikiai. Tačiau ateityje reikalinga nusimatyti pakankamus finansinius ir/ar žmogiškuosius resursus tokiai mokomajai medžiagai parengti (*pro bono* pagrindais dirbančių nepriklausomų ekspertų rekomenduotą ir kitą papildomą medžiagą surinkti, susintetinti, perteikti ne specialistams suprantama kalba, apipavidalinti ir t.t.). Taip pat (ir) šiame leidinyje būtų pravartu skirti skyrelį gerosios rekomendacijų formulavimo praktikos principams. Alternatyviai – nusimatyti finansinius resursus nepriklausomų ekspertų grupės darbui atlyginti, kartu prašant iš jų didesnio įsitraukimo parengiant pradinės medžiagos dalyviams paketą;
3. Plečiant galimų pranešėjų atrankos imtį, kartu su pradine informacine piliečių asamblėjos kampanija svarstyтина skelbti atvirą kvietimą miestiečiams ir tiesiogiai į PA organizavimą neįsijungusiems ekspertams, pilietinėms organizacijoms ar institucijoms pasiūlyti galimus pranešėjus – tiek ekspertus, tiek suinteresuotųjų šalių atstovus. Galutinį ekspertų sąrašą sudaryti remiantis aiškiai iškomunikuotais atrankos kriterijais;

4. Mokymosi proceso metu į pristatymus įtraukti ir grupes, (net ir gausiai) atstovaujamas pačių asamblėjos dalyvių. VMPA metu paaiškėjo, jog savaime tarp dalyvių atskiras specifiskesnes patirtis turinčių grupių atstovų turėti nepakanka – reikalinga jų perspektyvai suteikti ir lygiavertį balsą mokymosi dalies programoje;
5. VMPA dalyvių patirtys siūlytų vengti mokymosi formatų (ar pernelyg nepasikliauti tokiais), kuriuose skirtingi dalyviai susipažįsta su skirtinga medžiaga (pvz., pasiskirstę grupelėmis keliauja klausytis skirtingų pranešimų) – dalyviai labiau akcentavo ir išreiškė „bendro žinių pagrindo“ poreikį, kurio bendri aptarimai grupėse po skirtingų girdėtų pristatymų neatsveria;
6. VMPA dalyvių patirtys patvirtino ir pabrėžė, jog svarbu nuolat aiškiai ir nuosekliai dalyviams komunikuoti apie visą procesą ir esamo etapo vietą bendroje proceso eigoje, ypač išryškinant kertinius momentus – pavyzdžiui, nuo kada naujos idėjos nebepriimamos ir dirbama tik su jau pateiktomis. Taip pat ne tik proceso pradžioje, bet ir pabaigoje priminti, kaip dalyviai galėtų tinkamai išreikšti, pateikti alternatyvią nuomonę;
7. Būtina skirti pakankamus išteklius fasilitatorių darbui apmokėti. Analizė atskleidė, jog fasilitatorių vaidmuo buvo itin svarbus proceso sėkmei, tačiau reikšminga darbo dalis buvo atliekama remiantis asmeniniu įsipareigojimu ir motyvacija, gautą atlygį traktuojant kaip simbolinį, neatspindintį darbo krūvio (įskaitant detalios programos rengimą, medžiagos susitikimams paruošimą ir pan.). Adekvatus atlygis prisidėtų prie tokių iniciatyvų kokybės užtikrinimo, tvarumo ateityje;
8. Rekomendacijų svarstymas skirtingose pačių dalyvių moderuojamose grupėse laikytinas viena iš proceso stiprybių, nes sudaro galimybes įtraukti daugiau perspektyvų, papildyti ankstesnius svarstymus, didesniai skaičiui dalyvių prisidėti prie atskirų rekomendacijų ir įgyti jų „nuosavybės“ jausmą. Vis dėlto rekomenduojama daugiau dėmesio skirti testinimo tarp grupių diskusijų užtikrinimui. Dalis VMPA dalyvių pažymėjo, kad rekomendacijų formulavimo etape, prie atskirų rekomendacijų pilnai keičiantis grupėms, kartais buvo sudėtinga suprasti ankstesnių grupių argumentus ir įdirbį, todėl dalis diskusijų nebuvo tokios produktyvios, kokios galėjo būti, rekomendacijos kartais atmetamos ar performuluojamos ne dėl to, jog joms prieštarauta, o dėl to, jog jos tiesiog nesuprastos. Vienas iš galimų sprendimų būdų – bent dalį dalyvių (pvz., vieną ar du asmenis) kelioms iteracijoms palikti dirbti su ta pačia rekomendacija ar jų grupe, taip užtikrinant sklandesnį ankstesnių svarstymų rezultatų perdavimą naujai grupei;
9. Siekiant stiprinti proceso legitimumą visų dalyvių akyse, užtikrinti nuoseklų ir išsamų informacijos perdavimą tiems dalyviams, kurie dėl įvairių priežasčių praleido vieną ar kelias sesijas. Analizės duomenys rodo, kad nepakankamas vykusio proceso, diskusijų, priimtų sprendimų ir jų argumentacijos supratimas kai kuriems dalyviams mažino pasitikėjimą proceso rezultatais ir jų legitimumu;
10. Siekiant palaikyti ryšį su dalyviais ir stiprinti pasitikėjimą procesu, iš anksto numatyti aiškią atsakomybę bei pakankamus resursus komunikacijai po asamblėjos. Dalyviams aktualu reguliariai gauti informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimo eigą, susijusius sprendimus ir kitas galimybes įsitraukti. Tai stiprintų teigiamas piliečių įtraukimo ir atskaitingumo praktikas, padėtų išlaikyti buvusius dalyvius kaip asamblėjos „ambasadorius“;
11. Aktyviau išnaudoti dalyvių norą ir motyvaciją išlikti įsitraukusiems po Asamblėjos pabaigos. Įsitraukę, pozityvią dalyvavimo patirtį turintys gyventojai galėtų tiek padėti vėlesniuose konkrečios asamblėjos rekomendacijų įgyvendinimo etapuose (pateikti argumentaciją, paaiškinti procesą, atstovauti asamblėjos dalyvius, palaikyti nuolatinį dėmesį rekomendacijų įgyvendinimo procesui),

- tiesiogiai įtraukti į kitus savivaldybės siūlomus piliečių dalyvavimo kanalus, tiesiogiai padėti plėsti piliečių asamblėjų kultūrai, kituose kontekstuose pristatydami piliečių asamblėją kaip metodą, pasidalindami savo patirtimi ir patarimais. Taip pat, dalies pačių VMPA dalyvių siūlymu, tikslinga svarstyti dalyvių tinklo (*alumni*) kūrimą, kuris kaip neformali struktūra galėtų prisidėti tiek prie Asamblėjos rezultatų tęstinumo, tiek prie platesnės piliečių asamblėjų ir kitų svarstomosios demokratijos praktikų plėtros. Nors toks susiorganizavimas priklauso nuo pačių įvykusios asamblėjos dalyvių, tačiau savivaldybės (ar kitos valdžios institucijos) kvietimas, sprendimas tokį tinklą įtraukti į rekomendacijų įgyvendinimo, piliečių įtraukimo populiarinimo, praktikų sklaidos ar kitus komunikacinius procesus padėtų dalyviams pamatyti įtraukimo prasmę ir tikslą, paskatintų aktyvesnį būrimąsi;
12. VMPA patirtis rodo, kad santykinai nedidelė finansinė kompensacija už dalyvavimą gali būti veiksminga priemonė platesniam gyventojų įsitraukimui užtikrinti. Rekomenduojama ir ateityje numatyti dalyvių laiko bei įsipareigojimo kompensavimo mechanizmus, kurie būtų suvokiami kaip sąžiningi ir proporcingi. Tokia kompensacija gali prisidėti prie įvairesnės dalyvių sudėties ir sumažinti finansines kliūtis įsitraukti, ypač mažesnius išteklius turinčioms ar mažiau aktyvioms gyventojų grupėms;
 13. Vertinimo duomenys rodo, kad tikslinga skirti daugiau dėmesio viešajai komunikacijai ne tik prieš asamblėją, tačiau ir asamblėjos metu, o ypač – jai pasibaigus. Rekomenduojama plačiau pristatyti proceso eigą, svarstymų turinį, dalyvių patirtis ir pasiektus rezultatus. Intensyvesnė komunikacija didintų proceso matomumą ir skaidrumą, sudarytų galimybes plačiau skleisti pozityvius piliečių įsitraukimo į viešųjų sprendimų priėmimą pavyzdžius. Tai ženkliai prisidėtų prie skeptiškų nuostatų apie piliečių įtraukimą mažinimo, pasitikėjimo institucijomis stiprinimo bei menkesnio atotrūkio tarp valdžios institucijų ir visuomenės;
 14. Remiantis VMPA patirtimi, skirti pakankamai dėmesio stebėtojų pasirengimui dalyvauti piliečių asamblėjoje. Stebėtojams svarbu iš anksto suteikti informaciją apie jų vaidmenį ir dalyvavimo taisykles, taip pat plačiau pristatyti asamblėjos tikslus, eigą, įvykusių sesijų rezultatus bei uždavinius aktualiam (stebimam) etapui. Geresnis proceso supratimas sudarytų prielaidas prasmingesniai stebėtojų įsitraukimui, nuoseklesniai taisyklių laikymuisi ir didesnei jų kuriamai pridėtinei vertei proceso metu;
 15. Kaip atskleidė analizė, VMPA pasigesta aktyvesnio savivaldybės atstovų įsitraukimo. Viena vertus, siekiant platesnio asamblėjų poveikio demokratijos stiprinimui, atotrūkio tarp piliečių ir valdžios institucijų mažinimui, pasitikėjimo valdžios institucijomis didinimui, būtina užtikrinti pakankamą savivaldybės politinio ir administracinio lygmens atstovų dėmesį asamblėjai, pavyzdžiui, atvykstant stebėti asamblėjos sesijų. Kita vertus, rekomenduojama svarstyti sudaryti daugiau galimybių į asamblėjos procesą įsitraukti savivaldybės politikams ir administracijos darbuotojams ne tik stebėtojų, bet ir aktyvių proceso dalyvių vaidmenyje (pvz., įsitraukiant į svarstymus), tačiau išlaikant labai aiškias sprendimų priėmimo ribas ir nesuteikiant šioms grupėms balsavimo teisės. Toks dalyvavimas leistų politinio ir administracinio lygmens atstovams geriau suprasti svarstymo proceso logiką, dalyvių argumentus ir diskusijų eigą, kartu stiprintų įsipareigojimą asamblėjos rekomendacijoms savivaldybėje. Tiesioginis įsitraukimas taip pat galėtų prisidėti prie didesnio tarpusavio pasitikėjimo, mažinti atskirtį tarp piliečių ir sprendimų priėmėjų bei kurti bendros atsakomybės už viešuosius sprendimus kultūrą. Pabrėžtina, kad toks įsitraukimas turėtų būti grindžiamas aiškiai apibrėžtomis dalyvavimo taisyklėmis ir apsaugos mechanizmais, užtikrinančiais,

kad politikų ar administracijos atstovų autoritetas nedarytų neproporcingos įtakos diskusijoms ar galutiniams sprendimams. Tam rekomenduojama numatyti aiškias įsitraukimo ribas, stiprų fasilitavimą bei procesinius sprendimus, leidžiančius išlaikyti asamblėjos dalyvių savarankiškumą.

Asamblėjos poveikis

Galutinai **apibendrinti Asamblėjos poveikį judumo politikai sudėtinga**, kadangi viešosios politikos kaitos procesai reikalauja laiko, tačiau vertinimo metu surinkti duomenys leidžia manyti, kad pokyčiai Vilniaus miesto savivaldybėje vyks rekomendacijose nurodyta kryptimi. VMPA rekomendacijos įvairių suinteresuotųjų šalių buvo vertinamos iš esmės pozityviai, tačiau pagrindiniais jų trūkumais įvardyti didelis rekomendacijų skaičius, nevienodas konkretumo lygis ir ne visuomet aiškus ryšys su pagrindiniu Asamblėjos klausimu. Rekomendacijų gausa savaime nebuvo laikoma problema, tačiau riboto laiko sąlygomis ji apsunkino galimybes nuosekliai išgryninti, pagrįsti ir prioritetizuoti siūlymus, todėl dalis jų palieka plačias interpretavimo galimybes už įgyvendinimą atsakingiems asmenims. Antra vertus, nemaža rekomendacijų dalis sutampa su Vilniaus miesto savivaldybės strateginėmis kryptimis judumo srityje. Nors tai apsunkina tiesioginį Asamblėjos poveikio judumo politikai vertinimą, rekomendacijos gali prisidėti prie politikos formavimo, legitimuodamos savivaldybės pasirinktą pokyčių kryptį. Asamblėjos dalyviai proceso pabaigoje reikšmingai pozityviau vertino rekomendacijų galimybes virsti praktiniais sprendimais. Vis dėlto rekomendacijų poveikį gali riboti tai, kad Asamblėjos metu nebuvo aiškiai suplanuotas jų įgyvendinimo procesas, o dalis už įgyvendinimą atsakingų asmenų nebuvo įsitraukę į ankstesnius proceso etapus. Taigi, kyla rizika, kad rekomendacijos bus suvokiamos ne kaip pagalba sprendžiant problemas, bet kaip papildoma administracinė našta.

VMPA poveikis jos dalyviams buvo daugialypis: Asamblėja reikšmingai prisidėjo prie žinių plėtimo, pilietinio įgalinimo ir pozityvesnio demokratinių procesų vertinimo, tačiau turėjo ribotą poveikį nuostatų kaitai tiek judumo klausimais, tiek įvairių visuomenės grupių atžvilgiu. Dauguma dalyvių nurodė pagilinę savo žinias apie judumo politiką ir geriau supratę skirtingas perspektyvas, tačiau nuostatų pokyčiai temos atžvilgiu dažniau reiškė jau turėtų įsitikinimų sustiprinimą nei esminę jų transformaciją. Tai iš dalies paaiškinama tuo, kad nemaža dalis Asamblėjos dalyvių dar prieš procesą buvo palankiai nusiteikę darnaus judumo idėjų atžvilgiu. Panašiai ribota buvo ir nuostatų kaita kitų visuomenės grupių atžvilgiu – Asamblėja labiau padėjo geriau suprasti tam tikrų grupių poreikius ir iššūkius, nei pakeitė išankstines nuostatas, kurios daugeliu atvejų jau buvo gana pozityvios. Vis dėlto užfiksuotas nežymus tarpasmeninio pasitikėjimo augimas rodo, kad Asamblėja prisidėjo prie tarpusavio supratimo stiprinimo. Ryškiausias poveikis pasireiškė pilietinio įgalinimo srityje: Asamblėjos pabaigoje (lyginant su jos pradžia), išaugo dalyvių pasitenkinimas demokratija ir pasitikėjimas ja kaip turinčia pranašumą prieš kitas valdymo formas, sustiprėjo pasitikėjimas savo gebėjimais įsitraukti į sprendimų priėmimą bei noras įsitraukti į šį procesą. Tačiau kartu Asamblėja nesustiprino tikėjimo savo galimybėmis daryti tiesioginę įtaką viešųjų sprendimų priėmimui. Dalis dalyvių skeptiškiau vertino institucijų pasirengimą atsižvelgti į piliečių nuomonę, o palaikymas piliečių asamblėjoms kaip sprendimų priėmimo instrumentui proceso pabaigoje netgi sumažėjo. Kaip minėta, tai leidžia daryti prielaidą, kad Asamblėja buvo veiksminga kaip mokymosi, dialogo ir

pilietinės kompetencijos ugdymo priemonė, tačiau mažiau įtikinama kaip mechanizmas, galintis suteikti piliečiams realią įtaką viešosios politikos formavimui.

Dėmesį nukreipiant į **VMPA poveikį jos organizatoriams, taip pat politikams bei kitiems sprendimų priėmėjams**, Asamblėja atitiko didžiąją dalį šių grupių jai keltų lūkesčių: išmėginta kaip naujas, jau pasitelkiamų piliečių įtraukimo instrumentų rinkinį papildantis metodas, ji įtikino organizatorius ir sprendimų priėmėjus jo savo tinkamumu Lietuvai, nustebino savo konstruktyvumu, produktyvumu, rezultatyvumu, pasiekta įtraukų svarstymų kokybe, susitarimo kultūra, suteikė patirtį ir žinias bei besiformuojančią piliečių asamblėjų „ekosistemą“. Iš kitos pusės, nusivilta nepakankamu politikų bei savivaldybės administracijos darbuotojų dėmesiu Asamblėjai (nors politinis palaikymas ir darbuotojų pagalba atskirose situacijose jausti), kai kuriuos organizatorius nuvylė ir nepakankamu įvertintas Asamblėjos viešumas. Asamblėjos rekomendacijas politikai ir kiti sprendimų priėmėjai bei organizatoriai vertino kaip nebūtinai naujas ir netikėtas, tačiau naudingas, tiesa, taip pat atkreipdami dėmesį į skirtingo rekomendacijų konkretumo lygio bei plotmės keliamus iššūkius įgyvendinimui. Asamblėja įvertinta kaip atpirkusi jai skirtus išteklius, o formatas – vertas kartoti ateityje, tiesa, pabrėžta, jog tam reikalingi ne tik dideli žmogiškieji, laiko bei finansiniai resursai, tačiau ir aiškus politikų bei platesnio rato savivaldybės administracijos darbuotojų palaikymas bei įsipareigojimas. Asamblėjos patirtis taip pat didino dalies organizatorių bei politikų ir kitų sprendimų priėmėjų motyvaciją įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą. Nors per pirmuosius mėnesius po Asamblėjos pabaigos jau buvo galima matyti naujų savivaldybės organizuojamų VMPA įkvėptų piliečių įtraukimo formatų, plačiau žinia apie pačius šiuos formatus ar tokį Asamblėjos patirties pritaikymą kol kas nebuvo nuskambėjusi. Atsižvelgiant į tebevykstantį rekomendacijų įgyvendinimą ir atitinkamai dar neaiškią šio proceso baigtį, sudėtinga įvertinti platesnį Asamblėjos poveikį jos organizatoriams bei sprendimų priėmėjams. Vis tik, kaip jau pasireiškusių, netikėtų pozityvų Asamblėjos poveikį suinteresuotosios šalys įvardino tarpsektorinių rekomendacijų paskatintą didesnę skirtingų savivaldybės skyrių bendravimą, bendradarbiavimą ir koordinaciją.

Asamblėjos **poveikis visuomenei** ataskaitoje vertintas per bendrą piliečių asamblėjų žinomumą. Dviejų reprezentatyvių Vilniaus miesto gyventojų apklausų duomenys atskleidžia, kad per VMPA įgyvendinimo laikotarpį piliečių asamblėjų kaip būdo gyventojams dalyvauti miesto ar šalies sprendimų priėmime žinomumas Vilniuje išaugo 10 procentinių punktų. Girdėjusieji apie piliečių asamblėjas jas vertina labai palankiai, labiau nei negirdėjusieji pasitiki miesto institucijomis ir jų sprendimais, yra patenkinti demokratijos veikimu Lietuvoje, dažniau ketina dalyvauti viešųjų sprendimų priėmimo procese. Girdėjusiųjų apie piliečių asamblėjas grupėje per tirtą laikotarpį, priešingai nei negirdėjusiųjų, paaugo pasitenkinimas demokratijos veikimu bei savo kompetencijų dalyvauti viešųjų sprendimų priėmime vertinimas. Kita vertus, pasitikėjimo miesto institucijomis ir jų sprendimais pokyčiai šioje grupėje neišsiskyrė iš bendro konteksto, o klausiant apie nusiteikimą dalyvauti sprendimų priėmime, labiau nei kitose grupėse, augo neužtikrintumas. Pastarosios tendencijos sietinos su kol kas neaiškiais rekomendacijų įgyvendinimo rezultatais.

Rekomendacijos svarstomosios demokratijos praktikų institucionalizacijai Lietuvoje

Svarstomosios demokratijos praktikų institucionalizacija dažnai referuoja į du skirtingus procesus. Pirma, institucionalizacijos procesas siejamas su formaliu, teisiniu svarstomosios demokratijos

praktikų įtvirtinimu (pavyzdžiui, priimant atitinkamas vidines tvarkas, įstatymus ar kitus teisės aktus). Antra, institucionalizacija laikomas nuolatinės piliečių asamblėjos (kaip formalaus, reguliariai veikiančio darinio) įtvirtinimas.¹⁹⁵ Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje demokratinės loterijos principu paremta piliečių asamblėja organizuota pirmąjį kartą, taip pat vertinant sąlyginai žemą nuolatinių piliečių įtraukimo praktikų paplitimo lygį, šiame vertinime laikomasi pirmosios pozicijos, antrąją matant labiau kaip eksperimentinę ir/ar ilgesnio laikotarpio kryptį. Taigi, institucionalizacija suprantama kaip formalaus (per įstatymus, teisės aktus ir kt.) ir neformalaus (per kultūrą, vertybes ir kt.) svarstomosios demokratijos praktikų įsitvirtinimo sprendimų priėmimo procese derinys, kai šios praktikos tampa įvairiomis formomis reguliariai taikomos įvairiose politikos srityse ir padeda pasiekti pokyčius.

Vertinimo metu atliktų interviu duomenys atskleidžia tarp vietos ir nacionalinio lygmens sprendimų priėmėjų vyraujančią konsensusą, kad daugiau galimybių svarstomosios demokratijos praktikų taikymui matoma savivaldos lygmenyje (vis dėlto, neatmetama ir įtraukimo nacionaliniu lygmeniu galimybė, pavyzdžiui, pasirenkant tokias visuomenei reikšmingas temas kaip krašto gynyba). Remiantis vertinimo metu surinkta medžiaga, teikiamos šios rekomendacijos tolesnei svarstomosios demokratijos praktikų institucionalizacijai savivaldos lygmeniu:

Kompetencijų stiprinimas ir tinklaveika. Siekiant taikyti svarstomosios demokratijos praktikas, šiuo metu susiduriama su ekspertizės trūkumu: stinga tiek specialistų, išmanančių organizacinius principus (pvz., atrankos įgyvendinimą), tiek profesionalų, gebančių kurti ir išpildyti tokių praktikų dizainą (pvz., fasilitatorių). Negana to, savivaldybėse dažnai pastebima dalyvavimo praktikų fragmentacija: skirtingi specialistai yra atsakingi už įtraukimo procesus savo koordinuojamoje srityje, tačiau nebūtinai aptaria ir keičiasi gerąja patirtimi tarpusavyje. Be to, Lietuvoje nėra ir nevyriausybinių ar privačių organizacijų, kuri turėtų patirti svarstomosios demokratijos praktikų taikyme ir galėtų teikti pagalbą kaip išorės paslaugų tiekėjai. **Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama:**

- Savivaldybėse įsteigti pareigybę ar, esant poreikiui, padalinį, kurio specializacija būtų vidinis konsultavimas dėl įtraukimo praktikų bei pagalba jas įgyvendinant (net tuo atveju, jei samdomas išorės organizatorius, tokia pareigybė savivaldybėje būtų reikalinga dėl vidinio koordinavimo, kompetencijų kaupimo, proceso kokybės kontrolės užtikrinimo). Tai svarbu dėl kompetencijų sutelkimo, žinių išsaugojimo ir perdavimo (formuojama „institucinė atmintis“ atsparesnė darbuotojų kaitai), efektyvesnio apsiskeitimo patirtimi tarp skirtingų politikos sričių, centralizuotos prieigos ir skirtingų savivaldos išteklių pasitelkimo (pvz., būtina koordinacija su už komunikaciją, logistiką atsakingais padaliniais). Negana to, svarstomosios demokratijos praktikų atžvilgiu tai leistų formuoti atskirtį tarp iniciatoriaus ir vykdytojo, taip mažinant politizacijos rizikas. Svarbu paminėti, kad šia rekomendacija nėra siūloma izoliuoti politikų ir sprendimų priėmėjų nuo svarstomosios demokratijos praktikų organizavimo ir įgyvendinimo. Priešingai, kaip nurodyta vertinime, plačios „palaikymo koalicijos“ suformavimas ir suinteresuotųjų šalių įtraukimas nuo ankstyvų praktikos taikymo

¹⁹⁵ Diskusija apie institucionalizacijos sampratą pateikiama: Ravazzi, S. (2026). The Legal Institutionalisation of Public Deliberation and the Embeddedness in the Democratic System: The Italian Case. *Politics and Governance*, 14, Article 10692. <https://doi.org/10.17645/pag.10692>; Pospieszna, P., & Hoffmann, M. (2026). Institutionalizing Democratic Innovations in Poland: Mapping the Evolution of Citizens' Assemblies Through Rules of Procedure. *Politics and Governance*, 14, Article 10596. <https://doi.org/10.17645/pag.10596>

stadijų yra itin reikšmingas vėlesniam – rekomendacijų įgyvendinimo etapui, tačiau aiškaus koordinuojančio asmens priskyrimas leistų užtikrinti šio įtraukimo metodiškumą.

- Stiprinti nacionalinio lygmens piliečių įtraukimo kompetencijų centrą (pavyzdžiui, svarstomosios demokratijos praktikas jau taikiusį ir sąlyginai didesnį įdirbį šioje srityje turintį LR Vyriausybės kanceliarijos Atviros Vyriausybės skyrių). Šis centras galėtų padėti planuoti svarstomosios demokratijos praktikų taikymą, teikti metodologinę pagalbą (žr. tolesnę rekomendaciją), dalintis gerosiomis praktikomis ir kt. Jo darbuotojai taip pat galėtų koordinuoti neformalų svarstomosios demokratijos praktikų tinklą, apimantį savivaldybių, centrinės valdžios institucijų darbuotojus, o taip pat – nevyriausybinių organizacijų atstovus (2027 m. Lietuvoje planuojama įgyvendinti bent dvi piliečių asamblėjas, į kurias įsitraukusios šios organizacijos), taip suformuojant galimybes drauge spręsti kylančius iššūkius, dalintis patirtimi.

Parama neformaliai praktikos institucionalizacijai. Siekiant įtvirtinti bendradarbiavimo praktikas Lietuvoje, reikalingas paraleliai vykstantis neformalus ir formalus jų institucionalizavimas. Formaliai reglamentavus svarstomosios demokratijos praktikas, kurios, interviu duomenimis, kol kas dar nėra plačiai žinomos ir neturi esminio palaikymo tarp sprendimų priėmėjų, kiltų rizika, kad šios bus įgyvendinamos mechaniškai, siekiant atliepti oficialius reikalavimus, tačiau ne iš tiesų matant prasmę bei tikintis sulaukti kokybiškų piliečių rekomendacijų. Apsistojus tik ties neformalia institucionalizacija (nereglamentuotu, tačiau vertybiškai priimtiniu ir todėl palaikomu procesu), kyla rizika, jog svarstomosios demokratijos praktikų taikymas priklausys tik nuo individualios iniciatyvos (taip kuriant atotrūkį tarp skirtingų savivaldybių ir/ar institucijų), jam stigs tvarumo ir nuoseklaus taikymo. **Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama:** plėsti „DemocracyNext“ miestų programos modeliu paremtą praktiką pagalbos svarstomosios demokratijos iniciatyvų organizavimui Lietuvos savivaldose, teikiant ne finansinę, tačiau ekspertinę pagalbą piliečių asamblėjų organizavimui. Tokiu būdu būtų prisidedama prie sėkmės istorijų sukūrimo ir neformalios šios praktikos institucionalizacijos (šį veiksmą galėtų koordinuoti LR Vyriausybės kanceliarijos Atviros Vyriausybės skyrius). Išlaugus praktikos žinomumui ir susiformavus jos palaikymui, rekomenduotina pereiti prie minimalaus jos formalizavimo (žr. tolesnę rekomendaciją).

Svarstomosios demokratijos vieta piliečių įtraukimo „įrankių dėžėje“. Šiuo metu Lietuvoje dominuoja kelios pagrindinės piliečių įtraukimo praktikos – nacionaliniu lygmeniu dažniausiai įgyvendinamos viešosios konsultacijos, savivaldos lygmeniu veikia dalyvaujamasis biudžetas, seniūnaičių institutas, todėl svarbu užtikrinti, kad įvedami nauji įrankiai nepersidengtų, o priešingai – vienas kitą papildydami vestų efektyvaus piliečių įgalinimo link. **Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama:**

- Peržiūrėti esamą piliečių įtraukimo priemonių įvairovę ir užtikrinti, kad naujo įrankio įvedimas nesukels funkcijų persidengimo su jau egzistuojančiomis praktikomis (pvz., apklausomis, seniūnaičių veikla, dalyvaujamuoju biudžetu, konsultacijomis ir kt.). Svarbu aiškiai atskirti ir komunikuoti apie tai, kuo piliečių asamblėja prisideda ir kaip papildo piliečių įtraukimo galimybes, bei vengti šio formato kaip „konkuruojančio“ pristatymo, atitinkamų naratyvų, skatinančių susiskaldymą, susiformavimo.

- VMPA vertinimo metu interviu su suinteresuotomis šalimis aptariant optimalų piliečių asamblėjų organizavimo dažnį tokiose savivaldybėse kaip Vilniaus, pastebėta, jog tiek dėl kokybiškam organizavimui reikalingo laiko sąnaudų, tiek dėl kitų kaštų, piliečių asamblėjos labiau matomos kaip retesni renginiai. Atkreipiamas dėmesys, jog asamblėjos procesas apima ne tik pačius susitikimus, asamblėjos sesijas, tačiau reikalingas ir ilgas parengiamasis darbas (klausimo formulavimas, medžiagos dalyviams ruošimas, nepriklausomų ekspertų komandos būrimas, atrankos, komunikaciniai procesai, etc.), taip pat – reikalinga ir lyderystė bei koordinavimas po asamblėjos, rekomendacijų įgyvendinimo etape (rekomendacijų įgyvendinimo proceso koordinavimas, komunikacija su asamblėjos dalyviais ir visuomene, ataskaitų teikimas). Atsižvelgiant į tai, rekomenduotina asamblėjas organizuoti ne dažniau nei kartą per dvejus metus. Viena dėmesio vertų rekomenduotų taikymo galimybių – organizuoti vieną piliečių asamblėją savivaldybės tarybos ir (ar) mero kadencijos pradžioje, kurios metu būtų prašoma gyventojų rekomendacijų miestui strategiškai svarbiu klausimu.
- Atsižvelgiant į menką Lietuvos piliečių pasitikėjimą valdžios institucijomis, o taip pat – žemą galimybių piliečiams paveikti sprendimų priėmimą vertinimą, rekomenduotina apsvarstyti privalomus atskaitingumo piliečiams mechanizmus. Pvz., rekomendacijų įgyvendinimą būtų galima pristatyti ne tik ataskaitų pavidalu, tačiau ir iš dalyvių suformuojant priežiūros grupes ar organizuojant kasmetinius progreso susitikimus (žr. rekomendaciją aukščiau apie buvusių dalyvių aktyvesnį įtraukimą, tinklą). Išlaikant ryšį su įsitraukusiais gyventojais, būtų stiprinamas jų pasitikėjimas savivalda, gilinamos žinios apie mieste vykstančius procesus, o, remiantis VMPA pavyzdžiu, tikėtina, kad susiformuotų idėjos „ambasadorių“ grupė, skleidžianti teigiamą žinutę miestiečių tarpe.

Jaunosios kartos dalyvavimo įgūdžių stiprinimas. Kaip minėta ataskaitoje, viena menkiausiai VMPA atstovautų visuomenės grupių – jaunimas. Interviu metu dažnai minėta, kad viena tai nulėmusių priežasčių – šiai grupei būdingas noras pasiekti greitų rezultatų, pamatyti savo darbo vaisius, kas sunkiai suderinama su nemenkų laiko išteklių reikalaujančiais svarstomosios demokratijos procesais. **Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama:** svarstomosios demokratijos praktikas taikyti dar mokyklose, įtraukiant jų bendruomenes į smulkesnius, institucijos lygmens sprendimus. Tai leistų nuo ankstyvo amžiaus ugdyti piliečius, suprantančius sprendimų priėmimo procesą bei daugiau laiko pareikalaujančių svarstymų kuriamą pridėtinę vertę, turinčius vertybinį pamatą ir įgūdžių į tokius procesus įsitraukti. Gerąją praktiką čia laikytina organizacijos „Transparency International“ Lietuvos skyriaus veikla, skleidžiant dalyvaujamojo biudžeto praktikas bei suteikiant reikiamus įrankius jų įgyvendinimui šalies mokyklose.

Reikalingo finansavimo užtikrinimas. Piliečių asamblėjos organizavimas reikalauja nemažai ne tik žmogiškųjų, laiko, tačiau ir finansinių kaštų, kas kartu riboja svarstomosios demokratijos praktikų sklaidą. Visgi, tiesioginis išorės finansavimas bei privataus sektoriaus teikiama parama savivaldybės institucijoms gali kelti riziką dėl nešališkumo išlaikymo, viešų ir privačių interesų konflikto. **Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama:** svarstyti steigti tikslinį finansavimo mechanizmą nacionaliniu lygmeniu. Šiame kontekste svarstytinios sutelktinio finansavimo instrumentų idėjos, mecenatų paieška, taip pat viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas ar nepriklausomos(-ų)

organizacijos(-jų) koordinuojamas privataus sektoriaus parama grįstas fondas. Toks fondas galėtų teikti paramą ne tik pavienių svarstomosios demokratijos praktikų įgyvendinimui, tačiau ir inovatyvių sprendimų taikymui, eksperimentavimui iniciatyvą parodžiusiose ar atrankos būdu pasirinktose savivaldybėse. Pavyzdžiui, finansavimas galėtų būti teikiamas eksperimentiniam nuolatinės piliečių asamblėjos įsteigimui vienoje ar keliose Lietuvos savivaldybėse, siekiant išsiaiškinti, kaip toks formatas taikomas Lietuvos kontekste, su kokiais iššūkiais susiduriama, kiek pavyksta integruoti jį į savivaldos sprendimų priėmimų ciklą ir kt. Visais šiais atvejais būtina sąlyga – nešališkumo užtikrinimas, paramą teikiant ne konkrečios asamblėjos įgyvendinimui, o demokratijos inovacijų plėtrai šalyje.

Literatūros sąrašas

1. Bagdonaitė, M. *Demokratinio raumens mankšta* (2026 04 28), <https://nara.lt/lt/articles-lt/demokratinio-raumens-manksta>
2. Česnulaitytė, I. (2024). *Citizens' Assemblies: Democratic Responses to Authoritarian Challenges in Central and Eastern Europe*. DemocracyNext. https://www.demnext.org/uploads/Citizens-Assemblies-Democratic-Responses-to-Authoritarian-Challenges-in-Central-and-Eastern-Europe_2024-11-20-110352_nsha.pdf
3. DemocracyNext (2025). *DemocracyNext Cities Programme*. Nuoroda: <https://www.demnext.org/projects/citiesprogramme>
4. DemocracyNext (2025a). *Assembling an Assembly Guide*. <https://assemblyguide.demnext.org/before-the-assembly#governance-setting-up-the-team>
5. EBPO (2020). *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions. Catching the Deliberative Wave*. https://www.oecd.org/en/publications/innovative-citizen-participation-and-new-democratic-institutions_339306da-en.html
6. EBPO (2021). *Evaluation Guidelines for Representative Deliberative Processes*. Nuoroda: https://www.oecd.org/en/publications/evaluation-guidelines-for-representative-deliberative-processes_10ccbfcfb-en.html
7. EBPO (2022). *Good Practice Principles for Deliberative Processes for Public Decision Making*. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issue-focus/innovative-citizen-participation/good-practice-principles-for-deliberative-processes-for-public-decision-making.pdf>
8. Elstub, S. (2014). „Mini-publics: Issues and Cases“. In Elstub, S. & McLaverty, P. (eds.), *Deliberative Democracy: Issues and Cases*, Edinburgh: Edinburgh University Press
9. Elstub, S., Farrell, D. M., Carrick, J., and Mockler, P. (2021). *Evaluation of Climate Assembly*. Newcastle: Newcastle University. <https://www.parliament.uk/globalassets/documents/get-involved2/climate-assembly-uk/evaluation-of-climate-assembly-uk.pdf>
10. Fishkin, J., Siu, A., Diamond, L., Bradburn, N. (2021). Is Deliberation an Antidote to Extreme Partisan Polarization? Reflections on “America in One Room.” *American Political Science Review*, 115(4), 1464-1481. <https://doi.org/10.1017/S0003055421000642>
11. Macq, H., Jacquet, V. (2023). Institutionalising participatory and deliberative procedures: The origins of the first permanent citizens' assembly. *European Journal of Political Research*, 62: 156-173. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12499>
12. Paulis, E., Pospieszna, P. (2025). Deliberative mini-publics as learning schools for democracy? Examining deliberation impact on dissatisfied and radical participants of a citizens' assembly in Poland. *Democratization*, 32(4), 888–911. <https://doi.org/10.1080/13510347.2024.2422508>
13. Pilietinės visuomenės institutas (2025). *Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas 2025 m. tyrimas*. <https://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2026/03/PGI2025-www.pdf>
14. Pospieszna, P., & Hoffmann, M. (2026). Institutionalizing Democratic Innovations in Poland: Mapping the Evolution of Citizens' Assemblies Through Rules of Procedure. *Politics and Governance*, 14, Article 10596. <https://doi.org/10.17645/pag.10596>
15. Ravazzi, S. (2026). The Legal Institutionalisation of Public Deliberation and the Embeddedness in the Democratic System: The Italian Case. *Politics and Governance*, 14, Article 10692. <https://doi.org/10.17645/pag.10692>

16. Redman, K., Lyn Carson (2022). *How to Recruit Participants for Citizens' Assemblies*. <https://www.newdemocracy.com.au/wp-content/uploads/2022/01/RD-Note-Recruitment.pdf>
17. Suiter, J. et al. (2021) Evaluation Report of the Irish Citizens' Assembly on Gender Equality, Dublin. <https://arrow.tudublin.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1041&context=aaschssslrep>
18. Umbrasaitė, B. (2025). Vilniaus piliečių asamblėjos atidarymo renginys. https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/ideas/asamblejos-atidarymo-vakaras-2025-09-24?phase_context=3e781271-703d-47cb-88d7-94ea9b609c04
19. Vilniaus miesto savivaldybė (2021). *Vilniaus miesto 2021-2030 metų strateginis plėtros planas*. <https://vilnius.lt/rest/assets/8e6f2771-a1ae-45e1-bb49-edfe0099e671>
20. Vilniaus miesto savivaldybė (2025). *Vilniaus piliečių asamblėja 2025. Spręskime kartu!* <https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/folders/asambleja2025>
21. Vilniaus miesto savivaldybė (2025a). *Vilniaus piliečių asamblėja. Rekomendacijos ir proceso ataskaita*. <https://vilnius.lt/rest/assets/3b5884eb-e243-4080-9ce6-280c42c43258.pdf>
22. Vilniaus miesto savivaldybė (2025b). *Informacija apie asamblėjos temą – judumą*. <https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/projects/pilieciu-asambleja-2025>
23. Vilniaus miesto savivaldybė (2026). *Vilniaus piliečių asamblėja. Rekomendacijų įvertinimo ataskaita*. <https://vilnius.lt/rest/assets/b9ffd94e-4e87-4437-a529-b5073098e930.pdf>
24. Vilniaus miesto savivaldybė (2026a). *Medinių Šnipiškių urbanistinė vizija bus kuriama kartu su vietos gyventojais*. <https://vilnius.lt/naujienos/mediniu-snipiskiu-urbanistine-vizija-bus-kuriama-kartu-su-vietos-gyventojais>
25. Vilniaus miesto savivaldybė (2026b). *Medinių Šnipiškių urbanistinė plėtros vizija*. <https://pasitarkime.vilnius.lt/lt-LT/projects/mediniu-snipiskiu-urbanistine-pletros-vizija>

Apie ataskaitą

Ataskaitos autorės

Dr. Rasa Bortkevičiūtė – Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto lektorė. El. Paštas: rasa.bortkeviciute@tspmi.vu.lt

Dr. Ieva Petronytė-Urbonavičienė – Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytoja ir tyrėja, Pilietinės visuomenės instituto direktorė. El. paštas: ieva.petronyte@tspmi.vu.lt

Finansavimo informacija

Vertinimo ataskaita parengta Vilniaus miesto savivaldybės ir tarptautinės organizacijos „DemocracyNext“ užsakymu. Ataskaitos rengimas finansuotas tarptautinės organizacijos „DemocracyNext“.

Padėkos

Nuoširdžiai dėkojame visiems, prisidėjusiems prie Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo už skirtą laiką, pasidalinimą įžvalgomis, konstruktyvias pastabas ir pasiūlymus. Esame dėkingos asamblėjos dalyviams, kurie dalyvavo interviu ir apklausose, organizacijos „DemocracyNext“ atstovams, fasilitatoriams, savanoriams, stebėtojams, ekspertų patariamąsios grupės nariams, savivaldos ir nacionalinio lygmens politikams už geranoriškumą ir aktyvų įsitraukimą. Jūsų nuomonė buvo kartinė, rengiant šį vertinimą. Ypatingai dėkojame organizatoriams, kurie ne tik dalinosi patirtimi, bet ir užtikrino proceso atvirumą bei leido įsitraukti bei stebėti daugumą Vilniaus miesto piliečių asamblėjos organizavimo etapų.

Vilniaus miesto piliečių asamblėja ir jos vertinimas – pirmieji Lietuvoje, todėl esame dėkingos prof. dr. Paulina Pospieszna, Weronika Kędzia bei kitoms Demokratijos Inovacijų tyrimų grupės Adomo Mickevičiaus universitete (Poznanė, Lenkija) kolegoms(-ėms), kurie(-ios) suteikė vertingas konsultacijas ir pasidalino asamblėjų vertinimo apklausų klausimyno, kuris buvo parengtas įgyvendinant DelibDemCEE projektą, finansuotą NCN (2021/42/E/HS5/00155), pavyzdžiu. Taip pat dėkojame Sarajevo universiteto prof. dr. Damir Kapidžić bei Queen's universiteto Belfaste dėstytojui dr. Jamie Pow už pasidalinimą ilgamete patirtimi svarstomosios demokratijos praktikų srityje bei Vidurio ir Rytų Europos kontekstui svarbiomis įžvalgomis.

Galiausiai, nuoširdžiai dėkojame Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto studentams(-ėms) Elėjai Juodikytei, Augustui Kaspučiui, Gabijai Januškaitei, Neringai Lapytei, Motiejui Būtai, Radvilei Kragnytei ir Matui Blažiui, prisidėjusiems(-ioms) prie interviu atlikimo ir jų išrašų parengimo. Esame dėkingos už pagalbą suvaldant didelę duomenų apimtį ir tikimės, kad pirmosios Vilniaus miesto piliečių asamblėjos pamokos prisidės ir prie pirmųjų Jūsų žingsnių mokslinės veiklos link.

Priedai

1 priedas. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo matrica

	Vertinimo klausimas	Indikatoriai	Vertinimo kriterijai	Duomenų rinkimo metodai
Asamblėjos dizainas	Kaip veikia asamblėjos valdymo struktūra?	- Valdymo struktūra - Asamblėjai suteikiamo mandato supratimas	- Egzistuoja aiškus atsakomybių pasidalijimas ir koordinavimo mechanizmas tarp įsitraukusių šalių - Bendras asamblėjai suteikiamo mandato supratimas tarp organizatorių ir dalyvių	Dokumentų apžvalga, apklausa, interviu
	Kokia apimtimi aiškūs ir priimtini asamblėjos tikslas ir klausimo formuluotė?	- Dalyvių supratimas apie sprendžiamą problemą - Klausimo formulavimas - Klausimo potencialas įgalinti dalyvius - Svarstomosios demokratijos tinkamumas problemai spręsti	- Bendras sprendžiamos problemos supratimas tarp visų įsitraukusių grupių - Į klausimo formulavimą įtrauktos skirtingos suinteresuotosios šalys - Dalyviai pritaria, kad asamblėjos klausimas leidžia jiems reikšmingai įsitraukti į problemos sprendimą - Organizatoriai, sprendimų priėmėjai, fasilitatoriai ir dalyviai supranta piliečių asamblėją kaip tinkamą būdą pasirinktos problemos sprendimui (<i>palyginimas prieš/po</i>)	Interviu, apklausa
	Kiek tinkama sprendžiamam klausimui pasirinkta asamblėjos trukmė?	- Asamblėjos trukmė - Dalyvių nuomonė apie asamblėjos programos trukmę ir jos pakankamumą klausimui išnagrinėti	- Dalyviai, fasilitatoriai ir organizatoriai asamblėjos trukmę įvardina kaip optimalią - Dalyviai pritaria, kad kiekvienai asamblėjos daliai (mokymuisi, svarstymui, rekomendacijų formulavimui) skirta pakankamai laiko - Priežastys, dėl kurių asamblėjos trukmė įvardinama kaip (ne)optimali - Veiklų, kurioms, dalyvių nuomone, skirtas sąlyginai per didelis ar per mažas dėmesys, sąrašas	Interviu, apklausa
	Kokia apimtimi asamblėjos dalyviai atspindi Vilniaus gyventojų įvairovę (įvairiais aspektais) ir kokią poveikį tam turėjo dalyvių atrankos bei organizavimo procesai?	- Dalyvių atrankos kriterijai - Sunkiau pasiekiamų visuomenės grupių įtraukimas - Sąlygos dalyvauti įvairias visuomenės grupes atstovaujantiems žmonėms	- Atrankos kriterijai, įsitraukusiųjų grupių nuomone, apima asamblėjos temai svarbias visuomenės grupes - Atrankos proceso metu atsižvelgta į įvairių visuomenės grupių atstovavimą - Imtasi papildomų priemonių, siekiant įtraukti sunkiau pasiekiamas visuomenės grupes - Dalyviai, organizatoriai ir fasilitatoriai pritaria, kad asamblėjos sąlygos atliepia tikslinių grupių poreikius	Interviu, apklausa

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

Svarstomosios demokratijos procesas		<i>Demografinis atstovavimas</i> - Asamblėjoje dalyvaujančių dalyvių įvairovė pagal atrankos kriterijus - Dalyvių nuomonė apie temai svarbių grupių atstovavimo lygį	- Asamblėjos dalyviai atliepia atrankos metu numatytas visuomenės grupes - Dalyviai pritaria, kad asamblėjoje dalyvauja skirtingų visuomenės grupių atstovai - Neatstovaujamų/per mažai/per daug atstovaujamų visuomenės grupių sąrašas	Dokumentų apžvalga, apklausa, interviu
		<i>Diskursyvinis atstovavimas</i> - Pozicijų išsiskyrimas diskusijų metu - Dalyvių nuomonė apie pozicijų įvairovę	- Diskusijų metu pastebima pozicijų įvairovė - Dalyviai pritaria, kad asamblėjoje buvo atstovaujamos iš esmės skirtingos nuomonės	Apklausa, interviu
	Kaip užtikrintas įvairiapusis asamblėjos dalyvių mokymasis proceso metu?	- Informacijos pateikimo formos - Mokymosi metu pateiktos informacijos svarba atsakant į asamblėjos klausimą - Pateikiamos informacijos ir joje atstovaujamų požiūrių įvairovė - Pranešėjų ekspertinės žinios ir patikimumas	- Informacija asamblėjos dalyviams pateikiama suprantamai, objektyviai, optimaliais kiekiais, skirtingomis formomis - Dalyviai ir fasilitatoriai pritaria, kad pateikta informacija padėjo suformuoti poziciją ir argumentuotai įsitraukti į svarstymus (jiems asmeniškai (dalyvių nuomone) ir visiems asamblėjos dalyviams bendrai (dalyvių ir fasilitatorių nuomone)) - Pateikiamoje informacijoje išlaikytas skirtingų pozicijų pristatymo balansas - Dalyviai pritaria, kad skirtingų pozicijų pristatymui buvo skiriamas vienodas dėmesys - Dalyviai pripažįsta parinktų pranešėjų ekspertiškumą ir patikimumą - Pranešėjų ar pozicijų, kurios, dalyvių manymu, nepakankamai atstovautos, sąrašas	Dokumentų analizė, interviu, apklausa
		Principai, kuriais vadovaujantis atrinkti pranešėjai	- Organizatoriai gali įvardinti principus, kuriais remiantis vykdyta pranešėjų atranka - Suinteresuotosioms šalims sudaryta galimybė siūlyti pranešėjus ar pateikiamos informacijos turinį	
	Kiek užtikrintas dalyvių nuolatinis dalyvavimas?	Dalyvių išlaikymas	- Dalyvių, pradėjusių dalyvauti, tačiau nusprendusių pasitraukti iš asamblėjos skaičius	Dokumentų analizė, interviu, apklausa

			- (Jei įmanoma surinkti duomenis) Dalyvių, pradėjusių dalyvauti, tačiau nusprendusių pasitraukti iš asamblėjos, pasitraukimo priežastys	
Kaip naudojami metodai ir fasilitatorių darbas prisidėjo prie svarstymų kokybės?	Balansas tarp skirtingų metodų taikymo		- Naudojami metodai pritaikyti skirtingus mokymosi tipus turintiems žmonėms - Dalyviai ir fasilitatoriai pritaria, kad buvo išlaikytas formatas tarp darbo mažesnėse grupėse ir plenarinėje sesijoje	Interviu, apklausa
		- Fasilitatorių objektyvumas - Svarstymų įtraukumas, balansas tarp diskusijos dalyvių - Argumentuotos diskusijos skatinimas - Konfliktinių situacijų sprendimas	- Dalyviai ir fasilitatoriai pritaria, kad fasilitatoriai elgiasi objektyviai (nerodo palankumo konkrečiai pozicijai/-oms ar dalyviams) - Dalyviai pritaria, kad svarstymai - įtraukūs, jų metu išlaikomas balansas tarp dalyvių pasisakymų - Dalyviai ir fasilitatoriai pritaria, kad visi dalyviai turėjo lygias galimybes pasisakyti - Dalyviai pritaria, kad buvo skatinami argumentuoti savo poziciją, vyravo argumentuotas svarstymas, kalba - Dalyviai ir fasilitatoriai pritaria, kad diskusijose buvo išlaikomas pagarbus tonas - Dalyviai ir fasilitatoriai pritaria, kad kylančios konfliktinės situacijos buvo sprendžiamos konstruktyviai	
	Ar užtikrintas pakankamas atskaitingumas ir grįžtamojo ryšio suteikimas dalyviams ir visuomenei?	Komunikacijos su dalyviais mechanizmai	- Numatyta atsakomybė už komunikaciją su dalyviais prieš asamblėją, jos metu ir po jos (darbuotojas, skyrius, kt.) - Parengtas komunikacijos su dalyviais prieš asamblėją, jos metu ir po jos planas - Dalyviai informuojami apie pagrindinius asamblėjos etapus ir žingsnius po jos - Dalyviai pritaria, kad yra pakankamai informuoti apie asamblėjos eigą - Dalyviai žino, kaip bus naudojamos asamblėjos metu parengtos rekomendacijos	Dokumentų analizė, interviu, apklausa, Omnibus apklausa
		Komunikacijos su visuomene mechanizmai	- Numatyta atsakomybė už komunikaciją su visuomene prieš asamblėją, jos metu ir po jos (darbuotojas, skyrius, kt.)	

			- Parengtas komunikacijos su visuomene prieš asamblėją, jos metu ir po jos planas - Informacija apie asamblėją (procesas, finansavimas, parengtos rekomendacijos) yra atvirai prieinama - Vilniaus miesto gyventojai yra informuoti apie organizuojamą asamblėją	
Asamblėjos poveikis	Kokį poveikį piliečių asamblėjos rekomendacijos turėjo judumo politikai?	Piliečių asamblėjos rekomendacijų svarstymas, atliepimas, įgyvendinimas	- Piliečių asamblėjos rekomendacijos viešai pristatytos, įtraukiant skirtingas sprendimų priėmėjų grupes - Piliečių asamblėjos rekomendacijos svarstytos už viešąjį transportą mieste atsakingose institucijose, sprendimų priėmėjų ir sprendimų vykdytojų - Piliečių asamblėjos rekomendacijos turi poveikį priimant sprendimus apie judumą mieste, į jas iš dalies ar visiškai atsižvelgiama	Interviu, apklausa, dokumentų analizė
	Kokį poveikį piliečių asamblėja turėjo jos dalyviams?	Nuostatų kaita asamblėjos temos atžvilgiu	- Dalyviai pritaria, kad mokymasis ir diskusijos turėjo poveikį jų nuostatoms asamblėjos tema - Priežastys, nulėmusios nuostatų kaitą ar jos nebuvimą	Interviu, apklausa
		Nuostatų kaita tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu	- Dalyviai pritaria, kad mokymasis ir diskusijos turėjo poveikį jų nuostatoms tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu - Priežastys, nulėmusios nuostatų kaitą ar jos nebuvimą	
		Nuostatų kaita piliečių dalyvavimo ir įgalinimo atžvilgiu	- Dalyviai pritaria, kad gali daryti įtaką viešųjų sprendimų priėmimui (<i>palyginimas prieš/po</i>) - Priežastys, nulėmusios nuostatų kaitą ar jos nebuvimą - Dalyvių lūkesčių piliečių asamblėjai, piliečių asamblėjos kaip gyventojų įtraukimo instrumento vertinimo kaita (<i>palyginimas prieš/po</i>) - Priežastys, nulėmusios lūkesčių kaitą ar jos nebuvimą (pvz., galimybė išsakyti nuomonę, visų pozicijas atliepiančios rekomendacijos, aiškus rekomendacijų panaudojimo planas)	

			- Dalyviai pritaria, kad dalyvavimas buvo vertas jų skiriamo laiko - Dalyviai pritaria, kad jaučiasi labiau motyvuoti įsitraukti į kitas pilietinio dalyvavimo veiklas (pvz., rinkimai, viešosios konsultacijos, ateityje organizuojamos asamblėjos, savanorystė)	
Kokį poveikį piliečių asamblėja turėjo jos organizatoriams?	Nuostatų kaita piliečių įtraukimo atžvilgiu	- Organizatorių/sprendimų priėmėjų lūkesčių piliečių asamblėjai kaita (<i>palyginimas prieš/po</i>) - Priežastys, nulėmusios lūkesčių kaitą ar jos nebuvimą (pvz., politinio konteksto pokyčiai, proceso patirtys, rekomendacijų kokybė) - Organizatoriai/sprendimų priėmėjai pritaria, kad rekomendacijos yra naudingos ir bus naudojamos sprendimų priėmimo procese (<i>palyginimas lūkesčių prieš/vertinimo po</i>) - Priežastys, nulėmusios nuostatų kaitą rekomendacijų naudingumo ir panaudojamumo atžvilgiu - Organizatoriai/sprendimų priėmėjai pritaria, kad piliečių asamblėjos organizavimas buvo vertas skirtų išteklių - Organizatoriai/sprendimų priėmėjai pritaria, kad jaučiasi labiau motyvuoti įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą organizuojant piliečių asamblėjas ar pasitelkiant kitas dalyvavimo formas	Interviu, apklausa	
Kokį poveikį piliečių asamblėja turėjo Vilniaus miesto gyventojams?	Nuostatų kaita piliečių dalyvavimo ir įgalinimo atžvilgiu	- Vilniaus miesto gyventojai, informuoti apie asamblėją, labiau pasitiki sprendimų priėmėjais - Vilniaus miesto gyventojai, informuoti apie asamblėją, mano, kad tai – tinkamas būdas įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimą - Vilniaus miesto gyventojai, informuoti apie asamblėją, jaučiasi labiau motyvuoti įsitraukti į kitas pilietinio dalyvavimo veiklas (pvz., rinkimai, viešosios konsultacijos, ateityje organizuojamos asamblėjos, savanorystė)	Omnibus apklausa	

2 priedas. Vilniaus miesto piliečių asamblėjos intervencijos logika

Vadovaujantis Europos Komisijos geresnio reguliavimo gairėse ir įrankių rinkinyje¹ politikos vertinimams nustatytu standartu, Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimas grindžiamas žemiau pavaizduota intervencijos logika (kitai – kaitos teorija), kuri buvo aptarta ir patvirtinta su Asamblėjos organizatorių komanda. Intervencija laikoma konkrečios problemos sprendimu ar poreikio išpildymu, tuo tarpu intervencijos logika yra priemonė, padedanti paaiškinti skirtingus intervencijos žingsnius ir atskleidžianti tikėtinus priežasties ir pasekmės ryšius.

Kaip pavaizduota žemiau pateiktoje schemoje, Vilniaus piliečių asamblėjos kaitos logika siejama su dviem pagrindiniais poreikiais – judumo mieste, atliepiančio visų gyventojų poreikius, tobulinimu bei piliečių pasitikėjimo savivaldybe ir jos institucijomis stiprinimu. Su šiais poreikiais siejami ir asamblėjai keliami tikslai – sutarimas dėl judumo tobulinimui skirtų rekomendacijų ir augantis piliečių galios suvokimas bei gyventojų pasitikėjimas miesto savivaldybe. Piliečių asamblėjų taikymo skatinimas pasitelkiamas kaip papildomas tikslas, prisidedantis prie piliečių įgalinimo ir miesto bei apskritai nacionalinės ir savivaldos valdžios institucijų atvirumo.

Poreikiai / iššūkiai	• Įvairioms Vilniaus miesto gyventojų grupėms prieinamas judumas mieste • Miesto ir jo gyvenviečių vystymasis, reikalaujantis viešojo transporto tinklo plėtros ir sąlygų darniam judėjimui sudarymo • Miesto gyventojų pasitikėjimas miesto savivaldybe ir institucijomis
Tikslai	• Suformuluoti ir įmanoma apimtimi įgyvendinti įvairioms Vilniaus miesto gyventojų grupėms priimtinas viešosios politikos rekomendacija s apie visiems prieinamo, darnaus judumo skatinimą • Sustiprinti Vilniaus miesto gyventojų pasitikėjimą miesto savivaldybe ir jų pilietinės įtakos suvokimą • Skatinti piliečių asamblėjų taikymą formuojant ir įgyvendinant politiką savivaldos ir nacionaliniu lygmeniu
Ištekliai	• Finansiniai ištekliai • Žmogiškieji ištekliai • Žinios ir ekspertizė • Informacinių technologijų sprendimai
Veiklos	• Asamblėjos planavimo procesas ir valdymo struktūros sudarymas • Komunikacija apie Vilniaus piliečių asamblėją miesto gyventojams ir institucijų darbuotojams (išorinė ir vidinė komunikacija) • Asamblėjos fasilitatorių mokymai • Asamblėjos dalyvių atranka • Asamblėjos ekspertų-pranešėjų atranka • Informacinės medžiagos asamblėjos dalyviams parengimas • Asamblėjos procesas: mokymasis, svarstymas, rekomendacijų formulavimas ir pristatymas Vilniaus miesto savivaldybės atstovams • Rekomendacijų svarstymas ir įgyvendinimas
Produktai	• Mokymuose sudalyvavę fasilitatoriai • Asamblėjoje sudalyvavę miesto gyventojai • Suformuluotos ir pristatytos rekomendacijos (piliečių asamblėjos ataskaita) • Viešojo komunikacija apie Vilniaus piliečių asamblėją (pvz., straipsniai, viešai prieinama informacinė medžiaga)

Rezultatai	• Vilniaus piliečių asamblėjos metu suformuluotos rekomendacijos (iš dalies) įgyvendintos • Vilniaus miesto savivaldybėje suformuota pradinė institucinė piliečių asamblėjų įgyvendinimo praktika • Suformuota patirtį turinčių asamblėjos organizatorių, proceso valdymo komandos narių, fasilitatorių grupė • Dalyvavę miesto gyventojai labiau pasitiki miesto savivaldybe, mano turintys didesnę galią daryti poveikį miesto sprendimų priėmimui • Miesto gyventojai informuoti apie piliečių asamblėją
Poveikis	• Darnaus ir įvairioms Vilniaus miesto gyventojų grupėms prieinamo judumo įsitvirtinimas mieste • Vilniaus miesto gyventojai labiau pasitiki miesto savivaldybe ir jos institucijomis • Vilniaus miesto gyventojai mano turintys didesnę galią daryti poveikį miesto sprendimų priėmimui • Pastebimi kultūriniai ir/ar instituciniai pokyčiai, įtvirtinantys piliečių asamblėjų taikymą savivaldos ir/ar nacionaliniu lygmeniu

Šaltinis: sudaryta pasiūlymo autorių, remiantis European Commission (2023). Better Regulation Toolbox.

Plačiam Asamblėjos veiklų spektro įgyvendinimui pasitelkiami žmogiškieji, finansiniai, informacinių technologijų ištekliai bei žinios ir ekspertizė. Tai apima tiek Vilniaus miesto savivaldybės darbuotojų, tiek organizacijos „DemocracyNext“ atstovų ar pasitelkiamų išorės ekspertų darbą, naudojamas informacines technologijas. Visi anksčiau minėti veiksniai prisideda prie Asamblėjos produktų sukūrimo. Jie apima ne tik tiesioginį veiklos produktą – suformuluotas ir Vilniaus miesto savivaldybės atstovams pristatytas rekomendacijas, tačiau ir šalutinius produktus – apmokytus fasilitatorius, paruoštą informacinę medžiagą, su procesu susipažinusius dalyvius. Trumpalaikis šių produktų atnešamas rezultatas: Vilniaus miesto savivaldybėje sukurtas piliečių asamblėjų įgyvendinimo precedentas, įmanoma apimtimi įgyvendintos Asamblėjos metu suformuluotos rekomendacijos, pozityviai pasikeitusios Asamblėjos dalyvių nuostatos jų galimybių įsitraukti į viešųjų sprendimų priėmimą atžvilgiu. Ilguoju laikotarpiu, šie rezultatai gali vesti prie poveikio prieinamo judėjimo, pasitikėjimo miesto savivaldybe ir jos institucijomis bei piliečių asamblėjų institucionalizacijos srityse.

3 priedas. Interviu su Vilniaus miesto piliečių asamblėjos suinteresuotosiomis šalimis sąrašas

Eil. Nr.	Kodas	Tipas	Atlikimo data	Formatas	Komentaras
Organizatoriai					
1.	Interviu_ORG1_0925	Pakartotinis	2025 09 25	Nuotoliu	
2.	Interviu_ORG1_0130	Pakartotinis	2026 01 30	Nuotoliu	
3.	Interviu_ORG2_0930	Pakartotinis	2025 09 30	Nuotoliu	
4.	Interviu_ORG2_0309	Pakartotinis	2026 03 09	Nuotoliu	
5.	Interviu_ORG3_1002	Pakartotinis	2025 10 02	Nuotoliu	
6.	Interviu_ORG3_0217	Pakartotinis	2026 02 17	Nuotoliu	
7.	Interviu_ORG4_1024	Pakartotinis	2025 10 24	Gyvai	Interviu dalyvavo 3 informantai
8.	Interviu_ORG4_0206	Pakartotinis	2026 02 06	Nuotoliu	
Ekspertai					
9.	Interviu_EKSP1_0128	Interviu po Asamblėjos	2026 01 28	Nuotoliu	
Fasilitatoriai					
10.	Interviu_FAS1_0929	Pakartotinis	2025 09 29	Nuotoliu	
11.	Interviu_FAS1_1217	Pakartotinis	2025 12 17	Nuotoliu	
12.	Interviu_FAS2_0929	Pakartotinis	2025 09 29	Nuotoliu	
13.	Interviu_FAS2_0327	Pakartotinis	2026 03 27	Nuotoliu	
14.	Interviu_FAS3_0211	Interviu po Asamblėjos	2026 02 11	Nuotoliu	
Savanoriai					
15.	Interviu_SAV1_1001	Interviu Asamblėjos pradžioje	2025 10 01	Nuotoliu	
16.	Interviu_SAV2_0115	Interviu po Asamblėjos	2026 01 15	Nuotoliu	
17.	Interviu_SAV3_0123	Interviu po Asamblėjos	2026 01 23	Nuotoliu	
18.	Interviu_SAV4_0226	Interviu po Asamblėjos	2026 02 26	Nuotoliu	
Dalyviai					
19.	Interviu_DAL1_0929	Pakartotinis	2025 09 29	Gyvai	
20.	Interviu_DAL1_02 04	Pakartotinis	2026 02 04	Gyvai	
21.	Interviu_DAL2_1008	Pakartotinis	2025 10 08	Gyvai	
22.	Interviu_DAL2_0130	Pakartotinis	2026 01 30	Gyvai	
23.	Interviu_DAL3_1002	Interviu Asamblėjos pradžioje	2025 10 02	Nuotoliu	
24.	Interviu_DAL4_1002	Interviu Asamblėjos pradžioje	2025 10 02	Gyvai	
25.	Interviu_DAL5_0930	Interviu Asamblėjos pradžioje	2025 09 30	Nuotoliu	
26.	Interviu_DAL6_1217	Interviu po Asamblėjos	2025 12 17	Nuotoliu	

Vilniaus miesto piliečių asamblėjos vertinimo ataskaita

27.	Interviu_DAL7_1222	Interviu po Asamblėjos	2025 12 22	Nuotoliu	
28.	Interviu_DAL8_0130	Interviu po Asamblėjos	2026 01 30	Nuotoliu	
29.	Interviu_DAL9_0122	Interviu po Asamblėjos	2026 01 22	Nuotoliu	
30.	Interviu_DAL10_0204	Interviu po Asamblėjos	2026 02 04	Gyvai	
31.	Interviu_DAL11_0210	Interviu po Asamblėjos	2026 02 10	Gyvai	
32.	Interviu_DAL12_0212	Interviu po Asamblėjos	2026 02 12	Gyvai	
33.	Interviu_DAL13_0224	Interviu po Asamblėjos	2026 02 24	Gyvai	
34.	Interviu_DAL14_0224	Interviu po Asamblėjos	2026 02 25	Gyvai	
35.	Interviu_DAL15_0128	Interviu po Asamblėjos	2026 01 28	Nuotoliu	
36.	Interviu_DAL16_0302	Interviu po Asamblėjos	2026 03 02	Nuotoliu	
37.	Interviu_DAL17_0307	Interviu po Asamblėjos	2026 03 03	Nuotoliu	
38.	Interviu_DAL18_0304	Interviu po Asamblėjos	2026 03 04	Gyvai	
39.	Interviu_DAL19_0305	Interviu po Asamblėjos	2026 03 05	Gyvai	
40.	Interviu_DAL20_0307	Interviu po Asamblėjos	2026 03 07	Gyvai	
Politikai ir sprendimų priėmėjai					
41.	Interviu_POL1_1014	Pakartotinis	2025 10 14	Gyvai	
42.	Interviu_POL1_0226	Pakartotinis	2026 02 26	Gyvai	
43.	Interviu_POL2_1028	Interviu Asamblėjos pradžioje	2025 10 28	Gyvai	
44.	Interviu_SP1_0213	Interviu po Asamblėjos	2026 02 13	Nuotoliu	
45.	Interviu_SP2_0318	Interviu po Asamblėjos	2026 03 18	Gyvai	Interviu dalyvavo 3 informantai
Stebėtojai					
46.	Interviu_STEB1_0226	Interviu po Asamblėjos	2026 02 26	Nuotoliu	
47.	Interviu_STEB2_0227	Interviu po Asamblėjos	2026 02 27	Nuotoliu	
48.	Interviu_STEB3_0304	Interviu po Asamblėjos	2026 03 04	Nuotoliu	